

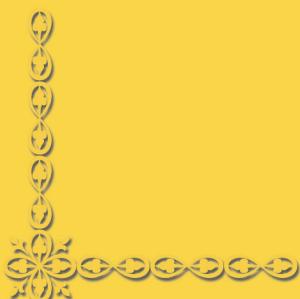
аврам жаксимовић пчелар 1810-2010

аврам жаксимовић

ПЧЕЛАР НОВИ ПЧЕЛАР

1810
2010

Приредио
Жиљаш Антонић

*С благословом
епископа шабачко^з
Господина Лаврентија*

*Сав труđ око овоđа дела њосвећујем
сенима Цветиња Савашића из Скадра
код Пејке у знак ицијетећа, љубави
и захвалности. Хвала му што ме
је увео у свећи ђачеларстви!*

*Милош Анђонић,
тарох коцелевачки*

Аврам Максимовић

**П Ч Е Л А Р
НОВИ ПЧЕЛАР**

1810

2010

Приредио
Милош Антонић

Апатин

2010

Прво издање

Аврам Максимовић
Пчелар
Нови пчелар

Приредио
Милош Антонић

Уредник
Благоје Свркота

Рецензент
Зоран М. Мандић

Сарадници
Бошко Црногорац
Слободанка Сувајчић

Припрема и прелом
Миша Немет

Издавач
“Бирограф” Апатин

За издавача
Јово Медић
Оливера Медић

Штампа
“Бирограф” Апатин
Лађарска 65

Тираж
001-101

ПРЕДЕГОВОР

Два су века откако се у Будиму појавила чувена књига сомборског пароха Аврама Максимовића „Пчелар“, односно „Нови пчелар“, написана на славеносрпском језику који је крајем XVIII и почетком XIX столећа био у употреби образованих слојева српске грађанске класе пре свега у Војводини, а и у другим крајевима тадашње Хабсбуршке монархије.

Првих осам страна, па и насловна страна „Пчелара“, односно „Новог пчелара“, има други слог, остали садржај овог изузетног дела првог српског пчелара-писца Аврама Максимовића потпуно је исти.

У рукама вам је, након 1810, прво фототипско, и не само фототипско, издање велике књиге, која је први систематски рад те врсте код нас и *једна од најбољих књиžа оноћ доба из те области*.

За ову велику прилику, за двестагодишњицу, прву књигу у Срба о пчеларству приредио је са славеносрпског на српски језик познати пчелар и одлични језички зналац Милош Антонић, коцельевачки парох.

Знаменита књига има 240 (2+XVI+198+24) страна и подељена је на теоретски и практични део.

Први део („Апстрактна размишљања – теоретска – која садржи неопходна знања о пчелама“) обухвата 15 глава посвећених пчелама уопште и пословима пчела; воску, сађу и меду; држанју, положају, набављању, умножавању и становљању пчела; познавању добрих кошница, знацима рођења, производњи матица, болестима и непријатељима пчела; размишљању и учењу пчелара („Больје је имати мање кошница и добрих, него много и сиромашних“) и - разго-

вору пчелара међу собом.

Други део („Радни – практични – у којем се све вештине пчеларења у пролеће, лето и јесен и нужна старања објашњавају“) има 19 глава о изношењу пчела на пашу; потхрањивању или прехранјивању мршавих пчела, шумском пчелињаку; о томе како добру годину за пчеларење препознати; о преношењу кошница, лечењу болести, грабежу пчела и о непријатељима пчела; о природним ројевима, средствима за стресање ројева и вештачким ројевима; о јесењим пословима, зимовању и убијању кошница; о исцеђивању меда, топљењу воска и спровођању шербета; о начину рада с пчелама и о зимском пчелињем страдању. Са 59 језгровитих подука, Аврам Максимовић бриљантно заокружује животни пчеларски календарски практикум („Пчелар свагда има се учити“).

На крају књиге је дат импресивни списак пренумераната.

Међу 353 претплатника (168 свештених и 185 грађанских лица) налазе се: митрополит карловачки Стеван Стратимировић са 20 књига, епископ вршачки Видак са 10, епископ бачки Гедеон Петровић са 10, високоучени Доситеј Обрадовић са 10, а по једну књигу претплатили су Лукијан Мушкички, високоучени Јоаким Вујић, Милош Видаковић, Сава Меркаил, Димитрије Фрушић, Павле Атанацковић, Косма Јосић, благородни и високоучени Аврам Мразовић, филозофије доктор Јован Берић, проф. Пештанског универзитета др Лудвиг Митернахер...

Међу именима пренумераната су и Јелена, мајка Аврамова, супруга Софија и петоро деце: Јулија, Ана, Гаврило, Урош и Јустина.

На књиџу Аврама Максимовића пресудно је утицао митрополит карловачки Стефан Стратимировић, за кога је његов савременик мудри Доситеј Обрадовић записао: „Нека се утеши и возрадује цели србски род, који благодарећи Богу, сад слободно може рећи: Такав нам (дође) архијереј: благ, родољубив и просвештен“.

„Пчелар“, односно „Нови пчелар“, био је радо и свесрдно прихваћен и у пракси коришћен.

Уз то је изазивао и двоумљења: да ли је реч о једној или о две књиге и - који је егзemplар прво штампан.

На стогодишњицу излажења „Пчелара“, односно „Новог пчелара“, огласили су се у „Бранковом колу“, тим поводом, знаменити професори и пчелари Јован Живановић и Иван Маширевић.

Иван Маширевић је „опазио да се натпис, приказ и предговор у његову егземпладару не слажу са натписом, приказом и предговором“ у егземпладару Јована Живановића изразивши следећи став:

„Хотехи да се и у „Бранковом Колу“ учини спомен на овог знаменитог Србина, ученог и узорног свештеника и првог књижевника српског у пчеларству поводом стогодишњице његова знаменог и по старини и по вредности дела а првог те врсте у Српству, хоћу уједно у овом књижевном листу да изазовем решење једне замршености о том књижевном делу Аврама Максимовића.“

Не упуштајући се у нагађања о споменутим разлика-ма, И. Маширевић је замолио Ј. Живановића да саопшти свој извор „па ће тиме уклонити недоумицу и задовољити радозналост многих читалаца“.

Јован Живановић се огласио:

„Текст је у једном и другом егземпладару исти само се разликује по натпису, приказу и предговору“.

Сад је питање, који је егземпладар прво штампан: Да ли „Пчелар“ или „Нови пчелар“?

Јован Живановић је поново био недвосмислен:

„Ја мислим да је Аврам Максимовић прво штампао Нови пчелар“.

Јован Живановић је изнео и следеће објашњење:

„Ја мислим да је Авраму Максимовићу митрополит Стратимировић казао, да у натпису своје књиге избаци оно Нови, па да остави само Пчелар, јер неће да Пчелар има какве свезе са оним буњевачким упутом, који је написан чистим српским језиком, којему је он био противан. Он то упутство није сматрао за своје, јер је латиницом и српским језиком написано, а ћирилицом и славеносрпским језиком није било српске пчеларске књиге прије Аврамовог Пчелара, зато нема смисла, да се зове Нови Пчелар, него само Пчелар“.

Наиме, пре његове књиге изашло је у Сомбору, 12. маја 1789. године, веома занимљиво *Ућутсїво како ћреба радиши*

око їчела написано на „илирском“ језику, како се у Аустријском царству након административних мера од 1779. године, називао језик православног и католичког становништва, тј. Срба и Хрвата. Написао га је икавским наречјем, а штампао архаичном латиницом бачки камерални пчеларски инспектор у Сомбору Јосип Толди. То упутство је после преведено са „илирског“ на мађарски и немачки језик.

Осим наслова књизи Аврам Максимовић је изменио и приказ (посвету) и предговор. Митрополит Стратимировић се наводно није задовољио приказом у „Новом пчелару“, тражио је да се изменi „јер му је био сувише достојанствен, тражио је мало више сервилности“.

Кад се упореде прикази, тако некако и испада.

У приказу у „Новом пчелару“ написао је само неколико лепих речи о митрополиту, док је у „Пчелару“ то много богатије казао. Тако исто је Аврам Максимовић изменио и предговор и у њему спомену поименце књиге пчеларске које је добио из библиотеке митрополита Стратимировића, а које није споменуо у „Новом пчелару“.

Јован Живановић закључује:

„Јасно се дакле види зашто је Аврам Максимовић морао поново штампати у Пчелару натпис, приказ и предговор, те отуда имамо по садржају једну исту пчеларску књигу са два различита натписа, приказа и предговора. Отуда дакле Шафарик спомиње споменуту књигу Аврама Максимовића с друкчијим натписом него што је у библиографији Стојана Новаковића. Отуда и ми поједини имамо једни са оваквим натписом, а други са друкчијим натписом једну исту пчеларску књигу од Аврама Максимовића“.

Први српски пчелар – писац, просветни радник, свештеник и узорни економ, Аврам Максимовић родио се у Сомбору 9. септембра 1772. године „у простој и сиромашној кући својих родитеља, који су по занату били опанчари. Оцу му је било име Дамјан, а матери Јелена; осим Аврама имали су још једнога сина Јефту, који после од оца прими занат, а Аврам је учио школе“.

Аврам Максимовић је у Сомбору завршио главну (основну) школу и Мразовићеву Норму, која је као тромесечни течај од 1. маја 1778. била прва институција за припремање учитеља у Срба и јужнословенских народа

уопште, а потом Богословију у Сремским Карловцима.

Када се из Сремских Карловаца вратио кући, „оде у Сечуј и ту се ожени; тада му је било 17 година, а узео је девојку од 28 година; са њоме је имао петеро деце, два сина и три кћери; кћери је разудао а синове даде на школе, од којих старији Урош као правник умре још од 18 година, а млађи Гавра сврши богословију и постане учитељем у Сомбору“.

Зајаконио се 1790. године у Новом Саду и исте године постане учитељ и ђакон у Старом Сивцу, где је службовао до 1794. године, када је постављен за пароха у Лећену, данас Риђици на српско-мађарској граници.

Тамо је у врту спахије Ковача заволео баштованство, воћарство и пчеларство, коме је поклонио особиту пажњу.

Када је 1803. године премештен у Сомбор, за пароха Светођурђевског храма, купио је 14 јутара земље иза чарде на путу Сомбор – Светозар Милетић према Суботици и на том земљишту подигао башту, воћњак са расадником и шуму са пчелињаком.

Његов лепо уређен и редовно одржаван посед био је школа за воћарство и пчеларство. То је била угледна економија која је несумњиво допринела развоју пољо-привреде сомборског краја.

Aврам Максимовић је знао и латински, руски, немачки и мађарски језик. Превео је књигу др Лудвига Митерлахера о пчеларству и послao је митрополиту Стефану Стратимировићу на оцену. Стратимировић му је уместо оцене из своје библиотеке послao неколико књига о пчеларству с препоруком да из свих извади оно што је набоље, јер ће књига тако написана бити далеко боља него ако се држи само једног аутора.

Тако је настала прва српска књига о пчеларству „Пчелар“ односно „Нови пчелар“. Максимовић је тим изванредним делом бесумње узео првенство оснивача пчеларске литературе у нас.

У рукописима су му остали *Мала економија школска, Травник сербски, Штудија о производњи, сађењу дудова и деркању свилених буба...*, заједно са епископом Платоном (Атанацковићем), као и повећи број проповеди које је на разне пригодне дане народу говорио.

Аврам Максимовић је имао и веома значајну улогу у историји Сомборске учитељске школе. Он је дао иницијативу и залагао се да Препарандија из Сентандреје, 1816. године, пређе у Сомбор и да добије одговарајућу зграду. Максимовић је од 1829. до смрти био вероучитељ у Учитељској школи.

Тридесетих година деветнаестог века, када је ова школа преживљавала велику кадровску кризу (смрћу Уроша Несторовића и одласком Павла Атанацковића због замонашења (потоњи Платон, владика будимски и епископ бачки) и Димитрија Исаиловића због одласка у Србију (у Београду је постао оснивач и професор Вишке школе - Прве српске гимназије, и био приватни учитељ код кнеза Милоша), Максимовић је са још двојицом учитеља сачувао прву српску Учитељску школу.

Поводом 75-годишњице најстарије установе за образовање учитеља у Срба, славни педагог Никола Ђ. Вукићевић је на прослави изрекао и ове речи:

„У ово најнезгодније време по српски педагоџијум, сачувао је од коначне пропasti овај просветни завод други катихета његов Аврам Максимовић, заслужни парох сомборски, који је као једини професор са два привремена заменика Мојсијем Игњатовићем, учитељем реалне школе новосадске, и Гавром Максимовићем, учитељем сомборским, придржавао у животу учитељску школу и наставу у њој док нису наступили за њу бољи дани“.

Максимовић је био међу 72 иницијатора и оснивача знамените Српске читаонице у Сомбору, када је на оснивачкој скупштини 24. марта 1845. изабран за првог председника, коју је дужност обављао до смрти.

Умро је у Сомбору 13. јула 1845. године, а сахрањен је на Великом сомборском православном гробљу на којем почива заједно са великанима попут песника Лазе Костића, сликара Милана Коњовића и врхунских педагога Аврама Мразовића и Николе Ђ. Вукићевића.

Приређивач овог издања, протојереј у Коцељеви Милош Антонић, признати је пчелар.

Рођен је 4. септембра 1961. године у Бресници код Коцељеве, где је завршио основну школу, а Богословију у Сремским Карловцима.

Пчеларством се, као изузетно цењени стручњак, бави скоро 25 година.

Како сам каже, имао је срећу да му је учитељ пчеларства био један од најискуснијих подгорских пчелара Цветин Саватић из Скадра код Пецке. Зато је њему и посветио ову књигу: „Њему сам вечити дужник што ме је упознао са тајнама пчеларства и поклонио ми већи део своје богате пчеларске библиотеке“.

Такође истиче несебичну велику подршку и драгоцену помоћ породице - супруге Драгице и кћерки Весне и Јасне.

Пчелињак му је у сталном развоју, сада има око 100 пчелињских друштава (60 Фаарових и 40 ДБ кошница). Пчелињак сели на вишепаша у току године, а на уму има знамениту мисао - поменуту у овој књизи - да „на осовини роди мед“.

Члан је и секретар Свештеничког и монашког друштва пчелара Епархија шабачке, члан Удружења пчелара општине Коцељева и других пчеларских друштава.

Био је у Извршном одбору Савеза пчеларских организације Србије од 2004. до 2006. и председник Комисије за признања СПОС-а. Добитних је многих високих признања на престижним пчеларским изложбама, као и Златне медаље „Заслужни пчелар“, Дипломе „Проф. Јован Живановић“ и Повеље СПОС-а.

Био је члан Уредништва угледног београдског часописа „Пчелар“ 2007/8. године.

Велико интересовање и труд улаже у проучавање историје пчеларства о чему објављује веома занимљиве и читане рукописе. Има изванредан сајт на ИНТЕРНЕТУ: www.pcelarm.com

За ову прилику желим да наведем лепе речи уваженог проте Милоша Антонића, објављене на његовом Сајту:

„Имао сам срећу да ми до руке дође наша прва књига о пчеларству „Нови пчелар“, штампан у Будиму 1810. године, коју је написао парох сомборски Аврам Максимовић. Поменуту књигу, као и предлог да је преведем, добио сам од уваженог Господина Првослава Нештића, тадашњег уредника часописа „Пчелар“ и секретара Савеза пчеларских организација Србије. Била ми је част и задовољство да ту књигу са славено-српског преведем на наш данашњи говорни језик и ако Бог да, захваљујући великим љубитељима књиге и

историје из Сомбора, превод те књиге старе скоро 200 године ускоро би требало да угледа светлост дана“.

С радошћу вам, драги читаонци, предајемо ову јединствену књигу.

По први пут, након 1810. године, имамо наново одштампаног „Пчелара“, односно „Новог пчелара“, у оригиналном слогу на славеносрпском језику.

Након дугог времена скрајнута књига се, по први пут, појављује у специјалном фототипском издању, упоредо на славеносрпском и српском језику.

Иначе, славеносрпски језик је у борби за општесрпски језички стандард био главни такмац језику који је уобличио српски реформатор Вук Карадић.

Средином XIX века обим употребе славеносрпског језика почeo је да се осетно смањујe, да би после 1870. потпуно нестао из јавне употребе.

О вде је моменат да се каже да је рукопис прве пчеларске књиге у нас изузетан, скроз користан, драгоцен и високо стручан.

Реченице Аврама Максимовића су садржајне, сугестивне, чињеницама набијене.

Стил му је одличан.

За модерно доба и за исто такве читаоце оригинал „превода“ Милоша Антонића велики је добитак, прави је дар.

То је заиста зналачки и префињено урађен посао,

Т који ће бити на корист, и радост надам се, пчеларима, пчеларским организацијама и њиховим листовима, новинарима, стручњацима и заљубљеницима у српски језик и његову историју, ученицима, студентима и научним радницима. На корист свима који воле природу и чуда мајке природе, који обожавају мале, прелепе, моћне пчелице и њихове здраве производе, јер - како је то у Занимљивостима објавила престижна „Политика“ - *за један килограм меда тчеле морају да йокује некитар са четири милиона цветова и пређу йући четири йућа дужи од земљиног обима*. И - на велику корист наше културне и просветне јавности и напе Српске православне цркве.

Благоје Свркота

П Ч Е Л А Р Ъ

и ли

наст а в л е н и е

о

ПЧЕЛОВОДСТВУ

изъ

разныхъ писателей
собрано

и на

Славено - Сербскомъ языку во общую пользу и
увеселение издано

АВРААМОМЪ МАКСИМОВИЧЕМЪ
Переводомъ Сомборскимъ.

У Будинку,

Печатанъ при Славено - Сербской Печатни Кра-
левскаго Всесучилища Унгарскаго

1810.

НОВЫЙ ПЧЕЛАРЬ

и ли

начинъ, како пчеле держати треба-

изъ

разныхъ спасителскай

и за

СЛАВЕНО-СЕРЕБСКІЙ ЯЗЫКЪ ПРЕВЕДЕНИЕ

АВРААМОМЪ МАКСИМОВИЧЕМЪ

Переводомъ Сомборскимъ.

У Будинку,

Печатанъ при Славено - Сербской Печатни Кра-
левскаго Всесучилища Унгарскаго

1810.

Факсимили насловних страна “Пчелара” и “Новог
пчелара” из 1810. године

Милош Антонић

Део пчелињака свештеника и пчелара Милоша
Антонића из Коцељеве (зима 2008)

Аврам Максимовић
(рад Саве Стојкова, Српска читаоница “Лаза
Костић”, Сомбор)

П Ч Е Л А Р Ъ

и л и

И А С Т А В Л Е Н И Е

о

П Ч Е Л О В О Д С Т В У

и з ъ

Р А З Н Ы ХЪ П И СА Т Е Л Е Й
С О БРА Н О

и на

Славено - Сербскомъ языку во общую ползу и
увеселеніе издано

АВРААМОМЪ МАКСІМОВИЧЕМЪ
Парохомъ Сомборскимъ.

У Будиму,

Печатанъ при Славено - Сербской Печатни Кра-
левскаго Всеучилища Унгарскаго

П Ч Е Л А Р

или

П О У К А

о

П Ч Е Л А Р С Т В У

од

Р А З Н ИХ П И СА ЦА
ПРИКУПЉЕНО

и на

славено-српском језику на општу корист и
радост издано

АВРАМОМ МАКСИМОВИЋЕМ

П а р о х о м С о м б о р с к и м

У Б у г и м у,

Штампан у Славено-српској штампарији Кра-
љевског универзитета угарскога

1810.

ЕГО ВЫСОКОПРЕВОСХОДИТЕЛСТВУ
ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННЪЙШЕМУ

и

высокодостойнъйшему господину
СТЕФАНУ СТРАТИМИРОВИЧУ

Господину Кулпинскому

Православному

Архієпіскопу Карловачкому

и всего

въ Цесаро - Кралевскихъ наслѣдныхъ державахъ
обрѣпающагося

Славно . Сербскаго и Валахійскаго Народа

Митрополіпу

и

Преизящнаго Аустрійско - Імперіалнаго Леополдъ-
Ордена великаго Креста

Кавалеру,

Его Цесаро - Кралевскаго Величества

Тайному Совѣтнику

Господину Милостивѣйшему.

ЊЕГОВОЈ ВИСОКОПРЕУЗВИШЕНОСТИ
ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНОМ
И
ВИСОКОДОСТОЈНОМ ГОСПОДИНУ
СТЕФАНУ СТРАТИМИРОВИЋУ

Господину кулпинском

Православном

Архиепископу Карловачком

и свог

у престола-краљевских наследника државама
налазећег

Славено-српског и валахијског народа

Митрополиту

И

прелепог Аустријско-империјалног Леополд-
ордена Великог Крста

носиоцу

његовог престола-краљевског величанства

тајном саветнику

Господину најмилоствијем.

ВАШЕ ВЫСОКОПРЕВОСХОДИТЕЛСТВО
МИЛОСТИВЪЙШІЙ ГОСПОДИНЕ

Вашему Высокопревосходителству
восписати имѣю, яко дѣлице сіе, пер-
вый книжныхъ прудовъ моихъ плодъ въ
семъ видѣявлаетсѧ. Вы мнѣ къ намѣ-
ренію моему лучшій, нежели каковъ азъ
избралъ бѣхъ путь отверзосте. Вы
мя научисте изъ разныхъ о предстоя-
щемъ предметѣ сочиненій избрали
лучшая. Вы мнѣ на сей конецъ, изъ
Вашея избранныя Книгохранителницы
потребныя книги дали благоизволи-
стие. Сіе искреннее признаніе мое,
купно съ книжицею, юже яко благо-
приспойное иныхъ дѣль употребле-
ніе,

ВАША ВИСОКОПРЕУЗВИШЕНОСТИ

Најмилостивији Господине

Вашој Високопреузвишености приписати имам, што мало дело ово, први књижевних трудова мојих плод у овом виду јавља се. Ви мени ка намери мојој најбољи, него какав ја изабрао бејах пут отвористе. Ви мене научисте из разних о предстојећем предмету дела изабрати најбоље. Ви мени на сам крај, из Ваше изабране библиотеке потребне књиге дати благоизволе-сте. Ово искрено признање моје, заједно с књижицом, њу као благо-пристојну других дела употребље-них,

ніе, за первое украшеніе ся, Превосходительному имени Вашему посвящаю; пріимице Милостивѣйшій Господине, въ знакъ теплѣйшаго моего благодаренія за поликія Вашя ко мнѣ милости и щедропы, и удостойте мя и впредъ Вашего покровителства, иже съ неограниченнымъ страхопочитаніемъ изумираю

ВАШЕГО ВЫСОКОПРЕВОСХОДИТЕЛСТВА

Всепокорнѣйшій и нижайшій слуга
А враамъ Максимовичъ
Парохъ Сомборскій.

них, за прво укращавање њено, преузвишеном имену Вашем посвећујем, примите Најмилостивији Господине, у знак топлог мoga благодарења за толику Вашу камени милост и дарежљивост, и удостојте ме и убудуће Вашег покровитељства, које с неограниченим страхопоштовањем изумире.

ВАШЕГ ВИСОКОПРЕУЗВИШЕНСТВА

Свепокорни и најнижи слуга
А в р а м М а к с и м о в и ћ
Парох Сомборски

ПРЕДИСЛОВІЕ.

*К*олико е полезно домостроителемъ, за возвышеніе благостоянія домашнаго, наставленіе о пчеловодству, изволи благосклонный читателю оттуду судити, что хотя сви просвѣщенни народа пчелу, дивное наскѣкомо, и красное дѣланіе нѣно, мудрыми ученыхъ Писателей примѣчаніями описану имаю, ничимъ менше и данась различна наблюденія творе, и сѣ любители пчеловодства сообщаваю.

Я, сѣ моє стране, доволно увѣренъ о ползинѣ реченнаго наставленія, и обрѣпши таково у чужемъ языку, зажелимъ моимъ единоплеменникомъ превести. Но показавъ дѣло его Высокопревосходителству, нашему Господину Архіепіскому и Митрополіту, милостиво извѣщенъ и наученъ быхъ, а тьму лучше и полезнѣе дѣло произвести, пользуясь многими нежели держащися единаго. На сей конецъ получихъ потребне книге: Наставленіе о Домостроеніи Господина Міштерлахера, славнаго у Всеучилищи Пештанскомъ Икономіе учителя, Mitterpacher Elementa rei ruficæ; Экономіческой Магазинѣ (въ Москвѣ 1781) Ручную книгу сельскаго

ПРЕДЕГОВОР

Колико је корисно економима, за њоди-
зање благостића њородичноћ, њоука о њче-
ларству, изволи благонаклони читтаоче оћи-
уда судићи, што њремда сви њросвећени наро-
ди њчелу, чудесног инсекћа и њекрасно дело ње-
но, с мудрошћу учених Писаца љажљиво
ојисану имају, нишћа мање и данас различића
ојажсања врше и љубитељима њчеларства
саојишћавају.

Ја, с моје стране, доволно уверен о користи
речених њоука, и нашавши шако на њу-
ђем језику, зажелим мојим сународницима
ћревесићи, нашем Господину Архиепископу и
Митрополиту, велиодушно извешаћен и научен бих,
и што најбоље и најкорисније дело израдићи, кори-
стћени се многим нећо држати се једнога. На
сам крај добих њошребне књиће: Поу-
ке о економији Господина Митрополахера, слав-
ног на Универзитету Јештанском економије учићеља,
Митрополахерове Елеменће агрономије; Економски
Маџазин (у Москви 1781), Ручну књићу сео-
скоћ

скаго хозяйства (въ Москвѣ 1803) Praktisches Handbuch zur einfachsten Nationalbienenzucht. (Wien 1797.) и еще нѣкая искусныхъ пчеларей дѣла. Она содержитъ искусствомъ подтверждена примѣчанія и наставленія, како пчелару съ пчелами поступати треба, да бы оне трудъ нѣговъ достойно возмездити могле.

Изъ овыхъ убо дѣлъ, съ нужднымъ вниманиемъ и разборомъ, содрахъ предлежащу книжицу, придавъ и моя собственная примѣчанія. — Полно надѣяся, да тье ти книжица моя у праздности увеселеніе, а у потреби ползу принести, и прерогущаяся любви твоей предыдаю

Благосклоннаго читателя

въ Сомборѣ 12. Маїа 1810.

Искренний почитатель
Авраамъ Максимовичъ.

ОГЛА-

скоđ газдинсћива (у Москви 1803), Практични ђириучник за народно ђичеларство (Беч 1797) и још нека искусних ђичелара дела. Она садрже искусћвом Ђошврђена за-
ђажања и ђоуке, како ђичелару с ђичелама
ћосћућаши ћреба, да би оне ћеруд љеđов до-
стојно нађрадиши моћле.

Из ових дакле дела, с неодносном ђаж-
њом и бирањем, сабрах ћредложену књижицу, ђридавши
и моја сопствена задаљања. - Пуно
нађајући се, да ће ћи књижица моја у доколици
забављање а у ђошреби користи донети, и ћређоручујући
се наклоносћи ћвојој налазим

Благонаклоног читаоца

У Сомбору 12. маја 1810.

Искрени поштовалац
А в р а м М а к с и м о в и ћ

С А Д -

НОВЫЙ ПЧЕЛАРЬ

и ли

начинъ, како пчеле держати треба

изъ

разныхъ списателей

на

СЛАВЕНО-СЕРБСКІЙ ЯЗЫКЪ ПРЕВЕДЕНЪ

АВРААМОМЪ МАКСИМОВИЧЕМЪ

Парохомъ Сомборскимъ.

У Будиму,

Печатанъ при Славено - Сербской Печатни Кра-
левскаго Всеучилища Унгарскаго

НОВИ ПЧЕЛАР

или

начин, како пчеле држати треба

од

разних писаца

на

СЛАВЕНО-СРПСКИ ЈЕЗИК ПРЕВЕДЕН

АВРАМОМ МАКСИМОВИЋЕМ

Парохом Сомборским

У Будиму

Штампан у Славено-српској штампарији
Краљевског универзитета угарскога

1810.

ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛСТВУ
ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННЬШЕМУ
и
ВЫСОКОДОСТОЙНЬШЕМУ ГОСПОДИНУ
СТЕФАНУ СТРАТИМИРОВИЧУ
ГОСПОДИНУ КУЛПИНСКОМУ
Православному
Архієпіскому Карловачкому
и всего
въ Імператорскихъ наслѣдныхъ державахъ
обрѣпающагося
Славено - Сербскаго и Валахійскаго Народа
Митрополіту
и
Преизящнаго Аустрійско - Імперіалнаго
Леопольдордена Великаго Креста

К а в а л е р у

Ихъ Імператорскаго Величества Тайному
Совѣтнику и пр.

Господину милостивѣшему.

ЊЕГОВОЈ ПРЕУЗВИШЕНОСТИ
ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНОМ

И

ВИСОКОДОСТОЛНОМ ГОСПОДИНУ

СТЕФАНУ СТРАТИМИРОВИЋУ

Господину кулпинском

Православном

Архиепископу Карловачком

и свој

*у императорских наследника државама
налазеће*

Славено-српској и валахијској народу

Митрополиту

И

прелепог Аустријско-империјалног
Леополд-ордена Великог Крста

Носиоцу

И императорског величанства
тајном саветнику и др.

Господину најмилосрдивијем.

Ваше Высокопревосходительство
Архіпастырю · Милостивѣйшій!

Благосклонная Высокопревосходительства Вашего всѣмъ пррудящимся пріятельность, и моя въ дѣписѣ семъ ичелнѣмъ тонкія силы, сочиняють ми благочестивое дерзновеніе, еже малый трудъ сей Превосходительству Вашему учтиво поднести. Ведомъ далше добродѣлами, и священною къ роду и обществу ревностію Вашею, сюже ползу его умножити пущимся, дерзаю дѣлце сіе Высокопревосходительному имени Вашему посвястити; яко да сице чистота мой на самѣй лоби книги сея бліспающее Имя увидѣвъ, охотнѣе возчтитъ, и

лег-

Ваша Високопреузвишености
Архијереју Најмилостивији!

Благонаклоност Високопреузвишенисти Ваше, свима који се труде пријатност, и моја у допису овом пчелињем деликатне моћи, сачињавају ми богобојажљиву смелост, када мали труд овај Преузвишености Вашој учтиво подносим. Вођен даље поштењем и просвећеношћу ка роду и друштву ревношћу Вашом, којом корист његову умножити бринете се, усуђујем се мало дело ово Високопреузвишеном имену Вашем посветити. Јер да тако читалац мој на самом челу књиге ове блистајуће Име видевши, радо прочита, и лак-

легчае успѣтъ. Милостиво убо Высокопревосходителнѣйшій Господине пріимише книжицу сю, аки малѣйшее искреннаго — еже пользу отечества возвести — труда моего знамя, и сице удостоимте мя называться вѣчно

Вашего Высокопревосходителства

всепокорнѣйшимъ и нижайшимъ слугою
АВРААМОМЪ МАКСИМОВИЧЕМЪ
Парохомъ Солбorskимъ.

лакше успе. Милосрдно dakле Високонајпреузвишенији Господине примите књижицу ову, као најмању, искреног - да бих корист отацбине подигао - труда мога заставу, и тако удостојите ме назвати се вечно

Вашег Високопреузвишенства

свепокорним и најнижим слугом
АВРАМОМ МАКСИМОВИЋЕМ
Парохом Сомборским

ПРЕДСЛОВИЕ

КЪ

Благосклонномъ чишателю.

Твоя благосклонный чишателю, вѣ дѣлъ моемъ, чистая искренность, легко тъе увидѣти трудъ мой, и ползу книжице ове; ако разсудитъ, да хотя сви немало просвѣщеніи народи дивное и у домоводству полезное настѣхомо ово пчелу сирѣчь, сѣ мудрыми ученыхъ списателей примѣчаніями описану имаду, ничто менше и данась различна наблюденія лишу, и сѣ любишили пчеловодства сообщаваю. Господинъ Міштерлахеръ славный у Всеучилищи Пештанскою Домоводства учитель, налогомъ Всевысочайшаго Собѣста Маѣарскаго не давно о пчелама сходнѣйша правила извѣде, и искусствомъ ложверди; коя пчеларя обучаваю, како сѣ пчелама поступали треба, дабы оне трудъ нѣговъ достойно возмездити могле. Кни-

жица

ПРЕДГОВОР

К

Благонаклоном читоцу

Твоја, благонаклони читаоче, о делу мојем чиста искреност, лако ће приметити труđ мој и користи књижице ове, ако расуди да и ако сви доспа просвећенији народи диван и у економији користан инсект овај љичелу заиста, с мудрошћу учених писаца љажљиво описану имају. Ништа мање и данас различита ојажсања љишту и љубитељима љичеларства саојаштавају. Господин Михајлакер славни на Универзитету љештанском економије учиљељ, налогом највише Савета мађарског недавно о љичелама најприслушачнија правила изведе и истраживом поштври. Која љичелара обучавају како с љичелама постујати треба да би оне труđ његов доспојно наградити могле. Књижница

жица ова ложе с на различитыхъ веть языцѣхъ
слисана , и ради ползе свое сонародникомъ Царства
овога довольно препоручена , читаюши ю ложелимъ
и я таховую моимъ единоллеменникомъ превеспи ,
сѣднемъ у восторгу радости , и тахо зачатое дѣл-
це изъ различитыхъ списателей нуждная тожмо на-
блюденія совокупляя , съ немалымъ трудомъ къ концу
приведемъ . Полно надѣяся да ти книжица моя
у разности увеселеніе , а у нужности ползу при-
чепи . И сице желая ти щастливый успѣхъ , и пре-
поручаясь любви твоей преобываю

Благосклоннаго Читателя

Вѣ Сомборѣ

Искренний почитатель
АВРААМЪ МАКСИМОВИЧЪ.

жица ова будући да је на различитим већ језицима написана и ради користи своје сународницима Царства овога доволно преторучена, читајући је појесли и ја такву мојим сународницима превести. Седнем у усхићењу радости и тако зајочећо делце, од различитих писаца попотребна само обажсања сакупљена, с великим трудом крају приведем. Пуно се надајући да ће ти књижица моја у доколици забављање а у неволи користи донети. И тако желим ти велики устех и преторучујући се наклоности твојој налазим

Благонаклоног Читаоца

У Сомбору

Искрени поштоваљац
АВРАМ МАКСИМОВИЋ

Оглавленіе вещей, коесе у кни-
гови находе.

ЧАСТЬ I *Умозрительная — Теорети-
ческая — содержащая нужное о пчелахъ вѣдѣніе.*

Глава I. О пчелахъ вообще.

- § 1. Описаніе пчеле.
- § 2. Три рода пчелъ.
- § 3. Первый родъ пчелъ. Радилице
пчеле или наравне.
- § 4. Второй родъ пчелъ. Трутовы.
- § 5. Третій родъ пчелъ. Матица.

Глава II. О дѣлѣхъ пчель.

- § 6. Разная дѣла радилица пчела.
- § 7. Согласіе пчелъ.
- § 8. Дѣла прутова.
- § 9. Дѣла матицахъ.

Глава III. О Воску, сапью, и меду.

- § 10. Восакъ.
- § 11. Сапье,
- § 12. Медъ.
- § 13. Брашно цвѣтковъ.
- § 14. Отъ куда носе пчеле.

Глава IV. О ползѣ пчель.

- § 15. Держаніе пчелъ паче всего достой-
нѣйше.

§ 16.

Садржај ствари, које се у књизи овој налазе

Д Е О I Апстрактна размишљања - Теоретска -
која садржи неопходно о пчелама знање

Глава I О пчелама у опште

- §.1. Опис пчеле
- §.2. Три рода пчела
- §.3. Први род пчела. Радилице пчеле или једнаке
- §.4. Други род пчела. Трутови
- §.5. Трећи род пчела. Матица

Глава II О пословима пчела

- §.6. Разни послови радилица пчела
- §.7. Једнодушност пчела
- §.8. Послови трутова
- §.9. Послови матица

Глава III О воску, сађу и меду

- §.10. Восак
- §.11. Сађе
- §.12. Мед
- §.13. Прах цветни
- §.14. Од када доносе пчеле.

Глава IV О користи пчела

- §.15. Држање пчела више свега најдостојније

- §.16.

- § 16. Полза пчела древностю подтверждавасе.
 § 17. Еще друга полза ошъ пчела.

Глава V. О наслону пчела.

- § 18. Положеніе.

Глава VI. О Жилищи пчела.

- § 19. Кошница.
 § 20. Величина кошнице.
 § 21. Лето у кошнице.
 § 22. Магазины.
 § 23. О посещавленіи кошницахъ у наслонѣ.
 § 24. Орудія въ пчеловодствѣ нуждная.

Глава VII. О познаніи добри кошница.

- § 25. Доброта кошнице.
 § 26. Внѣшняя знаменія доброе кошнице у купованю.
 § 27. Внутреняя знаменія доброе кошнице.

Глава VIII. О прибавлениі пчель.

- § 28. Разная примѣчанія у купованю и продаваню пчела.
 § 29. Главное правило о купованю пчела.
 § 30. Време пчеле куповати.
 § 31. Какове кошнице куповании треба?

Глава IX. О умноженіи пчель.

- § 32. Плодородіе.
 § 33. Роевы.
 § 34. Художественіи роевы.
 § 35. Естественіи роевы.
 § 36. Време роения.

Глава X. О знаменіяхъ роевъ.

- § 37. Плодъ вѣжесица сего.

§ 58.

- §. 16. Корист пчела древношћу потврђује се
- §.17. Још друга корист од пчела

Глава V О наслону пчела

- §.18. Положај

Глава VI О становашњу пчела

- §.19. Кошница
- §.20. Величина кошнице
- §.21. Лето на кошници
- §.22. Магацини
- §.23. О постављању кошница у наслон
- §.24. Алати у пчеларству потребни

Глава VII О познавању добрих кошница

- §.25. Квалитет кошнице
- §.26. Спљашни знаци добре кошнице у куповању
- §.27. Унутрашњи знаци добре кошнице

Глава VIII О набављању пчела

- §.28. Разне примедбе у куповању и продавању пчела
- §.29. Главно правило о куповању пчела
- §.30. Време за куповање пчела
- §.31. Какве кошнице куповати треба?

Глава IX О умножавању пчела

- §.32. Легло
- §.33. Ројеви
- §.34. Вештачки ројеви
- §.35. Природни ројеви
- §.36. Време ројења

Глава X О знацима ројења

- §.37. Плод материје ове
- §.38.

§ 38. Знацы исхождения первенца роя.

§ 39. Иини знацы исхождения росвъ.

Глава XI. О плододѣяніи матери.

§ 40. Время плододѣянія.

§ 41. Смѣшеніе матери.

§ 42. Знаменія плодородія.

§ 43. Плодъ вѣжесива сего.

Глава XII. О слабостехъ пчель.

§ 44. Вдовство.

§ 45. Знаменія вдовства во обще.

§ 46. Знаменія роя скоро обдовѣшато.

§ 47. Знаменія долговременного вдовства росв

§ 48. Гнилій плодъ — поморъ пчела.

Глава XIII. О непріятелѣхъ пчель

§ 49. Тудыце — разбойнія пчелы ...

§ 50. Другіи непріятели.

Глава XIV. Еще нѣкоторая къ умозрѣнію -- Теоріи -- принадлежащая примѣчанія.

§ 51. Суспнимъ примѣчаніямъ невѣровати.

§ 52. Пчеларь свагда има чemu сс учини.

§ 53. Бодѣ е имати манѣ кошица а добри него много а оскудни.

Глава XV. Разговоръ пчеларовъ между собою о пчелахъ.

§ 54. Защо изъ Нѣмецки спрана медъ и волакъ у Маѣареку недоносе.

§ 55. Разрѣшеніе противоглаголаний.

ЧАСТЬ

- §.38. Знаци излажења првенца роја
- §.39. Остали знаци излажења роја

Глава XI О производњи матице

- §.40. Време производње
- §.41. Спаривање матице
- §.42. Знаци лежења
- §.43. Плод материје ове

Глава XII О болестима пчела

- §.44. Безматичност
- §.45. Знаци безматичности у опште
- §.46. Знаци роја скоро обсматиченог
- §.47. Знаци дуготрајне безматичности ројева
- §.48. Труло легло - помор пчела

Глава XIII О непријатељима пчела

- §.49. Туђице - разбојнице пчеле
- §.50. Други непријатељи

Глава XIV Још неке ка апстрактним размишљањима - теорији - припадајуће примедбе

- §.51. Безвредним примедбама не веровати
- §.52. Пчелар свагда има чemu се учити
- §.53. Больје је имати мање кошница а добри него много а сиромашни.

Глава XV Разговор пчелара међу собом о пчелама

- §.54. Зашто из немачких крајева мед и восак у Мађарску не доносе
- §.55. Решавање против казивања

Д Е О

Ч А С Т Ъ В Т О Р А

Дѣятелнаѧ — Практическа — у коей се вся художества пчеларнаго у пролѣтіе, лѣто, и Есенни нужданаѧ полеченїя дѣйствително изясняваю.

Глава I. О изношениї пчель у време пролѣпья.

- § 56. Када пчеле изъ Зимница изнепи, и у пчелникъ изложиши попрѣбно?
- § 57. Что у изношению кошница наблюдавши вала.
- § 58. О подрѣзанїи сашьа.
- § 59. Како у подрѣзанїю сашьа поступати треба.

Глава II. О подкормлѣнїи или прираньиваню мршави пчела.

- § 60. Прираньиванѣ.
- § 61. Пища пчель.
- § 62. Знаменія глади у кошницы.
- § 63. Начинѣ прираньивания.
- § 64. Како са сашьемъ пчеле прираньивати.

Глава III. О шумскомъ пчелняку.

- § 65. Древный медособранїя обычай.
- § 66. О начину шражиши пчеле.

Глава IV. О познанїи добре ради пчела године.

- § 67. Како добру ради пчела годину будущу у пролѣтіе примѣниши можно.

§ 68

Д Е О Д Р У Г И

Радни - Практични - у којем се сва вештина ђечарења у пролеће, лето и јесен нужна стварања стварно објашњавају

Глава I О изношењу пчела у време пролећа

- §.56. Када пчеле из зимовника изнети и у пчелињак поставити треба?
- §.57. Шта у изношењу кошница посматрати вальа
- §.58. О подрезивању саћа
- §.59. Како у подрезивању саћа поступати треба

Глава II О потхранђивању или прихрањивању мршавих пчела

- §.60. Прихрањивање
- §.61. Храна пчела
- §.62. Знаци глади у кошници
- §.63. Начин прихрањивања
- §.64. Како са саћем пчеле прихрањивати

Глава III О шумском пчелињаку

- §.65. Старински медосабирања обичај
- §.66. О начину тражења пчела

Глава IV О познавању добре ради пчела године

- §.67. Како добру ради пчела годину наредну у пролеће приметити могуће

§ 68

§ 68. Знацы хощемо ли много роева имаши будуще године.

Глава V. О спранспивованїи пчель, преношенїю кошница.

§ 69. О преношенїю во общє.

§ 70. Прежде преношенїя кошница на что по зорствовани.

§ 71. Како кошнице преносяти треба.

§ 72. Што у преношенїю кошница наблюдавши,

§ 73. Возенѣ пчела.

§ 74. Снимаюши пчеле съ кола на что по зорствовани.

Глава VI. О болѣзняхъ лѣкарствахъ.

§ 75. Лѣкарство вдовства.

§ 76. Гнилогъ плода лѣкарство.

§ 77. Отъ чего се еще кваре пчеле.

§ 78. Неплодство пчелъ.

§ 79. Како пчелари сами пчеле свое неплодными учинили могутъ.

Глава VII. О похищенїи — грабежу пчелъ.

§ 80. О похищенїи во общє.

§ 81. Прилика грабежа.

§ 82. Какб шудьище познать можно?

§ 83. Како отъ шудьища напасливаемыи кошницама помочь можно.

§ 84. Како пьемо познать шудьище откуда су, и како съ ныма послушани надлежи.

§ 85. О сраженїи пчелъ.

Глава

§.68. Знаци хоћемо ли много ројева имати наредне године

Глава V О сеоби пчела - преношењу кошница

§.69. О преношењу у опште

§.70. Пре преношења кошница на што пазити

§.71. Како кошнице преносити треба

§.72. Шта у преношењу кошница пазити треба

§.73. Вожење пчела

§.74. Скидајући пчеле с кола на шта пазити

Глава VI О лечењу болести

§.75. Лечење безматичности

§.76. Трулог легла лечење

§.77. Од чега се још кваре пчеле

§.78. Неплодност пчела

§.79. Како пчелари сами пчеле своје неплодним учинити могу

Глава VII О пљачкању - грабежу пчела

§.80. О пљачкању уопште

§.81. Прилика грабежа

§.82. Како туђицे познати можемо?

§.83. Како од туђица нападнутим

кошницама помоћи могуће

§.84. Како ћемо познати туђице одакле су,
и како с њима поступати треба

§.85. О сукобу пчела

Глава

Глава VIII. О непріятелехъ пчель.

- § 86. Каковий еще непріятеля пчеле имаю.
- § 87. Черви.
- § 88. Знаменія червовъ у кошницы находѧ.
- § 89. Лѣкарства. (щихся).
- § 90. Лѣкарство хранишено отъ црви.

Глава IX. О дѣйствицелномъ умно- женіи пчель, или о наравни роевы.

- § 91. Како кошнице умножишъ можно?
- § 92. Роевы Есмественій.
- § 93. Колико роева отъ едне кошнице узепи
треба?
- § 94. Каковимъ начиномъ препятствовати
можно кошници да се нерое?
- § 95. Како вала помошни пчелама дасе рое.
- § 96. Каково се попеченіе изыскуюе када роевы
исходу.
- § 97. Де рой ис оплести како му препят-
ствовати можно.

Глава X. О средствахъ спресации роеве.

- § 98. Како роеве спресати треба.
- § 99. При исхожденію роя на что позор-
ствовати.
- § 100. О первенцу рою.
- § 101. О вторичній роевы.
- § 102. При спресаню роя что еще наблюда-
вати треба?
- § 103. Изъ искра дервеша ухватити роя.
- § 104. Спресши роя съ высока дервеша.
- § 105. Ухватити роя на колю, кладама, и
щупальи мѣси.
- § 106. Ухватити роя на земли.

Глава XI. О разлученіи смѣшанныхъ роехъ.

- § 107. О роевы кои еданѣ за другимъ исхо-
де и смѣшаюсе.
- § 108.

Глава VIII О непријатељима пчела

- §.86. Каквих још непријатеља пчеле имају
- §.87. Црви
- §.88. Знаци црва у кошници налазећих
- §.89. Лечења
- §.90. Лечење штићењем од црва

Глава IX О стварном умножавању пчела, или о природним ројевима

- §.91. Како кошнице умножити могуће?
- §.92. Ројеви природни
- §.93. Колико ројева од једне кошнице узети треба?
- §.94. Каквим начином спречити могуће кошницама да се не роје?
- §.95. Како ваља помоћи пчелама да се роје
- §.96. Како се старање тражи када ројеви излазе
- §.97. Да рој не одлести како је спречити могуће

Глава X О средствима за стресање ројева

- §.98. Како ројеве стресати треба
- §.99. При излажењу роја на што пазити
- §.100. О првенцу роју
- §.101. О другенцима ројевима
- §.102. При стресању роја шта још пазити треба?
- §.103. Са ниска дрвета ухватити рој
- §.104. Стрести рој с високог дрвета
- §.105. Ухватити рој на колу, кладама и удубљеним местима
- §.106. Ухватити рој на земљи

Глава XI О растављању помешаних ројева

- §.107. О ројевима који један за другим излазе и помешају се

§.108

- § 108. О роевы, кои у едно време изыду и смыщаюсе.
 § 109. Различность роевъ.
 § 110. Соединеніе роевъ.
 § 111. Можемо ли у Ессы роевые соединявати.
 § 112. Зауспавши роевые ако всль потребни нису.
 § 113. Шкода отъ многи роева.
 § 114. Чрезъ распространение мѣста.
 § 115. Чрезъ изрезыванѣ плаода.
 § 116. О рою кои изъ кошнице бѣжи.
 § 117. Еще нѣкіи случаи пре и после росня.
 § 118. Времище или жакъ ради роева.
 § 119. Описаніе жака за роевые.
 § 120. Употребленіе жака сего.
 § 121. О соединеніи мершавы роева.

Глава XII. О художественны роевы.

- § 122. Отъ кудасу ходожественны роевы произышли?
 § 123. Чрезъ превару.
 § 124. Чрезъ разсѣченія.
 § 125. Чрезъ бубнянѣ.
 § 126. О изгнаніи пчелъ.
 § 127. Что у премѣненію кошница наблюдавши треба?

Глава XIII. О попечениихъ и дѣлѣхъ есеннихъ.

- § 128. О промѣненію паше.
 § 129. Различность паше.
 § 130. Пренесеніе пчела на различите паше.

Глава XIV. О Зимищу.

- § 131. Како съ кошницама поступати треба, када ихъ на зимище полажемо?
 § 132. Каково е мѣсто за зимище пчелама сходно?
 § 133. Шила у поставлѣнію пчела на зимище наблюдавати, и како поступати вала?
 § 134. Разная простыхъ пчловодцевъ мнѣнія о зимищу пчела.

Глава

- §.108. О ројевима који у исто време изађу и помешају се
- §.109. Различитост ројева
- §.110. Спајање ројева
- §.111. Можемо ли у јесен ројеве спајати
- §.112. Зауставити ројеве, ако већ потребни нису
- §.113. Штета од многих ројева
- §.114. Кроз проширење места
- §.115. Кроз изрезивање легла
- §.116. О роју који из кошнице бежи
- §.117. Још неки случајеви пре и после појења
- §.118. Врећа, или цак ради ројева
- §.119. Опис цака за ројеве
- §.120. Употреба цака овог
- §.121. О спајању нејаких ројева

Глава XII О вештачким ројевима

- §.122. Од куда су вештачки ројеви произашли?
- §.123. Кроз превару
- §.124. Кроз расецања
- §.125. Кроз лупање
- §.126. О истеривању пчела
- §.127. Шта у промењивању кошница пазити треба?

Глава XIII О старањима и пословима јесењим

- §.128. О промењивању паше
- §.129. Разноврсност паше
- §.130. Преношење пчела на различите паше

Глава XIV О зимовању

- §.131. Како с копницама поступати треба, када их за зимовање спремамо?
- §.132. Какво је место за зимовање пчела повољно?
- §.133. Шта у постављању пчела за зимовање пазити и како поступати ваља?
- §.134. Разна простих пчелара мишљења о зимовању пчела

Глава

Глава XV. О убіяню кошница.

- § 135. Требали пчеле убити съ медомъ заедно?
- § 136. О начину убияти кошнице.

Глава XVI. О распавленію или исцедиваню меда.

- § 137. Како се медъ у маленомъ количеству отъ воска распавити може?
- § 138. У великому количеству медъ распавити.
- § 139. Изгнѣшенїе.
- § 140. Сохраненїе меда.

Глава XVII. О топленіи воска.

- § 141. Орудія ради топленія воска нуждная.
- § 142. Истопити восакъ.
- § 143. Истисненіе первое.
- § 144. Истисненіе второе.

Глава XVIII. О сочиненіи шербета.

- § 145. Шербетъ.
- § 146. Куванѣ шербета.
- § 147. Одеятъ.

Глава XIX. О разномъ съ пчелама дѣланія начину и о зимномъ попеченіи.

- § 148. Примѣчанія.
- § 149. Иниа примѣчанія.
- § 150. Прибавление о угрызеніи пчелъ.

Краткое описаніе у пчеловодствіу нужныхъ наблюдений, на свакій преко године мѣсяцъ раздѣленное.

Глава XV О убијању кошница

- 135. Треба ли пчеле убити с медом заједно?
- 136. О начину како убијати кошнице

Глава XVI О растављању или исцеђивању меда

- 137. Како се мед у малој количини од воска раставити може?
- 138. У великој количини мед раставити
- 139. Изгњечивање
- 140. Чување меда

Глава XVII О топљењу воска

- 141. Оруђа ради топљења воска потребна
- 142. Истопити восак
- 143. Истискивање прво
- 144. Истискивање друго

Глава XVIII О спрavlјању шербета

- 145. Шербет
- 146. Кување шербета
- 147. Сирће

Глава XIX О разном с пчелама рада начину и о зимском страдању

- 148. Напомене
- 149. Друге напомене
- 150. Прилог о уједању пчела

Кратак опис у пчеларству нужних опажања,
на сваки прецик године месец раздвојено

Д Е О

ЧАСТЬ ПЕРВА

Умозрительная (Теоретическая)

СОДЕРЖАЩАЯ

нужное

о

пчелахъ въ дѣніе.

A

Д Е О П Р В И

**АПСТРАКТНА РАЗМИШЉАЊА
(ТЕОРЕТСКА)**

која садрже

неопходно

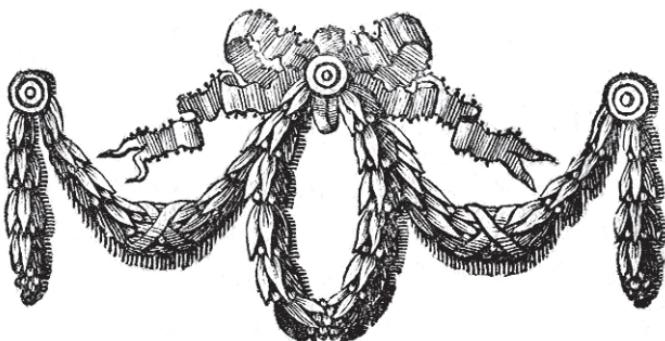
о

пчелама знање

Дѣлателница есть пчела, дѣланіе же честное творитъ; сяже трудовъ Царіе и проспіи во здравіе упопрѣбляютъ, любима же есть всѣми и славна: аще силою и немощна суци, но премудростію почтена произведеся.
Притч: гл: 6 ст: 8.

Радница је пчела, род пак частан чини: њене трудове цареви и прости у здравље употребљавају. Драга пак је свима и славна: ако силом и немоћна суштински али пре-мудрошћу достојно поштовања производи.

Приче: гл. 6 ст. 8.

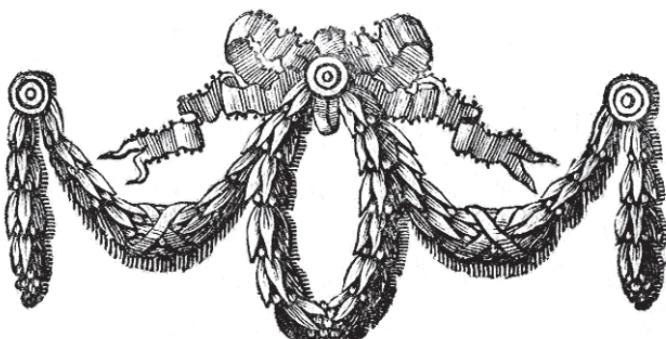
ГЛАВА I.

о пчелахъ во общe.

Творецъ твари, кои е све изъ ничего произвео ради человѣка, сопворю е шакожде и пчеле ради человѣка, да бы у общему животу и чрезъ ныи послѣдній конецъ лагше постигнуши мogaо. Пчеле во общe есу животная и составомъ тѣла, и несравненомъ ползомъ величайшаго удивленїя достойне. Пчеле су изъ обилнѣйше классе насѣкомыхъ (*Insecta*,) 50 и выше видовъ учени пчеловодства списатели до данасть су изнашли, отъ коихъ су иѣкѣ домашнѣ, иѣкѣ страннѣ, иѣкѣ у цветѣ, иѣкѣ у пещера обыщающе, а иѣкѣ найдене наше медоносне пчеле. Ове послѣднє раздѣлююсе на дивie и пипломе; дивie у шупльимъ

А 2 шум-

ГЛАВА I

О ПЧЕЛАМА У ОПШТЕ

С тваралац створења, који је све из ничега створојо ради човека, створојо је такође и пчеле ради човека, да би у општем животу и кроз њих последњи крај лакше схватити мogaо. Пчеле у опште су животиње управо саставом тела а неупоредивом коришћу највећег дивљења су достојне. Пчеле су из обилне класе инсеката, 50 и више врста су учени пчеларски писци до данас изнели, од којих су неке домаће, неке необичне, неке у цвету, неке у пећинама живе, а неке најзад наше медоносне пчеле. Ове последње деле се на дивље и питоме: дивље у шупљим шум-

шумскимъ кладама, а пипоме у прудомъ пчелара спросимъ кошнициама обышаваю. Мы пьемо овде тѣло дивногъ овогъ созданія живо описани да бы премудрость Божію и у малой живопыни овой славили и хвалили научилисе.

§. 1.

Описаніе пчеле.

а). Состоине пчела изъ при части: главе, нагрудника (гуша thorax) и шербуа. Глава на обычномъ мѣсту два велика обаче мрежоподобна (*reticulatus*) ока има, кромѣ овь, имаду пчеле на шемену три маня ока. Глава у радилица пчела созади есть равна, и аки треуголна, на созадной оной равнини ющъ два ока имаду, кое мы само съ помощю увеличителногъ стакла видѣши можемо. Благосмотрѣлива премудрость Божія зашто е толико очю пчелама даровала, да бы оне не само предъ собомъ, но и выше себе, и на стране гледати могле, и тако предвидети непріятелѣ свое, кое слабостию свою надвладашпи не могу, скорѣе убѣжати возмогле. Зубе или вылице имаду тверде люковитѣ, кое се обаче у заостренный верхъ не окончаваю, но запубасти есу. Вылице ове да бы се сходно склонили могле, есу аки изжлѣблѣне, тако да кадъ се склони, нѣчию шупля мѣста заостране, шуплину ту плодомъ, коего изъ цветья собираю, наполнѣну у кошницу доносе. Вылице ныюве понеже су тверде,

шумским стаблима, а питоме у трудом пчелара грађеним кошницама станују. Ми ћемо овде тело овог дивног створења живо описати, да би премудрост Божију и у овој малој животињи славити и хвалити научили се.

§.1.

Опис пчеле

а). Пчела се састоји из три дела: главе, груди и трбуха. Глава на обичном месту има два велика ока која личе на мрежу, поред ових, имају пчеле на темену три мања ока. Глава у радилица пчела позади је равна и као троуглас-та. На оној задњој равнини још два ока имају, које ми само помоћу увеличавајућег стакла можемо видети. Благосмотрљива премудрост Божија зато је толико очију пчелама даривала, да би оне не само пред собом но и изнад себе и на стране гледати могле и тако предвидевши непријатеље своје, које слабошћу својом над-владати не могу, брже побећи могле. Зубе и вил-ице имају тврде љусковите, које се међутим у заоштрени врх не завршавају, но тумбасте су. Вилице ове да би се саставити и склопити могле су као ижљебљене. Тако да кад се склопе, нешто шупља места заостане. Шупљину ту плодом, којег из цвећа сабирају, напуњену у кошницу доносе. Вилице њихове будући да су твр-де,

де, служе имъ да пупольке цветь лагше разви-
тии могутъ. И заиста нализисе много цветь,
кои су пуполькомъ своимъ крѣпко запворени, за-
то пчеле у овомъ слушаю, понеже га развити оп-
ниудъ не могутъ, принуждене бываютъ оздолъ про-
грызати, и шако меденый сокъ изсисавати.

σ). Подъ вылицами имаю пчеле наустникъ (*proposcis*) кои влагалище свое или цангрие (*das Füller*) на испомъ месту имаде, оне нѣга по произволеню запворити, извлечи, на перси по-
ставили, и што бы годъ нужно было, съ нимъ учинили могутъ. Кадъ дѣлаю, извуку наустникъ, а када не дѣлаю, у влагалище га поставе. Науст-
никъ е ныовъ шанакъ на подобіе косе человѣ-
ческе, гибкій, перстеновидно савіенъ, и понеже
е меканъ,можесе пропегнуши, скучили, и у вла-
галище свое вмѣстипи. На верху наустника
примѣчавасе нѣка брадавица, о коїй су многи мы-
слили, да она пчели вмѣсто шмерка служитъ, ко-
имъ бы сладкій сокъ изъ цветь изсисавати могла;
но Ромуль славный онай французскій списатель точ-
нѣйше пчелу описиваюши полно нась увѣрава,
да ова брадавица не сисателно орудіе, но вмѣ-
сто сзыка пчели е даровано, ибо прахъ цветь,
коего пчела брадавицомъ своеймъ лиже, перснимъ
длакама шако пріоне, да га наустникомъ после
ласно скучили може. Наустникъ пчела почти
Елефантовомъ е подобанъ, ибо пчеле, како годъ
и Елефантъ наустникомъ ело узимаюти уста
наполняю.
α).

де, служе им да пупољке цвета лакше развити могу. И заиста налази се много цветова који су пупољком својим чврсто затворени, зато пчеле у овом случају, будући да никако не могу, бивају принуђене оздо прогризати и тако медени сок изсисавати.

б). Под вилицама имају пчеле наустник где кесу своју или гангије на истом месту имају, оне га по слободној вољи затворити, извући, на прса поставити и што би где потребно било с њим могу учинити. Кад раде извуку наустник, а када не раде у кесу га поставе. Наустник је њихов танак сличан коси људској, еластичан, прстенасто савијен, и будући да је мекан може се протегнути, скupити и у кесу своју сместити. На врху наустника примећује се нека брадавица о којој су многи мислили да она пчели уместо шмрка служи, којим би слатки сок из цвета изсисавати могла. Но Реомир, онај славни француски писац најближљивије пчелу описујући, много нас уверава да ова брадавица није оруђе за сисање, но уместо језика пчели је даровано. Јер прах цвета, кога пчела брадавицом својом лиже, прсним длакама тако притисне, да га наустником после лако скupити може. Наустник пчела вероватно елефантовом је сличан, јер пчеле као год и елефант наустником јело узимајући уста испуњавају.

в).

в). О нагруднику шакожде иѣка примѣтиши треба. Глава е пчеле съ нагрудникомъ маломъ иѣкомъ цѣвчицомъ сосвязана, и тако чрезъ шупльину цѣвчице ове сообщеніе има. Нагрудникъ е пакъ твердомъ люскомъ покрытенъ, изъ кое су гранате длаке произрасле, да бы пчели у трудолюбивомъ меда собранію спомоществовале, понеже се на длаке ове прахъ цѣпсовъ прилеплюе. Нагрудникъ шакожде съ пербуомъ чрезъ тонку цѣвчицу сосвязуесе. Тербу найпосле изъ шесть люсковышихъ перстеней состояніи, перспиши овы помеждуусобномъ упругомъ (*Masticus*) коромъ тако су союжени, да бы горний на долне сходно возвлещи, и слабомощно ово насѣкому неуязвляемо учинити могли. Крыла има два. Желудка два, отъ коихъ съ единимъ сообщеніе има Жаока, бранително нытво орудіе. На персима 6 ногу у три реда имаду, у стражнїй двилю ногу предпослѣднѣмъ члену указуесе иѣка треуголна лопатица¹, коя нѣ длакама обраспла, но гола и гладка осталася. Лопатица ова на округъ ограничена е иѣчпо деблѣмъ повеликимъ длакама, и служи къ тому да бы у нытой аки копаричици каквой пчеле бреме свое удобно носиле, ибо пчеле кромѣ соковъ прахъ изъ цветья собираютъ, у мале лоптице увалюю, кое после у предсказаннымъ копаричицама у кошицу доносе. Ово мы примѣтиши межемо, кадъ се пчеле изъ поля поврате, гдѣ иѣке червене, а иѣке жутше лоптице на ногу носе. Кромѣ тога у послѣднѣмъ ноге Члену наблюдавамо иѣку меплицу, съ коїомъ

6). О надгруднику такође нешто приметити треба. Глава је пчеле с надгрудником неком малом цевчицом повезана, и тако кроз шупљину ове цевчице везу има. Надгрудник је пак тврдом љуском покривен, из које су гранате длаке израсле, да би пчели у марљивом сакупљању меда припомагале, јер се на ове длаке цветни прах прилепљује. Надгрудник је такође с трбухом кроз танку цевчицу повезан. Трбух се на крају састоји из шест љусковитих прстенова. Ови прстенови су међусобно еластичном кором повезани, да би горњи на доње силазили и пењали се, и немоћног овог инсекта неповредљивим учинити могли. Крила има два. Желудца два, од којих с једним везу има жаока, одбрамбено њихово оруђе. На прсима 6 ногу у три реда имају, у задњих двеју ногу на предпоследњем чланку указује се нека троугласта лопатица која није длакама обрасла, но гола и глатка остала. Лопатица ова наоколо ограничена је нешто дебљим повеликим длакама и служи томе да би у њој као у котарици каквој пчеле товар свој удобно носиле, јер пчеле поред сокова прах из цвета сакупљају, у мале лоптице увальјају, које после у описаним котарицама у кошницу доносе. Ово ми запазити можемо кад се пчеле из поља враћају, где неке црвене а неке жуте лоптице на ногама носе. Поред тога у последњем чланку ноге примећујемо неку метлицу, с којом

коюмъ пчела прахъ цвѣтovъ, у комесе е валяла, съ нагрудни длака, и цѣлогъ тѣла свогъ на пушу счиши, у лопти га увала, и као штосмо предрѣкли у копаричици къ тому опредѣленой лома доноси. Явно дакле видимо, да е всемогущій Богъ силу и премудрость свою у насѣкомыхъ животныхъ найвепъма показао.

г). Найпосле ова испа пчела у верху тербу има жаоку, коя опеть свою собственну цангрю имаде, у коїй, кадъ е пчела у миру, жаока запворена стои; да бы мы жаоку видили могли, тербу пчеле нѣчпо списнупи треба, абиє ше се показали; испимъ начиномъ наступникъ кадъ бы видѣли желили, главу пчеле мало списнупи вала. Жаока есть аки спрѣла какова но внушеннѣ шупля, на верху има она зубе шакожде шуплѣ, и на подобіе удца скучене, кои опеть на жаоки свое собственне цангрѣ имаду. Шупльна зубовъ има сообщеніе са шуплиномъ жаоке, а жаока чрезъ каналчишь нѣкій сообщавасе са желудкомъ своимъ, кои е само единимъ опровомъ наполнѣнъ. Овако вооружена пчела кадъ се успреми на противника свогъ, пусты жаоку, но текъ што жаока изыде, желудокъ наравно списнуписе мора, слѣдовашелно нѣколико опровне машеріе истерапи, коя се чрезъ предреченный каналчишь по шупльни жаоке разліе, и отъ пудѣ, понеже шупльница жаоке са зубма сообщеніе има, крозъ ныи, коису се веть у рану углубили, у кровь про-

тияв-

којом пчела цветни прах, у којем се вальала, с надгрудних длака, и целог тела свог на путу счисти, у лопте га увала, и као што смо раније рекли у котарици ка тој одређеној кући доноси. Јасно dakле видимо да је свемогући Бог силу и премудрост своју у инсектима животињским пон- ајвише показао.

5). На крају ова иста пчела у врху трбуха има жаоку, која опет своју сопствену цангију има, у којој кад је пчела у миру жаока затворена стоји. Да би ми жаоку видети могли, трбух пчеле треба нешто стиснути тако ће се показати. Истим начином научник кад би желели видети, главу пчеле вальа мало стиснути. Жаока је као каква стрела но унутра је шупља. На врху има зубе такође шупље и слично удицама скупљене, који опет на жаоки сопствене цангије имају. Шупљина зуба има повезаност са шупљином жаоке, а жаока кроз неки канал повезује се са желудцом својим, који је само једним отровом напуњен. Овако наоружана пчела кад се устреми на свог противника пусти жаоку, но тек што жаока изађе желудац истовремено стиснути се мора, према томе нешто отровне материје изаћи ће, која се кроз напред поменути каналић по шупљини жаоке разлије и због тога, будући да шупљина жаоке са зубима везу има, кроз њих који су се већ у рану зарили, у крв про-

ТИВ-

шивника уліе, и толико отпруе, да забе рана бу-
кне, и не малу болѣзнь причини. Бѣдна пчела по-
сле умрети мора, ибо жаока иѣна: понеже зубе на
подобіе удице скученс има, кадѣ ихъ у рану углуби,
ниє ихъ кадра извлеци, но усилемъ своимъ пре-
тергне каналчишь, а жаока у раны осипанс; и та-
ко пчелица она бѣдно скончавасе.

§. 2.

Три рода пчелъ.

У свакой кошницы (кою Пречестнѣйши Го-
сподинъ Раичъ у предисловію свое Исторіе Уліи
называ) три различита пчель рода находасе. Най-
вешье е число первого рода, то есть: радилица
(дѣлателница) пчела. зо 40 хиляда у едной кош-
ницы обышаваю, кое све о общемъ добру неутруд-
но пекусе, оне саме кошницу свою чисте, са-
ме саме созыдаваю, медъ собираю, отъ непрѣ-
ятеля бранесе, словомъ, сва нуждная дѣла единс-
само радилице пчеле совершаю. Другій родъ
пчела есу штуртовы, овы отъ начала Маїа до кон-
ца Августа у кошницы се находе, ништа не дѣ-
лаю, него само лѣноспино време проводепъ медъ
проишс. Буде ныи у маній кошницы до 500 а у
велькой и до хиляде. Третій родъ пчела есть ма-
тица. Она е глава и царица многонародногъ со-
дружества овогъ, коїой всяку честь, и всяко
услуженіе пчелѣ отдаю. И ово су три рода она,
коя добрый домоспроишель добро распознапи мора,

§. 3.

тивника улије и толико отрује да одмах рана будне и не мали бол причини. Сирота пчела после умрети мора, јер жаока њена будући да зube сличне удици скupљене има, кад их у рану зарије није их кадра извући, но повећаном силом својом прекине каналчић а жаока у рани остане и тако пчелица она бедно умире.

§.2.

Три рода пчела

У свакој кошници (коју Најчаснији Господин Раић у предговору своје Историје пчела назива) три различита пчелиња рода налазе се. Највећи је број првог рода, то јест: радилица (радница) пчела. 30-40 хиљада у једној кошници пребивају. Оне све о општем добру неуморно брину се. Оне саме кошницу своју чисте, саме саће граде, мед сакупљају, од непријатеља бране се, речју, све неопходне послове једне само радилице пчеле извршавају. Други род пчела су трутови. Ови од почетка маја до краја августа у кошници се налазе, ништа не раде, него само у лењости време проводе и мед троше. Буде их у мањој кошници до 500 а у већој и до хиљаде. Трећи род пчела је матица. Она је глава и царича многобројног друштва овог, којој сваку част и сваку услугу дају. И ово су три рода она, која добри домаћин добро распознавати мора.

§.3.

§. 3.

*Первый родъ пчела. Радилице пчеле, или на-
равне.*

Радилице пчеле штосе величине каса найма-
иѣ су, кое добро примѣниши морамо, ибо честно
и прутовы у оной истой величини налазесе, са-
мо што глава радилица пчела, како штосмо ре-
кли, созади есть равна, и аки треуголна. Пчеле
угрызениемъ своимъ кровь животныхъ тако
отпрую, да много пути и саму смерть причинили
могутъ. Искусство насть учи, да су пчеле конъ,
кои имъ е кошницу оборю, угрывзениемъ своимъ
тако опровале, да се обѣ кровь иѣгова возжегла,
и после иѣкоегъ времена смерть му принела. Тежко е пчеле допле довести, да оне отъ угрыв-
зенія престану. Могу обаче оне пчелару свое
тако обвикнути, да онъ безопасно съ нима по-
ступати може. Пречеснѣйший Господинъ Ми-
стерпахеръ Римо-Каѳолїческаго исповѣданія Архї-
мандріїпъ, и у славномъ Всеучилищи Пештанскомъ
домоводства и прочихъ наукъ учитель, сказуе,
да с онъ иѣкоего у Виенни домоводства учился
тледао, кои да бы сышапелѣмъ своимъ истину
ову подтвердиши могао, у школи е предъ свима
толимъ рукама пчеле превершао, и между нима
матицу тражю; увѣрывающи ны живимъ овамъ
примѣромъ, да пчеле како годъ и друга пиптома
живопиная Господина свога познати могутъ. Но
потребно с овде иѣко опоменути, да се сирѣчь
нишко

§.3.

Први рог пчеле. Радилице пчеле или једнаке

Радилице пчеле што се величине тиче најмање су, које добро опажати морамо, јер често и трутови у оној истој величини налазе се, само што глава пчела радилица, као што смо рекли позади је равна и као троугласта. Пчеле убодом својим крв животиња тако затрују, да много пута и саму смрт могу изазвати. Искуство нас учи да су пчеле коња, који им је кошницу оборио, убодима својим тако отровале, да се због тога крв његова упалила и после неког времена смрт му донела. Тешко је пчеле дотле довести, да оне са убадањем престану. Могу оне међутим пчелару свом тако омогућити да он безопасно с њима поступати може. Пречасни Господин Митерапахер Римо-католичке исповести Архимандрит и на славном Универзитету пештанском економије и других наука учитељ говори: да је он некога у Бечу економије учитеља гледао, који да би слушаоцима својим истину ову потврдити могао, у школи је пред свима голим рукама пчеле превртао и међу њима матицу тражио, уверавајући их овим живим примером, да пчеле као и друге питоме животиње господара свога познавати могу. Но потребно је овде нешто напоменути, да се ипак

НИКО

нишко, кои помаду, или другий каковыи нибудъ ми-
рисъ на себи има, пчелама приближити не усуди;
ибо оне на шаковогъ съ найвештымъ успремленіемъ
нападаю. Славный Ромулъ о себи скажуе: Каѣ
самъ вели я у бароки пчеле мое посѣщаю, съ
необычнимъ нѣкимъ усилюемъ гониле су ме, а каѣ
самъ безъ нѣ одлазю, ни найманѣ пропивилесе
нису. Едино само средство есть, съ коимъ угры-
зеніе пчеле отшепити можно; ако сирѣчъ жаоку
исторгнемо, а рану блатомъ, или медомъ нама-
жемо. Въ прочемъ найпречи е лекъ чуватисе угры-
зенія, покрывши главу прозрачномъ къ шому опре-
дѣленомъ капомъ. Отъ свїю начина найболѣ е
пчеле къ себи привикнути шако, да се дозволе
прегледавати, и превриати. Радилица пчеле у
пролѣтіе, еще и на концу Маїа имаду аки звѣзды-
сто чело, кое по шомъ у послу изгубе. И ово
су различителна знаменія радилица пчела отъ
трупова.

§. 4.

Вторыи родъ пчела: трутови.

Трутови су величиномъ съ едине претре $\frac{1}{3}$ ча-
стии вящшіи отъ радилица пчела, по мнѣнию нѣ-
кихъ списателей. Но знаменіе ово нїе задовољно,
запо ч то се често и трутови у чаурицамъ ра-
дилица пчела легу, слѣдователно равну величину
имати могутъ. Но глава трутовъ есть нѣчто
округлія, очи мрежоподобне, обаче кружне (Shre-
tici)

нико који помаду, или какав други мириш на себи има, да се пчелама приближити не усуди, јер оне на таквог с највећим устремљењем нападају. Славни Реомир о себи говори: Кад сам, вели, ја у бароки пчеле моје посећивао с необичним неким напрезањем гониле су ме а када сам без ње долазио ни најмање се противиле нису. Једно је само средство с којим убод пчеле ублажити можемо - ако одмах жаоку извадимо а рану блатом или медом намажемо. У осталом најбољи лек је чувати се убода - покривати главу провидном за то одређеном капом. Од свију начина најбоље је пчеле к себи привикнути тако да се дозволе прегледати и превртати. Радилице пчеле у пролеће, још на крају маја имају као звездасто чело, које по том у послу изгубе. И ово су различити знаци пчела радилица од трутова.

§.4.

Други рог пчела: трутови

Трутови су величином за једну трећину 1/3 тела већи од пчела радилица, по мишљењу неких писаца. Но знаци ови нису довольни, зато што се често и трутови у ћелијама пчела радилица легу, према томе исту величину могу имати. Но глава трута је нешто округлија, очи личе на мрежу - ипак кружне

ноге

тісі) ноге нипи лопатище, нипи предсказане мештище имаду. Ако дакле или саме ноге добро посмопримо, лагко ихъ распознапи можемо. Трутовы, како шпосмо у §. 2. рекли, ништа не дѣлаю, само што су мужевы мапица. Мапица понеже у почепку пролѣтія яйца носе, еще у есенъ плодне постапти мораю. У зиму трутова у кошницы нейма. Трутовы у пролѣтіе появесе, и съ концемъ лѣта погибаваю; ибо радилице пчеле наравнымъ склоненiemъ водиме, кадъ примѣте, да имъ нису више у кошницы попребни, шо есть: у есенъ по совершений плодородія, да не бы имъ бадава медъ трошили, ини што скоріе побю. Ако коя кошница пренебрегне изгнапи и попупши трутове, она дуго живити не може, ибо юй савъ медъ изеду лѣнивы трутовы. Много тиѣ успѣши пчеларь, ако помогне пчелама убияти трутове, кои повседневно у праздности седетъ медъ троше, ибо докле пчеле съ ньима воюю, дошли бы домостроеніе свое умножавапи могле. Трутовы пре полдне едава се укажу, а после полдне отъ первого часа до четвертогъ изобилно излазе. Исходе и преполдне, но само съ роевы. Теплимъ наипаче временемъ, кадъ трутовы изыдъу, трутняке ласно очистити може пчеларь трудолюбивый. Ако пчеле зарана потуку трутове, будущегъ тиѣ лѣта рано роитисе.

ноге нити лопатице, нити раније речене метлице имају. Ако dakле и саме ноге добро посматрамо лако их распознати можемо. Трутови, као што смо у §.2. рекли, ништа не раде, само што су мужеви матица. Матице будући да у почетку пролећа јајца носе, још у јесен плодне постарати морају. Преко зиме трутова у кошници нема. Трутови се појаве у пролеће и с крајем лета ишчезавају. Јер пчеле радилице природним инстиктом вођене, кад примете да им у кошници вишке нису потребни, то јест: у јесен по завршетку оплодње, да им неби бадава мед трошили, њих што пре побију. Ако која кошница заборави истерати и потући трутове она дugo живети не може јер јој сав мед поједу лењиви трутови. Много ће успети пчелар, ако помогне пчелама убијати трутове, који по цео дан у лености седећи мед троше, јер докле пчеле с њима војују, дотле би домаћинство своје увећавати могле. Трутови пре подне једва се могу видети а после подне од првог часа до четвртог изобилно излазе. Излазе и пре подне али само с ројевима. По нарочито топлом времену, кад трутови изађу, трутовњаке лако може вредан пчелар очистити. Ако пчеле зарана повуку трутове идућег ће се лета рано ројити.

§.5.

§. 5.

Третій родъ пчела: Матица.

Третій родъ есть *Матица*. Глава, како што
емо предрекли, и царица многонародногъ содружества
пчелногъ. Матица примѣтна е по своей пре-
восходной величинѣ, и жупому цвѣту, само єдна
у кошницы есть пола женскогъ. Крыла има крап-
ка. И матица е жаокомъ вооружена, коюмъ не
служисе, развѣ пропивъ себе равныхъ, зато отъ
кѣ боятисе нїе. У време роидбе чеспо чуемо у
кошницы две, три, или више матица гди пою,
но оне дуго не могуте слагати, отъ якии єдна дру-
гу вїя, и изѣ кошнице изгони. Случавае чеспо
да и побѣдителница отъ други ранѣна погине.

Кадъ матица у кошницы погине, све тщаніе
изгубе смутне пчеле, не дѣлаю нити су веселе,
но скорбнымъ и унылымъ гласомъ аки о печал-
номъ слушаю своме, чувствително рекао бы со-
болѣзную и туже; гору и долу по кошницы пу-
заю, сѣмо и шамо непорядочно ходаю, докле на-
послѣдокъ са свимъ не ослабе. Ово ако пчеларь
благовременно не примѣти, и у свое време мати-
цу имъ не прибави, коя тье ихъ на ново упра-
вляти и храбриши; пчеле тье се по мало разсу-
ти, и у крапко време све погинуши.

Чеспо у роеню, ако е слаба матица предъ
кошницу падне, а много пупа отъ кошнице по
далѣ.

§. 5.

Трећи род пчела: Матица

Трећи род је матица. Глава, као што смо раније рекли, и царица многобројног друштва пчелињег. Матица се запажа по својој превасходној величини и жутој боји, само једна је у кошници пола женског. Крила има кратка. И матица је жаоком наоружана, којом се не служи, осим против себи равних. Зато од ње не треба се бојати. У време ројидбе често чујемо у кошници две, три или више матица како певају. Но оне се не могу дugo слагати, кад одјаче једна другу јури и из кошнице изгони. Дешава се често да и победница од других рањена страда.

Кад матица у кошници погине сву брижљивост изгубе збуњене пчеле. Не раде нити су веселе, но невољним гласом као да о тужном случају своме, осећајно, као да болују и тугују, горе и доле по кошници пузе. Тамо и овамо неуредно ходају, докле на послетку сасвим не ослабе. Ово ако пчелар на време не примети и благовремено матицу им не прибави, која ће их на ново управљати и храбрити, пчеле ће се по мало расути и у кратко време све пострадати.

Често у ројењу, ако је слаба матица пред кошницу падне, а много пута од кошнице по-
даље.

далъ. Случай овай нѣка часть роя кадъ примѣни, около нѣ совокупивши се чува ю, нити тьє мѣсто оно оставши, развѣ ако сама подвигнese и полепи, ко съ ныюмъ за едно шту умире.

Матица не услаждавасе всегда еднимъ мѣстомъ, но якоже окрестности изыскують, садъ овде, садъ тамо бависе; окружена пчелами, аки благородными нѣкими тѣлохранишелями прохода. Излази и на полѣ ради плодородія: о медодѣллю не трудисе, сама е наравъю отъ дѣланія исключила, нити ю е орудіемъ дѣлающыхъ даровала. Должность нѣна есть о пчелахъ баѣпи, ныи ободрявши, дѣло управляши, яйца носили. И по две спопине яйца у еданъ дань матица снесе. Матица све чаурице прилѣжно обходи, и надзыранія твори, есу ли празне и чисте, нити тьє яйца пре положиши, докле не увиди, да тьє будущая юность нїова добро снабдѣна быти. Докѣ матица нужно число приугопцови, радилице пчеле яйца она, свака у свою чаурицу сложе, и на нѣима на подобіе кокошки возлегну. Младо оно, кое се изъ яйца проклюе, найпре се быши види бѣлый цервишъ, у накрестно лежашъ, и за чаурицу шако прелеплѣнъ, аки бы частица воска быо. По штомъ пищу имъ подаду, и опеть на ныи, возлегну съ великимъ бруенемъ, да бы со штимъ теплоту, коя е ко излеченію отнюдѣ нуждана, произвести могле, докле се встѣ не распукне кожица (коюмъ су цервильи, кадъ собственныйй свой

даље. Случај овај неки део роја када примети, око ње сакупи се и чува је, нити ће место оно оставити, осим ако сама подигне се и полети, и с њом заједно ту умире.

Матица се не задовољава увек једним местом, но као што околности изискују, сад овде, сад тамо налази се, окружена пчелама, као племић неки телохранитељима пролази. Излази и на поље ради оплодње: у медобрању не ради, сама је природа њу од рада искључила, нити ју је оруђем радника даровала. Дужност је њена о пчелама пазити, њих охрабљивати, посао управљати, јајца носити. И по две стотине јаја за један дан матица снесе. Матица све ћелије брижљиво обилази, и надгледа, јесу ли празне и чисте, неће јајца пре положити, докле не увиди, да ће младост њихова добро снабдевена бити. Док матица потребан број припреми, радилице пчеле јајца она, свако у своју ћелију сложе, и на њима слично кокошкама полежу. Младо оно, које се из јајца прокљуви, најпре ће бити видљив бели црвић у накрст лежећи и за ћелију тако прилепљен, како би био као честица воска. По том храну им дају, и опет на њих полежу с великим брујањем, да би са тим топлоту, која је за потпуно излегање потребна, произвести могле. Док се већ не распукне кожица (којом су црвићи, кад сопствени

свој

свой обликъ добывати зачну, обложени) оживлѣніе
цервитье нѣжномъ раномъ, и нуждномъ тепло-
помъ пчеле за толико препитаваю, докле не на-
распту, да чаурице саповъ испуниши могу, испол-
нѣніе црвитьи чаурице добро улепе: овы улеплѣ-
ни црвитьи крыла, ноге, и члане добио, и сами
собомъ изыду, и у 21 дань совершene пчеле по-
сптану. Текъ што се ново спадо ово изъ чаури-
ца извлече, еще первогъ дна спаре пчеле у цвѣтия
га изводе, и съ нымъ пищу изъ многоразличи-
щыхъ цвѣтовъ прилѣжно собираю. Равно спа-
раніе имаду пчеле и надѣ млады шрутовы; но оп-
мѣнное нѣкто попеченіе носе о младыхъ матицахъ,
кое се у надежды будущегъ владѣнія раждаюшъ.

1). Понеже се содружество пчелъ у кошницы
изъ при рода состои, то нужно есть, да и яйца
трехъ родовъ будутъ, изъ коихъ радилице, шру-
тovы, и саме матица произилазе. Миѣніе е бы-
ло Ромурово, да матица яйца своя сама собомъ раз-
дѣли, и у пристойна мѣста положи. Но Римъ
списатель што отриче доказываюши, да матица
сва яйца на едну гомилу безъ различія положи, коя
после радилице пчеле разбираю, и свако у сходну
себи чаурицу относе; что выше, много онаковыхъ
яйца, изъ коихъ пье матица изыши, у попайно
мѣсто сакрыю, нипп имъ пре возлегну, докле не
виде, да е кошница нюва довольно вѣнь народа се-
би придобила. Ибо кадголь е кошница о маломъ
народу, онда само у средиъ саине толико яйца

сне-

свој облик добијати почну, обложени) оживљавање црвића нежном храном и потребном топлотом пчеле за толико дају докле не нарасту, да ћелије саћа попунити могу. Напуњене црвићима ћелије добро улепе. Ови улепљени црвићи крила, ноге и чланке добију и сами собом изађу и за 21 дан савршене пчеле постану. Тек што се ново стадо ово из ћелија извуче још првог дана старе пчеле у цвеће га изводе и с њим храну из разноврсних цветова ревносно скупљају. Једнако старање имају пчеле и над младим трутовима, но посебну неку бригу воде о младим матицама које се у нади будућег владања рађају.

1). Будући да се друштво пчела у кошници из три рода састоји, стога је потребно да и јаја трију родова буду из којих се радилице, трутови и саме матице производе. Мишљење је било Реомирово, да матица јајца своја сама собом раздели и у прикладна места положи. Но Рим писац то одриче доказујући да матица сва јаја на једну гомилу без разлике положи, која после радилице пчеле распоређују и свако у себи прихватљиву ћелију односе. Шта више много оваквих јаја из којих ће матица изаћи на скривено место сакрију. Њих пре не полажу докле не виде да је кошница њихова већ доволно себи народа придобила. Јер кад год је кошница с малим народом онда само у средњим сатовима толико јаја

снесу

спесу, колико маленость народа воспитати може. Случисе много пуша, да се кошница или болестю пчелъ, или небреженіемъ собиранія меда у време плодородія весма обезнароди, онда пчеле младое спадо изъ чаурица извлеку, поубіяю, и изъ кошнице изнесу, того ради, да не бы на многие послове спаранія имающыи, ни одномъ задоволено учинили не могле.

Господинъ Панклъ у Пожуну бывшій естественницы и домоводства учитель у книги своего полскаго домоводства на листу 233 пише, да яйца пчела единаго рода суть, и да пчеле по умертвіи машице, тридневногъ цервилья изъ радилица пчела за машицу опредѣле, чаурицу нѣгову оборе, и дававши сосѣдане, вящшу, якоже машицы пристоитъ, воздвигну му палату, младагоже цервилья особито приуготовлѣномъ нѣжніомъ раномъ сиабдѣвали зачну; после 7 дана чаурицу улепе, ту цервилья у машицу преобразисе, и скинувши, съ коюмъ е обложенъ бью, кожицу, изыде. И да е у кошницы сама машица женскаго пола, радилице пчеле обоего, а трутовы да су никакового рода. Но ово е еще у сумнѣнію, ибо множайши пчеловодства списатели подтверждаваю, да се машице изъ собственнаго рода яйца, чрезъ радилице пчеле легу.

2).

снесу колико малобројни народ узгајати може. Дешава се много пута или немарношћу за сабирањем меда у време размножавања веома ослаби, онда пчеле младо легло из ћелија избаце, поубијају, и из кошнице изнесу, тога ради, да неби на многим пословима трудиле се, ни један задовољавајуће урадити не могу.

Господин *Панкл* у Пожуну бивши природе и економије учитељ у књизи своје Польске економије на листу 233 пише, да су јая једног рода и да пчеле по умирању старе материце тродневног црвића од радилица пчела за материцу одреде, ћелију његову оборе и додавши суседне, већу, као што материци приличи, подигну јој палату. Младога црвића посебно припремљеном нежном храном снабдевати почну. После 7 дана ћелију затворе. Ту се црвић у материцу преобрази и скинувши кожицу, с којом је обложен био, изађе. И да је у кошници само материца женског пола, радилице пчеле обадва, а трутови да су никаквог рода. Но ово је већ сумњиво, јер многи пчеларски писци потврђују да се материце из сопственог рода јая кроз радилице пчеле легу.

2.).

2). О младой матици веть смо предрекли,
да ю пре не излегу, развѣ ако бы спара или спа-
ростию изнемогла и погибнула, или каквимъ годъ
случаемъ живота се лишила; или докле не виде, да
млади пчелица веть у шоликомъ изобилію у кош-
ници нѣвой имаю, да збогъ пѣсноте мѣста
часть иѣку юности свое отпусшиши мораю, и
запо вожда новомъ рою прибавили принуждене есу.
Когда пакъ више млади матица излегу, то буду-
щемъ предостороженю преправляюсе, да с сирѣчь
сзагда совѣтнїе више таковыхъ за надежду булу-
ющихъ роева имѣти, нежели себи повѣрити, да
шьеду само едну щастливо воспипати.

ГЛАВА II.

о дѣлѣхъ пчелъ.

§. 6.

Разная дѣла радилица пчела.

Нейма прудолюбивѣгъ на свету созданїя отъ пчела, оне су у дѣланію свимъ народомъ примѣръ. Дѣло пчела и неусыпное прилѣжанїе нѣово свако-
мѣ е дивно. Радилице пчеле не само што сатье

ЕСДС,

2). О младој матици већ смо раније рекли да је раније не излегу, осим ако би стара или старошћу изнемогла и пропала, или било којим случајем живот изгубила, или док не виде, да младих пчелица већ у толиком изобиљу у кошници њиховој имају, да због тескобе места неки део деце своје пустити морају и зато вођу новом роју припремати принуђене су. Некад се пак више младих матица излегу, због будуће предострожности управљају се, да је ипак увек саветније више таквих за сигурност будућих ројева имати. Не желе себи поверити те само једну случајно узгајати.

ГЛАВА II

О пословима пчела

§. 6.

Разни ћослови радилица пчела

Нема вреднијег на свету створења од пчела, оне су у послу свима народима пример. Рад пчела и непрекидно старање њихово свакоме је дивно. Радилице пчеле не само што сађе

граде,

воде, но и весма много други дѣла и у кошицы, и на полю совершуя. Пчеле у свое време совершипсѧ имущая дѣла раздѣлена имаду, инипи на еданъ посао шолико навалюю, да другій не-урадъенъ оспане.

Текъ што новый рой способну себи отъ пчелера кошицу добиє, перво му е спараніе, да внутрення иѣна добро очисти, дѣубре изнесе, не-равностии зубма поизгрыза и углади, и цѣлу кошицу, ако бы поверхность иѣна внутреннѣ рапава была, подмазкомъ умаже, ако бы пакъ кошица вепъ угладьена была, што онда све пукопине изнайду, и да небы имъ зима, и другій навѣты до-садьвали, прилѣжно ихъ замажу. Замазку ову сочиняваю пчеле изъ пупольковъ и младыхъ верхова лесковине, ясена, тополе, вербѣ, бреза, бо-ровине и пр: Когда су вепъ шако безопасность свою придобиле пчеле, онда восакъ сочинявани, чаурице водружавати, и сапье, кое свагда опѣ верха кошице починю, водили зачну.

Дивна е заиспта дѣла пчелскаго скорость, разумъ, и чудесный порядокъ, шако Плиній у Міппернахера: „Обданъ вели на врачи, и на свакой „кошице пукопини, аки воинственне страже „чуваю; а обнощъ шишина до предупрія, докле „ихъ годъ една, гласъ свой два три пуша аки „трубою возвѣзываюши не пробуди. Тогда цѣлое „содружество воспане, и ако примѣши, да тыс-

граде, но и веома много посла у кошници и у пољу раде. Пчеле у своје време радити различите послове засебне имају. Ни на један посао толико не наваљују да други неурађен остане.

Тек што нови рој способну себи кошницу од пчелара добије, прво му је настојање да унутрашњост њену добро очисти, ћубре изнесе, неравнине зубима изгризе и изглади и целу кошницу ако би површина њена унутра храпава била, подмазом умаже. Ако би пак кошница већ углађена била, то онда све пукотине пронађу и да неби им зима и друге невоље досађивале брижљиво их замажу. Подмаз овај спровљају пчеле из пупољака и младих врхова лесковине, јасена, тополе, врбе, брезе, боровине и др. Када су већ тако сигурност своју добиле пчеле онда восак спровљати, ћелије удруживати и саће, које од врха кошнице почињу, градити започну.

Дивни су заиста поступци пчелињи: брзина, разум и чудесни поредак, тако Плиније у Миттерпахера: "По дан цео на вратима и на свакој кошнице пукотини, као војничке страже чувају, а по ноћи тишина до пред зору, докле их год једна, гласом својим два три пута као трубом позивати не пробуди. Тада цело друштво устане, и ако примети, да ће

буду-

„ будущий день кроплакъ быти, на полѣ излеча-
 „ ти зache. Ибо кадъ предвиди оно слѣдствie
 „ вѣтровъ и дожда, не излечьс, но подъ кровомъ
 „ своимъ заостсае. И тако когда с умѣренno вре-
 „ мя, тогда токмо пчелное воинство на дѣланie
 „ свое исходи: И иѣке воду у усти, а иѣке на
 „ ногама и гранатымъ наперснымъ длакама прахъ
 „ цвѣтovъ доносе. Докле иѣке на дѣланiямъ сво-
 „ имъ внѣ бавесе, и предреченнaya совокупляваю,
 „ дошли проще внутрь кошнице нужданaя устроя-
 „ ваю. Кое прахъ собираю, one преднимъ нога-
 „ ма и наусiпникомъ кошаричице свое наполне, и
 „ тако бременемъ угиуте возвращаваю. Доче-
 „ киваю сваку при или четыри, и съ иѣки доне-
 „ шено скидаю, ибо и внутрь кошнице услуге изъ
 „ между ныи раздѣлене есу, иѣке отъ себе мосие
 „ праве, да бы по нымъ обременiи пчеле, изъ
 „ паше кадъ долете, лагше пузини могле, едне
 „ нечистоту чистсе, и немотьне пчеле на полѣ
 „ износс: друге яйца раздѣлюю. Едне рану цви-
 „ тьемъ приносе; друге на лепту стражу чуваю.
 „ Иѣке изъ донешенныхъ праховъ и соковъ сло-
 „ приуготовляваю. Нипи се по наособиню пиш-
 „ ю, да не бы неравностъ дѣлъ, ела, и времена
 „ поспала. — —

— „Дивна чистота. Пчеле кошницу тако
 „ чисту содержаваю, да между дѣломъ ихъ ни
 „ найманiй шрунакъ не лежи. Что више, блато
 „ внутрь дѣлающихъ пчелъ, да се не бы далше
 „ про-

будући дан доброћудан бити, на поље излетати започне. Јер кад предвиди оно долажење ветра и кишне, не излеће, но под кровом својим остаје. И тако када је умерено време, само тада пчелиња војска на послове своје излази. И неке воду у устима, а неке на ногама и гранатим напрсним длакама прах цветни доносе. Докле неке на пословима својим вани се баве, о претходно речено сакупљају, дотле друге унутар кошнице потребно уређују. Које прах сакупљају, оне предњим ногама и наустником котарице своје напуне, и тако с товаром журећи враћају се. Дочекивају сваку три или четири, и с ње донешено скидају, јер и унутар кошнице услуге између њих подељене су. Неке од себе мостове праве, да би по њима натоварене пчеле, из паше кад долете, лакше пузити могле. Једне нечистоћу чисте и слабе пчеле напоље износе, друге јаја раздељују. Једне храну црвићима доносе, друге на лету стражу чувају. Неке од донешеног праха и сокова храну припремају. Нити се појединачно хране, да неби неједнакост посла, хране и времена постала. - -

- Дивна чистота. Пчеле кошницу тако чисту одржавају да међу производима њиховим ни најмања трунчица не лежи. Шта више блато, унутра запослене пчеле, да се не би даље просуло,

„ просперло , на едно мѣсто совокупе , и опо-
„ нуль у смутии дне , каѣв на дѣло излѣпани не
„ могутъ , на полѣ извлаче . Пліній Кн : 11. гл . 10.

§. 7.

Согласіе пчелъ.

Дивна е такожде между пчелами слога и со-
гласіе . Ако ли бы иногда между коима какова
нибуль вражда возродиласе , и една другу гонити
начела , то онда она , коя е слабія , потергне абіе
наустникъ свой и на иѣму побѣдителницы иѣчно
меда пружи , да бы тако дружескомъ сладостю
свириѣюще гонителнице свое яростъ ублажила .
Но когда вепшь лѣто прейде , и есень приспѣвати
зачне , возвдвигнese брань между пчеламы и трупо-
вы . Пчеле лѣниве трупове не само изванѣ кош-
нице прогоне , но сѣ толикомъ жестокостю на
ныи нападну , да пре упишатисе неспѣду , докле
годъ всецѣлый трупова родъ до единогъ не поубї-
яю . Коя е толике яростни причина ? Многіи мы-
сле , да пчеле то изъ единогъ само за будущая пред-
смотрѣнія чине , боетьисе сирѣчъ , да лѣниво
общество ово богатства ныюва неправедно не раз-
спе и не попроши ; ибо хотя пчеле у време жестоке
зиме на сашу глади аки вѣ иѣкоемъ родѣ сонли-
вости , и вѣ иѣкоторомъ безчувствіи пребываю ,
но оне тѣкъ что зима опипуши , абіе аки бы се
теплотомъ ономъ пробудиле , заоставшій медъ
ести начнутъ , а често и недоспнапкомъ пище

В 2

изу-

просуло, на једно место сакупе, и одатле у тмурне дане, када је посао излетања немогућ, на поље износе". Плиније Књ.11. гл.10.

§. 7.

Једнодушност пчела

Дивна је такође међу пчелама слога и једнодушност. Ако ли би некада међу којима какво случајно непријатељство појавило се, и једна другу нападати почела, тада она која је нејача, протегне наједном наустник свој и на њему победници нешто меда пружи, да би тако пријатељском сагласношћу свирепе нападачице своје гњев ублажила. Но када већ лето прође, и јесен долазити почне, подигне се рат међу пчелама и трутовима. Пчеле лењиве трутове не само изван кошнице изгоне, но с толиком жестином на њих нападну, да пре смирити се неће, докле год целокупан трутовски род до једнога не поубијају. Који толиког гњева разлог? Многи мисле, да пчеле то из једног само за будућа предвиђања чине, бојећи се другим речима, да лењиво друштво ово богатство њихово неправедно не распе и не потроши: јер хоће пчеле у време жестоке зиме на саћу гладне као у некој врсти сна и у некаквом безчуленом уживању. Но оне тек што зима попусти, тако рећи као да се топлотом оном пробудиле, преостали мед јести почну, а често и с недостатком хране

изумиру.

изумири. Ако бы странна пчела или погрѣшино, или иуждно, либо корысти ради у какову нибудь кошницу улещила, то такову авѣ познаду, и као врага и навѣщника свогъ убію, развѣ ако бы медомъ обременѣна дошла; ибо честно за любовь меда у содружество е прѣиме. Толико е пакъ пчелама меда желаніе, да многократно иѣки кошница пчеле подѣ корысти намѣреніемъ на ближнѣ свое нападеніе учине; и тако вѣсть не невинномъ у пољу медособиранию, но отѣ ближнихъ своихъ не-праведномъ оптиманью привыкну. Ове обаче, коихъ су друге нападеніемъ своимъ возбуниле, пропиву ныи воинство свое подигну, и на лесу совокуплѣне за отечественная блага, и за младе пчелице свое, перси крѣпко пропивуположе, и ако су многонародне, легко врага отѣ себе отбю, ако ли пакъ пропивно, то очаятелиѣ обрану пренебрегиу, и корыстохищникомъ своимъ смѣшавшице, колико могутъ, меда возму, да когда вседѣло сачувати не могутъ, часть поне иѣку праведногъ труда свогъ и себи задерже.

§. 8.

Дѣла труповъ.

Труповы (о коима е у гл: 1 §. 4. речено) видесе быти живопна неполезна, и лѣнива. Но понеже Творецъ естеснича никаково существо безъ како-ве нибудь ползе сопворію нѣ, то ни ове тако со-творію нѣ, да никакое опниудѣ ползе у кошни-

цы

изумиру. Ако би страна пчела или погрешно, или нужно, или користи ради у какву било кошницу улетела, такву одмах познају, и као непријатеља и отпадника свога убију. Само ако би медом натоварена дошла, јер често за љубав меда, у друштво је приме. Толика је пак пчелама жеља за медом да много пута неке кошнице пчеле с намером ради користи на ближње своје напад учине, и тако већ не невином у пољу медобрању, но од ближњих својих неправедном отимању навикну. Ове опет, које су друге нападом својим узбудиле, противу њих војску своју подигну и на лету сакупљене за отаџбинска блага и за младе пчелице своје, прса чврсто супроставе, и ако су многобројне лако непријатеља од себе одбију. Ако је пак супротно, то очајну одбрану потцене и с пљачкашицама својим помешају се, колико могу меда узму, да када све цело сачувати не могу, део понеки праведног рада свог и себи задрже.

§. 8.

Послови трутова

Трутови (о којима је у гл: 1. §. 4. речено) могу се видети као животиња некорисна и лењива. Но будући да Творац свега никакво биће без било какве користи створио није, то ни ове тако створио није, да никакве ниоткуд користи у кошници

цы не дѣлаю. Трутовы у кошицы теплоту производе, чрезъ кою плодъ болѣ сазрева. Трутовы су мужевы матицахъ, и ныи плодными творе; запо матице, кое у почепку пролетъ яйца носе, еще у есень плодне поспали мораю.

§. 9.

Дѣла матицахъ.

Матица (о коей у гл: 1. §. 5. говорено есть) кромѣ што яйца носи, и дѣла управля, друго ниша не твори. Нѣкіи мысле, да матица радилице пчеле у послу обучава, но понеже свака пчела отъ нарави способна и гопова къ сочиненю дѣла своего есть, то миѣнїе таково постояни не можетъ.

ГЛАВА III.

О Воску, Сашье, и Меду.

---

§. 10.

Восакъ.

Восакъ быва изъ чистаго меда, кога пчеле, када сашье строили хопьеду, у нагруднику своему искуваю, изблюю, и отъ нѣга чаурице водружаваю.

Ва-

ци не раде. Трутови у кошници топлоту производе, кроз коју легло боље сазрева. Трутови су мужеви матица и њих оплођеним чине. Зато матице које у почетку пролећа јаја носе још у јесен плодне постарати морају.

§. 9.

Послови майница

Матица (о којој у гл. 1. §. 5. говорено је) само што јаја носи и послове управља, друго ништа не ради. Неки мисле, да матица радилице пчеле у послу обучава, но будући да је свака пчела природно способна и спремна ка извршавању послава својих, то мишљење такво одржати се не може.

ГЛАВА III

О Воску, Саћу и Меду

---

§. 10.

Восак

Восак бива из чистог меда, кога пчеле, када саће градити хоће, у надгруднику своме искувају, поврате, и од њега ћелије продужавају.

Варају

Вараюссе дакле оны, кои кадъ пчела ноге жупимъ, червленимъ, плавенимъ, и бѣлимъ цвѣта брашномъ исполнѣне виде, мысле, да восакъ доносес: оно е само прахъ цвѣтовъ, отъ кога тако зовому рѣту праве и препитаваюс. Новый восакъ свагда есть бѣлы; што е спаріи, то черніи отъ частогъ плодородія и угреванья, напослѣдокъ са свимъ поцерни, и пчеле у таковому сапъу бѣдно погибаваю. Другій еще видъ воска има, коимъ пчеле у кошницы ямице и пукопине замазую и улеплюю.

§. 11.

С а т ь е.

Пчеле сапье отъ воска праве, и у нѣму шестоуголне чаурице съ обе стране водружаваю, а по среди аки зидомъ раздѣлюю. Сапье обаче тако долго изводе, да се землѣ не додирне, да не бы роскомъ, кои многократно не само на лепо, но и оздоль кошнице излазе, путь затворило. Сапье горніомъ часпю о кошницы е повѣшено, у толикомъ еданъ отъ другогъ разстоянїю, да поне две пчеле, кое дѣлаютъ сусрепатисе мораю, ласно разминушие могутъ. Да не бы пакъ цѣлое сапье обылизили принуждене былѣ, то таково на нѣколико мѣста сквозъ провериse, и себи краткe спазе приуготове.

Чаурице пчела хотя све шестоуголне есу, обаче различите су величине, нѣкје су манѣ, а нѣкје

Варају се дакле они, који кад пчелама ноге жутим, црвеним, плавкастим и белим цветним прахом испуњене виде, мисле да восак доносе. Оно је само прах цветни од кога такозвану пергу праве и прихрањују се. Њихов восак увек је бео, што је старији то црњи због честог лежења и загревања, напослетку са свим поцрни и пчеле у таквом саћу бедно пропадају. Други још вид воска има којим пчеле у кошници рупице и пукотине замазују и улепљују.

§. 11.

C a h e

Пчеле саће од воска праве и на њему шестоугаоне ћелије с обе стране продужавају а по средини као зидом раздвајају. Саће међутим толико дугачко изграђују да до пода не додирне да неби ројевима који много пута не само на лето но и испод кошнице излазе пут затвориле. Саће горњим делом за кошницу је обешено у толиком један од другог растојању да по две пчеле, које радећи сусрести се морају, лако размимоићи се могу. Да неби пак цело саће обилазити принуђене биле, то тако на неколико места скроз пробуште и себи краће стазе припреме.

Ћелице пчелиње иако све шестоугаоне јесу, ипак различите су величине, неке су мање а неке

ке вящине. Найпре радилицама пчелама у среди мъ сатъу чаурице водружаваю, а после трутовомъ у са стране сатъу обыталища воздвижу. Чаурице су трутова вящине, а радилица пчела манѣ, но числомъ обылніе. Чаурице ради содержания меда определене тяжче величины, обаче дублѣ есу; ове се у горнѣй части свакога сата находе. Медъ у горнимъ сатовѣ чаурицамъ за зиму сохраняваю. Кадѣ медовне чаурице наполне пчеле, шада оне, у коима су се излегли трутовы, медомъ наполняваю; а у чаурице радилица пчела за повседневное употребленіе медъ сносе. Ако бы случайно владѣніе ийово матице лишено было, на самомъ концу сатъа изведу просвртане, и не толико дѣломъ изрядне, колико нещаднимъ воска количествомъ великодѣпне матицы палаше (матичнякес,) палаше ове на поверхности крова малу иѣку брадавицу имаду, а внутренний ийовѣ проспорѣ иѣчпо е ширшай, нежели овыхъ двою родовѣ. Палаше ове, како се матице излегу, пчеле абиे оборе, да не бы дѣлающымъ каковомъ набудь препятствию быде. Сѣ толикомъ обаче хитростию дѣло совершую, да за еданѣ дань, ако се угодно време, сѣ едне стопе долгий, а полѣ стопе широкий сатъа изведу 4000. чаурица у себи содержащий. Крайня сѣ обе стране три сата медомъ су наполнена, а средніи, коису сирѣчъ найманій опасности подчинѣни; цервилье (будуще младе пчелице) у себи содержаваю.

ке веће. Најпре радилицама пчелама у средњем саћу ћелије надграђују а после трутовима и са стране саћа пребивалишта подижу. Ћелије су трутовске веће а радилица пчела мање, по броју обилније. Ћелије ради држања меда одређене су тој величини, обично дубље су. Ове се у горњем делу сваког сата налазе. Мед у горњим сатним ћелијама за зиму чувају. Када медне ћелије напуне пчеле после оне у којима су се излегли трутови медом испуњавају а у ћелије радилица пчела за свакодневну употребу мед сносе. Ако би случајно поседовање њихове матице престало на самом крају саћа изграде простране и не толико радом одличне колико непоштедном количином воска велелепне палате (матичњаке). Палате ове на површини крова малу неку брадавицу имају а унутрашњи њихов простор нешто је шири него ли ових двеју врста. Палате ове, како се матице излегу, пчеле идмах поруше да не би пословима каквим случајно препреке биле. С толиком међутим брзином посао завршавају да за један дан, ако је угодно време, за једну стопу дуг а пола стопе широк сат изграде који 4 000 ћелија у себи садржи. Крајња три сата су с обе стране медом напуњена, а средњи, који су другим речима најмањој опасности изложени, црвиће (будуће младе пчеле) у себи садрже.

§. 12.

§. 12.

М е д 3.

Сугубу пищу пчела у кошницы нализимо. Перва, обща, и найполезней есть медъ; кога пчеле изъ медоносны цвѣтиша наустникомъ своимъ у нагрудникъ совокупивши, кадъ дома приспѣду, у чаурице сотовъ изливаю. Медъ овой пчеле съ великимъ щадѣніемъ уживаю, много више соберу, него што попрошое. Находисе и другий родъ меда, коего пчеле скорѣйше совокупе и донесу. Честно бо у ютру листвѣ древесъ медомъ орошено осване. Овой росный медъ нїе друго развѣ испареніе дрсва. (Зри Стойковича Фусіку ч. 3. спр. 20. 21) ниши обаче пчеле готовъ, и као чпо с отъ еспесства свогъ медъ найди могутъ, но сокъ цвѣтовъ прежде у желудку искуваю, и шако после у чаурице изблюю; ибо тимъ начиномъ и отъ самогъ шепьера медъ сочиняваю. Медъ у почетку шако с бистаръ, аки бы водомъ разблаженъ быо, после се сгустине, и шакомъ нѣкомъ кожицомъ, коя течностъ отъ разлитія содержава, обложи. Когда су ветъ све чаурице до самогъ верха наполнѣне, онда пчеле нѣкое позашвораю, и шакове за зимну рану задерже, а нѣкое за повседневное препинаніе отворене оспаве.

§. 13.

§. 12.

M e g

Двоструку храну пчела у кошници налазимо. Прва, општа, и најкориснија је мед, кога пчеле из медоносних цветића наустником својим у надгрудник прикупивши, када кући стигну, у ћелије саћа изручују. Мед овај с великом штедљивошћу користе, много више сакупе него што потроше. Налази се и друга врста меда, којег пчеле брзо сакупе и донесу. Јер често ујутру лишће дрвећа медом орошено осване. Овај росни мед није друго осим испаравање дрвета. (Види Стојковића Физику ч.3. стр.20.21). И тако је од природе своје готов мед наћи могућ. Пчеле сок цветова прво у желудцу искувају и тако после у ћелије поврате, јер тим начином и од самог шећера мед стварају. Мед у почетку тако је бистар, као кад би водом разблажен био, после се згусне и танком неком кожицом, која течност од разливања задржава, обложи. Када су већ све ћелије до самог врха напуњене онда пчеле неке позатварају и такве за зимску храну задрже а неке за свакодневно прихрањивање отворене оставе.

§. 13.

§. 13.

Брашио цвѣтовъ.

Брашио или прахъ цвѣтновъ пчеле по цвѣтиу валиютьисе на себе иакупе, по томъ счище, и на спражни ногу на подобіе лоптица увалию у кошницу доносе. Брашио цвѣтовъ есть различне бое, изъ шаковаго по томъ пчеле шако названу рдьу сочиняваю. Рдья ова есть течность изъ праха цвѣтловъ и меда умѣренно между собою по мѣшанныхъ угоинована; коюомъ се пчеле препи-шаваю, каѣдъ дѣлаю; ибо самимъ медомъ не могутъ се долго содержавати. И ово е впора пища пчела.

§. 14.

Отъ куды носе пчеле.

Многи мысле, да пчеле отъ свию иерзлучно трава и цвѣтова шаковый собираю, но миѣниє ово испинно нїе. Сами знамо, да су траве изъ между себѣ весма различне; едне су сладке, друге киселе, а нѣке и горке. Пчеле наше само изъ сладки собираю, а изъ весма смердливи, шакожде у водамъ и блашнимъ мѣстамъ распящи не собираю. Све цвѣтывье по реду описивати долго бы было. Добаръ пчеларь знаши шьеу башчи своей ради пчела самъ добре садили цвѣтиу. Мелісса или машничнякъ зовома трава пчелама с весма пріятна. Мириса е лимунова, цвѣтпа віоленіова. Весма се

ПЛО-

§. 13.

Брашно цвећно

Брашно или прах цветни пчеле по цвећу валајући се на себе накупе, потом счисте, и на стражњим ногама слично лоптицама уваљано у кошницу доносе. Брашно цветно је различите боје. Од таквога по том пчеле такозвану пергу спровлају. Перга ова је течност из праха цветног и меда умерено међу собом помешаних спремљена, којом се пчеле прихранују кад раде, јер самим медом не могу се дуго одржати. И ово је друга храна пчела.

§. 14.

Og куда доносе пчеле

Многи мисле да пчеле од свију без разлике трава и цветова таквих сакупљају али мишљење ово истинито није. Сами знамо да су траве између себе веома различите: једне су слатке, друге киселе а неке и горкe. Пчеле наше само из слатких сакупљају, а из веома смрдљивих, такође у мочварним местима што расте не сакупљају. Све цветиће по реду описивати дуго би било. Добар пчелар знаће у башти својој ради пчела сам добре садити цветиће. Мелиса или матичњак звана трава пчелама је веома пријатна. Мириса је лимунова, цвета виолетова. Веома се

размножава

плоди по башча; садисе кореномъ, и сѣе сѣмениомъ у есень и у пролетье; иначе зовесе трава пчелина, и медовая трава. Сѣ Меліссе како годъ сѣ Иссопа и Лавенде, получаю пчеле множеству меда, зато на ию падаю сѣ велиkimъ ириалѣжаніемъ и ревностію. Мелісса весьма долго цвѣта, зато ако едну за другомъ сѣяли будемо, то пчелице наше имати тьє цвѣти, не само чрезъ все лѣто, но и када други цвѣтины неспане, до саме поздне есени. Меліссомъ проптервеи и умазане кошице чеснто кѣ роеню пчеле возбуждаваю. Мелісса е вѣ разныхъ лѣкарствахъ полезна, отъ главоболи, укрѣпляетъ зрѣніе и память, лѣтаетъ человѣка весела, и самое дыханіе благовоннымъ творитъ. Можно ю употреблять какъ салату, и у вину пити. Можно сѣ шакове купатисе, и употреблять отъ угрозенія бѣснаго пса. Достойна е дакле, да е свуда садимо и размножавамо.

Понеже у многи предѣли сѣ концемъ Іуліа, когда се сирѣчь ливаде покосе, пчелахъ паша ослаѣва; то о новой паши поспаралис морамо. Ботаніе тьемо и до саме поздне есени трающе пчеламъ паше прискорбииши, ако на концу Іуїа о полнолунію Хелду (*panicum*) посѣемо. Хелда се сѣе и по спрника, обаче не густо, но редье нежели проя. Чеснто и поздно посѣяна сазрева. Отъ хелде еще и другу ползу имамо, ибо сѣме самаски и сѣ шимъ конѣ и свинѣ добро ранніци можемо, слама иѣна добра е за марву.

Пче-

размножава по баштама. Сади се кореном и сеје семеном у јесен и у пролеће. Иначе зове се трава пчелина и медовита трава. С мелиссе као год с иссопа и лаванде добију пчеле мноштво меда, зато на њу падају с великим бриљивошћу и ревношћу. Мелисса веома дуго цвета, зато ако једну за другом сејали будемо пчелице наше имаће цвета, не само кроз сво лето, но и када других цветића нестане, до саме позне јесени. Мелисном протрљане и умазане кошнице често на ројење пчеле побуђују. Мелисса је у разним лековима корисна, од главоболье, појачава вид и памћење, ствара човека весела и сам дах миришљав чини. Могуће је употребљавати као салату и у вину пити. Могуће с таквом купати се и употребљавати од уједа бесног пса. Достојно је dakле, да је свуда садимо и размножавамо.

Будући да у многим пределима с крајем јула, када се другим речима ливаде косе, пчелама паша ослабљава, те о новој паши постарати се морамо. Богате ћемо и до позне јесени трајуће пчелиње паши обезбедити ако на крају јуна за пуног месецца хељду (панициум) посејемо. Хељда се сеје по стрњици, међутим не густо, но ређе него ли кукуруз. Често и касно посејана сазрева. Од хељде још и другу корист имамо, јер семе самлести и с тим коње и свиње добро хранити можемо. Слама њена добра је за стоку.

Пчелама

Пчелама су весма пріятнїи и полезнїи еще
цвѣты слѣдующїи: У почетку пролетья дреновъ,
лесковъ, врбовъ, ягњдовъ, тополинъ, и сивовъ
цвѣты; шакожде цвѣты отъ дерева, трешнѣ,
вишнѣ, крушке, ябуке, шливе, брескве, кайсіе,
и пр.: у почетку Маіа цвѣты бела дервеша, ма-
слине и липе. У лѣто по ливада караче, копр-
лянъ, црношика и жутны спарачацъ. По парлозы
чкаль, грамочъ, дивизма; и по зоби сладница. По
стриника и кукурузы чистцацъ или спарачацъ бѣ-
лый, и свуда сундокрепъ, разногъ цвѣта дешели-
на и пр. Овы цвѣты понеже добромъ пищомъ
пчеле снабдѣваю, достойнису, да сви пчелари пчел-
нике свое съ шаковы насаде, иските, и украсе.
Ибо во обще говорелюди: гдѣ е цвѣтъ, шу е мѣдъ.

ГЛАВА IV.

о Ползѣ пчелъ.

§. 15.

Держаніе пчелъ паче всего достойнѣйше.

Изъ никакового домостроительства толикій
плодъ не собирасе, коликій отъ пчела, ибо около
сва-

Пчелама су веома пријатни и корисни још цветови следећи: у почетку пролећа дренов, лесков, врбов, јагњилов, тополин и сибов цвет. Такође цветови од дрвећа: трешње, вишње, крушке, јабуке, шљиве, брескве, кајсије и др. У почетку маја цвет белог дрвета, маслине и липе. У лето по ливадама карачија, котрљан, црњушника и жути старачац. По парлозима чкаљ, гламоч, дивизма и по зоби сладчица. По стрњикама и кукурузу чистац или старачац бели, и свуда сунцокрет, разног цвета детелина и др. Ови цветови будући да добром храном пчеле снабдевају, достојни су да пчелари пчелињаке своје с такима засаде, иските и украсе. Јер уопште говоре људи: где је цвет ту је мед.

ГЛАВА IV

О користи пчела

§. 15.

Држање пчела више свега најдостојније

Из никаквог економисања толики плод не сабира се колики од пчела, јер около сваког

свакогъ другогъ много знонписе, старати, прошипи; за свако марвинче и друго живописо са зноемъ лица нашего зимнюю раку прибавляни морамо; само едне медоносне пчеле отъ овога ига наасъ исключаваю; ибо се оне само единимъ ливадама и шумама увеселяваю. И понеже пчеле у зиму одномъ часпю суга и постоянна мѣста удоволяваюсе, а у дѣпо кромъ надзыранія и чистоше ничто отъ Господина свога не очекую; то дивно заиста есть, да е пчеловодство кодъ наасъ у шоликомъ пренебреженіи заосцило, кое бы свакий почти селянинъ имѣши могао; ибо труда и крѣпости шолико не изыскуе, колико спаранія и неусыпнаго бдѣнія. Кои пакъ прилѣжно о ньима бригу ноши, шай стократнимъ плодомъ своего невиннаго увеселенія возмездіе пріима. До спойнѣйше е дакле пчела держаніе, ибо е латко, и почти безъ свакога трошка,

§. 16.

Полза пчелъ древностію пошверждавасе.

Варро древный списатель Лаптійский у книги препої о землемѣлію гл: 16 пише за два браша, кои юношескій вѣкъ свой у мілітарской службы проводешъ, слаба здравія поспану, и чрезъ то на мѣсто рожденія вратиписе принуждени будушъ, у домостроенію своему кромъ едногъ юпра землѣвише не заспану. Виденьи нибу ову за препиташе свое недовольну быши, взаимнимъ соизволеніемъ

сваког другог много знојити се, старати, трошити. За свако друго марвинче и друге животиње са знојем лица нашег зимску храну прибављати морамо. Само једине медоносне пчеле од овога нас искључују, јер се оне само једним, ливадама и шумама развесељавају. И будући да у зиму једним делом сува и постојана места удовољавају се, а у лето осим надгледања и чистоће ништа од господара свога не очекују, то је заиста чудно да је пчеларство код нас у толикој немарности заостало, које би сваки поштовани сељак имати могао, јер труда и снаге не изискује, колико старања и будног бдења. Који пак брижљиво о њима бригу води, тај стоструким плодом свога невиног забављања награду прима. Вредно је дакле пчела држање, јер је лако и скоро без свакога трошка.

§. 16.

Корисност ог пчела древношћу поштовању се

Варо древни писац латински у књизи трећој о земљорадњи гл: 16 пише за два брата, који младалачки век свој у милитарској служби проводећи, слабог здравља постану и због тога у место рођења вратити се принуђени буду. У имовини својој осим једног јутра земље више не затекну. Видећи њиву ову за прихрањивање своје недовољну бити, међусобним договором

емъ ню у башчу преобразте, и изъ нѣ чесино уживленіе добио, ибо кромъ зелени и овоція отъ сами кошница зоо. шалира годиши пріимали есу.

§. 17.

Еще друга полза отъ пчела.

Медъ, восакъ, шербетъ, и отъ дрождине ракія, явна с отъ пчела полза. Но еще другу славнѣо пчеле намъ приносе ползу: ибо чисте воздухъ. У Донерберги граду долѣ Саксоніе, въ ближнимъ шту мѣстамъ сильно владяше марвеный поморъ; гди су многе пчеле держане, тамо е манъ убитка узроковао, марви манъ шкодю. Можетъ быти има и друге ползе, у кою еще мысль человѣческа проникнула ии.

ГЛАВА V.

о Наслону пчела.

§. 18.

Положеніе.

Мѣсто, у коме кошнице наше намѣщене держимо, пчелникъ, пчелникъ, кованлукъ, или наслонъ пче-

ром њу у башту претворе и од ње поштено уживање добију, јер осим зелени и поврћа од самих кошница 300 талира годишње примали су.

§. 17.

Још друга корист од пчела

Мед, восак, шербет и од дрождине ракија очита је од пчела корист. Али још другу славнију пчеле нам доносе корист јер чисте ваздух. У Денерберги граду доње Саксоније и ближим ту местима силно владаше марвени помор. Где су многе пчеле држане тамо је мање уништења узроковао, марви мање шкодио. Може бити има и друге користи у које још мисао људска проникнула није.

ГЛАВА V

О наслону пчела

§. 18.

Положај

Место у коме кошнице наше намештене држимо пчелник, пчелињак, кованлук или наслон пчела

пчела именуемо; о коему слѣдующая наблюдавайши потребно. 1). Мѣсто шаково, у коему наслонъ ради пчела водружавамо, отъ сѣверногъ наипаче вѣтра невредимо быти има; зато отъ стране сѣверне зыдомъ, или плотомъ да се огради, и разни деревии насади. И съ други страна оградиши можно, обаче не высоко. Наслонъ шаковый твердо направили треба, да се не бы отъ силы вѣтрова съ кошницами засдно превалю.

2). Главная часть наслона между воспокомъ и югозападомъ стояти има, тако да бы до 2 или 3 часа после полане пчеле сунце имале. Наслонъ овой да не буде весма тесанъ; иначе кошнице ласно чистили, и изнутра около пчела совершаємая совершивши не бы могли.

3). Наслонъ у пчелнику у дужину паче нежели у высину протягнути да буде. Многїи редовы еданъ на другомъ нису попрбни, что честно изъ горїи редова пчеле, кадъ се обременїи изъ паше врати, у долиѣмъ заоспану, и что гориѣ редове прилѣжно прегледати трудно есть. Даску подѣ кошницами отъ землѣ иѣчию подигнути треба, да не бы жабе, гущери, или мишевы у кошнице ускочили могли. Предня часть кошнице, на коїой с лепто, озгорѣ иѣчию надведенна да буде, да шако киша сливающиися у лепто упицалии не бы могла. Найболѣе предню часть кровя иѣчию известии, коя шье кошнице како отъ сиѣ.

га

пчела називамо, о коме следеће пазити треба:

1). Место такво, у којем наслон ради пчела изграђујемо, од северног најпре ветра нетакнуто бити има. Зато од стране северне зидом или плотом да се огради и разно дрвеће засади. И с других страна оградити може се али не високо. Наслон такав тврдо направити треба да се неби од јаких ветрова с кошницама заједно превалио.

2). Главни део наслона међу истоком и југозападом стајати има тако да би до 2 или 3 часа после подне пчеле сунца имале. Наслон овај да не буде сав тесан, иначе кошнице лако чистити и изнутра около пчела послове свршавати не би могли.

3). Наслон у пчелињаку у дужину особито, не жели у висину подигнут да буде. Многи редови један на другом нису потребни што често из горњих редова пчеле када се натоварене из паше врате у доњем заостану и што горње редове брижљиво прегледати напорно је. Даску под кошницама од земље нешто подигнути треба, да неби жабе, гуштери или мишеви у кошнице ускочити могли. Предњи део кошнице, на којем је лето, одозго нешто нагнут да буде да тако киша сливајући се у лето уливати не би могла. Најбоље је предњи део крова нешто извући, који ће кошнице како од снега

та и кише, шако и отъ зраковъ солнечныхъ за-
щищавати. Кровъ весма изведенъ ис валя, ибо
велику сѣнку на кошнице баца.

4). Пчеле гди лѣтую, тамо безъ погибели и
зимовати могу; сиѣгъ обаче отъ ныи више пуша
и спипти, кошнице празницама, а магазине даска-
ма покрытии треба.

5). Предъ наслономъ высоко дерева вредител-
я есу; ибо немиломъ сѣнкомъ пчеле заслоняю,
злѣдователно съ великомъ себи досадомъ изъ-
чепа высоко лепити принуждене бываю. Низка
су пакъ дерева полезна и нуждна, наипаче у време-
ю оидбе.

6). Пчелникъ колико е возможно отъ пупо-
я, прохождений людей и скотовъ, отъ вике, лу-
те, пресеня и праха, отъ гнусногъ проходовъ
мѣрада и кухинскогъ дыма; отъ цыглана и суваче-
я се удали. Найспособнія су къ тому мѣста под-
южіе горъ, суве и чисте долине, гди гладне пче-
ле, кадъ ради пище излазе, на возвышенна мѣста
лагко взлетпю, и совокупивши пищу себи съ бре-
ченемъ низъ спрмость безбѣдно спушпаюссе.

7). У пчелнику колиба да се водрузи, гди бы
пчеларь обытавати, и нуждна орудія своя, съ
отповима вестъ къ употребленію будущихъ роевъ
кошницама склонити могао. Колибу ту гранаша
зелен.

га и кише, тако и од зракова сунчевих заштићивати. Кров веома извучен не ваља јер велику сенку на кошнице баца.

4). Пчеле где летују тамо без пропasti и зимовати могу. Снег окољу њих више пута чистити, кошнице празницама а магацине даскама покрити треба.

5). Пред наслоном високо дрвеће штетно је, јер одвратном сенком пчеле заклања. Према томе с великим себи напором из лета високо летети приморане бивају. Ниска су пак дрвећа корисна и нужна, посебно у време ројидбе.

6). Пчелињак колико је год могуће од путева, пролажења људи и стоке, од вике, лупе, тресења и прашине, од одвратног пролаза смрада и кухињског дима, од циглана и сушара да се удаљи. Најподеснија су за то места подножја брда, суве и чисте долине, где гладне пчеле кад ради хране излазе на висока места лако узлећу и сакупивши храну себи с товаром низ стрмину безбрежно спуштају се.

7). У пчелињаку колиба да се сагради, где би пчелар становао и потребна оруђа своја и готове већ за смештање будућих ројева кошнице склонити могао. Колибу ту гранато зелено

зелена древа да осѣняваю, да бы лентуше роеве на себе примамливало. Близу колибе попючишь, у коме бы свагда чиста пропицала водица, ако бы возможно было, или ископанимъ каналомъ изъ шекупше воде да се пропусти; или бунарске чрезъ плишке канале да се доведе. Или напослѣдокъ жлѣби (валовчиши) да се прибаве, и у нѣма непрестанно вода у пчелнику да буде; ибо безъ воде напи сашье повесии, напи мелъ искувати, напи найпосле младе пчелице произвесити могутъ. У шакове канале и жлѣбѣ, каменѣ, прутие, ширске, или сипно иверѣ наредко да се помение, да бы ичеле за напинисе воде на нѣма спаяни, и крила къ тепломъ солнцу раскрылии могле.

ГЛАВА VI.

о Жилищу пчела.

§. 19.

Кошница.

Дивіи пчела жилище есть у пустыня, шупли дервени, и каменью, яма и спари зыдина. Жилище обаче пипомыхъ пчела (о коима бесѣду имамо)

зелено дрвеће да заклања, да би летеће ројеве на себе примамљивало. Близу колибе поточић у коме би увек чиста протицала водица, ако би могуће било, или ископаним каналом из текуће воде да се пропусти или бунарске кроз плитке канале да се доведе. Или на послетку жљебови да се прибаве и у њима непрестано вода у пчелињаку да буде, јер без воде нити саће повући, нити мед прерадити нити најпосле младе пчелице произвести могу. У такве канале и жљебове камење, пруће, трске или ситно иверје мало ређе да се постави, да би пчеле за време пијења воде на њима стајати и крила топлом сунцу раскрилити могле.

ГЛАВА VI

О становању пчела

§. 19.

Кошница

Дивљих пчела становање је у пустинјама, шупљем дрвећу и камењу, пећинама и старим зидинама. Становање међутим питомих пчела (о којима разговор имамо)

мо) есть обычна кошица, кою мы отъ сламе, рогоза, прутья, лозе, и лыке плетемо. Нуждано се дакле види испытати, каковымъ начиномъ кошицу шакову приуготовити треба, и убо

Перво спараніе пчелара нека буде, да онъ кошицу среднѣ величине преправи. Изъ узрока тога, ибо ако кошица велика буде, као што су у тому многи погрѣшавали, онда пчеле видепын мало число содружества свогъ, докъ нѣколико самова изведу; аби о плодородію настояваю, да бы величини кошице чти скорѣе соразмѣрно число народа прибавили могле, и тако забавляються о плоду, медособраниe сасвимъ преѣбрегну. Отъ шудѣ быва, да после у шаковой кошицы народа изобилно имаде, но понеже е касно приспѣо, то къ совершенномъ свомъ препитанию меда преправили не може, него у зимницу отъ глади; ако му се у време рана не подаде; скончаписс мора. Приранивали обаче шакове за домоспироншеля весма е шкодливо. Много пута пчеле у весма великой кошицы ни народа задовољно приправили не могу. Очевидно дакле есть, да е убѣдочна спѣварь, новомъ рою, весма великую кошицу дати. За то мы садашнii временя шу погрѣшку исправляемо.

2). Кошица шако устроена да буде, да бы ю ласно, и безъ свакога возмущенїя пчеларь чесипо прегледати могao.

С

3). Та-

мо) је обична кошница, коју ми од сламе, рогоза, прућа, лозе и ликета плетемо. Потребно је dakле испитати, којим начином кошницу такву припремити, и стога:

1). Прво настојање пчелара нека буде да он кошницу средње величине направи. Из разлога тога, јер ако кошница велика буде, као што су у томе многи грешили, онда пчеле из разлога мало-бројног друштва свог, док неколико сатова саграде сместа у размножавање наваљују да би величини кошнице што скорије сразмеран број друштва повећати могле, и тако бавећи се с размножавањем медобрање сасвим запоставе. Отуд бива да после у таквој кошници друштва изобилно има или које је касно пристигло те за беспрекорно своје прихрањивање меда припремити не може него у зимовању од глади, ако му се на време храна не дода, умрети мора. Прихрањивати пак такве за домаћина веома је штетно. Много пута пчеле у веома великој кошници ни друштва довољно произвести не могу. Очевидно је dakле да је убитачна ствар новом роју веома велику кошницу дати. Зато ми садашњег времена ту грешку исправљамо.

2). Кошница тако устројена да буде, да би је лако и без сваког мучења пчелар често прегледати могао.

3). Та-

3). Тако сочинѣна да буде, да се съ мѣста на мѣсто, и у дальне предѣле преносини може. Ова три при предречена правила находимо мы у простой нашей кошницы. Да е ова кошница намѣреню пчелара сходнія, изъ слѣдующыхъ доводовъ видѣти можно. Ибо 1-во овакову проспту кошницу ласно цѣлу прегледати можно. Овде пчелари лице свое обычномъ пчеларскомъ капомъ покрыю, да и не бы сердите пчеле уедале. Могусе пчеле и безъ опасносини прегледати, ако пчелари крпу или суву глину ужегу, и дымомъ снимъ пчеле окаде, ибо тье онѣ абѣ уклонилиссе, и тако тье цѣло самѣе свободно гледати мотыи. Ако мы дымъ овой у прегледаню кошница често упомѣблявали будемо, то тьеду се пчеле наше тако обвикиупи, да тье ау после и безъ дыма уступити, да прегледашель трудъ ныювъ примѣчавати може. У гл: 1. ф. 3. спон, како е у Виеннѣ Царскій Префектъ голимъ рукама пчеле невредимъ премешао, и между ныма мапицѹ тражю.

2). Такову проспту кошницу можемо мы сами опѣтъ губрепиа изчислиши, ербо ако мы не изчислимо, принуждене тье быти пчеле same износини, а сопимъ губе оно време, у кое бы медъ собираши могле. Зато е совсѣмъ подѣ кошнице даску подметиши, да бы тако све оно губре, кое тье на даску пасши, лагкше очистити могли. 3). Изъ шакове кошнице безъ сваке шего-бе медъ вадити можно. 4). Изъ єдне шакове кошнице

3). Тако саграђена да буде, да се с места на место и у далеке пределе преносити може. Ова три претходно речена правила налазимо ми у простој нашој кошници. Да је ова кошница потребама пчелара одговарајућа из следећих навода видети могуће је. Јер, прво овако просту кошницу згодно целу прегледати могуће је. Овде пчелари лице своје обичном пчеларском капом покрију да их не би лјутите пчеле убадале. Могу се пчеле и без опасности прегледати ако пчелари крпу или суву гљиву упале и димом оним пчеле окаде, јер ће оне одмах уклонити се и тако је цело саће слободно прегледати могуће. Ако ми дим овај у прегледању кошница често употребљавали будемо, то ће се пчеле наше тако навикнути, да ће после и без дима дозволити да прегледач труд њихов гледати може. У гл: 1. §. 3. стоји како је у Бечу царски префект голим рукама пчеле безопасно превртао и међу њима матицу тражио.

2). Такву просту кошницу можемо ми сами од ђубрета исчистити, јер ако ми не исчистимо, принуђене ће бити пчеле саме износити и тиме губе оно време у које би мед сакупљати могле. Зато је препоручљиво под кошнице даску подметнути да би тако све оно ђубре, које ће на даску пасти, лакше очистити могли. 3). Из такве кошнице без сваке муке мед вадити можемо. 4). Из једне такве кошнице

нице у другу пчеле ласно прегонипи можемо.
5). Художественни шакожде росвы изъ шаковы
кошница ласносе изводе.

§. 20.

Величина Кошница.

Кошница две спопе высока, а полъ другу широка да буде. Ако пчеле сапье до земљи доведу, то онда кошница ова ласно подигнутисе може, сирбъчъ, свака кошница мора имати опъ рогоза, или ши лозе, изъ чега е и сама оплешена, соразмѣрне долнѣмъ краю исплешене, полъ спопе высоке ободове, коисе у таковомъ случаю сходно подметупи, и привезати могутъ. Ако бы пчеле и овой ободъ напуниле, то и другій і третій истимъ начиномъ подметутисе може. И тако никакда не тьемо погрѣшиши противу онога правила (§. 19.) кое намъ наложе, да се велика кошница ни коимъ начиномъ, наипаче маленомъ рою, у почешку не да.

§. 21.

Лето у кошници.

Лето на средѣ кошнице да се отвори, а ис ниже, нити выше, као што мы у шоме весма по-грѣшавамо, изъ узрока пога; ибо пчеле шимъ научуномъ за мало тье времена празину кошнице чували: Ако бы се лето близу дна отворило, то онда пчеле, докле таје сапье до дна не доведу, ис-

нице у другу пчеле лако прегонити можемо. 5). Вештачки такође ројеви из таквих кошница лако се изводе.

§. 20.

Величина кошнице

Кошница две стопе висока а једну и по широка да буде. Ако пчеле саће до пода доведу, то онда кошница ова лако подигнути се може, будући да свака кошница мора имати од рогоза или од лозе, од чега је већ и сама оплетена, сразмерне доњем крају исплетене пола стопе високе ободове, који се у таквом случају приступачно подметнути и привезати могу. Ако би пчеле и овај обод напуниле то и други и трећи истим начином подметнути се може. И тако никада нећемо погрешити против оног правила (§. 19) које нам налаже да се велика кошница никаквим начином, нарочито маленом роју, у почетку не да.

§. 21.

Лето на кошници

Лето на сред кошнице да се отвори, а не ниже, нити више, као што ми у томе веома грешимо, из тог разлога: јер пчеле тим начином ће кратко празнину кошнице чувати. Ако би се лето близу дна отворило, то онда пчеле, докле год саће до дна не изграде, не- пре-

преспанио празно мѣсто чуваю; до среде пакъ у мало времена сапье доведу, и тако свагда само сапье чуваю, а не празнину. Кадъ шудица изъ кошице чтонибудь украде, шо ова иста особитимъ иѣкимъ гласомъ, и прочимъ своимъ содружницамъ яви, гди се доволно меда безъ труда добили може, зато по томъ многе са собомъ доведе, и опустошаваю другу кошицу. Ако е да кле лепто на среди кошице, то таково безъ сваке преваре отъ шудица пчеле ласно сачували могу. Да бы мы отъ лепта овога и другу ползу имали, два наличника (*Lista, Leiste,*) съ едини друге спране лепта, себи успоредъ за кошици пришивена да имамо, шако обаче изжлеблѣна, да се мала една дасчица у ныи сходно вмѣстити може. Дасчица ова на среди шако провертѣна да буде, како тъе една сама пчела униши и изипи, зато, да бы се ова мала ямица у нужди ласно запворити могла. Иѣкий пчеловодцы на верху кошице одушку начине, и на ню решетку пришю, да бы испаренія пчелъ излизти, и новый воздухъ улизти могао, обаче та на верху кошице одушка са свимъ е излишна и неполезна. Зато, чпо пчеле наиболѣ знаду, чпо е ньма пробишачно, ибо оне естественно у шупльимъ дрвама живе, и ако бы се горе одушка опворила, шакову саме зале-
ни. Кадъ е потреба возобновити у кошицы воздухъ, онда шри или четыри пчеле на лепто спану, и махаопти крыли покварени воздухъ изгоне, а свѣжий упушаю. Кромъ шаковомъ мѣ-
сту

престано празно место чувају. До средине пак брзо саће доведу и тако увек само саће чувају а не празнину. Када туђица из кошнице било шта украде, то ова иста посебним неким гласом, и осталим својим другарицама јави, где се довољно меда без муке добити може, зато по том многе са собом доведе и пустоше другу кошницу. Ако је дакле лето на средини кошнице такво без икакве преваре од туђица пчеле лако сачувати могу. Да би ми од лета овога и другу корист имали, два оквира с једне и друге стране лета, себи упоредо за кошницу пришивена да имамо, тако међутим ужљебљена, да се мала једна дашчица у њих згодно сместити може. Дашчица ова на средини тако пробушена да буде, како ће једна само пчела ући и изаћи, зато, да би се ова мала руписа у неволи лако затворити могла. Неки пчелари на врху кошнице одушку начине и на њу решетку прешију да би испарења од пчела излазити и нови ваздух улазити могао. Ипак та на врху кошнице одушка је са свим сувишна и некорисна. Зато што пчеле најбоље знају шта је њима потребно, јер оне природно у шупљем дрвећу живе, и ако би се горе одушка отворила, такву саме залепе. Када је потребно обновити у кошници ваздух онда три или четири пчеле на лето стану и махајући крилима покварени ваздух изгоне а свежи убацују. Осим тога на таквом ме-

сту

спу опворено лепто много приноси къ утверждению виупренногъ спроенія , кадъ се сирѣчъ съ две ишилѣ у накрстъ сашье , а и то близу лепта прободе , да бы тако и лепто онде было , гди сашье у найвесьемъ утверждению стои ; слѣдователно лепто кошнице на среди быти мора .

§, 22.

Магазини.

Новѣйшихъ временъ измышилъ су кошнице еложене , кое се магазини наричу . Ове се у по-чепку соѣтое само изъ два сандучинъ , када сирѣчъ пчеле еданъ наполне , онда имъ се другій оне испре величине подмете . А то изъ овогъ узрока , да бы у време тученя кошница пчеле не попукли , но живе задержани могли . Кадъ и овай другой подметущи сандучить пчеле наполне , подмету претпїй , и чепверпїй . И тако оны , кои магазине употребляю , изъ слѣдующыхъ доводовъ трудесе доказали , да су магазини полезнїй пчелама нежели просипе кошнице . 1). Что се сваке године поне у горнѣмъ сандучину обылно меда находи . 2). Что се ласно и безъ сваке пяготе художествен-ный рой изъ таковыхъ магазиновъ изводи . 3). Что у есень медъ безъ свакогъ возмущенія мирно и тихо извадили можно : ибо онда само горній медомъ наполнѣни сандучинъ опузму , и изъ нѣга медъ изваде : а дальний пчелама за зимное препитаніе осипаве . Но мало после изнашли су

искус-

сту отворено лето много доприноси и утврђењу унутрашње изградње, када се другим речима с две шипке унакрст саће и то близу лета прободе, да би тако и лето онде било, где саће у највећем учвршћењу стоји. Према томе лето кошнице на средини бити мора.

§. 22.

Магацини

У новије време измишљене су кошнице сложене, које се магацинima називају. Ове се у почетку састоје само из два сандучета. Када дакле пчеле један напуне онда им се други оне исте величине подметне. А то из овог разлога, да би у време убијања кошница пчеле не убијали но живе задржати могли. Када и овај други подметнути сандучић пчеле напуне подмећу трећи и четврти. И тако они који магацине употребљавају, из следећих разлога труде се доказати, да су магацини кориснији пчелама него ли просте кошнице. 1). Што се сваке године бар у горњем сандучету обилно меда налази. 2). Што се лако и без икакве муке вештачки рој из таквих магацина изводи. 3). Што у јесен мед без сваке муке мирно и тихо извадити могу, јер онда само горњи медом напуњени сандучић одузму и из њега мед изваде а доњи пчелама за зимско прихрањивање оставе. Но мало касније пронашли су

искус-

искусстїи пчеловодства наблюдалели, да магазины оевы не соотвѣтствую ожиданію пчелара, и на три гору речена довода отвѣтствую овако: Ч то се первого довода тиче, то е права испина, да се у горнѣмъ сандучитъ медъ найти може, но то само онда кадъ су найболѣ године; добра обаче година изъ между 10 едва се сданпушъ случи, а свакїй домосстроитель средню, то есть: ни найбюю, ни найхудю годину въ смотренїи имати мора; среднѣ пакъ године то случитисе не може; ибо таковыи магазины имаду ону погрѣшку, кою смо предсказали о великой и пространной кошницы. Отшудѣ быва, да и оне пчелс на зимницу или препишавати морамо, или тье са свимъ погибнути. Первый дакле доводъ обстапи опинюдѣ не може. У простой пакъ кошницы, кою мы препоручуемо, ни найманѣгъ сумнѣнія нейма; ибо кадъ пчеле кошничу воскомъ наполне, онда медъ собираю, ч то выше, и оне чауриде медомъ наполне, кое су плодородио опредѣлене. Ако ли е добра година, то гору отесанный ободъ подметупти, и привезани ласно можемо. 2-рый доводъ ныёвъ говори, да е лагше изъ магазина, искже изъ просте кошнице художественногъ роя извести. Но овде е вопросъ; если ли совѣтио нама художественне роеве изводити? ако бы и то было, изыскуесе овде човекъ вештъ, и у дѣлу пчеларномъ весма искусанъ, иначе покварити тье и стару и нову. Въ прочемъ ако бы нужда была извести новогъ роя, то лагше быва у простой кошницы.

На

искусни пчеларства истражитељи, да магацини ови не одговарају очекивању пчелара и на три горе речена навода одговарају овако: Што се првог навода тиче, то је права истина, да се у горњем сандучићу мед наћи може, но то само онда када су најбоље године. Добра међутим година између 10 једва се једанпут дододи а сваки домаћин средњу, то јест: ни најбољу ни најлошију годину у проматрању имати мора. Средње пак године то дододити се не може, јер такви магацини имају ону грешку коју смо пре рекли о великој и пространој кошници. Отуд бива да и оне пчеле за зимовање или прихранјивати морамо или ће са свим страдати. Први дакле навод опстали због тога не може. У простој пак кошници, коју ми препоручујемо, ни најмање сумње нема, јер кад пчеле кошницу воском напуне онда мед сакупљају, шта више, и оне ћелије медом напуне које су за легло одређене. Ако ли је добра година, то горе описани обод подметнути и привезати лако можемо. Други навод њихов говори да је лакше из магацина него из просте кошнице вештачки рој извести. Но овде је питање: да ли је саветно нама вештачке ројеве изводити? Ако би и то било, тражи се овде човек вешт и у послу пчеларском веома искусан, иначе поквариће и стару и нову. У осталом ако би потреба била извести нови рој, то лакше бива у простој кошници.

На

На је тај довод његов њ, да се сирће у есен ћ време ласно и без њ сваке погубе из њ магазина мед ћ извадити може, оптимистичеум њ овако: Да се лагше из њ магазина, него из њ проспите кошице мед ћ вади, и што є права исптина; али машица у оно време у найгорн ћм љ сандучишту обышава, ако дакле пчелар ћ горниј сандучишту скину буде, скинуши ње и машицу, коя кад ћ погине, погинуши ње и онай пресад ћ, кога є за семе осипав љ. Най-после у шаковиј магазини видити не можемо, шта и како пчеле наше послую; а проспту кошицу свакиј час ћ, без њ сваког поврежденија надгледати можно. Едино још љ заостава да опоменемо, што је: да се добар ћ домоспирнишљ не попусти превариши, да пчеле свое у магазине сложи, и у проспту обычну кошицу, коя є и самому пчел ћ естествену сходна. Имамо примјере где су пчеле само због њ магазина са свим испребл ћи бије. Мени є — вели Г. Миллер пахер ћ — сказивано, да су из ќе Беча послани били шаковиј пчеловодства учитељи, кои бы проспите люде художествено поучили; и иако су све оне кошице, кое су по његовиј науки снабд ћиране бије, до једне погиблије. Опетиј дакле казуем њ, да ако човека вешта, и у дјелу пчеларном љ веома искусна нејмајмо, художествене ројеве изводници да се не усредимо.

На трећи навод њихов, да се пак у јесење време лако и без сваке муке из магацина мед извадити може, одговарам овако: Да се лакше из магацина, него из просте кошнице мед вади, и то је права истина, али матица у оно време у најгорњем сандучићу налази се. Ако дакле пчелар горњи сандучић скину буде скинуће и матицу, која кад страда страдаће и оно друштво кога је за запат оставио. На крају у таквим магацинima видети не можемо, шта и како пчеле наше послују, а просту кошницу сваки час, без икаквог оштећења прегледати могуће. Једино још преостаје да напоменемо, то јест, да се добар домаћин неће допустити преварити да пчеле своје у магацине ставе, но у просту обичну кошницу, која је и самој пчела природи слична. Имамо примере где су пчеле само због магацина са свим истребљене биле. Мени је - вели Г. Митерпахер - говорено, да су из Беча послани били такви пчеларства учитељи, који би просте људе вешто поучили и тако су све оне кошнице, које су по њиховој науци снабдевене биле, до једне страдале. Опет дакле говорим, да ако човека вешта и у послу пчеларском веома искусна немамо, вештачке ројеве изводити да се не усудимо.

§. 23.

§. 23.

О Поставлѣнїи кошницахъ у наслонѣ.

Како се кошница на свое мѣсто положи, лѣто аби се опвори; да бы пчеле на цвѣтъ излемпали могле, и да се не бы у великой оной теплоты и множеству подавиле.

2). Кошницу безъ нужде съ перва мѣста на друго не премѣшпти, ерсу се пчеле на оно мѣсто лепити обвыкле, иначе бы дуго време кошницу свою на первомъ мѣсту всуе тражиле, и не нашавши соедйни лебысе ближной, о кою се чессто съ погибелю живота препыкало.

3). Кошнице у пчелнику тако намѣстити и разредити преба, да бы на едну спопу сдна отъ друге разстояла, ибо тимъ начиномъ пчеле кошнице свое лагше познаю, нити на друге ударю, како что се случава у време хладно, бурно, кишовито, и вѣпровито, кадъ утрудъене дому спѣши.

4). Ако у два реда еданъ на другій кошнице слажемо, то слабіе долу, а яче гору да намѣстимо; ербо изъ горни у долинъ многе пчеле радо прелазе, и ове слабе укрѣпляваю, а то наше намѣреніе и есть, да бы се слабе отъ ячи подпомагале. Младе еще недозрѣле пчелице у первомъ своемъ слабомощномъ лепѣнию падаю бѣдно, и често

§. 23.

O њосстављању кошница у наслон

1). Како се кошница на своје место постави, лето одмах да се отвори, да би пчеле на цвеће излетати могле и да се не би у великој оној топлоти и гужви погушиле.

2). Кошницу без потребе с једног места на друго не премештати јер су се пчеле на оно место летети навикле. Иначе би дugo времена кошницу своју на првом месту свуда тражиле и не нашавши сјединиле би се најближој у коју се често с губљењем живота устремљују.

3). Кошнице у пчелињаку тако наместити и разредити треба, да би на једну стопу једна од друге растављена била, јер тим начином пчеле кошнице своје лакше познају, нити на друге ударају, ко што се дешава у време хладно, бурно, кишовито и ветровито, кад уморне кући журе.

4). Ако у два реда један на други кошнице слажемо, то слабије доле а јаче горе да наместимо, јер из горњих у доње многе пчеле радо прелазе и ове слабе појачавају а то наша намера и јесте да би се слабе од јачих подпомагале. Младе још не дозреле пчелице у првом свом немоћном летењу падају сирото и често

сто будущо о себи шрудолюбїя надежду нашу съ смертю свою предваре. Ако ли се срѣпно и поврате, то хотѧ да су изъ горнї кошица, обаче незнаюпши еще твердо мѣсто свое, у долинѣ улѣгаю съ полнимъ увѣреніемъ, да су у собственой своей кошицы. Овде ныи доматъ пчеле, не како странне и непознате, но съ великимъ рекаобы усердiemъ, наклоненіе свое ныма показываюти у союзѣ содружества драговольно пріиме, видешни хитру юность ньову, коя тъе трудолюбiemъ своимъ хиляду пута наклоненіе ньово возмездииши. Старыхъ пчелъ или се гнушаваю, или ихъ отнюдъ прогоне.

5). На голу землю сложити кошице, отъ крипина безопасно нїе, развѣ ако е земля весма тверда; ибо ове на кошице нападаю, медъ, и у чаурицама зачетїи плодъ на великий нама вредъ прожири, и сву кошицу покваре. На ласку да-кле, како чпо е речено, сложити ихъ вала.

§. 24.

Орудїя вѣ лчеловодствѣ нуждная.

Право и на многи мѣстїи весма лѣпо сходствує она Сербска пословица. Безъ алата, нема заната. Она и овде мѣсто свое има. Свакй да-кле пчеларь имати мора

1). Орудїе кадилнично за кое труди, крпе, суве меліссе, или мапичнякъ зовоме трапе, и гли-
ве

сто будућу о себи вредност и наду нашу смрћу својом претекну. Ако ли се сретно и врате, то хоће ако су из горњих кошница, ипак не знајући још сигурно место своје, у доње улећу с пуним уверењем да су у сопственој својој кошници. Овде њих домаће пчеле, не као стране и непознате, но с великим рекао бих добрим вольом, наклоност своју њима показујући у савез друштва драговољно приме, видећи рану младост њихову, која ће трудом својим хиљаду пута наклоност њихову надокнадити. Старије пчеле или се гнушају или их одатле истерују.

5). На голу земљу сложити кошнице од кртица сигурно није, осим ако је земља веома тврда, јер ове на кошнице навалују, мед и у ћелијама зачето легло на велику нам штету пројдиру и сву кошницу упропасте. На даску dakle, као што је речено, сложити их вальа.

§. 24.

Алати у пчеларству и потребни

Тачно и на много места веома лепо долази она Српска пословица: Без алата, нема заната. Она и овде место своје има. Сваки dakle пчелар имати мора

1). Алат за димљење, за који труда, крпе, суве мелиссе или матичњак зване траве и гљиве

ве шумарске, коя на древами расце, употребити може, да бы дымомъ ныювимъ пчеле са саша отгонили, и себе отъ устремлений ныюва свободна сачували могао.

2). Капу кованжинску, отъ прозрачногъ и вѣсма редкогъ пластина или спрунѣ оплешену, коюмъ отъ нападенія пчелъ лице защищава.

3). Рукавице вунене, а не кожне; ибо пчеле у кожу радо жаоке пущаю, и погибаваю.

4). По више готови празница, ибо доспа пуша пчеле свою кошницу оспаве, и болѣ себи обыквалище изыскую, зато празнице ове числе, и ишиплияма внутрь прибодене да буду.

5). Колико кошница, столько заспорака.

6). Нѣколико мемлица отъ пелена; кога свадга у башчи гли се пчеле содержаваю усадъена имашти треба. Нѣкіи вмѣсто пелена перушкку употребляваю, но она ніс добра; ибо пчеле раздражава.

7). Дервену велику кашику — куплячу — да бы съ ныюмъ, акобы се рой случайно на деблу дервепа ухватїо, пчеле грабили, и у кошницу спресали могли.

8). Прыскалку — шперцалицу — изъ кое воду пропиву бѣгущегъ роя просипали можемо; шимъ

ве шумске која на дрвећу расте, употребити се може, да би димом њиховим пчеле са саћа отерати и себе од устремљења њихова сачувати могао.

- 2). Капу пчеларску, од провидног и веома ретког платна или струње исплетену, којом од напада пчела лице заштићује.
- 3). Рукавице вунене а не кожне, јер пчеле у кожу радо жаоке пуштају и страђавају.
- 4). По вишке готових празница, јер доста пута пчеле своју кошницу оставе и боље себи станиште траже, зато празнице ове чисте и шиљцима унутар прободене да буду.
- 5). Колико кошница, толико покривача.
- 6). Неколико метлица од пелена, кога увек у башти где се пчеле држе посађена имати треба. Неки уместо пелена перушку употребљавају. Но она није добра јер пчеле раздражује.
- 7). Дрвену велику кашику - кутлачу - да би с њом, ако би се рој случајно на деблу дрвета ухватио, пчеле грабити и у кошницу стресати могли.
- 8). Прскалицу - штрцаљку - из које воду против бежећег роја просипати можемо.

Тим

тимъ начиномъ пчеле мыслетъ, да киша пада, сѣстри тиye аbie. Опасно обаче прыскалку упомрѣблѧши треба, ибо чеспо паковый рой нигдї не сѣднє, но у матернико кошицу возвратисе.

9. Ножъ еданъ съ обе стране острѣ, и у остропии мало покривѣ. Другій заостренѣ: еданъ ширій съ обе стране, и на верху острѣ. Овы са свимъ гвоздени быти мораю, иначе бы древено держалъ, кадъ смо у найвершемъ послу, пре-билиссе могло.

10). Прутъ гвозденъ съ едне споне долгій, коимъ деревене ишпилъ съ помощю мале сѣкире изъ кошице избіямо.

11). Вѣсъ или мѣрило, на кое се роевы и кошице мѣре.

12). Пушку, да бы предузетое роя къ бѣжаню наклоненіе пущанѣмъ препятствовали, ибо чувиши пушку, мысли да е навѣтна нѣму громлявина.

13). Врепльу — врепище — ради росва.

14). Спупу, о овомъ, гдѣ о цеделью меда.

15). Лѣсшицу, ако на высокомъ деревetu рой возсѣднє.

16). Книжицу, у коей цыфрама назначене кошице редомъ пописане имати обычесиствуемо. Свакой цыфри додавши, когда, и колико е свака кошица роева пустила.

ГЛА.

Тим начином, пчеле мислећи да киша пада, спустиће се одмах. Опрезно ипак прскалицу употребљавати треба, јер често такав рој никде се не спусти, но у матичну кошницу поврати се.

9). Нож један с обе стране оштар и у оштрицу мало повијен. Други заоштрен, један шири с обе стране и на врху оштар. Ови са свим гвоздени бити морају, иначе би дрвена дршка, када смо у највећем послу сломити се могла.

10). Шипку гвоздену за једну стопу дугу, којом дрвене шильке с помоћу мале секире из кошнице избијамо.

11). Вагу или мерило, на које се ројеви и кошнице мере.

12). Пушку, да би рој бежању наклоњен зауставили, јер чувши пушку мисли да је опасна њему грмљавина.

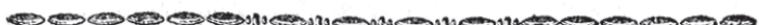
13). Врећу - врећице - ради ројева.

14). Ступу (аван), о овом где о цеђењу меда.

15). Мердевине, ако на високом дрвету рој заустави се.

16). Бележницу, у којој бројевима назначене кошнице редом пописане обично имамо. Сваком броју додавши, када и колико је свака кошница ројева пустила.

ГЛА-

ГЛАВА VII.

о познаниі добри кошница.

§. 25.

Доброта кошнице.

Доброта кошнице состоише у пчелама, плоду, воску, и меду. Матица е у кошницы душа. Пчела, плодъ, восакъ, и мсдъ могу у добромъ и зломъ состоянію бытии. Кадъ кошницу подигнемо, ако е мѣсто, на коме с стояла, отъ мертви пчела, отломака сувогъ сапья, и другогъ гъубрета добро очищена, знакъ е, да су прилѣжне, чистополюбиве, слѣдователно и трудолюбиве пчеле.

§. 26.

Внѣшняя знаменія добра кошнице у хулованю.

Ако у пролѣтье подъ кошницомъ плодъ упазимо, знакъ е, да има матицу, и да е добра кошница, ибо гди се шаковыі незрео плодъ избаченъ изъ кошнице найде, пѣу се вѣтъ младе пчелице легу.

2). Ако шакова недозрѣла плода подъ кошницомъ, кою купили хотъемо, невидимо, или да е
оспа-

ГЛАВА VII

О познавању добрих кошница

§. 25.

Квалиштейн кошнице

Квалитет кошнице састоји се у пчелама, леглу, воску и меду. Матица је у кошници душа. Пчеле, легло, восак и мед могу у добром и лошем стању бити. Када кошницу подигнемо ако је место на коме је стајала од мртвих пчела, парчади сувог саћа и другог ѡубрета добро очишћено знак је да су брижљиве, чистольубиве, вероватно и марљиве пчеле.

§. 26.

Спомашњи знаци добре кошнице у куповању

Ако у пролеће под кошницом легло опазимо, знак је да има матицу и да је добра кошница, јер где се тако незрело легло избачено из кошнице нађе ту се већ младе пчелице легу.

2). Ако таквог недозрelog легла под кошницом, коју купити хоћемо, не видимо или да је оsta-

оставимо, или четвертый дань у пчелнику да по-
зорствуемо, носё ли добро на ногу, или не? ако е
перво, добро: ако не; оскудна быти мора.

3). Искусанъ пчеларь докъ перстномъ у кош-
нице кудне, аби разнапи може, чпо о иной суди-
ти треба; ако пчеле на куданъ съ великимъ воз-
мущенiemъ и шумомъ отговоре, то богата у пче-
лама кошница быти мора; ако ли слабимъ гласомъ,
слаба е и кошница. Магазине добре и по виду по-
знапи можно, у кои е лепто чисто, они су добри.

4). Ако у юпру изъ между 8. 9. и 10. часовъ
пчеле изъ кошнице еднако веселе, и поспѣшино из-
лепиу, особито ако обременѣне дому возвраща-
ваюсе, добра е кошница.

5). Ако рано пре излепанья пчела тихо, да
насъ пчеле не примѣши, кошницы приступимо, и
у лету малый чоторакъ пчела мирно бруютъ за-
станемо, добаръ е знакъ. И неваляле пчеле у ле-
ту се скупе, но безъ бруена.

6). Ако загледавши у кошницу нѣколько ре-
дова пчела упазимо, кое крылами тако берзо пре-
петьу, да движеніе крыла едва разнапи можно;
наипаче ако друге гусло пужу, и хитро пузаютъ
себе у лету угнѣшаваю. Ако лепто рукомъ
затворимо, и примѣшимо, да вящша теплота ис-
ходи, то такова кошница не требуе помощи, ибо

е

оставимо, или четврти дан у пчелињајку да посматрамо доносе ли добро на ногама или не. Ако је прво - добро, ако није - пропасти мора.

3). Искусан пчелар чим прстом у кошницу куцне одмах распознати може шта о њој судити треба: ако пчеле на куцање с великим узнемирењем и звуком одговоре то богата са пчелама кошница бити мора, ако ли слабим гласом, слаба је и кошница. Магацине добре и по изгледу познати можемо - у којих је лето чисто, они су добри.

4). Ако ујутру између 8, 9 и 10 часова пчеле из кошнице једнако весело и журно излећу, особито ако се натоварене кући повраћају, добра је кошница.

5). Ако рано пре излетања пчела тихо, да нас пчеле не примете кошници прићемо и на лету мали чопор пчела мирно брујећи запазимо, добар је знак. И неваљале пчеле на лету се сакупе, но без брујања.

6). Ако загледавши у кошницу неколико редова пчела опазимо, које крилима тако брзо дрмају, да дизања крила једва спазити можемо, особито ако друге густо пузе и хитро пузажући себе на лето доводе. А лето руком затворимо и приметимо да велика топлота излази, то таква кошница не тражи помоћи, јер

је

е она и у пчеламъ, плоду, и меду яка, а притомъ наибольшомъ матицомъ снабдѣна: но иако-
ве кошница само после долгѣ добрѣ паше, и вре-
мена примѣниши можно.

7). У пролетье докѣ су юшъ ладне иощи, и
слабе паше, бруенъ пчела у лепту чутпи иѣ можно,
иини движение крыла видити, ибо сва еще у по-
кою и тишини расположена есу. У то време
даску подкошничну, и внутренне спране кошни-
це добро да промопримо. Ако су влажне, и видесе каплъ, као отъ кише и росе; такова е кош-
ница у пчелама, меду, воску, и плоду весма бо-
гата, и добромъ матицомъ снабдѣна.

§. 27.

Внутренная знаменія добрѣ кошнице.

Честно прегледаюши кошницу, по воску, ме-
ду, и пчелама научити шьемо се добрѣ распозна-
вати. Болѣ с купити едину добру кошницу, и
скуплѣ; нежели десетъ неваляли за малу цѣну;
ибо добра матица велико множество пчела напло-
ди, и кодѣ добрѣ матице пчеле поспѣшнѣе раде.
Многе пчеле много меда нанесу, и надеждомъ бу-
дущихъ роева намѣ ласка пеструю. Више плода
у кошницы, вяще число млади пчелица намѣ обѣ-
щава, и то е извѣстный знакъ добрѣ матице.
У новомъ сапью болѣ распушу, и роесе пчеле; ера-
бо се ово лагше, нежели спаро сапье угрѣе.

ГЛА.

је она и у пчелама, леглу и у меду јака, а при том најбољом матицом снабдевена, но такве кошнице само после дуге добре паше и времена приметити могуће.

7). У пролеће док су још хладне ноћи и слабе паше брујање пчела на лету чути није могуће, нити дизање крила видети, јер све још миру и тишини изложене су. У то време даску подкошничну и унутрашње стране кошнице добро да посматрамо. Ако су влажне и виде се капи, као од кишне и росе, таква је кошница пчелама, медом, воском и леглом веома богата и добром матицом снабдевена.

§. 27.

Унутрашњи знаци добре кошнице

Често надгледајући кошнице по воску, меду и пчелама научићемо се добро распознати. Больје је купити једну добру кошницу и скупље, него ли десет лоших за малу цену, јер добра матица велико мноштво пчела намножи, и код добре матице пчеле брже раде. Многе пчеле много меда донесу и сигурношћу будућих ројева нам ласкају. Више легла у кошници већи број младих пчелица нам обећава и то је знак добре матице. У новом сађу боље расту и роје се пчеле, јер се ово лакше него старо сађе угреје.

ГЛА-

ГЛАВА VIII.

О прибавлении пчелъ.

§. 28.

*Разная примѣчанія у купованю и продаваню
пчела.*

Пчелари кадъ купую или продаю пчеле, разни суєтны примѣчанія и суевѣрія много се держе. Кои пчеле купуе, да бы му болѣ напредовале, отъ свакога купини не пьес; или само оне купуе, кое су у шуми обрѣшнене; или новчиши после себе у пчелнику, изъ кога купуе, остави; или кошницу извернуши неда; или за оне само новце, кое е за продату сипну прою узео, купуе кошнице. Продаватель такожде много врача. Свакій ради держанія кошнице не пьес ни продали. Дуне у продату кошницу; иѣколико пчела изъ иѣзвади; три путъ около иѣбы обыдье; и проче овымъ лудоспемъ подобне прилаже. Онъ сопимъ то само учинили жели, и настпой, да небы съ продаванѣмъ пчела будущу свою срѣтьу, и плодъ пчела продао. Чтосе годъ овымъ подобно у купованю и продаваню пчела наблюдава, све е безумно и суепни. Кои ради держанія отъ пчела свои другому про-

дае,

ГЛАВА VIII

О набављању пчела

§. 28.

Разне примедбе у куповању и продајању пчела

Пчелари када купују или продају пчеле разних сујетних примедби и сујеверја много се држе. Који пчеле купује, да би му боље напредовале, од сваког купити неће: или само оне купује које су у шуми нађене; или новчић после себе у пчелињаку, из кога купује, остави; или кошницу изврнути неда; или за оне само новце, које је за продат ситан кукуруз узео, купује кошнице. Продавац такође много врача. Сваки ради држања кошнице неће ни продати. Дуне у продату кошницу; неколико пчела из ње извади; три пута око ње обиђе и остале овим глупостима сличне додаје. Он са овим само учинити жели и настоји да неби с продајањем пчела будућу своју срећу и размножавање пчела продао. Што се год овоме слично у куповању и продајању пчела пази, све је безумно и сујетно. Који ради држања од пчела својих другоме продаје

дае, не можесе бояти, да пъе продаванѣ ово или нѣму, или пчеламъ нѣговыи убытокъ каковыи наимени.

§. 29.

Главное правило о жулованию пчела.

Пчеле изъ близу положеногъ мѣста, или просто репти комшилука, куповати совѣтно не; но съ друге и дальне стране. Изъ узрока тога, что пчеле, кадъ ради собранія меда излетале буду, будущи да су предъяшинѣмъ мѣсту вѣшь обвыкле, шамо пьеду и отлестити. И понеже су ме-юмъ обременѣнѣ, свака пъе и кошница радоснно пріимиши, и шако пъе све немало пчеле заблудиши, и на перво мѣсто вратилиши. Ако ли ихъ изъ дальнегъ мѣста купимо, свагда пьеду се по-вратишши, около новогъ обыщалица облестити, а учитьсѧ познавати не само положеніе кошни-де свое, но и положеніе цѣлогъ предѣла, изъ когъ оне медъ собирати имаю. Пчеларь найвѣшье спа-раніе о пчелата да има, како пъе ихъ умириши, да му се дозволе у свако доба посѣтиши и надгле-дати. Мѣсто подъ кошницомъ, сирѣчь дно, у свакой во особѣ, колико евозможно, чистѣ да бу-де, ибо шимъ добїямо оно време, кое пчеле про-пущаю, кадъ саме чисте. Трудъ овой непрестан-но пчеларь имѣти мора, доклего вре-ме роидбе не настане.

§. 30.

даје не сме се бојати да ће продавање ово или њему или пчелама његовим штету какву нанети.

§. 29.

Главно правило о кућовању пчела

Пчеле из близу одређеног места или просто рећи комшилука, куповати није препоручљиво, но с другог и даљег подручја. Из разлога тога, што пчеле када ради сабирања меда излетале буду, будући да су прећашњем месту већ навикле, тамо ће и одлетети. И ако су медом натоварене свака ће их кошница радо примити и тако ће многе пчеле залутати и на прво место вратити се. Аколи их из даљег места купимо увек ће се повратити, око новог места облетати и учиће се познавати не само положај кошнице своје но и положај целог предела из кога оне мед сакупљати имају. Пчелар највећу бригу о пчелама да има, како ће их умирити, да му се дозволе у свако доба посечивати и прегледати. Место под кошницом, то јест дно, у свакој посебно, колико је могуће чистије да буде, јер тиме добијамо оно време које пчеле губе када саме чисте. Бригу ову непрестано пчелар имати мора докле год време ројидбе не настане.

§. 30.

§. 30.

Време пчеле хуловати.

Пролетъе есть найудобнѣе време купованю пчела. Можно и у есень куповати, но позорствовати треба да нѣ кошница воскомъ и медомъ оскудна; ибо шада и паше и теплота вѣтъ концу спѣши. Многе пчеле и плодъ у кошницы, ако довольно меда нема, не цѣни скupo; и шакове за недостапокъ ране у зиму погибаю. Нити слабу у пчелама, а у меду богату избирай, честно бо шакове за лишеніе доволне теплопие отъ погибели далеко нису. Кошнице среднѣ воскомъ, медомъ, и пчелами снабдѣне, есу за преседъ найболѣ.

§. 31.

Какове кошнице хуловати треба.

Роеве годишнѣ, или найвише отъ при године кошнице куповати валя, а не старіе, кое по воску и сатьу раззнапи можно. У млади пчела восакъ е бѣли, у средни жутъ, а у весма спарыхъ чернѣ. Кромѣ тога кошнице подигнути треба, и искусити тяжестъ нѣю. Кое су же — ако су еднаке, и изъ едногъ венчеспива сдѣлане — у ныма е више пчела, слѣдователно онѣ су болѣ.

У купованю пчела понеже е зима прошла, више треба мотрити на множеспво пчела, нежели

§. 30.

Време за куповање пчела

Пролеће је најпогодније време за куповање пчела. Могуће је и у јесен куповати, но пазити треба да није кошница воском и медом сиромашна, јер тада и паша и топлота већ крају журе. Многе пчеле и легло у кошници ако довољно меда нема не цени скupo и такве са недостатком хране у зиму страдају. Нити нејаку с пчелама а медом богату изабирај, често и такве због губљења потребне топлоте од страдања далеко нису. Кошнице средње воском, медом и пчелама снабдевене јесу за запат најбоље.

§. 31.

Какве кошнице куповати треба

Ројеве годишње или највише од три године кошнице куповати вальа а не старије, које по воску и саћу распознати могуће. У младих пчела восак је бељи, у средњих жут а у веома старих црн. Због тога кошнице подигнути треба и проверити тежину њихову. Које су теже - ако су једнаке и од исте материје урађене - у њима је више пчела. Према томе оне су боље.

У куповању пчела будући да је зима прошла, више треба мотрити на обилност пчела а не на

на обыльность меда. И у свemu тому некъ никако
себи, и своме вѣжеству не повѣрюе, но нека за-
мали и испыта искусне спарце, кои су у пчеловодству
много година провели. По заключеню
погодбе, лепа у кошица валя запворили, оздоль
заспоркомъ засперли, и чуваюши дасе не спре-
су, на саоница, или коли на новое ихъ мѣсто
отвезли, и супра дань одасперли; позорствова-
ти обаче треба на положеніе ихъ первое, и по
оному у пчелнику нашему ныні намѣниши.

ГЛАВА IX.

О Умноженіи пчелъ.

§. 32.

Плодородіе.

Едва шлю се у пролѣтъ ливаде отворе, перво
спараніе пчела есть о умноженіи и росніи своемъ.
И во первыхъ по ныновомъ естественномъ побуж-
денію — зри Стойковича III. Часть Фускѣ спра-
на 151. линія 1. и спр: 161. — плодна машница
яйця носи, младе се пчелице у чаурица легу, и
пчеле иѣколико малпичняка правѣ, зато, да имъ
се

на обилност меда. И у свему томе нека нико себи и својој вештини не поверије, но нека замоли и испита искусне старце, који су у пчеларству много година провели. По закључењу погодбе лета у кошници ваља затворити, оздо чаршафом обавити и чувајући да се не стресу, на санкама или колима на ново их место одвести и сутрадан одавити. Пазити у осталом треба на положај њихов први и по њему у пчелињаку нашем њих наместити.

ГЛАВА IX

О умножавању пчела

§. 32.

Леђло

Тек што се у пролеће ливаде отворе, прво старање пчела је умножавање и ројење своје. И пре свега по њиховом природном пробуђивању - види Стојковића III. део Физике, страна 151. линија 1 и стр. 161. - плодна матица јаја носи, младе се пчелице у ћелијама легу и пчеле неколико матичњака праве, зато да им се

се небы младе матище наеданпушъ, но една за другомъ радъале. Приуготовленіе воска, изобиліе меда, число пчела и трутова отъ дана до дана умножавасе на шолико, да пѣснопіе ради мѣста, и велике теплоте, у кошнице вкупъ долго обсташи немогутъ, но ново обытвалище себи пра-же и роесе.

§. 33.

Роевы.

Рой есть иѣка часть пчелногъ народа, кој изъ спаре свое кошнице предводителствомъ матище изидье, и собственно себи обытвалище пра-жетви повѣсисе о зеленой гранчицы иѣкоегъ дре-ва. Много пупа заустависе на земли, каменю, колю, плоту и пр: Иѣкии пакъ роевы како изъ кошнице изыдьу, высоко узлете, и ако се шума близу случи, то у шупльину распа, яме, или ка-ковунибудь пещеру преселесе. Бѣгунацъ рой пре мѣсто себи избере, и ако срѣтьно у иѣга доспе, мирно као и у нашей кошницы у иѣму пребыва. Роевы есу двоякїи: естественни, и художественни.

§. 34.

Художественни роевы.

Художественни роевы есу оны, кои се на-
стояніемъ и художествомъ пчелара, аки насилемъ
иѣкимъ изъ спаре кошнице изводе, и у нову пре-

се неби младе матице на једанпут, но једна за другом рађале. Припремање воска, богатство меда, број пчела и трутова умножава се из дана у дан повећава за толико да ради тескобе места и велике топлоте у кошници дуго остати не могу но нови стан себи траже и роје се.

§. 33.

Ројеви

Рој је неки део пчелињег друштва који из старе своје кошнице вођен матицом изађе и сопствено себи станиште тражећи окачи се о зеленој гранчици неког дрвета. Много пута заустави се на земљи, камењу, колу, огради и др. Неки пак ројеви како из кошнице изађу високо узлете, и ако се шума близу нађе то у шупљину храста, јаму или било какву пећину преселе се. Бегунац рој пре место себи изабере, и ако сретно у њега доспе, мирно као и у нашој кошници у њему борави. Ројеви су двојаки: природни и вештачки.

§. 34.

Вештачки ројеви

Вештачки ројеви су они, који се настојањем и вештином пчелара, као да насиљем неким из старе кошнице изводе, и у нову пре-сеља-

селяваю ; но никада безъ велике опасности и спра-
ха — развѣ ако бы искусиѣйшій пчеларь био —
произвеслисе не могу : ибо ако найманя погрѣши-
ка учинѣна буде, покварисе и спара и нова , запо-
е совѣтино , хотя иѣкіи и препоручую , омѣ ово-
га художества преспити.

§. 35.

Естественни роевы.

Естественни или наравни роевы есу четьре-
рогуби. 1). Главнии либо первенцы , 2). Внорич-
нии. 3). Раннии. 4). Дѣвственнии. Главный ли-
бо первенацъ рой зовесе онай , кои первый изи-
де ; ако овой до полакъ Іуніа изиде , и толико на-
рода имао буде , да пешъ , или како чпосе честно
случава , осамъ ю важи , шаковый ипъ изряданъ
рой быти. Съ первенцемъ роемъ не мало свагда
спара матица исходи . Общее мнѣнїе доселѣ бы-
ло , да съ первенцемъ роемъ нова матица излази ,
зато , что се више шаковый матица излегу , и
что свака собственныи свой народъ имаюти , ако
се распра какова возроди , свака свою спрану бра-
ни , и шако коя е найслабія она изити принужде-
на буде . Но ово се дознало за невѣроѧтио : ибо
е вѣть извѣтино , да пре нежели первенацъ рой
изиде , млада матица , премъда е у чаурицы своей
голова , ни коимъ нечиномъ изити ей не даду ,
но опредѣлене спраже ию ондечуваю , и пишаю ,
а како первенацъ рой изиде , ию абіе пустие , и

Цар-

сељавају, али никада без велике опасности и страха. Само ако би најискуснији пчелар био - произвести се могу, јер ако најмања грешка учињена буде поквари се и стара и нова, зато је саветно, премда неки и препоручују, од ове вештине одустати.

§. 35.

Природни ројеви

Природни или домаћи ројеви су четвороструки: 1). Најважнији или првенци. 2). Другенци. 3). Рани. 4). Девичански. Најважнији или првенац рој зове се онај који први изађе. Ако овај до пола јуна изађе и толико друштва имао буде, да опет, или као што се често дешава, осам **мерица** теже, такав ће одличан рој бити. С првенцем ројем не мало свака стара матица излази. Опште је мишљење до сада било, да с првенцем ројем нова матица излази, зато што се више таквих матица излегу и што свака сопствено своје друштво имајући, ако се неслога каква изроди, свака своје подручје брани и тако која је слабија она изаћи присиљена буде. Али се ово доказало за невероватно, јер је већ извесно, да пре неголи првенац рој изађе, млада матица премда је у ћелији својој спремна, ни којим начином изаћи јој не дају, но одређене страже њу овде чувају и хране, а како првенац рој изађе њу одмах пусте и цар-

царство ей предаду. Славный нѣкій у дѣлу пчеларномъ мужъ, да бы наблюденія своя шворю, у време кадъ е рой исходю внимательно е предъ лепомъ кошнице стояо, и мапицу очекивао: Кадъ е ова излениши хотѣла, ухватю ѿ есть, и нашао, да су ей крыла певреждена была, запо е ню новомъ рою даровао, и ту исту мапицу три године дана свагда съ первенцемъ роемъ исходили примѣтю е. Найболій е родъ пчела, кое единогъ роя пусте. Често се случава, да една кошница 4, и 5 роева единогълѣта пуски, обаче ако време кошициамъ удобно нїе, то имъ забаниши треба.

2). После первенца роя 9. 10. или 14. дань слѣдуе рой вторичный. Ако ли в време способно, и 7. дань другий рой излази. У други или вторичнii роевы више нежели една мапица имаде, и таако цѣлый онай рой раздѣленъ е, и нѣка се часпъ пчела къ единой, а друга другой прилѣпи, отъ шудъ да кадъ се шаковый рой у кошницы спре-се, после малогъ времена, или мапище непотребне разгони, или разбегнесе. Ибо у возмущенію никакогъ дѣла зацепи пчеле не могу. Вторичнii дакле роевы често есу неуреднii.

Знаменія овакова неуредна роя есу 1). Ако е предъ вече необычный и особиши нѣкій, зеление жабице гласу подобанъ гласъ у кошницы чуо буде, то е явно знаменіе, да у шаковой више мапица

царство јој предају. Славни неки у послу пчеларском човек, да би изучавања своја чинио, у време када је рој излазио пажљиво је пред летом кошнице стајао и матицу очекивао. Када је ова излетети хтела, ухвато ју је и нашао да су јој крила повређена била, зато је њу новом роју даровао и ту исту матицу три године дана увек с првенцем ројем излазити приметио је. Најбоља је врста пчела које једног роја пусте. Често се дешава, да једна кошница 4 и 5 ројева једног лета пусти, међутим ако време кошница-ма погодно није то им забранити треба.

2). После првенца роја 9. 10. или 14. дан креће рој другенац. Ако ли је време могуће, и 7. дан други рој излази. У другим или другенцима ројевима више него једна матица има, и тако цели онај рој раздељен је, и неки се део пчела једној а други другој сједини, од туда да када се такав рој у кошницу стресе, после мало времена, или матице непотребне разгони или разбежи се. Јер у револту никаквог посла започети пчеле не могу. Другенци дакле ројеви често су неуредни.

Знаци оваквог неуредног роја су: 1). Ако се пред вече необични и особити неки, зелене жабице гласу сличан глас у кошници чуо буде, то је јасан знак да у таквој више ма-

тица

тица имаде, слѣдователно да тиѣ се война подигнуши. Ако ли се тай гласъ мало после, кадѣ се све вѣтъ ушишаю и умолче, узчуе; знакъ е, да тиѣ абѣ сумра дань изыти; ибо више матица имаде, и свака бы царствовати хотѣла, а нѣ возможно, принужднє су дакле опѣ шуду изселилиссе, и себи друго обышалище тражити.

2). Кадѣ шаковый вторичный рой изиде, ако видимо да су пчеле воспале на матици, и да ихъ на спрану кошнице, у кою су спресене, да бы ихъ шамо попутни могле, нагоне, добарѣ е знакъ. Ако ли то нѣ, но пчеле на многе гомиле скучесе, знакъ е, да тиѣ се разсѣяни. У шаковомѣ случаю позорсивовани морамо на онай гласъ, коимъ матици свака свой народѣ мамиши обычаваю: но понеже се шимъ начиномъ народѣ весма умалява, совѣтователно есть, да пчеларь самъ шакове матици похваша, и ныи или за безматичну кошницу задержи, или поубїя.

3). Ранный рой есть, кои еще апрѣллѧ месеца излази; за што у шаковой кошницы у зиму или матица погине, или опѣ другихъ убїена буде, и шако кошница вдова осплане, пчеле дакле найпре о томе настое, како бы матицу себи произвесши могле, и шако не едину, но многе предуготовляваю, шимъ начиномъ оно се исплю шаковой кошницы случи, чѣмъ другомъ рою, кадѣ се у иѣму више матица излегу. И опѣ шудѣ онай испытый тласъ,

тица има, према томе рат ће се подигнути. Ако се тај глас мало касније, када се све већ утишају и уђуте, чује се: знак је, да ће одмах сутрадан изаћи, јер виште матица има и свака би царевати хтела, а није могуће. Присиљене су дакле од туда иселити се и себи друго станиште тражити.

2). Када такав другенац рој изађе, ако видимо да су пчеле напале на матице и да их на страну кошнице у коју су стресене, да би их тамо побити могле, нагоне, добар је знак. Ако ли то није, но пчеле на виште гомила скупе се, знак је да ће се расејати. У том случају пазити морамо на онај глас, којим матице свака своје друштво матици примамљује, јер понекад се тим начином друштво веома умањива. Врло саветно је, да пчелар сам такве матице похвата и њих или за безматичну кошницу задржи или поубија.

3). Рани рој је, који још априла месеца излази, зато што у таквој кошници у зиму или матица угине или од других убијена буде, и тако кошница удова остане. Пчеле дакле најпре о томе настоје, како би матицу себи произвести могле, и тако не једну, но многе припремају. Тим начином оно се исто таквој кошници деси, што другом роју, када се у њему виште матица излегу. И од туда онај исти

глас,

гласъ, коего смо у предиаущемъ правилу описали, чуписе може. Дакле велико сипараніе и овде употребили треба.

4). Много пуша и шосе случи, да се первенацъ рой, после нѣкоогъ времена оногъ испогъ лѣша рои, шаковогъ пароякъ или иначе дѣвственнымъ називамо, нѣговъ медъ кои е свада бѣлый, дѣвичий медъ; а восакъ дѣвственнымъ воськомъ нарычено. Но будушы да с често и самъ слабъ и неякий, а много више овой, кои изъ нѣга происходи, зато шаковій свакимъ возможнимъ начиномъ воспалиши треба,

§. 36.

Време роения.

Време исхожденія роева есть отъ почепика Маїа до конца Іуніа; премъ да се находитъ, кои или раніе или поздніе исходе. Пролѣтина ранія теплопаша, и благораствореніе воздуха, помажу пчеламъ раніе роеписе. Колико е више у ливада цветія, толико се брже кошице наполне, и за роидбу приуготове. Поздній роевы редко су добри; ибо ако много дружеспива имаду, то тьєихъ недостатокъ пище, ако пакъ мало, то недостатокъ теплопаше у зиму уморили. Многонародство роя испытуемо по пняжеспии нѣговой. Наши роеви када велико множеспиво народа имаду, онда 8. а кадъ средспивно онда 4. Їхъ важе. У Россіи пакъ мно-

глас, кога смо у претходном правилу описали, чути се може. Дакле велико старање употребити треба.

4). Много пута и то се деси, да се првенац рој, после неког времена оног истог лета роји. Таквог паројак или иначе девичанским називамо, његов мед који је увек бели, девичански мед, а восак девичанским воском означујемо. Но будући да је често и сам слаб и нејак, а много више онај, који из њега потиче, зато такав сваким могућим начином натраг враћати треба.

§. 35.

Време ројења

Време излажења ројева је од почетка маја до краја јуна, премда се налазе, који или раније или касније излазе. Пролећна рана топлота и благорастворење ваздуха, помажу пчелама раније ројити се. Колико је више у ливадама цвећа, толико се брже кошнице напуне, и за ројидбу припреме. Позни ројеви ретко су добри, јер ако јако друштво имају, то ће их недостатак хране, ако није, то недостатак топлоте у зиму уморити. Многобројност роја испитујемо по тежини његовој. Напи ројеви када велико друштво имају, онда 8 а када осредње онда 4 *мерице* теже. У Русији пак више-струко

тократно 10. 12. ччто више и 19. Іб притежу. По-
инже дакле 149 мертви пчела важе 1. лотъ, то
многонароднѣйшій қодъ нась рой 40,000 глава не
превосходи. На хладномъ, кишовитомъ, и смущ-
номъ времену пчеле се не рое, но лѣпый, теплій,
и угодный дань очекую.

ГЛАВА X.

О Знаменіяхъ роевъ.

§. 37.

Плодъ вѣжества сего.

Велика є пчелару полза, знапи қадъ тъе му се
коя роипи кошица, иначе, или тъе му рой са
штетомъ одлепити, или тъе много времена съ
презрителнимъ очекиванїмъ, и шкодомъ дѣла
свои бадава попрошити. Свако роенї има своя
собственна знаменія, коя рой предваряваю: една
су, коя предуготовленіе роя предсказую, а друга,
коя полну надежду Господина услаждаваю, и да тъе
скоро изытии увѣра ваю.

§. 38.

струко 10, 12 што више и 19 *мерица* претежу. Будући да дакле 149 мртвих пчела теже 12,8 грама, то најјачи код нас рој 40.000 глава не превазилази. На хладном, кишовитом и тмурном времену пчеле се не роје, но леп, топао и угодан дан очекују.

ГЛАВА X

О ЗНАКОВИМА РОЈЕЊА

§. 37.

Плог мајчиње ове

Велика је пчелару радост, знати када ће му се која ројити кошница, иначе, или ће му рој са штетом одлетеti, или ће много времена с презривим очекивањем и штетом посла свога бадава потрошити. Свако ројење има своје знакове, који на рој упозоравају: једни су, који припремање роја предсказују, а други, који велико надање господара задовољавају, и да ће скоро изаћи уверавају.

§. 38.

§. 38.

Знацы исхождения первенца роя.

Ако су пчеле ради млади матица машничнике приуготовиле; ако ющъ и саму матицу на подобие нѣкѣ гусенице у чаурицы излежену видили будемо, извѣстнѣйший знакъ есть да тъе текъ, кадъ време добро улучи, изипши. Ако се у кошницы необычный нѣкій гласъ чую буде, то е непрелестный знакъ, да се рой вѣтъ ко исхождению спраля; но овай знакъ само у другомъ рою, а не у первенцу имати можемо; ибо гласъ овай издаю само младе матице, коимъ народъ свой къ себи примамлюю. Съ первенцемъ пакъ роемъ, како что е речено, исходи матица спара, коя никаковогъ гласа при исхождению не дает. Ако видимо да на кошницы аки лопшице пчеле прилежаваю, а другогъ дана ни едне на кошницы видипши нѣ, знакъ е явный да тъе ду тай дань изипши: зато пчеларь внимашеланъда буде. Честно се случава да се цѣлагъ рой пчеле на полю разсѣю, запимъ изненада у еданпумъ подигну, и рой сочине. Еще еданъ знакъ имѣши можно; ако сирѣчъ пчеле крозъ лешо брижливѣ излѣпью, около кошнице свое облестью, спану на ню, пузе гору и долу, шакове пчеле зову проче, да себи ново и собственно обышалище шраже. Первенацъ рой преполудне, а випоричніи роевы и пре, и после полѣ дне излѣпши обычаваю.

§. 39.

§. 38.

Знаци излажења ћрвенца роја

Ако су пчеле ради младих матица матичњаке припремиле, ако још и саму матицу или тако исто неку ларву у ћелији излежену видели будемо, најизвеснији знак је да ће тек када време добро изабере изаћи. Ако се у кошици необични неки глас чуо буде, то је неварљив знак, да се рој већ за излажење спрема. Но овај знак само у другом роју а не у првенцу имати можемо, јер глас овај испуштају само младе матице, којим друштво своје к себи примамљују. С првенцем пак ројем, као што је речено, излази матица стара која никаквог гласа при излажењу не испушта. Ако видимо да на кошици као лоптице пчеле леже а другог дана ни једне на кошици видети нема, знак је очигледан да ће тај дан изаћи, зато пчелар пажљив да буде. Често се дешава да се целог роја пчеле на пољу расеју, затим изненада на једанпут подигну и рој сачине. Још један знак имати можемо, ако заиста пчеле кроз лето брижљиво излеђу, околу кошице своје облеђу, стану на њу, пузе горе и доле, такве пчеле зову остале, да себи ново и сопствено станиште траже. Првенац рој пре подне а другенци ројеви и пре и после подне излетати уобичавају.

§. 39.

§. 39.

Иннии знацы исхожденија роевъ.

Кадъ годъ кошица породъ свой у ново селеніе отпуша, сумягтишиси можно, да су већи у нйој две или више машница щасливо воспышане, отъ коихъ свака и ъку часијь пчела себи примами; ибо машница една другу ненавиде, и долготъ вкупнъ со-дружесства, а много више двоматичногъ владѣнїя гнушавајуose, и шако нови вожды овы раздѣленіе учине. Ово се много пре примѣниши може. Кадъ се нѣколико дана внуциренији шумъ и ропашане между машницами чује, еслъ знакъ къ селенію пре-уготовљенія. Но и друге еще знаце имѣши можно. 1). Чимо они дана наипаче предъ вечеръ многе пче-ле виѣ кошице предъ лепомъ у лопту совокупе-се, и една о другой на подобије грозда висе, пока-зывающы сошимъ пламенное свое къ новомъ пре-селенію желаніе. 2). Чимо када већи излепиши хо-тъеду сильно брушиши начнутъ. 3). Изношеніе оп-кинутихъ поклоццевъ съ пчеднихъ чаурица есть шакожде знакъ будущаго роя. 4). Ако пчеле ти-хогъ времена у кошицы мирно, густо, и на го-мили седе. 5). Ако су труповы на добромъ паши отъ насиљя и гоненія другихъ пчелъ мирни. 6). Когда и ъколико пчела внуцирѣ кошице, шакожде и виѣ около лепа спредъ и созады на тербуу по-влачесе, обаче съ прекръщни крыли шако хитро, да имъ едва ногу слѣдати можно, то тъе после два или три минута роишице. Такове дакле при-
лѣжно

§. 39.

Осмали знаци излажења роја

Када год кошница пород свој у ново селење отпушта, погодити није могуће, да су у њој две или више матица случајно одгајене, од којих свака неки део пчела себи примами, јер матице једна другу не трпе дugo у склопу друштва, а много више двоматичног владања гнушају се и тако нове вође ове деобу учине. Ово се много пре приметити може. Када се неколико дана јутарњи звук и гунђање међу матицама чује, знак је селењу припремања. Но и друге још знаке имати можемо: 1). Што оних дана нарочито пред вече многе пчеле ван кошнице пред летом у лопту сакупе се и једна о другој слично грозду висе, показујући са тим жарку своју за ново пресељење жељу. 2). Што кад већ излетати хоће силно брујати почну. 3). Изношење скинутих поклопаца са пчелињих ћелија је такође знак будућег роја. 4). Ако пчеле по тихом времену у кошници мирно, густо и на гомили седе. 5). Ако су трутови на доброј паши од насиља и гоњења других пчела мирни. 6). Када неколико пчела унутар кошнице, такође и ван околног лета спреда и позади на трбуху повлаче се, и ипак с прекрштеним крилима тако журе, да им једва ноге видети можемо, то ће после два или три минута ројити се. Такве дакле паж-

љиво

а ѿжно наблюдавши треба, да ако бы изненада из-
лесили хопъле, пчеларь аbie упази, и къ тому
опредѣлену — како что велимо — празнику пред-
уготови. А задовольно тъе своме званію учини-
ши пчеларь, ако отъ юпра до петогъ пополуден-
ногъ часа, ибо тогда роевы исходе, примѣчанія
около кошица шворю буле. Но найизвѣстній е
исхожденія роя знакъ, ако оне пчеле, кое предъ ле-
томъ аки на стражи спое, съ возмущеніемъ по-
леташи, а после и у воздухъ высоко двизаписе
зачну, иши се напрагъ возврате; тогда тъе се
све множество даннымъ знакомъ овимъ возбудили,
и изъ кошице подъ именемъ роя изипи. Пчеле,
кое перве излете, около кошице пролетаю, оче-
кивающи проче, кос се ющъ совокупиле иису.
Когда се вепъ цѣлое содружество совокупи, гро-
мадно лети, и на зелену найближнѣгъ каковогъ
древа грану повѣсисе, ожидаюши шу вожда —
матицу — свогъ, кой отъ вепъ часни съ по-
слѣднимъ пчелама, исрадо оставляюши ошеческій
домъ свой, долетье. Ако цѣлый рой на подобіе
грозда о граници виси, знакъ е шай, да е у нѣму
една маница. Ако ли пакъ рой више шакови выся-
щи гроздова имао буде, безъ свакогъ сумнѣнія
знаши можемо, да се у нѣму више маница налази,
кое междуусобну брань воде. Ако бы случайно
рой овой у спару кошицу возвратюсс, знакъ е,
да маница или е шамо заосипала, или у пупешеси-
юю своемъ нещасливо погинула.

ГЛА.

надгледати треба, да ако би изненада излетети хтеле, пчелар одмах опази и к томе опредељењу - као што кажемо - празницу припреми. А задовољство ће своме звању учинити пчелар, ако од јутра до петог поподневног часа, јер тада ројеви излазе, око кошница пазио буде. Но најизвеснији је излажења роја знак, ако оне пчеле, које пред летом као на стражи стоје, смућено полетати а после и у ваздух подизати се почну, натраг не враћајући се, тада ће се сво друштво даним знаком овим узбудити и из кошнице под именом роја изаћи. Пчеле, које прво излете, околу кошнице пролеђу, очекујући остале које се још сакупиле нису. Када се већ цело друштво сакупи, огромно лети, и на зелену најближег каквог дрвета грану окачи се, очекујући ту вођу - матицу - свог, који због веће части с последњим пчелама нерадо остављајући очински дом свој, долети. Ако цео рој сличан грозду о гранчици виси, знак је тај, да је у њему једна матица. Ако ли пак рој више тако висећих гроздова имао буде, без сваке сумње знати можемо, да се у њему више матица налази, које међусобну борбу воде. Ако би случајно рој овај у стару кошницу повратио се, знак је, да матица или је тамо заостала, или у путовању свом нечасно погинула.

ГЛА-

ГЛАВА XI.

О ПЛОДОДЪЯНИИ МАШИЦЕ.

§. 40.

Время плододѣянія.

Машице наравно не могу пре яйца ради плодородія носити, докѣ плодне не постану. Смѣшеніе пакѣ имаду съ трутовы у воздуху. Дѣвственна машица §. 35. №. 4. кадѣ съ роемъ изиде, ако е време и паша добра, третій или чепівертый дань соопія ради излетье. На зломъ обаче времену и слабой пashi 14. или 20. дань смѣшавасе. Ако за 6. недѣля машица плодна не постане, оспашье неплодна. Да бы плоденѣ машице почно слѣдовало, кѣ излѣпѣнію изъ кошице време, и добра паша изыскуюсе.

§. 41.

Смѣшеніе матице.

У тихїй и лѣпѣй дань отъ 8. часа утрениѣ, до 4. пополудневногъ съ великимъ множествомъ пчела и трутова изъ кошице машица ради плоденя исходи, нѣколико крапъ кошицу облепи, да

ГЛАВА XI

О производњи матице

§. 40.

Време производње

Матице наравно не могу пре јајца ради родности носити, док плодне не постану. Спаривање пак имају с трутовима у ваздуху. Невина матица §. 35. бр.4. када с ројем изађе, ако је време и паша добра, трећи или четврти дан парења ради излети. На лошем међутим времену и слабој паши 14. или 20. дан пари се. Ако за 6 недеља матица плодна не постане, остаће неплодна. Да би оплодња матице тачно следовала, за излетање из кошнице време и добра паша траже се.

§. 41.

Спаривање матице

Уз тих и леп дан од 8 часова ујутру, до 4 по подне с великим мноштвом пчела и трутова из кошнице матица ради оплодње излази, неколико пута кошницу облети, да ју

то после познани, и кадасе вратила буде, найдши може. После мало више узлени, и еще нѣко време около кошнице облѣпье и проматра, докѣ се у воздухъ не подвигне. Овде ако е изъ очю не изгуби пчеларъ, видили пѣсъ каковомъ скоростю лепе къ нїой прутовы. После нѣколико мінупа дому возвратише. Ако у первомъ исхождении плодна не поспане, то онога еще дана, или слѣдующегъ логодъ плодна не поспане, исходи, а иначе дома оснае.

§. 42.

Знаменія плодородія.

Мапица да е плодна поспала познани можно 1). Ако пчеле брашно цвѣтловъ прилѣжно на ногу посе. 2). Ако су намъ пчеле зле и пакосипне, и кадѣ загледамо у кошницы, ко угрызенію склонѣне. 3). Кадѣ пчеле у кошницы аки лѣносипно на саштуу возлегну, нипи вѣнь съ великимъ числомъ на дѣланія излешь. 4). Ако пукопине у кошницы, да бы се шепломпа сачувала, прилѣжно замазую. 5). Ако дѣйствителный плодъ примѣшимо, кога у новомъ саштуу видили есть. 6). Ако пчеле прутове гоне, знаюпши да имъ нису у кошницы далше отъ потребе: ибо медъ бадава еду, а нишша не доносе. Ово су све ягна знаменія плодородія.

§. 43.

ју после познати, и када се вратила буде, наћи може. Потом мало више узлети и још неко време око кошнице облеће и проматра, док се у зрак не подигне. Овде ако је из очију не изгуби пчелар, видет ће с каквом брзином лете к њој трутови. После неколико минута дому враћа се. Ако у првом излажењу плодна не постане, то још оног дана, или следећег док год плодна не постане, излази, а у противном случају у дому остаје.

§. 42.

Знаци лежења

Матица да је плодна постала познати можемо: 1). Ако пчеле брашно цветно брижљиво на ногама носе. 2). Ако су нам пчеле зле и пакосне, и када загледамо у кошницу, к уједању склоне. 3). Када пчеле у кошници као лење на саће положу, нити пак у великим броју на посао излеђу. 4). Ако пукотине у кошници, да би се топлота сачувала, брижљиво замазују. 5). Ако стварно легло приметимо, које је у новом саћу видљиво. 6). Ако пчеле трутове гоне, знајући да им нису у кошници даље од потребе, јер мед бадава једу а ништа не доносе. Ово су све јасни знаци производње легла.

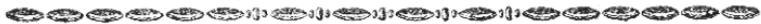
§. 43.

§. 43.

Плодъ вѣжества сего.

Велика е полза знали, есть ли плодна поспана машица наша или ишь: ибо када у нужди нову машицу пчелама даемо, треба первой подобна да буде. Пчеле, коесу плодну машину имале, опешъ шакову имати желе, иначе ю примиши несть.

ГЛАВА XII.

О Слабостехъ пчелъ.

§. 44.

Вдовство.

Перва и главиѣйша слабость пчела есть вдовство, када сирѣчь пчеле у коейнибудь кошицы безъ машице остану, заплю, что она или умре, или шако ослаби, да само ради шрутова яйца ноши: ибо овде не само что пчеле умножавашися не могу, и число ленщина шрутова расше; но еще что е найгоре, у шаковомъ случаю пчеле, ниппи себи нову машину легу, ниппи добру, кою имъ пчеларѣ подменине, прѣимаю, доклего слаба и неплод-

на

§. 43.

Плог майћерије ове

Велика је корист знати, да ли је плодна постала матица наша или није, јер када у нужди нову матицу пчелама дајемо, треба првој слична да буде. Пчеле, које су оплођену матицу имале, опет такву имати жеље, у противном ју примити неће.

ГЛАВА XII

О болестима пчела

§. 44.

Безматичност

Прва и најглавнија болест пчела је безматичност, када дакле пчеле у било којој кошници без матице остану, зато, што она или умре, или тако ослаби, да само трутовска јая носи, јер овде не само што пчеле умножавати се не могу, и број ленштина трутова расте, но још што је најгоре, у таквом случају пчеле, нити себи нову матицу легу, нити добру, коју им пчелар дода, примају, докле год је слаба и неплодна

на машица ийова живи. Вдовство во обще быва ў пролѣтіе, када сирѣчь ичеле у полѣ излешаніи зачну, излени и машица да се изчиши, или свѣжій воздухъ да почерпне, гдј честно збогъ зиме смерзнесе и погине; или юпицица какова прогунае, или у шудьу кошнице изъ незнанія улети и шамо ю убю. Вдовство еще быва у време рондбе, кадѣ машице една другу прогоне и убяю, дотодисе честно, да и побѣдителница ранѣна буде и умре. Вдовство еще у кошницы быши може, ако машица ранѣна напрасно не умре, но дуго време слаба и пездрава у кошницы живи, докле сви цервипы не израсту шако, да изъ ини пчеле вине себи машицу излешни не могутъ. Ако у ссенъ, или зиму, кадѣ се яйца у кошницы не находе, слукаемъ спара машица погине, ичеле понеже безъ яйца саме себи другу излешни не могу, шо шакове безъ машице оснаю.

§. 45.

Знаменія вдовства во обще.

Ичеле у време бѣдна вдовства свога около лѣта аки жалосише седе, мало или оптиюдѣ ништа не доносе, по кошницы шамо овамо унупра и на полѣ бѣгаю, и аки бы иѣчто тражиле немирно крыли трепетью. Машицомъ снабдѣне пчеле около полдне весело лешеніи играюсе, а скорбне вдове у шами кошнице свое чувствишено рекаобы шуже, и акосе вдовство ово съ концемъ лѣта слу-
чи,

на матица њихова жива. Безматичност у опште бива у пролеће када дакле пчеле у поље излетати почну, излети и матица да се исчисти, или свежи ваздух да захвати, где често због зиме смрзне се и страда, или је птица каква прогута, или у туђу кошницу из незнаша улети и тамо је убију. Безматичност још бива у време ројидбе, када матице једна другу прогоне и убијају, докоди се често, да и победница рањена буде и умре. Безматичност још у кошници бити може, ако матица рањена напрасно не умре, но дugo времена слаба и болесна у кошници живи, докле сви црвићи не порасту тако да из њих пчеле више себи матицу излећи не могу. Ако у јесен, или зиму, када се јаја у кошници не налазе, случајно стара матица погине, пчеле будући да без јаја саме себи другу излећи не могу, те такве без матице остају.

§. 45.

Знаци безматичности у оаштите

Пчеле у време бедне безматичности своје околне лета као жалосне седе, мало или скоро ништа не доносе, по кошници тамо и овамо унутра и напољу јуре, и као када би нешто тражиле немирно крилима трепереле. Матицом снабдевене пчеле око подне весело летећи играју се, а жалосне безматичне у тами кошнице своје осећајно рекао бих тугују, и ако се безматичност ова с крајем лета догоди,

чи, по мерзске себи трупове на велику погибелъ свою попутши пренебрегну. Вдове пчеле, ако имъ у извернушу кошницу дунемо, съ великимъ узбунениемъ успупе и побѣгну, и печалнимъ за нѣко време шрающимъ гласомъ между сатье уклонесе: Добре пакъ пчеле, ако на ныи дунемо, у очи намъ леше, и ако каковий гласъ изгаду абиє престане. Овде не безъ ползе додати можемо, что пчеларомъ у оваковомъ случаю дѣлати валя. Знамо, да свака матица у своей кошници найманѣ мѣсто прегледали обычесишуе; ласно дакле безматичну кошницу помощи можемо, ако сирѣчъ кошницу шакову и сосѣдну съ едне стране гору провершимо, и цевъ опѣ ирске изъ едне у другу поставимо. Сосѣдна итье матица и у шакову улазиши, и за време, докле собственну юй матицу не прибавимо, управляема управляеми.

§. 46.

Знаменія роя скоро обдовѣвшаго.

У новомъ рою, кои еще сата повео иїе, вдовство легко познани можно. Вдоваго роя пчеле гомилама изъ кошнице шамо овамо пужу, невесео гласъ издаю, и ако имъ се на скоро не помогне, обратно у кошницу, изъ кое су изишле, или у ближню ошилазе, радо оспавляюши кошницу свою, у коей еще пословале иису. Ако се удове пчеле у маперникошницу возврати, у томъ не губимо, но еще добивамо; ибо новымъ пчелама умножена

ди, то одвратне себи трутове на велику штету своју побити пропусте. Безматичне пчеле, ако им у изврнуту кошницу дунемо, великим узбуђењем одступе и побегну, и тужним за неко време трајућим гласом међу саће уклоне се. Добре пак пчеле, ако на њих дунемо, у очи нам лете, и ако какав глас пусте одмах престане. Овде корисно додати можемо, што пчеларима у оваквом случају радити ваља. Знамо, да свака матица у својој кошници најмање место обично прегледа, ласно дакле безматичну кошницу помоћи можемо, ако дакле кошницу такву и суседну с једне стране горе провртимо, и цев од трске из једне у другу поставимо. Суседна ће матица и у такву улазити и за време, докле сопствену јој матицу не прибавимо, управница управљати.

§. 46.

Знаци роја скоро обезматичено^г

У новом роју, који још саћа повео није, безматичност лако познати можемо. Безматичног роја пчеле у гомилама из кошнице тамо овамо пузе, невесео глас пуштају, и ако им се убрзо не помогне, обрнуто у кошницу, из које су изашле, или у најближу одлазе, радо остављајући кошницу своју, у којој још пословале нису. Ако се безматичне пчеле у материју кошницу поврате, у томе не губимо, но још добијамо, јер новим пчелама умножена

жена и укрѣплена кошица, много шье выше плода намѣ пристпи.

§. 47.

Знаменія долговременного вдовства росва.

Небреженіе дѣла, чесно при лепу съ иѣкимъ непорядочнымъ движеніемъ своимъ закосиѣніе, не-правос на полѣ и опеть у кошицы лепѣніе, бер-зо и разно безъ плода дому возвращеніе; смутное сѣмо и шамо хожденіе. Чрезмѣрно у исприлич-номъ времени число птрупова, и доброводное вос-приемлѣніе сиранныхъ пчелъ. Ложное плодоро-діе, то есть: сами птруповы у чаурицахъ пчелъ, кои слѣдовашелно маны быти мораю; есу явна знаменія вдовства росва.

§. 48.

Гнилый плодъ — ломорѣдъ пчела. —

Гнилость плода есть она болесть пчела, када плодъ у кошицы тако смердливымъ учинисс, да пчеле оиѣ великої смрада нипи га изнепи, ни поредѣ иѣга оспаши, нипи самѣе далѣ водили могутъ. Болесть ова происходи кадѣ се самѣе у кошицы случайніемъ движеніемъ згнѣчи, скло-ни, или списне, наипаче у пролетье, тако, да пчеле плодъ угрѣвани не могу, но разладисе и трунути начне. Или у недоспашку меда, када плодъ не могу изранити, ни на полѣ изнепи.

E

ГЛА.

жена и појачана кошница, много ће више производа нам донети.

§. 47.

Знаци дуготрајне безматичности ројева

Немарност посла, често у току лета с неким непристојним покретима својим одлагање, неправилним на поље и опет у кошницу летењем, брзо и празно без плода кући враћање, збуњено овамо и тамо ходање. Претеран у неприличном времену број трутова, и добровољно примање страних пчела. Лажно легло, то јест сами трутови у ћелијама пчела, који сходно томе мањи бити морају, јесу јасни знаци безматичности ројева.

§. 48.

Труло легло - юмор пчела

Трулеж легла је она болест пчела, када легло у кошници тако смрдљивим постане, да пчеле од великог смрада нити га изнети, ни поред њега остати, нити сађе даље градити могу. Болест ова пројсходит када се сађе у кошници случајним дизањем згњечи, склопи, или стисне, нарочито у пролеће, тако да пчеле легло угревати не могу, но расхлади се и трунути почне. Или у недостатку меда, када легло не могу исхранити, ни напоље изнети.

ГЛА-

ГЛАВА XIII.

О Непріятелѣхъ пчелъ.

§. 49.

Тудыще — разбойные пчелы —

Тудыще зовемо оне пчеле, кое изъ шудье кошнице медъ красни, и у свою доносини обычаваю. Свака с кошница грабленію подложна, и овой погибели све подвержене есу. Кадъ су оскудне паше, како чито быва у почепку пролѣтія, и у есень, особито сущне године юнѣ у половицы Августа спараво се вешь крадливице о похищеніямъ, какобы сирѣть шудымъ медомъ кошнице свое наполнити могле. Опредѣле да обсѣдну коюгодь кошницу и да срѣпью кушаю, и тако садѣ у едину садѣ у другу найпре по две по три, а по томъ и по десетъ улешью. Ако на слабу кошницу, коя имъ пропи-
востили неможе, нападну, тирансиво рекао бы у ньой творе, и ако у первомъ обсѣденію срѣпью проиду, то еще више ихъ се скупи, докле сву кошницу неопустите. Тудыще кадѣ се одномъ грабленію обвыкну и науче, после шье ду и сосѣдне кошнице долго време напасливовали и узнемиривали.

Ту-

ГЛАВА XIII

О НЕПРИЈАТЕЉИМА ПЧЕЛА

§. 49.

Туђице - разбојнице пчеле

Туђице зовемо оне пчеле, које из туђе кошнице мед красти, и у своју доносити обичавају. Свака је кошница грабежу подложна, и овој пропасти све подвргнуте су. Када су оскудне паше, што бива у почетку пролећа и у јесен, особито сушне године још у половини августа труде се већ крадљивице о пљачкању, како би дакле туђим медом кошнице своје напунити могле. Одлуче да опседну било коју кошницу и да срећу окушају, и тако сад у једну сад у другу најпре по две по три, а потом и по десет улећу. Ако на слабу кошницу, која им одупрети се не може, нападну, тиранство рекао би у њој чине, и ако у првом опседању сретно прођу, то још више их се окупи, докле сву кошницу не опустоше. Туђице када се једном грабежу навикну и науче, после ће и суседне кошнице дugo времена нападати и узнемиравати.

Ту-

Тудыще нису каковъи нибудъ отличный родъ пчела, оне су праве наравне наше медоносне пчеле, но честно собственному Господину своему, кому принадлеже, велику шкоду у меду проузрокую; наипаче ако на удову нападну кошницу. Тудыще у почепку богату кошницу обсѣсти не смеду, но свагда найпре у слабіой, и удовой опимати кушаю; овде ако щастливъ успѣхъ получе, после здраве завоюю, и честно побѣдители возвратесе.

§. 50.

Другіи нелріятели.

1). *Мышевы.* Овы пчелама много шкоде пворе. Ибо крозъ лепто, или изъ подъ кошнице улѣзу, аколи су ветпый, прогрызусе у кошнице, а особито коя е отъ сламе, или рогоза сплещена, овде найпре самье пооигрызаю, а после пчеле и медъ прождиру; запо лепта кошнице наипаче у зиму добро чувати треба. Мрве и комадити наломлѣна самья около кошнице есу знацы да ю мышевы напасливую; запо тракову подигнуши, или на спрану уклонити можно. Пчеле чрезъ мышеве покварено самье, отъ несносимаго смрада терпѣти не могутъ; запо колико е отъ мышева покварено, толико подрезати валя. Мышеве попутши, или у мышоловки похвашапи, и поубияши.

2). *Жаде.* У вечеръ пузаютъ кошницама приближесе, ускоче у лепта, по кошницы гребу, и ко исходженю пчеле примамлюю, исходяще хватаю,

Туђице нису било какав другачији род пчела, оне су праве исте наше медоносне пчеле, но често сопственоме газди своме, коме припадају, велику штету у меду проузрокују, поготову ако на безматичну нападну кошницу. Туђице у почетку јаку кошницу напасти не смеју, но увек најпре у слабој и безматичној отимати пробају. Овде ако десимични успех добију, после здраве освајају и често као победнице враћају се.

§. 50.

Други непријатељи

1). Мишеви. Ови пчелама много штете наносе, јер кроз лето или испод кошнице улазе, ако ли су већи, прогризу се у кошницу, а особито која је од сламе или рогоза исплетена, овде најпре саће подгризају а после пчеле и мед прождиру. Зато лето кошнице нарочито у зиму добро чувати треба. Мрве и комадићи поломљеног саћа около кошнице су знаци да ју мишеви напаствују. Зато такву подигнути, или на страну уклонити можемо. Пчеле од мишева покварено саће, од несносног смрада трпети не могу, зато колико је од мишева покварено толико подрезати ваља. Мишеве побити или у мишоловку похватати и поубијати.

2). Жабе. У вече пузажући кошницама приближе се, ускоче на лета, по кошници гребу и ка излажењу пчеле примамљују, излазеће хватају,

и прождиру: запо таванъ кошничий, како що е речено, съ едне стопе отъ землѣ подигнутъ да буде.

3). *Мравы*. Многи совокупно велику пчелама шкоду причиняваю. Тако крѣпко езычитьсѧ сроимъ пчеламъ ноге спегну, да мртве пчеле на ныма висяще остану. Мравы на добре кошнице не навалюю но на слабе, ако су далеко отъ кошнице шкоду учинили не могутъ, близу обаче ихъ терпили невала; но гнѣзда и дѣла ныюва покварити, мравинике вреломъ водомъ полипи. Ако землю около кошнице, или даску пепеломъ поспемо, до гдѣ е пепео сувѣ, ни еданъ мравакъ приступили несме. Непріятны и незвани госпи пчела мравы, кадѣ навале и нападну на кошницу кою, пребаю добро земльомъ обасупи, или предъомъ, коїомъ се рыба хвата, замочивши ю прежде у рыбѣ люске или црева, повезать оздолъ кошницу.

4). *Дешло*, жупо - червленнымъ перѣмъ украшена птица, не само ч то у лепту пчеле лови, но еще острымъ клюномъ своимъ у кошницы яму проби, пчеле на езыкъ свой долгий дочекуе, и свѣ редомъ прогушава. Во общe се говори, да ова птица иѣко испріятно и едовимъ задысанъ послѣ себѣ у кошницы оставля, и да се пчеле опѣ иѣга трую и погибаваю.

5). *Сѣница*, мала птица, ио пчеламъ весма шкодлива; у почепику убѣними шруповы ранисе, а послѣ живе пчеле у лепту дочекуе, и редомъ прождире.

(6).

и прождиру. Зато под кошнични, као што је речено, за једну стопу од земље подигнут да буде.

3). Мрави. Многи укупно велику пчелама штету причињавају. Тако чврсто језичићима својим пчелама ноге стегну, да мртве пчеле на њима висећи остану. Мрави на јаке кошнице не наваљују но на слабе. Ако су далеко од кошнице штету учинити не могу. Близу их трпети на ваља, но гнезда и радове њихове покварити, мравињаке врелом водом полити. Ако земљу около кошнице, или даску пепелом поспемо, док год је пепео сув ни један мравић приступити не сме. Непријатни и незвани гости пчела мрави, када навале и нападну кошницу коју, треба је добро земљом обасути, или мрежом којом се рибе хватају, замочивши је претходно у рибље љуске или црева, повезати одоздо кошницу.

4). Детлић, жуто-црвеним перјем украшена птица, не само што на лету пчеле лови, но још оштрим кљуном својим на кошници рупу пробије, пчеле на језик свој дуги дочекује и све редом прогута. У опште се говори, да ова птица неки непријатан и језовит задах после себе у кошници оставља и да се пчеле од њега трују и страђавају.

5). Сеница, мала птица, но пчелама веома шкодљива. У почетку убијеним трутовима храни се, а после живе пчеле на лету дочекује и редом прождире.

6).

6). *Ластавицѣ пчеле убіяю и еду.*

7). *Золѣтъ*, многе пакости пчеламъ узрокую. Исперва меривыма само пчелама у пчелияку удоволствиуосс, а после, наипаче прежде восхождения солнца докле пчеле еще излазили нису почеле, и на кошице нападаю. Золѣтъ, пудвица пчела предпече, шада отъ грабежа престану, кадѣ пудвице красти започину. Пчеларь золѣтъ изнайши, пошутиши, и гнѣзда ныюва вреломъ водомъ полили, и попаманиши да неизостави,

8). *Обады*, около кошица облетѣу, и ако жою пчелу, коя отъ труда своего отпочива упазу, ухвати ю, и ногими опнесу.

9). *Пацовы*, и по 10 пчела на еданпупъ ухвати, на два комада ихъ раскину, медовну бешику съ виупренима извлеку, а осталѣ комадишъ опибаце: Ако виѣ кошице пчела не найду, то ноздервами у лепту шумъ иѣкій возбуне, и исходяще на шакову буну пчеле хватаю, и редомъ прогушиаво. Такове пчеларь испребийши да се необлѣни.

10). *Паукъ*, великий непріятель пчела, у праздничъ кошицама или у коима мало пчела има, проепирие мреже свое, обданъ уклонисе, а обнощъ мреже спере, пчеле лови, и виупрения ныюва пїе.

11). *Мольцы*, обнощъ увлекусе у кошицу, и пламо у сапьи яйца своя смесу, изъ коихъ се после отъ теплоты пчела деветогъ дана млади излагу.

Моль-

6). Laставице пчеле убијају и једу.

7). Осе, многе пакости пчелама узрокују. Испрва мртвима само пчелама у пчелињаку удоваљавају се, а после, нарочито пре излажења сунца докле пчеле још излазити нису почеле и на кошнице нападају. Осе, туђица пчела претече, тада од грабежа престану, када туђице красти започну. Пчелар осе пронаћи, потући и гнезда њихова врелом водом полити и потаманити да не пропусти.

8). Обади, около кошница облећу и ако коју пчелу, која од рада свога одмара опазе, ухвате је и ноктима однесу.

9). Пацови, и по 10 пчела на једанпут ухвате, на два комада их растргну, медни мехур с изнутрицама извуку, а остале комадиће одбаце. Ако ван кошнице пчела не нађу, то носом на лету глас неки покрену и излазеће на такав покрет пчеле хватају и редом пруждиру. Такве пчелар истребити да се не улењи.

10). Паук, велики непријатељ пчела, у празним кошницама или у којима мало пчела има, простире мреже своје, у дан уклони се, а у ноћ мреже простире, пчеле лови и унутрашњост њихову пије.

11). Мольци, у ноћ увуку се у кошницу, и тамо у саћу јая своја смесу, из којих се после од топлоте пчела деветог дана млади излегу.

Моль-

Мольцы се обавио и ъкомъ лепку подобномъ паучиномъ, кроѣ кою жаока пройти не може, и та-ко не боепьисе пчела, на очигледъ что но речь, медъ отимаю и еду: овы кадъ отрасту расплодесе по цѣлой кошници, кое ако пчеларь благовременно не примѣти, и кошницу отъ ныи неочисти, за мало време цѣла тѣко кошница пропасти.

Пчеламъ су непріятне высоке праве. Снѣгъ кадасе распата шкодливъ е; ибо отъ теплоте забунесе пчеле на полю и заслете, облеть кое куда, и кадъ упруждene гди годъ почивати падну, тшу се смерзну и погибну: запо шада ихъ пуштали немой. Вѣлики мразовы, ладни вѣтровы, влажна магла, смущно време у пролетье пчеламъ есть погибено. Сухо лѣто, и време када се цвѣтиши у полю повреде и прунуши начну, пчеламъ болестъ причинява. Кадъ изъ бреспа и млечике пчеле собираю, нещастие есу.

ГЛАВА XIV.

Еще и ъкая къ умозрѣнію — Феоріи —
прилежаща примѣчанія.

---

§. 51.

Суетнимъ примѣчаніямъ не вѣровати.

Любимїи пчелари! не вѣруйте суетнимъ примѣчаніямъ. Заиста противу праве вѣре согрѣшили

Мољци се обавију неком лепку сличном паучином, кроз коју жаока проћи не може, и тако не бојећи се пчела, на очиглед што се каже, мед отимају и једу. Ови кад одрасту размноже се по целој кошници, које ако пчелар благовремено не примети и кошницу од њих не очисти, за кратко време цела ће кошница пропасти.

Пчелама су непријатне високе траве. Снег када се растапа шкодљив је, јер од топлоте забуне се пчеле напољу и заслепе, облећу које куда, и када уморне где год одмарати падну, ту се смрзну и страдају, зато тада их пустати немој. Велики мразеви, хладни ветрови, влажна магла, тмурно време у пролеће пчелама је погубно. Сушно лето, и време када се цветићи у пољу повреде и трунути почну, пчелама болест причињава. Када из бреста и млечике пчеле сакупљају, непоштедне су.

ГЛАВА XIV

Још неке ка апстрактним размишљањима - теорији - припадајуће примедбе

---

§. 51.

Безвредним примедбама не вероваји

Драги пчелари! Не верујте безвредним примедбама. Заиста против праве вере сагрешили бисте,

бысте, ако бы около овогъ невинногъ домостроенія вашегъ, коего нибудь рода чародѣйства творили. Не слушайтсое, кой говоре, да е найбољ на дань святыхъ 40. мученика пчеле износити. У пешакъ пакъ износити да нѣ добро; ибо шакови или болѣ не знаду, или васъ преварити намѣраваю. Быо понедѣлникъ или пешакъ, были мученицы, или други святыи, у еданъ или другой день, само ако е пріятно и угодно време, свободно износите и пущайте пчеле ваше; равнимъ начиномъ, кадѣ видите да у ссень вепъ излазити немогу, запворайте, и на зимнице оставите. Что е толь здравому разуму, и святыму Евангелскому закону противо, не вѣруйте. Ако вамъ ко рече; овако е и досадѣ радъено, овакосу и опѣши наши чинили, пакъ су добро пролазили; многи су знали учинили, да имъ роевы не побѣгну, или да се вратите; везалису чародѣйне узлове, да имъ никако у пчелникъ учиниши, или ако униде, изыши не може и пр: Кажише шаковому, да су то само суепине гашалице, и басне. Зацо садѣ шакове майсторѣ икогодъ незна? или зацо шакове у приспѣшвию разумнаго пчелара недогодесе? може гдѣ кой чудеса около пчела производити, но не иначе развѣ ищениемъ естественнымъ.

§. 52.

Пчеларь свагда има чему се учити.

Пчеларь некѣ немисли, аки бы вепъ художество пчеларно шако совершенно знаю, да у пчело-

вод-

бисте, ако би около овог недужног домаћинства вашег, које било врсте врачања чинили. Не слушајте оне који говоре, да је најбоље на дан светих 40 мученика пчеле износити. У петак пак износити да није добро, јер такви или боље не знају, или вас преварити намеравају. Био понедељак или петак, били мученици, или други свети, у један или други дан, само ако је пријатно и угодно време, слободно износите и пустајте пчеле ваше. Истим начином, када видите да у јесен већ излетати не могу, затварајте, и у зимовник оставите. Што је год здравом разуму и светоме Јеванђелскоме закону противно не верујте. Ако вам ко рекне: овако је и досад рађено, овако су и оци наши чинили, пак су добро пролазили, многи су знали учинити, да им ројеви не побегну, или да се врате, везали су врачарске чворове, да им нико у пчелињак уђи, или ако уђе, изиђи не може и др. Кажите таквима, да су то само безвредне гаталице и басне. Зашто сад такве мајсторије когод не зна? Или зашто такве у присуству разумног пчелара не догоде се? Може по неки чудеса око пчела производити, но не иначе осим путем природним.

§. 52.

Пчелар сваđда има чemu сe учиши

Пчелар нек не мисли, ако би већ вештину пчеларску тако савршено знао, да у пчеларству

водству више новоспии учиши не бы имао. Найразумнii люди нису све изучили; наипаче о пчелахъ толь хитрыхъ и прилѣжныхъ животныхъ. Многe бы тайне умъ нашъ упруждавале, каdъ бы природъ пчелъ внутреннѣe и дублѣ проникнуши могли.

§. 35.

Болѣ е имати манѣ кошница а добри, него много а оскудни.

Дабы намъ кошнице све добре быле не оспавляймо многe роеве. Отъ найбогатѣе кошнице два роя, а отъ среднѣ еданъ доспа е. Дѣственне роеве, шакожде престье и четвертие держати со-вѣтно иie. Како бы пакъ препятствовали да намъ се кошнице не рою више него колико хоти-мо, у §. 112. явно будемъ.

Можно иногда и 3. 4. роя изъ едне кошнице сачувапи, но весма редко, и съ маломъ ползомъ; ибо слѣдующегъ лѣта, не само что се шаковий несть роини, но и сами тиye погибнуши; полез, иie с дакле манѣ а добри, него много а оскудни кошница имати. Число пчела иie запрещающе, что пчеле у више кошнице раздѣлено имамо.

2). Добаръ рой до године, добра роя дати имѣ може.

3). Пчеле, кое су у манѣ кошница раздѣлене, у зиму манѣ погибаваю. Каdъ се пчеле на више часпи раскину, више труда имаду; ибо свака часпъ осо-

ству више новости учити не би имао. Најразумнији људи нису све изучили, нарочито о пчелама толико паметним и марљивим животињама. Многе би тајне ум наш мучиле, када би природу пчела изнутра и дубље проникнути могли.

§. 53.

Боље је имати мање кошница а добрих, него много а сиромашних

Да би нам кошнице све добре биле не остављајмо многе ројеве. Од најбогатије кошнице два роја, а од средње један доста је. Девичанске ројеве, такође треће и четврте држати саветно није. Како би пак спречавали да нам се кошнице не роје више него колико хоћемо, у §. 112. јасно биће.

1). Могуће некада и 3, 4 роја из једне кошнице сачувати, но веома ретко и с малом коришћу, јер следећег лета, не само што се такви неће ројити, но и сами ће страдати. Корисније је дакле мање а добрих, него много а сиромашних кошница имати. Број пчела није зато већи, што пчеле у више кошница раздељене имамо.

2). Добар рој, догодине, добра роја дати нам може.

3) Пчеле, које су у мање кошница раздељене, у зиму мање страђавају. Када се пчеле на више делова поделе, више послла имају, јер сваки део посебно

особито свою кошницу чистили, особито пукоми-
ис замазивали, паше испраживали, машницу ра-
нили, и у зиму угрѣвали, особито пропиву шу-
льница, и други испрѣятели себе защищавали и
бранили мора. А кадѣ е дуга зима, или ако не-
угодно пролѣтье, и худа падна наспане, шо оскуд-
ни роевы сви редомъ погибнути мораю. Сами по
себи да се научимо, чпо е лагше и полезнѣ? или
кадемо поделѣни; или кадѣ сви заедно у любови
братинской живимо.

Найвише и запосу опасни многи роевы, чпо
докле гоненїе машцахъ у кошницы ирае, дотле
машца яйца иеноси, ио дангуби. Честпосе пакъ
догоди да у ономъ гоненїю и сама, коя у кошницы
заосипае машца смертно раѣна буде, и кошни-
ца безмнична осипае. Что е коя кошница слабія,
шо више отъ испрѣятеля нападенїя терпи.

ГЛАВА XV.

Разговоръ пчеларовъ между собою о
пчелахъ.

§. 54.

Защо иэб Нѣнецки страна медъ и восакъ у Ма-
жарску не доносѣ?

Старцы пчелари у лѣто дневное попеченїе окон-
чо пчела совершивши у вече прострусс по мягкой
тра-

посебно своју кошницу чистити, посебно пукотине замазивати, паше истраживати, матицу хранити и у зиму угревати, посебно противу туђица и других непријатеља себе заштићивати и бранити мора. А када је дуга зима, или ако неугодно пролеће и лоша паша настане, то сиромашни ројеви сви редом страдати морају. Сами по себи да се научимо, шта је лакше и корисније: или када смо подељени, или када сви заједно у љубави братској живимо.

Највише и зато су опасни многи ројеви, што докле гоњење матица у кошници траје, дотле матица јаја не носи, но дангуби. Често се пак догоди да у оном гоњењу и сама, која у кошници остаје матица смртно рањена буде, и кошница безматична остане. Што је која кошница слабија, то више од непријатеља нападе трип.

ГЛАВА XV

РАЗГОВОР ПЧЕЛАРА МЕЂУ СОБОМ О ПЧЕЛАМА

§. 54.

*Зашто из немачких крајева мед и восак
у Мађарску не доносе?*

Старци пчелари у лето дневно старање око пчела завршивши у вече пруже се по мекој травици

правицы, и между собомъ често овако разговаряюсѧ: Пріятели и братъ драга! защоу у спаро време пчеле болѣ напредовале него садѣ? За что и ѿ свакї сѣ пчелама садѣ шако срѣтьанѣ, као како млади мы были? Боже мой! вѣть иде свепѣ на манякѣ! пропаде вѣть оно златно време прошое! Како настадоше высоке науке и дерне моде, и Богѣ насѣ вѣть карати поче. Чуемо да у други предѣлн има учени пчелара, коисе изѣ книга уче пчеле держати — као что кажу, да тьемосе и мы сѣ временомъ изѣ книга морави учини овоме занату — пакѣ никадѣ у Мажарску медѣ и восакѣ не донесоше; него юцѣ Мажарска, како другомъ разногѣ плода раномъ, шако и сѣ медомъ и воскомъ другима принадлежащимъ державамъ услужуе. “

§. 55.

Разрешеніе противоглаголаний.

Небы согрѣшио, кой бы простре шакове пчеларе слѣдующимъ увѣщао речма: Драги пчелари! не мойшесе чудили садашнѣмъ времену, нишѣ обвинявайше науке, ни учене пчеларе, ербо оны на пупу вамъ нису. Чудилиссе, за что садѣ пчеле не напредую, као у спаро време, и што ниште сѣ пчелама садѣ шако срѣтыни као како млади были; а не доумѣвшесе, гдису садѣ оне шуме и пустынѣ, ливаде и косанице, гдисише вы предѣ колибама у кованууды ваши комарнике ши-

рили.

травици, и међу собом често овако разговарају се. Пријатељи и браћо драга! Зашто су у старо време пчеле боље напредовале него сад? Зашто није сваки с пчелама сада толико сретан, као када смо ми млади били? Боже мој! Већ иде свет на мањак! Пропаде већ оно златно време искрености! како настадоше високе науке и слободне моде, и Бог нас већ кажњавати поче. Чујемо да у другим крајевима има учених пчелара, који се из књига уче пчеле држати - као што кажу, да ћемо се и ми с временом из књига морати учити овоме занату - пак никада у Мађарску мед и восак не донесоше, него још Мађарска, како другим разним плодовима хране, тако и с медом и воском другима припадајућим државама чини услугу.

§. 55.

Решавање пропашти казивања

Неби сагрешио, који би просте такве пчеларе следећим надговорио речима: Драги пчелари! Немојте се чудити садашњем времену, нити оптуживајте науку, ни учене пчеларе, јер они на путу вам нису. Чудите се, зашто сада пчеле не напредују, као у старо време, и што нисте с пчелама сада тако сретни као када сте млади били, а не досећате се, где су сада оне шуме и пустиње, ливаде и косанице, где сте ви пред колибама у пчелињацима вашим комарнике ширили.

рили. Благий Боже чудне премѣне! Садсу ливаде и косанице у оратъу землю претворене, пусныи въ населѣне, шуме — найранія и боля пчела паша — испреблѣне и узоране; а вепье множество марве многе попасе цвѣтилье. Ніе дакле чудо что намъ слабо напредую пчеле. Велише, за что изъ други земаля, гді су учени пчелари, медъ и восакъ сѣмо недоносе. А отъ кудаше више меда быши у чуждимъ наипаче у сѣвернимъ спранама, гді е дужа него кодъ насъ зима, гді су высока каменина берда, и пространа поля песковища? ющъ да нису учени пчелари, вель да по нашемъ маловредномъ, и уже застарѣломъ древиѣмъ обычаю у держанию пчела поступаю, ни честинище на Божиѣ медомъ небы помазали. Срѣтнинсмо мы, щосмо у овако богатомъ и обычномъ царству рождени и воспитани, ющъ кадбы художество пчеловодства добро извикинули, и чиновно и разумно держаніе пчела производили, шо бы увѣренїи были, да бы и данасть земля наша уподобиласе хипящей древле медомъ и млекомъ земли Ханаанской.

И заиста смѣмъ речи, да насъ самое прорицаніе Божиє у ова времена увѣщава, что бы у овомъ нашемъ блаженному Хунгаріе Царству о новомъ пчелѣ держанию, и большемъ ихъ защищению постарались. У времена, коясмо преживили, ніе намъ шолико ни нужно было о новому пчела держанию спаратаисе; ибо милость Божија богате пчеламъ паше щедро давати благоволила естъ: а
садъ

Благи Боже чудне промене! Сада су ливаде и косанице у орађу земљу претворене, пустиње насељене, шуме - најранија и бόља пчела паша - истребљене и узоране, а веће мноштво стоке многе попасе цветиће. Није дакле чудо што нам слабо напредују пчеле. Велите, зашто из других земаља, где су учени пчелари, мед и восак овамо не доносе. А откуда ће више меда бити у туђим особито у северним карајевима, где је дужа него код нас зима, где су висока каменита брда и пространа поља песковита, још да нису учени пчелари, већ да по нашем мало вредном и јако застарелом древном обичају у држању пчела поступају, ни чеснице на Божић медом не би помазали. Сретни смо ми, што смо у овако богатом и обилном царству рођени и одгајени, још када би вештину пчеларства добро изучили, и учтиво и разумно држање пчела производили, то би уверени били да би и данас земља наша изједначила се течењем некада медом и млеком земљи Хананејској.

И заиста смеј рећи, да нас само провиђење Божије у ова времена опомиње, како би у овом нашем блаженом Угарском царству о новом пчела држању, и бољем их заштићивању постарали се. У времена, која смо преживели, није нам толико ни нужно било о новом пчела држању старати се, јер милост Божија богате пчелама паше милосрдно давати смиловала се, а сада

садъ понеже мѣдобогати шума, и цвѣтоукрашени
ливада неспае, новому пчеловодству художеству
нелѣноспино да поучимосе. Сва у свѣту овому
дѣла, аки постепенно правимъ напредую пушемъ:
кадъ единога нестане, постане друго; кадасе дру-
го умножи, ослабѣва перво. Кадсе недостатокъ
каковыи нась прикосне, Всемогущество Божіе,
како бы се овай или другій недостатокъ дополнити
могао, хиляду намъ начина опкрыва.

Тако быва и у дѣлу пчеларномъ. Ако дакле у
пчеловодству, као у спаро време, напредка неймамо,
дѣлаймо да недостатокъ овай новимъ нашымъ о
пчелама изобрѣтенымъ начиномъ накнадимо. Ова-
ко заиста умноженiemъ благословенія Божія вящ-
ше и обылнє отъ пчела наши плодове имати мо-
жемо, него чио су опцы наши и надашисе могли.
Но о первой части доспа е говорено, да преѣ-
демо на часть вторую.

КОНЕЦЪ І-ВЫЯ ЧАСТИ

сада будући да медобогатих шума, цветоукрашених ливада нестаје, новој пчеларства вештини вредно да поучимо се. Сви у свету овоме послови, ако постепено правим иду путем, када једнога нестане, постане други, када се друго умножи, ослабљава прво. Када се недостатак такав нас дотакне, свемогућство Божије, како би се овај или други недостатак допунити могао, хиљаду нам начина открива.

Тако бива у послу пчеларском. Ако dakле у пчеларству, као у старо време напретка немамо, радимо да недостатак овај новим нашим о пчелама пронађеним начином надокнадимо. Овако заиста благослова Божијег веће и обилније од пчела наших плодове имати можемо, него што су оци наши и надати се могли. Но о првом делу добра је говорено, да пређемо на део други.

K P A J   I-ož   Д E Л A

ЧАСТЬ ВТОРАЯ

Дѣятельная — практическая —

у коей се

вся художества пчеларного

у пролѣтие, лѣто, и Есень

нуждная попеченія

дѣйствительно изясняю.

Д Е О Д Р У Г И

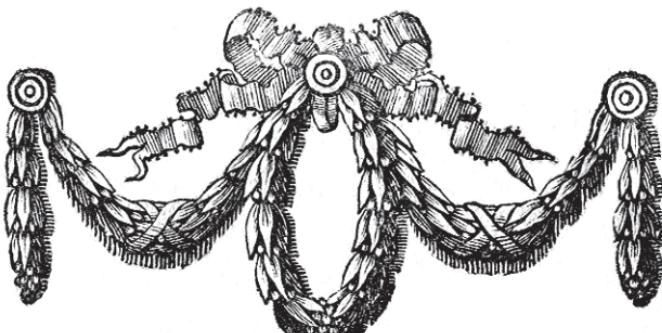
Радни - практични -
у којем се

СВА ВЕШТИНА ПЧЕЛАРЕЊА

у пролеће, лето и јесен

нужна старања

стварно објашњавају

ГЛАВА I.

О изношении пчелъ у време пролетья.

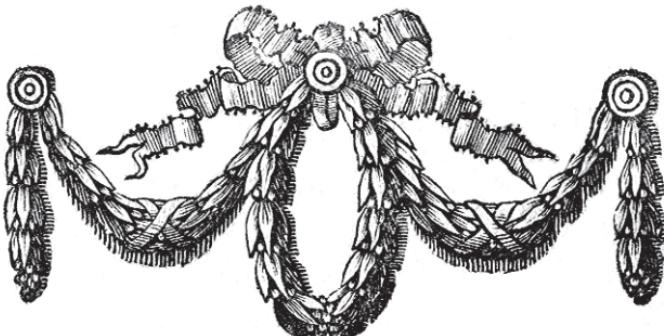

§. 56.

Када пчеле изъ зимнища изнети, и у пчелникѣ изложити потребно?

Дань, у кои по испеченіи зиме пчеле изнети треба, почно опредѣлить нѣ можно; ибо шо опѣ временна зависи, когда сирѣчь раніе или поздніе лѣпіи и тепліи пролѣтни настлану дны. Зато не-валя чекати праздникъ святыхъ до мученикъ, ни дана четвертка, но докѣ снѣгъ наполакъ само отописе, и земля наполакъ пощри, кадѣ лѣпе и угодне дане видимо, свободно пчеле пуспили можемо. Догодъ е снѣгомъ земля покрывена, испущати пчеле никако да се неусуди; ако пѣ лѣпи

и

ГЛАВА I

О ИЗНОШЕЊУ ПЧЕЛА У ВРЕМЕ ПРОЛЕЋА

§. 56.

*Када ћеле из зимовника изнеши и у
ћелињак поставши треба?*

Дан, у који по истеку зиме пчеле изнети треба, тачно одредити није могуће, јер то од времена зависи, када дакле раније или касније лепи и топли пролетњи настану дани. Зато не вальа чекати празник светих 40 мученика, ни дана четвртка, но док снег на пола само отопи се, и земља на пола поцрни, када лепе и угодне дане видимо, слободно пчеле пустити можемо. Докле год је снегом земља покривена, испуштати пчеле нико да се не усуди, и ако ће лепи

и

и угодны дани быши. Что пріяще на сиѣгъ солнице сѧ, то е опаснѣе пчеле испущанї; ибо лѣбдос солнице ко исхожденїю изъ кошнице пчеле мами, кое кадѣ изыду, понеже на голу землю сіапши не могу, то смерзнуше погибаю. Пчеле у пролезье кадѣ ихъ пустимо, чиститисе обычаваю, нечистопу преко зиме у цревы совокуплѣну на полю испраздину, запо громадно первый крапъ излестъ: После шаковогъ чищенїя, ако наново сиѣгъ падне, кошнице запворити не вала, хотя и саме пчеле, кадѣ погибель и опасность примѣте, изъ кошнице неизлестъ.

§. 57.

Что у изношеннїо кошница наблюдавати вала?

Пчеле ако нису у пчелняку зимовале, изъ зимнища у вече да се изнесу; ибо у вече не навалюю излестапи шако, као у юпру. Ако подъ кошницомъ между пчелама, кое су преко зиме померле, и мапицу мергиву найдемо, не слѣдуе абиѣ вдовство, особито ако е богата кошница; ибо знамо, да мапица у зиму яйца носити започинѣ, отъ кои пчеле себи нову мапицу same излести могу.

2). Пчеле понежесу найчислія животная, за то не само у кошницы, но ни подъ кошницомъ нечистопу какову терпили опнюдѣ не могу. У пролезье кадѣ отъ зимногъ сна пробудесе, абиѣ дѣла своя на то окрепту, да бы обытвалица своя найчисліе устроиле. Пчелара пакъ должностнѣ есть

у

и угодни дани бити. Што пријатније на снегу сунце сија, то је опасније пчеле испуштати, јер лепо сунце ка излажењу из кошница пчеле мами, које када изађу, пошто на голу земљу стати не могу, то смрзнуте страђавају. Пчеле у пролеће када их пустимо, чистити се обичавају, нечистоћу преко зиме у цревима сакупљену на пољу испражњују, зато масовно први пут излеђу. После таквог чишћења, ако поново снег падне, кошнице затворити не ваља, ако хоћете и саме пчеле, када пропаст и опасност примете, из кошнице не излеђу.

§. 57.

Шта у изношењу кошница посматрати ваља?

1). Пчеле ако нису у пчелињаку зимовале, из зимовника увече да се изнесу, јер увече не наваљују излетати тако, као у јутру. Ако под кошницом међу пчелама, које су преко зиме помрле, и матицу мртву нађемо, не следи одмах безмачност, особито ако је јака кошница, јер знамо, да матица у зиму јаја носити започиње, од којих пчеле себи нову матицу саме излећи могу.

2). Пчеле будући да су најчистија животиња, зато не само у кошници, но ни под кошницом нечистоћу какву трпети не могу. У пролеће када од зимског сна пробуде се, одмах послове своје на то окрећу, да би станишта своја најчистије уредиле. Пчелару пак дужност је

у

у пролетъе, лѣто, и есень, найманъ свакогъ 14
дана кошице прогледати и чистити. Пролетнъ
перво чищеніе другогъ или третіогъ послѣ испу-
щенія дана да будеъ. Понеже между мертвими
пчелами и частице воска находесе, то шакове на
редко решето пропочивши до подрезываня остави-
ти, и съ осталомъ воциномъ заедно испоти-
ти можно. Заоставше на решету пчеле у землю
закопати вала; ибо пчеле гнушаюсе мертвыхъ се-
би подобныхъ труповъ.

3). Чистить кошице, лептире, мраве, и
научине изъ свю роглѣва и пукопина добро изчи-
стити, и спалити вала.

4). Яче пчеле послѣ испущенія, будуть да
йошъ паше нейма, обычаваю све редомъ кошице
прогледати, и ако кою безмашину найду, аbie
обсѣдию, навале, и медъ, коимъ бы пчеле дуго
време питатисе могле, покраду и опнесу. А кад-
се шакови крадливцы еданпупъ обвыкну, тежко-
се одуче: Зато у пролетъе лепто кошице не ве-
шье но ради едне само пчеле ухожденія и исхож-
денія оставити вала, а све друге яме и пукопина
не поправиши и умазати.

§. 58:

О подрезаніи сапъа.

После испущенія и очищенія пчела шкопитій
или подрезывати празно сапъе обычествую пче-
лари. Но овдемногіи погрѣшаваю; что до самогъ

F

меда

у пролеће, лето и јесен, најмање сваког 14. дана кошнице прегледати и чистити. Пролетње прво чишћење другог или трећег, после испуштања, дана да буде. Будући да међу мртвима пчелама и честице воска налазе се, то такве на ретко решето просејавши до подрезивања оставити и с осталом вонштином заједно истопити можемо. Заостале на решету пчеле у земљу закопати вальа, јер пчеле гнушају се мртвих себи сличних лешева.

3). Чистећи кошнице, лептире, мраве и паучину из свију рогљева и пукотина добро исчистити и спалити вальа.

4). Пчеле после испуштања, будући да још паше нема, обично све кошнице прегледају, и ако коју безматичну нађу, одмах опседну је, навале и мед, којим би пчеле дugo времена хранити се могле, покраду и однесу. А када се такви карадљивци једанпут наваде, тешко се одвикавају, Зато у пролеће лето кошнице не више но ради једне пчеле улажења и излажења оставити вальа, а све друге рупе и пукотине поправити и умазати.

§. 58.

O подрезивању саћа

После испуштања и очишћења пчела шкопити или подрезивати празно саће навикли су пчелари. Но овде многи греше, што до самог меда

меда све празно сашье подсѣку; изъ узрока чио матица еще у Февруарю у празно сашье яйца но-си, ово подрезываюши и яйца у сашьи сокровена подрезую. Позорствовали дакле дужнису шакогий да небы сашье съ будущимъ плодомъ изсѣкли, но само кое е пlesниво, црно, и покварено: а и то что ране то болѣ.

§. 59.

Како у подрѣзанію сашья поступати треба.

Во первыхъ кѣ подрѣзыванію сашья дань и време способно избрали нуждно; найболѣ е кадѣ е дань ни светло ни облачанъ, и онда за избѣгнути грабежи пчелъ, не у юпту или преполдне, но предѣ вечерѣ кадсе залади дѣло зачиняши можно. 2). Подрѣзыванъ у пчелияку дасе не чини; ибо увѣрси нисмо, да нешьемо чиогодъ меда просути, и причинили сами себи оно, что намъ и не-пріятель учиню не бы, печально сирѣчь грабежа слѣдствїе, но кошице шакове далеко опѣ пчелняка опнести, и у ладу подрѣзывали треба 3) Кадѣ узмемъ кошицу са свогъ мѣста, найпре дымомъ све пчеле горе опгиали морамъ, после отнесемъ ю непрестанно дымомъ кадетви, на спрану, а на нѣю мѣсто положимъ празну кошицу, дабыс пчеле, кое изъ паше дойду, у ныой задержавале донде, докле имъ собственну ныову не повратимъ. На мѣсту сѣченія искренемъ ю, добро утвѣрдимъ дасе не тресе, и съ ножемъ най-

пре

меда све празно саће подсеку, из узрока што матица још у фебруару у празно саће јаја носи, ово подрезујући и јаја у саћу скривена подрезују. Пазити дакле дужни су такви да не би саће с будућим леглом исекли, но само које је плесниво, црно и покварено, а и то што раније то боље.

§. 59.

Како у подрезивању саћа постапати треба

1). У првом за подрезивање саћа дан и време одговарајуће изабрати треба. Најбоље је када је дан ни ведар ни облачен, и онда избегавајући грабеж пчела, не у јутру или пре подне, но пред вече када захлади посао починјати можемо. 2). Подрезивање у пчелињаку да се не чини, ако сигурни нисмо, да нећемо штогод меда просути, и причинити сами себи оно, што нам и непријатељ учинио неби, мучно дакле грабеж следује, но кошнице такве далеко од пчелињака однети, и у хладу подрезивати треба. 3). Када узмем кошницу са свог места, најпре димом све пчеле горе отерати морам, после однесем је непрестано димом кадећи, на страну, а на њено место поставим празну кошницу даби се пчеле, које из паше дођу, у новој задржавале дотле, докле им сопствену њихову не повратим. На месту резања искренем је, добро учврстим да се не помера, и с ножен нај-
пре

пре крайно сатье а по шомъ све оно, у коему прѣ
вы нейма, опісъчесъ шолико, да оспало пчеле; какъ
шрвиль е легу, покрыши возмогу. Пчеле, кое и
отсѣченомъ сатьу мише мокримъ перомъ гусчимъ,
счистиши можно; а кошнице на свое перво мѣсто
опнеть. Позорствовати обаче треба, да се мелъ
тди годъ не проспе. Тако и съ прочима посѣупани.

ГЛАВА II.

О Подкормлѣнїи или прераньиваню мр-
шави пчела.

§. 60:

Прираныванѣ:

Прираныванѣ мршави пчела есть одно не малое
у пчеловодству попеченіе, зато слабе кошнице за-
преседе неоспавляши, но еще у есень поубийши
треба, да бы каковунибудь ползу отъ нын има-
ти могли. Аколи смо принуждени и слабачке пре-
седе оспавити, то ихъ прилѣжно приранываніи
морамо, они тье намъ у плодособирательной ми-
лой есени трудъ нашъ обыльно наплапити. По-
зорствовали обаче вала, да небы приранывашіи

F 2

пче-

пре крајно саће а потом све оно, у којем црви нема, одсечем толико, да остало пчеле, када црвиће легу, покрити могу. Пчеле, које по одсеченом саћу миле мокрим пером гушчијим, очистити можемо, а кошници на своје прво место однети. Пазити свакако треба, да се мед где год не проспе. Тако и с осталима поступати.

ГЛАВА II

О подхрањивању или прихрањивању
мршавих пчела

§. 60.

Прихрањивање

Прихрањивање мршавих пчела је једна не мала у пчеларству брига, зато слабе кошнице за пресаде не остављати, но још у јесен поубијати треба, да би било какву корист од њих имати могли. Ако ли смо принуђени и слабачке пресаде остављати, то их брижљиво прихрањивати морамо, они ће нам у плодосабирајућој милој јесени труд наш обилно наградити. Пазити међутим треба, да не би прихрањивајући пчеле

пчеле, кошице медомъ умазали, и пудьице на нѣи
намамили.

§. 61.

Пища пчелъ.

Найболѣ пчеламъ пища есть правый, и нашъ
собственныи медъ. О чуждемъ меду извѣспни
нисмо, есть ли чистъ или нѣ; ибо расплодили
меда, често укварени плодъ, или сами онай у-
кваренный медъ изъ кошице, у коей су пчеле отъ
труле болеспи изгинуле, смѣшаю, и шаковый скун-
плѣ него что смо продали купити, морамо. Зато
е нужно свагда столико меда у головоспи имаши,
колико мыслимо да тье пчеламъ за препишаніе
доволно быши. Что намъ меда оспане, ако само
добро узчувамо, нетьесе поквариши, ниши изгу-
бииши. Медъ у свако време продани можно.

§. 62.

Знаменія глады у кошицы.

Гладне пчеле у сатьу не седе густо; ибо
неимаду чпо онде найши. 2). Новаго плода не ле-
ту, кога у глады воспышати не могу. 3). У ро-
тлѣвы гди гди у гомила виссе. 4). Гладне пчеле ако-
се ихъ додирнемо, дуго време у гомилу пузаюти,
дубокъ и невесео гласъ издаю, као да милосты-
нию отъ Господина свога просе. 5). Гладни пчела
тѣло е танко и узко. 6). Налазесе подъ коши-
цомъ уломцы новаго воска, кога гладне пчеле еду;

и

пчеле, кошнице медом умазали и туђице на њих намамили.

§. 61.

Храна пчела

Најбоља пчелама храна јесте прави и наш сопствени мед. О туђем меду сигурни нисмо, да ли је чист или није, јер растопитељи мела, често отворено легло или сам онај укварени мед из кошнице у којој су пчеле од труле болести пострадале, помешају, и такав скупље него што смо продали купити морамо. Зато је потребно увек толико мела у залихама имати, колико мислим да ће пчелама за прихранјивање довољно бити. Што нам мела остане, ако само добро сачувамо, неће се покварити, нити изгубити. Мед у свако доба продати можемо.

§. 62.

Знаци глади у кошници

1). Гладне пчеле на саћу не поседају густо, јер немају шта онде наћи. 2). Новог легла не легу, кога у глади узгајати не могу. 3). У рогљевима ту и тамо у гомилама висе. 4). Гладне пчеле ако их се дотакнемо, дugo времена у гомилу пузajuћi, дубок и жалостан глас пустају, као да милостињу од газде свога траже. 5). Гладних пчела тело је танко и уско. 6). Налазе се под кошницом комадићи новог воска, кога гладне пчеле једу,

и

и чаурице сатовъ провертѣне видесе. 7). Гладне пчеле невесело лепче, и изъ поля дому недоносе. Послѣднѣй знаменіе глады есть, лишеніе меда у кошицы.

§. 63.

Начинѣ прираньиваня.

Ласно тъемо садѣ познати, како пчеле прираньивати треба; ако сирѣть преседѣ нашѣ нейма взыскуему тяжестъ, то есть: нейма 20 йѣ, него на примѣрѣ 15 йѣ да не погине, прираньиватига треба; и у овомъ еслучаю добро слѣдовати оной сербской пословицы: *што тъе быти есенась некѣ буде вечерась, а то тъе репти, что тъемо морати чинили у пролѣтъе, да чинимо садѣ.* Будутъ да преседу нашемъ не доспрае еще 5 йѣ, то аби є у есенъ, кадѣ кошицу зимище поспавили намѣравамо, додаймо таковому 5 йѣ, пакѣ смо мирни, и безъ сваке бриге. Тако да поступамо и сѣ прочима, подаймо имъ нѣзовъ талѣ еще у есень, да после неймамо посла. 2). Самѣ чистѣ медѣ давани вала, ибо вода, кою иѣкѣ сѣ медомъ мешаю, никада медѣ быти не може, вѣнь вода пие вода, а вода сѣ медомъ ємѣшаца причинява пчелама срѣболово, отъ кое како годъ отъ спрова умрети необходимо мораю. 3). Ако при концу зиме раниши нуждано буде, медѣ угрѣяши треба, ибо су пчеле и онако озебле, ако дакле юцѣ ело хладно узму, сmrзнуши се мораю. 4). Кошицу даньомъ раниши не вала; ибо

и ћелије саћа повређене виде се. 7). Гладне пчеле невесело лете, и из поља кући не доносе. Последњи знак глади је, недостатак меда у кошници.

§. 63.

Начин прихрањивања

Ласно ћемо сада упознати, како пчеле прихрањивати треба: ако дакле пресак наш нема тражену тежину, то јест нема 20 **мерица**, него на пример 15 **мерица**, да не страда, прихрањивати га треба и у овом случају добро следовати оној српској пословици: што ће бити јесенас нека буде вечерас, а то ће рећи, што ћемо морати чинити у пролеће, да чинимо сада. Будући да пресаду нашем недостаје још 5 **мерица**, то одмах у јесен, када кошнице у зимовник поставити намеравамо, додајемо таквоме 5 **мерица**, пак смо мирни и без сваке бриге. Тако да поступимо и с другима, подајмо им њихову отопину још у јесен, да после немамо посла. 2). Сам чист мед давати ваља, јер вода коју неки с медом мешају, никада мед бити не може, већ вода те вода, а вода с медом помешана причињава пчелама срдобольју, од које као год од отрова умрети неопходно морају. 3). Ако при kraју зиме хранити нужно буде, мед угргјати треба, јер су пчеле и онако озебле, ако дакле још јело хладно узму, смрзнути се морају. 4). Кошницу дању хранити не ваља,

јер

ибо су онда у свима кошнициама пчеле будне, кое ако само осете медъ, абије шье начепти излетати, и оптимати опъ оне сиропте, коју си ты помогао; но у вече, кадсе сумракъ спусти, онда врутьегъ меда у чанку донеси, и мепи подъ кошницу, пчеле шјесе сипти, и све до капи, ако бы и з њо было, опнешти у сашье, и шако за дуго мирне быши могу; а сосѣдне ако се осете, мракъ е пакъ изыти несмеду. Сутра дань пре зоре чанакъ изъ подъ кошнице узми; иначе бы сосѣдне пчеле на ю напале, и све пооптимале. Найпосле свакимъ возможнимъ начиномъ позорствовати ваља, да небы се гдигодъ каплъ меда просуле; ибо то је причина и начало оногъ величайшегъ зла грабежа сирбчъ, кој кошнице опустошава, и печална пчеловодцу слѣдствїја доноси.

§. 64.

Како са саштвемъ пчеле прираньивати треба.

Много је полезніе съ полнимъ саштвемъ пчеле прираньивати него съ поплѣнимъ медомъ кое овако быва. У вече кадсе посумрачи кошницу подвигнути ваља, и саштве было џело было изломљено подметути, кошницу обгернути, до суптра дань све шье поприлеплѣвати. Съ полнимъ саштвемъ кадъ пчеле приранюємо, небоимосе грабежа, кое свакимъ возможнимъ начиномъ убѣгавати треба. Найболѣ је неосправляти за преседе кошнице кое у зиму прираньивати морамо. Нѣкаки пчелари кро-

мѣ

јер су онда у свима кошницама пчеле будне, које ако само осете мед, одмах ће почети излетати и отимати од оне сироте, коју си ти помогао. Но увече, када се сумрак спусти, онда врућег меда у чанку донеси и стави под кошницу. Пчеле ће сићи, и све до капи, ако би и 3 *мерице* било, однети у саће и тако за дugo мирне бити могу, а суседне ако ово осете, мрак је па изаћи не смеју. Сутрадан пре зоре чанак испод кошнице узми, иначе би суседне пчеле на њу напале и све пооствимале. На крају сваким могућим начином, пазити треба, да се не би где год капи меда просуле, јер то је узрок и почетак оног највећег зла грабежа дакле, који кошнице опустошава и тужна пчелару следовања доноси.

§. 64.

Како са саћем пчеле прихрањиваши треба

Много је корисније с пуним саћем пчеле прихрањивати него с топљеним медом које овако бива. У вече када падне сумрак кошницу подигнути ваља и саће било цело било изломљено подметнути, кошницу нагрнути, до сутрадан све ће поприлепљивати. С пуним саћем када пчеле прихрањујемо, не бојимо се грабежа, кога сваким могућим начином избегавати треба. Најбоље је не остављати за пресаде кошнице које у зиму прихрањивати морамо. Неки пчелари осим меда

мѣда воду изъ шепьера, изъ сладки крушака кувану, и другая симъ подобная, каѣ ране, прила- жу; но какову рану пчеламъ подносе, таковъ по- сле и плодъ пріимаю. Художественно иззимова- ше пчеле, често у лѣто съ плодомъ заедно по- мру и погину.

ГЛАВА III.

О шумскомъ пчелняку.

§. 65.

Древний медособраний обычай.

Роевы еспесствомъ су своимъ тако опредѣлени, да древа и шуме изнайду, и у кладама, дупляма, и шупли дрвы обышпалица своя поставе, и тамо безъ ничегъ попеченія дѣло свое продолжаваю, и меда до избылія соберу. Но ово напаче у оныхъ земляма быва, коесу отъ венѣе части глубокима шумама обрасле. Зато у стара времена, каѣ с више шума было, древиѣйший медособраний обы- чай е быво пчелна обышпалица у шуми испраживали, и тако безъ свакога труда собранный отъ пчела медъ

меда воду од шећера, од слатких крушака кувану и друго овом слично, када хране, додају. Но какву храну пчелама приносе, такав после и род примају. Вештачки зимујући пчеле, често у лето с леглом заједно помру и пострадају.

ГЛАВА III

О ШУМСКОМ ПЧЕЛИЊАКУ

§. 65.

Старински медосабирања обичај

Ројеви природом су својом тако одређени, да дрвеће и шуме пронађу и у кладама, дупљама и шупљем дрвећу станишта своја поставе и тако без ичијег старања род свој продужавају и меда до изобиља сакупе. Но ово нарочито у оним земљама бива, које су у већем делу дубоким шумама обрасле. Зато у стара времена, када је више шума било, најстарији медосабирања обичај је био пчелиња станишта у шуми истраживати и тако без сваке муке сакупљени од пчела
мед

медъ на ползу свою употреблявши. После су примѣшили, да пчеле, ако бы се человѣческимъ попеченіемъ у културѣ довеле, много бы вѣшма шерговину человѣческу подпомагале; и изъ тога узрока, дасе небы роевы више у неизвѣстна древа сакрываюпши, приходъ ныювъ умалывали; собственнымъ прудомъ древа шумска изшупливавши, и пчелама обычалища предуготовляпши начелису. Что више, и саме роевые, коису по шумахъ сходна себи мѣста тражетши сакривалиссе, прилѣжно-су изнашли, отъ онудъ ихъ извадили, и у предуготовлена мѣста пренеди. Овай културе начинъ, и у наша времена у разны Германіе мѣся, а наипаче у Россіи употребляемъ, велико медъ и воска изобиліе съ малымъ прудомъ причинява. Тамо кадъ пчеларь шакова пчелъ обычалища найде, ѿбіе знакъ свой уреже на древу, и оно никако више узепи несме; после кадъ онога древа избере друго способно древо и у нѣму начини мѣсто, у коєтъ рой будущій склониписе, кадъ много шаковіи мѣста изнайде, само име свое на ньима уреже, и у време кадсе кошнице шуку дойде, и гостовъ медъ отнесе.

§. 66.

О начину тражити пчеле.

Слѣдує намъ описати попеченіе и средство, коимъ шумске роевые испраживати можно. Мы тѣмъ овде оному начину слѣдовали, коему нась

Колу-

мед на корист своју употребљавати. После су приметили да пчеле, ако би се човечијим старањем у културу довеле, много би већма трговину људску потпомогле, и из тог разлога, да се неби ројеви више у неизвесно дрвеће сакривајући, приход њихов умањивали, сопственим трудом дрвеће шумско издубљивати и пчелама станишта припремати почели су. Шта више, и саме ројеве, који су по шумама повољна себи места тражећи сакривали се, брижљиво су пронашли, отуд их извадили, и у припремљена места пренели. Овај културе начин, и у наша времена у разним германским крајевима, а највише у Русији употребљавају, велико меда и воска изобиље с малим трудом причињава. Тамо када пчелар таква пчелиња станишта нађе, ако знак свој уреже на дрвету, и њега више нико узети не сме. После код оног дрвета изабере друго способно дрво и у њему начини место, у које ће рој будући склонити се, када много таквих места пронађе, само име своје на њима уреже, и у време када се кошнице туку дође и готов мед однесе.

§. 65.

О начину тражења пчела

Следи нам описати старање и средство, којим шумске ројеве налазити можемо. Ми ћемо овде оном начину следовати, којим нас Колу-

~~*

Колумелла обучава. Шумске пчеле у пролѣтіе, кадъ изѣ зимища излетѣу, не толико о медособранію, колико о водны источницы пекусе, кое за напитисе воде наипаче у ютру многе долетаю; зато прямо шаковы источника у то доба сѣстри и прилѣжно наблюдавати треба, ако се мало пчела на предреченне источнике совокупля — развѣ ако бы у шуми шаковой на много мѣста попочиши извирали, и тимѣ начиномъ множеству пчела по ныма раздѣлено малено бы се видило — разумѣти можемо, да мѣсто шаково роевы не избытуе, слѣдоватио медомъ богато нїе. Ако ли се вѣтьмъ числомъ на источнике пчеле совокупляю; то намъ вѣтьу корысть и надежду причиняю. До обыталища пакъ нѣовы дойти можемо овако: Перво примѣчавани треба, есули домовы нѣовы близу или далеко? а между тимъ предуготовити размутьену червену бою, у кою парче чое умочивши, ледьа пьющихъ пчелъ знаменовати, и на томъ мѣсту испе пчеле очекивати, ако се скоро возврати, то се обыталище нѣово близу, ако позднє, то се нѣчто подалѣ. Когда примѣтимо, да се скоро возврашю, можно нѣчто скорѣ за ныма ходешти, мѣста нѣова ласно изнайти. За оне пакъ пчеле, кое позднє долетѣу, вѣтье попеченіе имати треба: Тречану цевѣ, коя се на одномъ краю чворомъ своймъ затворена, внутреннѣ медомъ намазати, и близу источника положити; пчеле кадъ осене мирисъ сладкогъ меда, една за другомъ долети, и за изсыпки медъ

у

Колумела поучава. Шумске пчеле у пролеће, када из зимовања излеђу, не толико о медосабирању колико о воденим изворима брину се, на које ради напити се воде највише у јутру многе долећу, зато према таквим изворима у то доба сести и брижљиво надгледати треба. Ако се мало пчела на раније речене изворе сакупља - осим ако би у шуми таквој на много места поточићи извирали и тим начином мноштво пчела по њима раздељено мало би се видело - разумети можемо да место такво ројевима не изобилује, према томе медом богато није. Ако ли се већим бројем на изворе пчеле сакупљају, то нам већу корист и наду причињавају. До станишта пак њихових можемо доћи ovако: Прво запазити треба, јесу ли домови њихови близу или далеко, а међутим припремити размушћену црвену боју у које парче чоје умочивши леђа пијућих пчела означити и на том месту исте пчеле очекивати, ако се брзо поврате то је станиште њихово близу, ако ли касније то је нешто подаље. Када приметимо да се брзо враћају, можемо нешто брже за њима ходећи, места њихова лако пронаћи. За оне пак пчеле, које касније долећу, веће старање имати треба. Тршчану цев, која је на једном крају чепом својим затворена, унутра медом намазати и близу извора оставити. Пчеле када осете мирис слатког меда, једна за другом долете, и за исисати мед

у

у цеъ уходе, кадъ нѣколико улѣзу, отворену часину цеви пчеларь некъ перстомъ зацепи, и едну само испусти, ова шье абіс бѣгствомъ своимъ наблюдавшеля обыталишу свомъ певести, а кадсе ова изъ предъ очию нѣговы изгуби, некъ испусти другу, а кадъ ову изгуби, некъ пусти третью, и шрагу нѣномъ нека слѣдуе; и тако ако бы случайно и ову изгубіо, редомъ нека и испуща, и спрану лепеня нѣюва добро наблюдава, и допле имъ слѣдуе, докле га до поптайногъ жилища свогъ саме недоведу. Нѣкіи пушени дуванъ, ужегу у лули комадъ сува сашь, и тако пчеле себи примамлюю,

ГЛАВА IV.

О познанїи добре ради пчела године.

§. 67.

Како добру ради пчела годину будущу у пролѣтие примѣтити можно?

Пчеларь кадъ примѣти, да первый рой хитро послуе, дебело сашье води, и не само плодомъ; но и медомъ пижша поспае кошница, тако да до 20 дана вѣть е у добромъ спаню; у таково време нада-

у цев улазе. Када неколико уђу, отворени део цеви пчелар нека прстом зачепи и једну само испусти. Ова ће одмах бекством својим посматрача станишту свом повести, а када се ова испред очију његових изгуби нек испусти другу, а кад ову изгуби нек пусти трећу и траг њен нека следи, и тако ако би и ову случајно изгубио редом нека их испушта и страну летења њихова добро посматра и дотле их прати, докле га до потајног стана свог саме не доведу. Неки пушећи дуван, упале у лули комад сувог саћа и тако пчеле себи примамљују.

ГЛАВА IV

О познавању добре ради пчела године

§. 67.

*Како добру ради пчела годину будућу у
пролеће приметиши моћуће ?*

Пчелар када примети да први рој брзо послује, дебело саће води и не само леглом но и медом тежа постаје кошница, тако да до 20 дана већ је у добром стању, у такво време надати

надатисе може, да пье му и впорїи роевы иззимовани, и будуще дочекани пролѣтие. Ако ли примѣти да кошница коя е первога роя пустила, нейма довольно пчела, ни плода у чаурицами некъ недопуща изыти другому рою. Понеже су времена честно непостоянна, то ласно пчелама добру бербу прекратити могутъ; много пупи еданъ мразъ може найболѣ цвѣтилье уничтожити, една нагла киша разсупи, вихоры, силни вѣтровы, суве и ладне нопти изъ цвѣтовъ травныхъ и др. весныхъ, одномъ речю: теплота и велика суша, сладку росу поести, и пчелъ трудолюбію препятствовати. У единству пакъ пчеле више сакупе него во особъ, и тако пье вспышма радоватисе пчеларь едной медомъ и пчелама полной кошницы, него двима слабими у пролѣтие.

§. 68.

Знацы хотъемо ли много роева имати будуще године?

Предвидити то можемо, ако мессица Августа примѣтили будемо, да су пчеле више чаурица ради трупова сочиниле, и долу почини до дна такове доводе. Ако велимъ пчеле о томъ настояваю, явный е знакъ, да пье грядуще године велико чи-сло народа возродитисе; ибо трупновы есу пинаптили будущихъ радилица пчела. Ако добро ради собранія меда време буде, то е найистиннѣйший знакъ.

ГЛА-

надати се може, да ће му и други ројеви иззимовати и будуће дочекати пролеће. Ако ли примети да кошница која је први рој пустила нема доволно пчела ни легла у ћелијама нек не допушта изаћи другом роју. Понекад су времена често непостојана, те лако пчелама добру бербу прекратити могу. Много пута један мраз може најбоље цветиће уништити, једна нагла киша расути, вихори, јаки ветрови, суве и хладне ноћи из цветова травних и дрвених, једном речју: топлота и велика суши слатку росу појести и пчелињем трудољубљу сметати. У заједници пак пчеле више сакупе него на особ и тако ће више радовати се пчелар једној медом и пчелама пуној кошници него двема слабима у пролеће.

§. 68.

Знаци хоћемо ли много ројева имати будуће године?

Предвидети то можемо ако месеца августа приметили будемо да су пчеле више ћелија ради трутова саградиле и доле готово до дна такве доводе. Ако велим пчеле о томе настоје, јасан је знак да ће идуће године велики број друштава изројити се, јер трутови су осећаји будућих радилица пчела. Ако добро ради сабирања меда време буде, то је најистинитији знак.

ГЛА-

ГЛАВА V.

О Странствованиі пчелъ — преношению кошица. —

§. 69.

О преношении во обще.

Пчелара найвящше стараніе да буде, како тъе пчелама онаково жилище изнайти, гдипъеду обылно препишаніе на близу имати; ако е шакова мѣста тежко изабрати, то принужденъ тъе бытия онаковыхъ цвѣтова сѣмена, кое пчеле найвесьма милую, на способномъ мѣсту посѣяти, шако, да жадъ иѣкій опадну, другіи абіе цвѣтапи зачну. Малосе обаче шаковыхъ мѣстя видити може, гдя бы пчеле до саме поздне есены пищу себи непресѣчно добијати могле; зато ако на едномъ мѣсту цвѣтапа несплане, то кошице отъ штуду покренуши, и на друго, гдисе множесство цветія примѣчава, гдя се находи хелде, депелине, рыля, репице, попушника, и кукуруза немедленно пренели вала. Како чито е Высокоучченый Г. Мушкапировичъ у своимъ достополезнымъ пословицама предвидивши иолзу преношения кошица съ едногъ мѣста на друго, овимъ рѣченіемъ назначio: *медъ на осовини*

роди.

ГЛАВА V

О путовању пчела - преношењу
кошница

§. 69.

О преношењу у оїшиї

Пчелару највеће старање да буде, како ће пчелама онакво станиште пронаћи где ће обилно прихрањивање у близини имати. Ако је таква места тешко изабрати, то ће принуђен бити онаквих цветова семена, које пчеле највише воле, на одговарајућем месту посејати, тако, да када неки опадну, други одмах цветати почну. Мало се међутим таквих места видети може, где би пчеле до саме позне јесени пашу себи непрекидно добијати могле. Зато ако на једном месту цвећа нестане, то кошнице од туда покренути и на друго, где се мноштво цвећа примећује, где се налази хельде, детелине, риља, репице, попутника и кукуруза неодложно пренети ваља. Као што је високоучени Г. Мушкатировић у својим доста корисним пословицама предвидевши корист преношења кошница с једног места на друго, овом реченицом прописао: Мед на осовини роди.

роди. Обаче прежде преношений све кошице при-
лѣжио прегледати, и старо, и кое се вѣнь нынѧ-
тии зачело самъе изсѣющи преба.

2). Ако у пролѣтие, кадасе кошице са зимни-
ща на пашу износе, страна она, у који живимо,
није способна, и није шакова, дабы пчеле читои будь
меда находили могле, у шуму ихъ отишли прес-
ба, гдји врбе, дреновы, и друге ранне воньке най-
пре цвѣтаю; а коли шума небы близу была, то на
шаково мѣсто кошице да изложимо, гдји има
различита вонька, и онаковы шиблѣка, кое рано
цвѣтаю. У лѣто пакъ да премѣстимо кошице
на цвѣтоукрашене ливаде и плодоносна поля и доли-
не. Акадѣ се поля покосе, полезнасу пчелама мѣста
засѣяна различнимъ зелѣмъ и травама изъ који се
олай исцедити може, као што је макъ, купусъ,
репа, горушица, сунцокрећи; шакожде цвѣтъ бун-
дева, красаваца, дыња и лубеница. Ово све у на-
шима вериграды — башчама — съ две ползе
имати можемо. Една је полза пчеламъ, а друга
отъ посѣяногъ зелѣя. После же шве наипаче по
зобовы спараваца иначе чистацъ зовоми цвѣта,
и ће пчеле веома милую, и веома је отъ и ће по-
мажу.

§. 70.

Прежде преношений кошица на что лозорствовати?

Кадѣ мѣсто оно, на којему пчеле обываваю, у
меду оскудѣвали зачне, и пчеле у послу, что оно
речь

роди. Међутим пре преношења све кошнице брижљиво прегледати, и старо и које се већ њихати почело саћи треба.

2). Ако у пролеће, када се кошнице из зимовника на пашу износе, крај онај у којем живимо, није способан и није такав да би пчеле било шта меда налазити могле у шуму их однети треба, где врбе, дренови и друге ране воћке најпре цветају. Ако шума не би близу била, то на такво место кошнице да изложимо где има различита воћа и онаквих шибљика, које рано цветају. У лето пак да преместимо кошнице на цветоукрашене ливаде и плодоносна поља и долине. А када се поља покосе, корисна су пчелама места засејана различитим зељем и травама из којих се уље исцедити може, као што је мак, купус, репа, горушица, сунцокрет, такође цвет бундева, красставаца, диња и лубеница. Ово све у нашим вртовима - баштама - с две користи имати можемо. Једна је корист пчелама а друга од посевјаног зеља. После жетве нарочито по зобовима старачац иначе чистац звани цвета. Њега пчеле веома воле и од њега се помажу.

§. 70.

Пре преношења кошница на што њазићи?

Када место оно на којем пчеле станују, у меду оскудевати почне и пчеле у послу, што се оно каже

речь прекину успѣвани, нуждно е абиे отонудѣ на друго цвѣтніе и болѣ мѣсто ихъ пренети. Пре него кошнице пренесемо, преба поля и усеве добро проиши и прегледати, хотѣли добра и способна быти, и гдѣ найдемо найцвѣтніе и найпространїе съ цвѣтпамы мѣсто, ако еще близу воде има, овощье найсходніе быти, зато ихъ абие шамо да пренесемо.

§. 71.

Како кошнице преносяти треба?

Прношеніе пчела свагда обнощъ да быва, ибо се ношю све смире, упишаю, и у полю незадержаваю. Кою ношъ опнепи пчеле хопьесмо, оно вече, кадсу све дома, лепа запвориии, и долню часть редкимъ заспоркомъ подvezапи треба. Ако се кое пчеле у вече съ поля, или около лепа баве, дымомъ у кошницу вала ихъ опгнапи, шако обаче внимапелно, да дымъ у кошницу неуниде, кой бы пчеле подавили могао. Што толь у кошнициама добро утверђено није, да се утверди и прикуе, да се небы чрезъ тресенѣ на коли читонибудѣ сломило, и пчеламъ путь отворио. Кадсе већь овако преправимо, онда ихъ на кола слагати вала, и примѣчавати слѣдующе совѣтне.

§. 72.

Што у преношенијо кошница наблюдавати треба?

Проста обыкновенна, обаче дугачка — распочена — кола, коя лотре яке имаду, у вече близу пчел-

каже прекину напредовати, нужно је одмах одатле на друго цветније и боље место их пренети. Пре него кошнице пренесемо треба польја и усеве добро проћи и прегледати хоће ли добра и способна бити и где нађемо најцветније и најпространије с цвећем место, ако још близу воде има, ово ће најсходније бити, зато их одмах тамо да пренесемо.

§. 71.

Како кошнице преносиши треба?

Преношење пчела увек у ноћ да бива, јер се ноћу све смире, утишају и у пољу не задржавају. Коју ноћ однети пчеле хоћемо, оно вече, када су све у дому, лета затворити и доњи део ретким чаршафом подвезати треба. Ако се које пчеле у вече с поља, или околу лета баве, димом у кошницу ваља их отерати, тако ипак пажљиво да дим у кошничу не уђе, који би пчеле угушити могао. Што год у кошницама добро утврђено није, да се утврди и прикује, да се не би због тресења на колима што било сломило и пчелама пут отворило. Када се већ овако припремимо, онда их на кола слагати ваља и пазити следеће савете.

§. 72.

Шта у преношењу кошница пазишши треба?

Једноставна обична, али дугачка - расточена - кола, која потрејаке имају, у вече близу пчел-

пчелника приуготовлѣна да будутъ, да бы еще докѣ е видно, ако нѣ месечина, кошнице наповарити могли; ибо ако бы се чтонибудь изненада у кошницы отворило, чрезъ кое бы пчеле изышли, и ношю илежкобыссе у кошницу возвратиле, за видна запворили и поправили могли. У слаганю пакѣ разумно и вешто поспупати треба 1). На дну кола да небуде даска; ербо е тверда и круша; него лессу да положимо, изъ узрока што, што е гибка, и не пресесе онако као даска: на лессу сламе по добро пропрепти валя, и тако по слами редомъ кошнице слагапи, верхъ доле, а успа горе окренувши. Лопре попреко ужети, или ланцы — веригамы — на три или четыри мѣсца крѣпко дасе свежу. У возеню лагано ходити треба, да се сашье небы поломило. Кадѣ на намѣреню мѣсце дойдемо, кошнице абиѣ складапи, редомъ слагапи, и лепша поостворати валя; овде пчеле на большой паши веселіе радиши, и болѣ успѣвати, гдї ихъ допле держати треба, доклѣ гдѣ добро собираю, а како оскудѣваши значу, абиѣ ихъ на друго мѣсто по прописанному начину пренести валя. Слабу и малонародну кошницу у проѣтїе съ прочима изнети можемо, ибо хотя е слаба и малена, има обаче времена, у коемусе расплодилиши, а има и цѣѣща, съ коимъ се ранити може. Но када у лѣто са слабогѣ на цѣѣщно и медоносно мѣсто преношеніе быва, никада слабу кошницу, како што су гдї кон роевы, пренести не треба; изъ узрока што пчеле овай обычай имаю,

4а

пчелињака припремљена да буду, да би још док је видно, ако није месечина, кошнице натоварити могли. Јер ако би се било шта изненада на кошници отворило кроз које би пчеле изашле, ноћу тешко би се у кошницу повратиле, за вида затворити и поправити могли. У слагању пак разумно и вешто поступати треба. 1) На дну кола да не буде даска, јер је тврда и крута, него лесу да положимо, из разлога тога што је гипка и не тресе онако као даска. На лесу сламе по доста прострети вальа и тако по слами редом кошнице слагати, врх доле а уста горе окренувши. Лотре попреко конопцима или ланцима - веригама - на три или четири места чврсто да се свежу. У вожењу лагано ићи треба, да се саће не би поломило. Када на намеравано место дођемо, кошнице одмах скидати, редом слагати и лета поотварати вальа. Овде ће пчеле на бољој паши веселије радити и боље напредовати, где их дотле држати треба, докле год добро сакупљају, а како оскудевати почну, одмах их на друго место по прописаном начину пренети вальа. Слабу и нејаку кошницу у пролеће са другима изнети можемо, јер и ако је слаба и малена, има међутим времена у ком се размножити, а има и цвећа с којим се хранити може. Но када у лето са слабог на цветно и медоносно место преношење бива, никада слабу кошницу, као што су где који ројеви, пренети не треба, из разлога што пчеле овај обичај имају,

да

да гди осепте добро себи полѣ, а народа мало имаю, само о једномъ расплодѣнїю настое, а собираніе меда са свимъ преисбрегну, а то изъ надежде да пьеду онда, кадъ много народа имале буду, ласно собраши; между тимъ докъ оне новыи народѣ себи произведу, допле полѣ оскулѣваша зачне, и тако народа опиветь много, а ране опиветь мало на полю находе, и едва чтио гдѣ претравили могу. Отъчега пчеловодецъ или мало, или нимало неползусе, ибо ако ю убие, малосе помогне, то збогъ недостапника ране на зимницу шакова умрети мора. Совѣтно е дакле пре него пренесемо кошице, роеве слабе соединити, пчеле шьеду едину машницу задержали, а проче попутны, и тако шье на добромъ полю, понеже народа доста имаду, съ найвеильмъ прилѣжаніемъ медъ собираши, и велику ползу за кратко време нанести. Овимъ начиномъ придобијамо оне кошице, кое бы безсумнѣнно погинути морале.

§. 73.

Возенѣ пчела.

Кошице на коли ужети добро свезане оповоши можно на коньи, еще болѣ на воловы; ибо полагано ходити вала, наипаче гди е зао пупи. Путуютьи непреба спавали, но прилѣжно подорствовали, да иебы се отпѣшило уже кое, кошицесе размакле, или кола превратили хомѣла. Ако за едину ноћь на опредѣлено мѣсто дойти не мож-

да где осете добро себи поље, а друштва мало имају, само о једном размножавању настоје а сабирање меда са свим занемаре, а то из наде да ће онда, када много друштва имале буду, лако сабрати. Међутим док оне ново друштво себи произведу, дотле поље оскудевати почне и тако друштва већ много а хране већ мало у пољу налазе, и једва што год приправити могу. Од чега пчелар или мало, или ни мало не користи, јер ако је убије мало се помогне, то због недостатка хране за зимницу таква умрети мора. Саветно је дакле пре него пренесемо кошнице ројеве слабе спојити, пчеле ће једну матицу задржати а друге побити, и тако ће на добром пољу, будући да друштва доста имају, с највећим старањем мед сабирати и велику корист за кратко време нанести. Овим начином придобијамо оне кошнице, које би без сумње страдали морале.

§. 73.

Вожење пчела

Кошнице на колима конопцима добро свезане превозити могуће са коњима, још боље са воловима, јер полагано ићи вальа, поготову где је лош пут. Путујући не треба спавати, но брижно пазити, да не би се одрешио конопац који, кошнице размакле, или кола преврнути хтела. Ако за једну ноћ на одређено место доћи није могуће

можно , то слѣдующій день почивати , и съ пута къ риту , шливику , древама , или виноградомъ ако е возможно на страну свернути : Болове или конѣ испретнути , и на страну далѣ опѣ пчела опинаши треба . Кошице абіе съ кола поскиданы , лестна поопшворати , и пчеламъ до вечера лепѣти да дозволимо . У вече позашворати као и пре , и напредовати далѣ . И тако 3. 4. и пр : день .

§. 74.

Снимаютъ пчеле съ кола на что позорствовать ?

Ако е возможно да у новомъ пребывалицу пчеле онимъ редомъ спану , у коему су прежде кодѣ дома быле , много е болѣ ; ибо у новомъ лешниу не смешаюсе . Снимати пакъ пчеле съ кола треба лагано , редомъ , опворити по томъ лепта , и излепати имъ дозволини . Загледати послс да какова смешня у саму учинѣна нїе ; ибо младымъ кошицама , понеже мекано самье имаду , честно понѣчто испадаши обычава . Ако бы самье съ плодомъ испало , ишипиями — тачкама — пребодено дасе упверди . Медено самье , кое испадне отнєти са свимъ . Кошице како се относе , онимъ начиномъ и доноссе .

могуће, то следећи дан одмарати и с пута ка риту, шљивику, дрвећу или винограду ако је могуће на страну скренути, волове или коње испрегнути и на страну даље од пчела отерати треба. Кошнице одмах с кола поскидати, лета поотварати и пчелима до вечера летети да дозволимо. У вече позатварати као и пре и наставити даље. И тако 3. 4. и др. дан.

§. 74.

Скидајући пчеле с кола на штапа йазишћи?

Ако је могуће да у новом пребивалишту пчеле оним редом стану, у којем су раније код куће биле много је боље, јер у новом летењу не збуњују се. Скидати пак пчеле с кола треба лагано, редом, отворити по том лета и излетати им дозволити. Загледати после да каква сметња у саћу причињена није, јер младим кошницама, будући да мекано саће имају, често по нешто испадати дешава са. Ако би саће с леглом испало, шильцима - тачкама - пробадајући да се утврди. Медено саће, које испадне однети са свим. Кошнице како се односе, истим начином и доносе.

ГЛА-

ГЛАВА VI.

О болѣзниныхъ лѣкарствахъ.

§. 75.

Лѣкарство вдовства.

Ако у пчелнику, подруму, кошничари, ями, или на другомъ мѣсту гдј су сирѣчь пчеле зимовале, погине машница; добро позорствовани шреба, есули у шаковой удової юшници вестъ яйца за иной плодъ положена или нису, то есть: ако има у чаурицама червы, неспараймосе, пчеле ипье и безъ нашегъ штуда саме себи машницу излепши. Ако ли у чаурицама яйца и червы неима, то изъ друте юшнице, у којей више машнични чаурица има, едну найлепшу изѣдиши шреба, и премѣстши у удової юшници — опъ кое шакожде за вмѣстши машничну чаурицу комадишь саша описѣчсе — на онаково обаче мѣсто, кое су пчеле прикрылиле, сирѣчь, таи ихъ найвише седи, пчеле ипье опъ овуда саме себи машницу произвести. Понеже опъ пролепши до Септемвриа яйца и плода у юшници съагда има, зато удової юшници овимъ начиномъ ласно помощи можно. Ово само онда чинили шреба, ако е удова юшница медомъ и пчелама весма

60-

ГЛАВА VI

О лечењу болести

§. 75.

Лечење безматичносћи

Ако у пчелињаку, подруму, кошничари, јами или на другом месту где су дакле пчеле зимовале, страда матица, добро пазити треба јесу ли у таквој безматичној кошници већ јаја за ново легло положена или нису, то јест, ако има у ћелијама црви не старајмо се, пчеле ће и без нашег труда саме себи матицу излећи. Ако у ћелијама јаја и црви нема, то из друге кошнице, и у којој више матичних ћелија има, једну најлепшу исећу треба и преместити у безматичну кошницу - од које такође за наместити матичну ћелију комадић саћа одсећи - на онаквом пак месту, које су пчеле запоселе, дакле, где их највише седи. Пчеле ће од овога саме себи матицу произвести. Будући да од пролећа до септембра јаја и легла у кошницама увек има, зато безматичну кошницу овим начином лако помоћи могуће. Ово само онда чинити треба ако је безматична кошница медом и пчелама веома богата,

богата, или каде на даши можемо, да тъе намъ шакова, ако матицу добие, полезна быти: иначе болѣ съ другомъ соединити — спрессии — кое быва овимъ начиномъ: Изъ рдове коши це све сашье изѣчесе, а подъ ню подложи два дервеша; тимъ шакожде начиномъ поди нессе и сосѣдна кошница, у кою тъе рдове пчеле прейти, и тамо тъе аки милости требующе сироте прѣмѣне быти. За отвратити случай овой прилѣжни пчелари у време роидбе, кадѣ много матица има, излишнѣ похватаю, и у кавезчину отъ дропа начинномъ, сънѣколико пчелица затворене приратилю. Добро обаче и разумно съ матицомъ поступати треба, сирѣчъ: у удову кошницу на оно испо мѣсто гди су шрутовне чаурице изѣчене, у вече погибли ю, у ютру пакъ прегледани и примишчавати, есу ли се пчеле новой матици склониле? есу ли ю прилюбиле, и около иѣ сбражесе? Ако су се около матице пчеле сорокупиле, по свободно ющъ оно вече изъ кавезчинъ пустини ю можно: аколи нису, дошли запворена да пребуде, доклесе пчеле не соберу, и неприлюбе ю.

Еще сироте пчеле матицомъ снабдѣли можно начиномъ слѣдующимъ: Другий и третий рой обычава имати вине отъ едине матице; едину само прими, а друге све отбѣ, ове изгнане матице у време роидбе предъ кошницомъ найти, и ухватити можно, отъ кое едину — окадивши прежде удове пчеле — чрезъ горе у кошницы начинѣну ямицу, у

богата, или када се надати можемо, да ће нам таква, ако матицу добије, корисна бити, иначе боље је с другом спојити - стрести - које бива овим начином: Из безматичне кошнице све се саће исече а под њу потуре два дрвета, тим такође начином подигне се и суседна кошница у коју ће те безматичне пчеле прећи и тамо ће као милости требајуће сироте примљене бити. За обрнути случај овај брижни пчелари у време ројидбе, када много матица има, сувишне похватају, и у кавезчићу од дрвета начињеном, с неколико пчелица затворене прихрањују. Добро ипак и разумно с матицом поступати треба, то јест, у безматичну кошницу на оно исто место где су трутовске ћелије исечене, увече обесити је, у јутру пак прегледати и примећивати, јесу ли се пчеле новој матици склониле, јесу ли је приволеле и около ње сабрале се? Ако су се око матице пчеле сакупиле, то слободно још оно вече из кавезчића пустити је могуће, ако нису, дотле затворена да буде, док се пчеле не саберу и не прихвате је.

Још сироте пчеле матицом снабдети могуће начином следећим: Други и трећи ројично има више од једне матице, једну само прими а друге све одбије, ове истеране матице у време ројидбе пред кошницом наћи и ухватити могуће, од којих једну - окадивши претходно безматичне пчеле - кроз горе у кошницу начињену рупису у

харпю замоптану пустинши вали, матица ише са-
ма изъ харпие прогрызтице, и пчеле ише юй у
шоме помошьи, а запимъ ише привыкнутисе ей,
и взаимнимъ соизволенiemъ примиши ю за царицу
свою. Да су пчеле матицу примили, познаши
можно: ако предъ или подъ кошицомъ не
найдемо матицу мертву; ако пчеле прилѣжно дѣ-
лаю, весело улечь и излечь. Ако у кошицы
има новаго плода; шакова вдовствиа вѣнь освобо-
диласе есь.

§. 76.

Гнилогъ плода лѣкарство.

У гнилой болѣзни пчеле не само чюсусу скорб-
не, манѣ доносе, и очевидно ослабѣваю; но ако
дugo итрае, или съ мертвомъ матицомъ и оне по-
мру, или съ матицомъ као рой изъ кошице по-
бѣгну. Гнилый плодъ отъ здравога распознати
можно; ибо поклопцы чаурица нису пупчасии, но
у чаурицу спуштени леже, и као да су игломъ из-
бодени. Да иебы гнилости у кошициами возроди-
ласе нужно е кошице яке держати. Ако ли е
вѣнь дѣйствищему показаласе; то покварено са-
тье све изѣбди треба. Болѣ с и отъ здравога са-
тья чюо тодъ опѣбди, нежели отъ гнилога най-
манѣ чюо осипавши. Гнилостю заражене пчеле,
и найздравије кошице, коима прибѣгаваю, отпрую:
запо шакове у иѣку спару испопребиу празничу
изгнани вали, а найпосле упалиши и сажетъи. Медъ

поква-

хартију замотану поставити ваља, материца ће сама из хартије прогисти се, и пчеле ће јој у томе помоћи а затим ће привикнути се њој и међусобним изволевањем примити је за царицу своју. Да су пчеле материцу примиле познати можемо, ако испред или под кошницом не нађемо материцу мртву, ако пчеле марљиво раде, весело улећу и излећу. Ако у кошници има новог легла, таква се је безматичности већ ослободила.

§. 76.

Трулоđ леđла лечење

У трулој болести пчеле не само што су невеселе, мање доносе и очевидно ослабљавају, но ако дugo траје, или с мртвом материцом и оне помрну или с материцом као рој из кошнице побегну. Труло легло од здравога распознати можемо: јер поклопци ћелија нису пупчасти, но у ћелију спуштени леже и као да су иглом избодени. Да не би трулеж у кошницама обновила се нужно је кошнице јаке држати. Ако је већ стварно показала се, то покварено саће све исећи треба. Больје је од здравога саћа што год отсећи него од трулога најмање што оставити. Трулежом заражене пчеле и најздравије кошнице, којима прибегавају, отрују. Зато такве у неку стару непотребну празницу истерати ваља а на крају упалити и сагорети. Мед

ПОКВА-

покваренный шако да се попроши, да пчелама ни наиманъ отъ иѣга у шалъ недойде; ибо отъ шакова бѣдно погибаваю. Продали га можно, но не за пищу пчеламъ; запо куповнимъ медомъ, о коме увѣрени нисмо да е чистъ, пчеле раниши да недерзнемо — зри §. 61. —

1). Ако у пролепье покваренный плодъ у сашью примѣтимо, аби га са сашьемъ заедно да изсѣчено; ибо отъ шакова шуюсе пчеле. Ако ли пренебрегнемо изсѣщи, онда саме зараве пчеле шаковый у нагруднику своему износити мораю; но понеже е гнили плодъ плеснивъ и смердливъ, то отъ иѣга кваресе и прилѣпчиву болѣзнь добио, а найпосле осплаве кошницу и побѣгну.

2). Гнилость еще случавасе, кадъ рано про лѣтна настлану времена, и пчеле сашь съ яйцы пре времена наполне; или живе цервишье у чаурицами да сазреду затворе. Между тимъ ако изненада повратисе зима, великии мразовы, и хладний сиѣжнii вихоры настлану; шада пчеле о себи бавитисе принуждене, у верхъ кошнице уклонесе, и у гомилу совокуне; плодъ пакъ, кога бы дыханиемъ своимъ угрѣвали и оживлявали морале, разладисе, смерзне, и погибне. Ако пчеле покваренный плодъ на угодномъ времену скоро неизнесу, плеснивимъ и смердливимъ постлане и болѣзнь гнилости по свой кошницы разидесе. Пчеле понеже смрадъ терпили немогутъ, после съ великимъ убиткомъ своимъ шаковый износити принуждаваюсе. Должностъ е дакле пчелара не само сашье подрезываши,

покварен тако да се потроши, да пчелама ни најмање од њега у отопину не дође, јер од таквога бедно страђавају. Продати га можемо, но не за храну пчелама, зато купљеним медом, о коме уверени нисмо да је чист, пчеле хранити да се не осудимо - види §. 61. -

1). Ако у пролеће покварено легло у саћу приметимо, одмах га са саћем заједно да исечемо, јер од таквога трују се пчеле. Ако заборавимо исећи, онда саме здраве пчеле такав у надгруднику своме износити морају, но будући да је труло легло плесниво и смрдљиво, то од њега кваре се и нелечиву болест добију, а на крају оставе кошницу и побегну.

2). Трулеж још дешава се када рано пролећна настану времена и пчеле саће с јајима пре времена напуне или живе црвиће у ћелијама да сазревају затворе. Међутим ако изненада поврати се зима, велики мразеви и хладнији снежни ветрови настану, тада пчеле о себи бавити се принуђене у врх кошнице повуку се и у гомилу сакупе се. Легло пак, кога би дисањем својим угревати и оживљевати морале, расхлади се, смрзне и страда. Ако пчеле покварено легло на лепом времену брзо не изнесу, плеснивим и смрдљивим постане и болест трулежи по свој кошници разиђе се. Пчеле будући да смрад трпети не могу, после с великим губитком својим такав износити присиљавају се. Дужност је dakле пчелара не само саће подрезива-

ти,

ши, сваке недѣлѣ кошнице чинилиши, но и сашье изнупра прегледати, да зна какосе владаю, како напредую, каколисе у кошницы забавляю пчеле.

§. 77.

Отъ чега се еще кваре пчеле.

Сушне године изгину добри цвѣтници, неутрудиме пакъ пчелице, да небы у празности време проводиле, принуждене собираю разне смрдливе, а понайвише у сухостиціи цвѣтуше праве, како чито су шумарска репа, горка права, млечика брестъ и пр: у овима понеже већесиво доброга меда не находитисе, нипи у нымма има постоянства, то скорѣйше квасесе, труну, и не само добаръ медъ, но и цѣло сашье трую. Зато ако сувогъ лѣта ранје хеду посѣмо, пчелама тьемо добре паше прибавилиши, и отъ горуреченије погибели пчеле сачувалиши.

§. 78.

Неплодство пчела.

Неплодне пчеле суу оне кое се не роје. Пчеле кое у сашье яїда не сносе плода не имаду, нипи једну младу пчелицу воспижаваю, знакъ е да имаду неплодну мапицу; ибо неплодна само мапица безъ умноженїја време пропушта. Неплодна мапица народъ свой весма нагло губи; ибо недостатокъ оны пчела кое су се у неспоримомъ дѣлу сашерле, кое су на многимъ спржакама отъ најишнихъ

ти, сваке недеље кошнице чистити, но и саће изнутра прегледати, да зна како се владају, како напредују, како ли се у кошници забављају пчеле.

§. 77.

Og чећа се још кваре ћчеле

Сушне године пропадну добри цветићи, неуморне пак пчелице, да не би узалудно време проводиле, принуђене сабирају разне смрдљиве, а понадвише у суши цветајуће траве, као што су шумарска репа, горка трава, млечика брест и др., у овима будући да супстанца доброг меда не налази се, нити у њима има трајности, то врло брзо кваре се, труну и не само добар мед, но и цело саће трују. Зато ако сушног лета раније хељду посејемо, пчелама ћемо добре паше прибавити и од горе речене пропasti пчеле сачувати.

§. 78.

Неплодносћ ћчела

Неплодне пчеле су оне које се не роје. Пчеле које у саће јаја не носе легла немају, нити једну младу пчелицу одгајају, знак је да имају неплодну матицу, јер неплодна само матица без размножавања време пропушта. Неплодна матица друштво своје веома нагло губи, јер недостатак оних пчела које су се у непрекидном послу старале, које су на многим стражама од нападних

ныхъ вѣпровъ, снѣговъ, дождевъ, и другихъ непріятелей бѣдно погибуле, новимъ приращеніемъ недополнява, и напослѣдокъ шакова кошица бѣдно скончалася принуждена есть. Кому погибели неплоднива узрокъ познатъ нѣ, често се соѣдомъ шузи, да су му побѣгнуле пчеле, а испинито отбѣгнуле нису, но неимаюпъи успѣха, кошицу са свимъ осипавиле и разищлесе есу.

Пчеле иѣке легу младице обаче не ради роева, но ла изгублѣно число народа дополне, и шакове осипаю лвѣти, и више година неплодне. Причина друга нѣ, развѣ что су имъ весма велике кошице у коима се содержаваю; и будушы да доволно мѣста имаду, ю сре чти годъ доносе, направляю, и совокупляю, купно са дщерма и укуцы свои — кое между собомъ драговоно сносе — наслаждаваюс. Кои весма велике кошице има редкое дичи сѣ роевы свои. Зри Частки I-ве §. 19. членъ 1.

Кошица коя преко зиме убытокъ каковыи у пчелама прешерпи, или кое пчеле чрезъ непріятель шакосе умале, да у пролетье весма мало и оспаше, шакове много времена потребую докъ погибаше число пчела наплоде, дополне, и умноже; зато кѣ предуготовлению и испущенію соя времене неимаюпъи неплодне осипану.

Ако гоповъ рой, злы ради времена, хладни вѣпрова, и долготрающи киша за 14 дана известии

них ветрова, снегова, киша и других непријатеља бедно пострадале, новим прираштајем се допуњава и на крају таква кошница бедно свршити при-нуђена је. Коме страдање неплодства узрок познат није често се суседима жали, да су му побегле пчеле а у истину побегле нису, но немајући успе-ха кошницу са свим оставиле и разишле су се.

Пчеле неке легу младе особито не ради роје-ва, но да изгубљен број друштва допуне и такве остају две, три и више година неплодне. Разлог други није, осим што су им веома велике кошнице у којима се држе и будући да довољно места имају, то све што год доносе, праве и сакупљају, заједно са кћеркама и унуцима својим - које међу собом драговольно подносе - наслаживају се. Који веома велике кошнице има ретко се дичи с ројеви-ма својим. Види Део I - ви §.19. члан 1.

Кошница која преко зиме губитак какав у пчелама претрпи, или које пчеле због непријатеља тако се умање, да у пролеће веома мало их остане, такве много времена требају док страдали број пчела излегу, допуне и умноже. Зато припремању и пуштању роја времена немајући неплодне остану.

Ако готов рој, лошег ради времена, хладних ветрова и дуготрајних киша за 14 дана изве-сти

спи пчеле неможе, матица понеже е за толико дана пренебрегла време плодородія, остане неплодна. Прилѣжный пчеларь, кои е радъ конецъ намѣренія своего получити, некъ убіе неплодну матицу, и малсна роя стресе и соедини съ неплодними.

§. 79.

Како пчелари сами пчеле свое неплодными учинили могутъ?

Пчелари сами пчеле свое неплодными учинили могутъ, ако сирѣчь матичне чаурице, кадъ живѣ у ньима матица, аки изъ царски свои палата прогрызпise хотъеду, изсѣку. Полезно е нѣколько неплодни кошница имати; ибо неплодне пчеле цѣло лѣто ничимъ другимъ, развѣ собирањемъ и умноженіемъ меда упражняваюсе. Да не бы изсѣчене матица всуе погибнуле, удовымъ кошницама приложили ихъ можно.

2). Неплодне пчеле еще иначе сочинили можно. Кадъ первенецъ рой изъ старе кошнице гомилама излази, матица често или предъ лепшомъ падне, или полешье, докле са спадомъ неоплели, шакову ухватили и у дротскій кавезчицѣ мешупи треба: аколи ю шада пчеларь ухватио нїе, кадъ рой гдѣ годъ ниско сѣдапи зачне, да ухватицѣ ю, у кавезчицѣ постави, и между роемъ повѣси, доклесе у гомилу нескупе и несложе пчеле. Затимъ кавезчицѣ некъ положи у предуготов-

влѣ

сти пчеле не може, матица будући да за толико дана не посвећујући време лежењу, остане неплодна. Брижљив пчелар, који је рад крај немару своме учинити, нек убије неплодну матицу и малени рој стресе и споји с неплодним.

§. 79.

Како пчелари сами пчеле своје неплоднима учинити могу?

Пчелари сами пчеле своје неплоднима учинити могу ако дакле матичне ћелије, када живе у њима матице, као из царских својих палата прогризати се хоће, исеку. Корисно је неколико неплодних кошница имати, јер неплодне пчеле цело лето ничим другим, осим сабирању и умножавању меда посвећују се. Да не би исечене матице све погинуле, безматичним кошницама додати их можемо.

2/. Неплодне пчеле још иначе учинити можемо: Када првенац рој из старе кошнице масовно излази, матица често или пред летом падне или полеће, докле са стадом не одлети, такву ухватити и у дрвени кавезчић ставити треба, аколи је тада пчелар ухватио није, када рој гдегод ниско хватати се почне, да ухвати је, у кавезчић стави и међу рој обеси, док се у гомилу не скупе и не сложе пчеле. Затим кавезчић нек стави у припремљену

вѣнъ за рой кошницу , роя спрессе или счисти , а кадсе пчле примире , кошницу на уреждено мѣсто опнесе . Матицу пакъ за 14 дана у кавезипу зашиворену держати , после свободно испустити можно ; ибо понеже е за толико дана плодородіе изгубила , више плодинисе непѣе , нити тиѣ допущити да пчеле чионибудѣ о умноженїи дѣлаю , но само тиѣ имѣ заповедити да медъ собираю . Неплодна сѣ пчелама обаче богата кошница за едно лѣто , на доброй паши цеппу меда нанести може . Неплодне пчеле слѣдующегъ лѣта плодни ми , и да се рою , учинити можно : ако убіемо неплодну матицу , и малена роя на ню спрессемо : но прежде едне и друге пчле добро окадити вала . Ако мы неплодну матицу неубіемо , пчеле тиѣ ю саме убили , а плодну за себе оспавиши и пріимити .

ГЛАВА VII.

О похищениї — грабежу — пчелѣ .

§. 80.

О похищении во обще.

Ово е обычно , а ужасно зло между пчелама грабежъ и опиманѣ , когда сирѣчь една или више кошница

љену за рој кошницу, рој стресе или счисти, а када се пчеле примире, кошницу на одређено место однесе. Матицу пак за 14 дана у кавезчићу затворену држати, после слободно испустити можемо, јер будући да је за толико дана лежење изгубила, више плодити се неће, нити ће допустити да пчеле било шта на умножавању раде, но само ће им заповедати да мед сабирају. Неплодна, с пчелама ипак богата кошница за једно лето, на добро паши центу /100 кг./ меда нанети може. Неплодне пчеле следећег лета плоднима, и да се роје, учинити можемо ако убијемо неплодну матицу и мален рој на њу стресемо, но претходно једне и друге пчеле добро окадити ваља. Ако ми неплодну матицу не убијемо, пчеле ће је саме убити, а плодну за себе оставити и примити.

ГЛАВА VII

О пљачкању - грабежу - пчела

§. 80.

О пљачкању уойшиће

Ово је обично, а ужасно зло међу пчелама грабеж и отимање, када дакле једна или више кошница

ница на шудъе пчеле нападну, у кошице нѣове съ
насилемъ улеше, и савъ медъ, пишу пчела, и бо-
гатство пчелара, кой шоликій трудъ и надежду
на нын полаже, пограбе и пооптимаю. Обычно съ
ово зло; ибо се често случава между кошицама,
наниче када многи пчелари на близу спло. Опас-
на и погибелна вещь! У таковомъ случаю саме
домашнѣ пчеле, принуждене су у буни и страху
ономъ собственныи медъ свой грабити, и съ нимъ
побѣгнуты шамо, откуда вѣть никада Господину
свомъ повратили не пьеду. Разбюсе и разбегну
шако, да кошице са свимъ пусте и празне, на
неизреченну штету и жалость домоводицемъ свомъ
остану. Овде добро примѣтиши вала, да с лажно
оныхъ мнѣніе, кой казую, да има иѣкаковый
отмѣнныи родъ пчела, кое саме собомъ ништа
не собираю, но грабе и оптимаю отъ другихъ.
Сказую да су такове пчеле черне. Обаче или отъ
черности ове познати есть, да то нису друге ка-
кове нибудъ пчеле, но оне испе пимоме, кое мы
воспитывамо. А да су черне онаа кадъ грабе при-
чина с ога, чпо се у меду напію, и увалию, да
бы и на вѣбшности чпонибудъ понести могле: и
шако ихъ друге, када дома дойду чисте и медъ съ
ныи сокупляю. Нїе испинито и оно, што иѣ-
каки сказую, да се пчеле могу научиши, да они
другихъ оптимаю. Испина да многи пчелари учи-
ниши могу да имъ се пчеле узбуне, и у буни онай
на шудъе кошице нападну; ако имъ сирѣчь ракіе
съ медомъ помѣшане предложе: обаче нїе совѣти-
но;

ница на туђе пчеле нападну, у кошнице њихове на силу улете, и сав мед, храну пчела и богатство пчелара, који толики труд и наду на њих положе, пограбе и поотимају. Обично је ово зло, јер се често дешава међу кошницама, највише када многи пчелари у близини стоје. Опасна и погубна ствар! У таквом случају саме домаће пчеле, при-нуђене су у буни и страху оном сопствени мед свој грабити, и с њим побећи тамо, откуда се већ никада господару своме повратити неће. Разбију се и разбегну тако, да кошнице са свим пусте и празне, на неисказану штету и жалост газди свом остану. Овде добро запазити ваља, да је лажно оних мишљење, који казују, да има некакав посебан род пчела, које саме собом ништа не сабирају, но грабе и отимају од других. Говоре да су такве пчеле црне. Уосталом о црности ових упознати смо, да то нису друге било какве пчеле, но оне исте питоме, које ми узгајамо. А што су црне онда кад грабе разлог је овај, што се у меду напију и уваљају, да би и на спољашњости било шта понети могле, и тако их друге, када кући дођу чисте и мед са њих сакупљају. Није истинито и оно, што неки говоре, да се пчеле могу научити да од других отимају. Истина да многи пчелари учинити могу да им се пчеле узбуне и у буни оној на туђе кошнице нападну. Ако им заиста ракије с медом помешане понуде, међутим није препоручљиво,

но; ербо све поумирани мораю. Пчелс саме на грабежъ сиѣти не пѣсду, ако имъ пчеларь поводъ нѣда; кое овако быти може: Знамо да пчеле сиѣтъ есшественногъ побужднія медъ милую и праже. Зато добро позорствовати треба, да и небы пчеларь када пчеле приранюе, найманъ меда на землю просую; ибо оближнъ аби долете, и найпре овай медъ са землѣ у кошице свое отнесу, а послѣ и на кошице нападну и поопимаю. Ако дакле пчеларь поводъ дао не буде, никака печально позорище грабежа слѣдовати истье.

§. 81.

Прилика грабежа.

Прилику грабленія улуче шудицие онда, ако пчеларь медъ по земли просипа; или кадъ у про-лѣпье мершаве приранюе, сашье подрезуе, или кадъ у есень медъ относи, и каплѣ меда кое кудъ разсыпа. Зато далеко отъ прочихъ кошицу оку опинети треба, кою подрезуемо, или приранюемо; ибо када оскудие пчеле приранюемо, онда не само шудье, но и наше собственне пчеле, медъ онай у чанку или лонцу держе за корыстъ и грабежъ: зато обычнимъ иѣкимъ гласомъ, коего у овомъ случаю употребляваю побуне и друге пчеле да пїю отъ меда онога, и тако кадесе чанакъ уклони, нападну на кошицу, и сву опусте и разбію. Овде наблюдавати треба у §. 63. №. 4. речениая. Еще све пукопине у кошицы добро замазати вала,

да

во, јер све поумирати морају. Пчеле саме на грабеж сићи неће, ако им пчелар повод не да, који овако бити може: Знамо да пчеле од природне побуде мед воле и траже. Зато добро пазити треба, да неби пчелар када пчеле прихрањује, најмање меда на земљу просуо, јер оближње одмах одлете, и најпре овај мед са земље у кошнице своје однесу а после и на кошнице нападну и поотимају. Ако дакле пчелар повод дао не буде, никада тужно позориште грабежа следовати неће.

§. 81.

Прилика грабежа

Прилику грабљења изаберу туђице онда, ако пчелар мед по земљи просипа, или кад у пролеће мршаве прихрањује, саће подрезује, или кад у јесен мед односи и капи меда које куда расипа. Зато далеко од осталих кошница ону однети треба, коју подрезујемо, или прихрањујемо, јер када оскудне пчеле прихрањујемо, онда не само туђе, но и наше сопствене пчеле, мед онај у чанку или лонцу држе за корист и грабеж, зато обичним неким гласом, којег у овом случају употребљавају побуне и друге пчеле да пију од меда онога, и тако када се чанак уклони, нападну на кошницу и сву опусте и разбију. Овде изучавати треба у §. 63. бр. 4. речено. Још све пукотине на кошници добро замазати вальа,

да

да небы тудъице поптайно улѣзти, и медъ кра-
спи могле. Лето како чито е у §. 21. речено на
среди кошнице а не весма ниско да буде; ибо ина-
че ласно се тудъице уувьши могу, да и спражка,
коя на лету спои, и не примѣти.

Пчелара онога, чије пчеле на наше кошнице на-
падаю, обвинявати неможемо; ибо то нїе изъ нѣ-
гове волѣ, или изъ нѣгове кривице, но изъ на-
шегъ небреженїя и несматранїя. Свакимъ дакле воз-
можнимъ начиномъ пчелару у шому настояши тре-
ба, да небы поводъ грабежу дао, а то шье учи-
ниши, ако при рѣзанїю саша, и при прираны-
ваню пчела ни одну каплю меда на землю не про-
спе; и ако кошнице добро замаже: иначе безъ
бриге, спаросши, и опасностї быши нестье.

§. 82.

Како тудъице познати можно?

Тудъице кадъ медъ краду познапи можемо
1). Ако у вечерѣ прегледаюши кошнице примѣ-
тимо, да су све пчеле мирне и шихе, а само една,
или и више шаковыхъ бруе, и необычнимъ вре-
менемъ излетаю, знакъ е или да су покрадене,
или да се справляю друге напасшковани. 2). Ако
чуемо нѣкій особиши гласъ, то су грабителнице,
и знакъ веселїя издаю. 3). Тудъице изъ саме бое
познати можно да су шаше и разбойницы; ибо
су черне опѣ меда, у космусу се валяле. 4). Ту-
дъице

да не би туђице потајно улазити и мед красти могле. Лето као што је у §. 21. речено на средини кошнице а не веома ниско да буде. Јер иначе лако се туђице увући могу, да их стража, која на лету стоји, и не примети.

Пчелара онога, чије пчеле на наше кошнице нападају, оптуживати не можемо, јер то није из његове воље, или из његове қривице, но из наше небриге и несмотрености. Сваким дакле могућим начином пчелар у томе настојати треба, да не би повод грабежу дао, а то ће учинити, ако при резању саћа и при прихрањивању пчела ни једну кап меда на земљу не проспе, и ако кошнице добро замаже, иначе без бриге, настојања и опасности бити неће.

§. 82.

Како туђице познаши можемо

Туђице кад мед краду познати можемо: 1/. Ако увече прегледајући кошнице приметимо, да су све пчеле мирне и тихе а само једна или више таквих брује и у необично време излећу, знак је или да су покрадене или да се спремају друге напаствовати. 2/. Ако чујемо неки особити глас, то су грабљивице и знак весеља одају. 3/. Туђице по самој боји познати могуће да су лопови и разбојници, јер су црне од меда у којем су се ваљале. 4/. Туђице

дъице изъ почетка право у лепто не улепъу, но около и по кошници шамо и овамо немирно, боязливо, — као сваки крадливацъ — лепити и пузити обычаваю. 5). Ако примѣтимо, да пчела, коя са спране долепи, нестане найпре на кошницу да се оптмори, но позадуго облешье, а после съ великомъ хитростю улепи, и та е крадливица. Запо јавје све возможно внимание треба употребити, да се небы збила она пословица: *Кој те е еданъ путъ штушио, онай ште ће другиј путъ којемъ ударити.* Ибо шудица ако жива изыде, довесни ште са собомъ велико множесво, и тако штесе возродили оно печално позорище, кое смо у 80 § описали, ако се лекъ недонесе. Отъ шуду ласно видити можемо колико је нуждно прегледати кошнице; пчеларъ дакле мора быти човекъ крѣпакъ, хишаръ, и доброгъ вида. Грабежъ и крадња найчештише бываю у пролѣтје и есень, кадъ пчеле неимаю отъ кудъ медъ собирали. Честосе и у лѣто случава, кадъ се медъ проспе по земли, као што смо предрекли.

§. 83.

Како отъ шудица напасствуемыиъ кошницама помоћи можно?

Простый и незлобный начинъ имамо: Предреклисмо, да пчеле крадљиве прилику шраже како бы се непримѣтливо у кошницу увукле, запо само дебела панура парче узети треба, у копуръ сави-

ђице на почетку право у лето не улећу, ноколо и по кошници тамо и онамо немирно, бојажљиво - као сваки крадљивац - летети и пузати обичавају. 5/. Ако приметимо, да пчела, која са стране долети, не стане најпре на кошницу да се одмори, но позаду облеће, а после с великим брзином улети, и та је крадљивица. Зато све могуће знање треба употребити, да се не би збила она пословица: Док те је један луд тужио, онај ће те други већ коцем ударити. Јер туђица ако жива изађе, довест ће са собом велико мноштво, и тако ће се изродити оно тужно позориште, које смо у 80 § описали, ако се лек не донесе. Отуда лако видети можемо колико је нужно прегледати кошнице. Пчелар dakle мора бити увек чврст, брз, и доброг вида. Грабеж и крађа најчешће бивају у пролеће и јесен, када пчеле немају одакле мед сабирати. Често се у лето дешава, кад се мед проспе по земљи, као што смо раније рекли.

§. 83.

Како ог шуђица нападнути кошницама помоћи можемо?

Прост и добар начин имамо: Раније рекли смо, да пчеле крадљивице прилику траже, како би се непримећено у кошнице увукле, зато једно дебело парче папира узети треба, у ролну сави-

саинши, и тако савиенъ у лесто увлеци, тимъ начиномъ неште мопши улениши докъ на напуръ найпре неспану, но шудьица ни една што учинили не сме, иначе зло съ нюомъ. Совѣтно бы да кла было абіе у пролѣтие сице копурове шакове у леста поставили, да се домашнѣ обыкну, а стране нештьеду смети; копуръ овай цѣле године обшапи може. Но када не една него цѣль чопоръ шудьица нападиу на какву кошницу, бадава шьемо копуръ мешати, а лесто затворили несмѣмо; ибо бы се пчеле опѣ поквареногъ воздуха унущра подавиле; У шаковомъ случаю опѣ ширске дебеле цѣвѣ направили, и внутреннѣ мсдомъ на мазану у лесто увлеци, шакотьеду виутрь пчеле одушку имали, а грабителнице крозъ цѣвѣ улѣзти немогу; ибо се уваляю у меду, пакъ онде осипани. Тай само еданъ начинъ имамо пропиву нападенїя. А опровѣ предлагали шаковымъ пчелама опиодъ совѣтно иїе; ибо на медъ и моси шудас пчеле опѣ нарави грамзе, слѣдовашено шиениу самъ себи наносимъ; а друго самъ с пчеларь кривъ што нападенїя терга; шаково дакле што годъ кушати опиодъ совѣтно, а и свободно иїе. Нанослѣдокъ найболѧ е спварь неимати близу шудьи кошница; ибо у многоразличномъ саспанку, найвише се грабежка случава, пчеларь дакле ако миранъ быши жели, некъ повари на кола, пакъ некъ иде на друго мѣсто.

савити, и тако савијен у лето увући, тим начином неће моћи улазити док на папир претходно не стану, но туђица ни једна то учинити не сме, иначе зло с њом. Саветно би dakле било одмах у пролеће још ролне такве у лета поставити, да се домаће навикну а стране неће смети, ролна ова целе године остати може. Но када не једна него цео чопор туђица нападне на какву кошницу, бадава ћемо ролну стављати, а лето затворити не смемо, јер би се пчеле од поквареног ваздуха унутра погушиле. У таквом случају од трске дебеле цев направити, и изнутра медом намазану у лето увући, тако ће унутра пчеле одушку имати а грабљивице кроз цев јући не могу, јер се уваљају у меду пак онде остану. Тад само један начин имамо против нападања. А отров постављати таквим пчелама отуда саветно није, јер на мед и моје и туђе пчеле подједнако наваљују, према томе штету сам себи наносим. А друго сам је пчелар крив што нападање трпи, тако dakле штогод пробати отуда саветно а и слободно није. Напослетку најбоља је ствар немати близу туђих кошница, јер у много разлиčном скупу највише се грабеж дешава, пчелар dakле ако миран бити жели, нек товари на кола, пак нек иде на друго место.

§. 84.

§. 84.

Како пъсмо познати шудъице отъ кудасу; и како съ нима постулати надлежи?

Ласно съзнати можемо отъ кудасу шудъице, ако сирѣчъ у чанакъ иѣчио пепела, праха, и упучене крепе метнено, после иѣколо кошкаріи шудъице, кое грабленія полне изъ кошнице излазе, и дому спѣше, у нутра пустимо, и толико долго у чанку валямо ихъ, докле се добро неуважаю, и белегу неузимаду по којојихъ познати можно; после по едну пустини и позорствованіи вали куда лепе, у нашу ли којо кошнице или на другу страну? Ако первый пупъ право недознамо откудасу; да повторимо, и третій пупъ и пр.: и тако да продолжарамо, докле насъ до свои собственни кошица недоведу.

1). Ако съ шудъице изъ собственогъ нашегъ пчелника, то чрезъ шудъице утѣснену кошнице — ако пъе на концу лѣта или есени били — съ найячомъ промѣнили треба. Ако се после промѣнія заовоеванскошнице съ богатомъ, у утиѣсненой пчеле непримире, но и слѣдующій дань невеселе излазе, изѣбѣсткій знакъ естъ, да су лишене мапице. Зато найпре мапицу прибавили, а по томъ промѣнія творити вала.

2). Ако ли шудъице изъ чуждегъ пчелника долазе, то пчелару чие су шудъице добромъ речма совѣтовати треба, да промѣни шудъице, прахомъ и пепеломъ изнутра ихъ поспе и смете.

3). Че-

§. 84.

Како ћемо ипознайти туђице одакле су, и како с њима ипоступити треба?

Лако сазнати можемо од куда су туђице, ако дакле у чанак нешто пепела, праха, истуцаног креча ставимо. После неколико таквих туђица, које грабљења пуне из кошнице излазе и кући журе, унутра пустимо и толико дugo у чанку вальамо их док се добро не уваљају и белегу не узму по којој их познати можемо. После по једну пуштати и посматрати вальа куда лете, у нашу или коју кошницу ули на дугу страну? Ако први пут тачно не сазнамо откуда су да поновимо, и трећи пут др. и тако да продужавамо докле нас до својих сопствених кошница не доведу.

1/. Ако су туђице из сопственог нашег пчелињака, то туђицама угњетавану кошницу - ако ће на крају лета или јесени бити - с најјачом променити треба. Ако се после промене освојене кошнице с богатом, у угњетаваној пчеле не примире, но и следећег дана невеселе излазе, известан знак је, да су лишене матиџе. Зато најпре матицу прибавити а по том промену чинити вальа.

2/. Ако туђице из туђег пчелињака долазе, то пчелару чије су туђице лепим речима саветовати треба, да промени туђице, прахом и пепелом изнутра их поспе и збуни.

3/. Че-

3). Често се случава, да изъ више кошница пчеле пропиву другихъ оружія возму, а ниписе могу между собомъ разазнапи, нипи укропипи. У таковомъ случаю лепо кошнице, особито ако е мѣсяцъ Іулій настпао, умалипи треба шако, да не више развѣдъ една пчела у еданпупъ изыти, и у кошницу унипи може; ако бы и ово препятствовавши немогло, то дабы се сраженіе уполило; кое силомъ улѣзти хопьеду, полити ихъ водомъ треба, и видипи тьемо да за еданъ часъ, понеже ниши унипи, ни кое су унупра изыти смеду, несносиму себи отъ воде досаду немогушши поднесши, у свое кошнице врапиписе будушъ.

4). По захождешю солнца завоевану кошницу извернуши треба и посмотриши, ако е мало пчела у нѣой остало, за преседа ю оставилши не можемо; ибо шакова шежко тьесе повратилиши, или тье ю шудьице за мало времена опечь оплѣниши. Зато шакову сѣ другомъ да соединимо.

5). Ако смо шудьице отбили, завоеване пчеле у покой довели, еще себи да не ласкашестусмо, аки бы пчеле наше изванъ погибели быле; но да небы и будущегъ пролѣтія нападенія перпиле, шо слабе кошнице да соединимо, и шакопье безъ погибели быши пчеле наше.

§. 85.

О сраженіи пчелъ.

У глави овой до здѣ о похищеніи пчелъ или о опиманю, када сирѣчъ пчеле отъ другихъ медъ опи-

3/. Често се дешава, да из више кошница пчеле против других оружје узму, а нити се могу међу собом распознати, нити укротити. У том случају лето кошнице, особито ако је месец јул настао, умањити треба тако, да не више осим једна пчела у једанпут изићи и у кошницу ући може. Ако их ово спречило не би, то да би се сукоб умањио, које силом улазити хоће полити их водом треба и видећемо да за један час, будући да нити ући, ни које су унутра изаћи смеду, несносну себи од воде досаду не могући поднети, у своје кошнице вратиће се.

4/. По заласку сунца освојену кошницу изврнути треба и посматрати, ако је мало пчела у њој остало, за пресада је оставити не можемо, јер таква тешко ће се опоравити, или ће је туђице ускоро опет опленити. Зато такву с другом да спојимо.

5/. Ако смо туђице одбили, нападане пчеле у мир довели, још себе да не умиљавамо, ако би пчеле наше изван опасности биле, да не би и следећег пролећа нападе трпеле, то слабе кошнице да спојимо и тако ће без опасности бити наше пчеле.

§. 85.

O сукобу пчела

У глави овој довде о пљачкању пчела или о отимању, када дакле пчеле од других медоти-

оптимаю и краду, бесѣда е была: а садѣть пьемо говорили о сраженіяхъ, коя се кромѣ грабленія слушаю. Пчеле кадѣ у полю о свои послови бавесе, весьма су кропике и мирне, ниппі се опѣ наѣтни себи бранити обычествую, довольно имѣ с то, ако само устепын могу; у кошницама су пакъ злобне и сердитие. Внѣ кошнице у време ройдбе пчелс се блю. Кадсе два роя за едно ухваите, еданѣ на другогъ нападне, и съ великимъ сраженіемъ хотье да побѣди. Кадѣ рой са своїмъ майницомъ изъ кошнице испадне, и на другога неспрессекогъ роя навали, бой иначе несовершуесе, разѣ съ погибелю кое годъ отъ обоихъ маницахъ. Г. Георгій Шабличовскій у книги своей о пчелама на листу 167 свидѣтельствує, да е онъ, докѣ иѣ времѣ за хватати росве употребляти зачено, многа пчелъ сраженія видіо: Два вели велика роя на полю еданѣ на другога крѣпко се ополче, и еданѣ другога потуби, а шекъ што побѣдитель овай сѣдне, дойде третій, и тако нова и ужаснія брань слѣдовала е, и за едину четвѣрть часа полакъ воинства погибнуло е, заостивше онъ е ухганію, но еще быо иѣ конецъ сраженію, толикосусе у яросии дуго биле, да у полдне два е шеста часія живы остало. У сраженію пчела найболѣ е употребиши хладну воду и дымъ; ибо водомъ покроплѣне мыслѣшъ да с велика киша преспану: а окадьене единако мирише и примирүссе. У овомъ слушаю е времѧ полезна; ибо сие роееве по наособинно похвашапи можно, и тако сраженіе овде мѣста неима.

Н

ГЛА-

отимају и краду, говор је био, а сада ћемо говорити о сукобљавањима, која се осим грабљења дешавају. Пчеле када у пољу о својим пословима баве се, веома су кротке и мирне, нити се од претњи себи бранити обичавају, доволно им је то, ако само утећи могу, у кошницама су пак злобне и срдите. Ван кошнице у време ројидбе пчеле се бију. Када се два роја заједно ухвате, један на другог нападне, и с великим бојем хоће да победи. Када рој са својом матицом из кошнице испадне и на другога нестресеног роја навали, бој иначе не завршава се, осим са страдањем које год од обеју матица. Г. Георгиј Шабичовски у књизи својој о пчелама на листу 167 изјављује, да је он, док није врећу за хватање ројева употребљавати почео, многе сукобе пчела видео. Два, вели, велика роја на пољу један на другог чврсто се дигну на оружје и један другога погуби, а тек што победитељ овај спусти се, дође трећи, и тако нови и ужасан рат следовао је, и за једну четврт часа пола војске страдало је, преостале он је ухватио, но још сукоба крај није био, толико су се у јарости дugo тукле, да у подне једва је шести део живих остало. У сукобу пчела најбоље је употребити хладну воду и дим, јер водом попрскане мислећи да је велика киша престану, а окађене једнако миришу и примирују се. У овом случају је врећа корисна, јер све ројеве по на особ похватати могуће и тако сукоб овде места нема.

ГЛА-

ГЛАВА VIII.

О Непріятелѣхъ пчелъ.

§. 86.

Какови ющъ непріятеля пчеле имаю.

Весма много непріятеля бѣдне пчелице имаю, како што смо у Ч. I. Гл. XIII предсказали; отъ свакогъ почти животныхъ рода жестока нападенія прпе, као шпосу птице, кое мухе, а наипаче пчеле: понежесу сладке, хвашаю и еду. Брегунице, свраке, ове спану на кошницу, прободу ю, и долгимъ езыкомъ извлаче пчелс и прожиду; шакове дакле пушкомъ пощупши, или у замке похватачи треба. Жабе, гущерове, и зміє шакожде пощупши, золѣве попаманиши. Отъ чепвероножныхъ мышеви, ласице, крпине, по шума пакъ лисице и медведы много досадью кошнициама, зато и ныи испреблявали, колико е годъ могутъ, потрудилиссе вала. Противно е пчелама и то, ако у влажной ями, подруму, или соби зимую; ибо поплесниве, и влага шако кроѣнъи удари, да многе честно и са свимъ помру. Мачку съ пчелама защворили, или поредъ пчела обвыкнуши ніс добро; ибо непріятно задысанѣнѣзино терпили немогутъ,

и

ГЛАВА VIII

О непријатељима пчела

§. 86.

Каквих још непријатеља пчеле имају

Веома много непријатеља бедне пчелице имају, као што смо у Ч. I. Гл. XIII предсказали. Од сваке скоро животињске врсте жестока нападања трпе, као што су птице, које мухе, а највише пчеле, будући да су слатке, хватају и једу. Брегунице, свраке, ове стану на кошницу, прободу је и дугим језиком извлаче пчеле и прождиру, такве дакле пушком побити или у замке похватати треба. Жабе, гуштерове и змије takoђе побити, стршљенове потаманити. Од четвороноžних мишеви, ласице, кртице по шуми пак лисице и медведи много досађују кошницима, зато их истребљивати, колико је год могуће, потрудити се вальа. Непријатно је пчелама и то, ако у влажној јами, подруму или соби зимују, јер поплеснаве и влага тако кроз њих удара, да многе често и са свим помру. Мачку са пчелама затворити, или поред пчела навикнути није добро, јер непријатно задисање њезино трпети не могу,

и

и отъ нечислоще мачіе ослабѣваю, умиру, и погибаваю. Главнии еще пчелама нашима непріятели есу червы.

§. 87.

Черви.

Ове пчелѣ непріятель мы во обще тада упазимо, кадѣ веть чрезъ ныи повреждене кошницае или дѣйствицелно погибну, или у ближайшемъ спенену погибели находссе. Черви изъ яйца лептировъ происходе. Лептири яйца у роглѣвы и пукопина кошницае снесу, изъ кои легусе первиши, и безпримѣшилно у сашье се увуку, ныи проверше, и недозрѣломъ плоду кидаю крила и ноге, чаурице едну за другомъ иако испрогрызаю, како голь крпине землю. Найпосле цѣлое пчела спросене окруже паучинимъ шканіемъ шако, да никакова пчела ово зло изѣбѣши нѣ у состоянію. Испина, да пчеле наеѣтъ овай добро примѣши, но тада еданъ червиль съ другима кръючиисе, у кои голь рогаль приклонисе, и предьомъ паукова себе покрѣ. Слаба кошница отъ червы защищипи се-бе не може. Непріятели овы умножаваюсе не-престанно, шако, да найпосле пчелѣ червомъ усту-пили принуждене, као роевы изъ кошницае свои излазе, оставивши пуну, шако да рекнемъ кушъ, пакъ съ празнимъ рукама жилища себѣ индѣ тра-же. Богата кошница испина да отъ червы чи-

Н 2

спи-

и од нечистоте мачије ослабљавају, умиру и пострадају. Главни још пчелама нашим непријатељи јесу црви.

§. 87.

Црви

Ове пчела непријатеље ми уопште тада запазимо, када већ кроз њих оштећене кошнице заиста пропадну или у најближем степену про- пасти налазе се. Црви из јаја лептирова произи- лазе. Лептири јаја у рогљевима и пукотинама кошнице снесу, из којих легу се црвићи, и неприметно у саће се увку, њега проврте и недозрелом леглу кидају крила и ноге. Ђелије једну за другом тако испрогризају, као год кртице земљу. На крају целу грађевину окруже паучинастим ткањем тако да никаква пчела ово зло избећи није у стању. Истина, да пчеле насртaj овај добро примете, али тада један црвић с другима кријући се, у који год рогаљ склоне се и пређом паучине себе покрије. Слаба кошница од црви заштитити себе не може. Непријатељи ови умножавају се непрестано, тако да на крају пчеле црвима уступити принуђене, као ројеви из кошнице излазе, оставивши пуну, тако да кажем кућу, па с празним рукама обиталиште себи негде траже. Јака кошница истина да од црви чи- сти-

стшишисе може, но многога шруда, да бы се совер-
шено очистила, потребуе.

§. 88.

Знаменія червовъ у кошницы находящихся.

Ако у лешу или у кошницы усмотримо черна зерница, зернамъ барута подобна.

2). Ако найдемо отъ частии єбле, а отъ частии сѣде довольно вешь зреле младе пчелице раскинуше, ш. е. ноге, крила, преднѣ или спрѣжнѣ частии пчела: или вешь излежене паучиномъ умощане, и усуканимъ крилма пчелице предъ кошницомъ да се валяю.

3). Ако примѣнимо мершве чрезъ пчеле на полѣ извучене црвишье.

4). Ако поклонице надъ плодомъ не еднако подвигнуше отъ проходящи червы, као землю отъ крпина изрывену упазимо. Ако су нѣке плода пчелъ чаурице отворене, кое бы иначе затворене быти морале. Ако младе еще у чаурицама находящеся пчеле усиливаюсе изъ чаурица освободишисе, но паучина имъ препятствиуе. Ово су очевидна зна-
менія червы.

§. 89.

Лѣкарства.

Кадъ отъ червы пчеле освободили хопьемо,
потреба пчеле съ плода дымомъ отгнati, шада тъе
и червы отъ плода отспутиши, и изъ сапья по-
испа-

стити се може, но много труда, да би се савршено очистила треба.

§. 88.

Знаци црва у кошници налазећих

Ако на лету или у кошници приметимо црна зрица, зрнима барута слична.

2/. Ако нађемо од дела беле, а од дела седе доволно већ зреле младе пчелице раскинуте, тј. ноге, крила, предње или стражње делове пчела, или већ излежене паучином умотане и усуканим крилима пчелице пред кошницом да се ваљају.

3/. Ако приметимо мртве од пчела напоље извучене црвиће.

4/. Ако поклопце над леглом неједнако подигнуте од пролажења црви, као земљу од критица изривену опазимо. Ако су неке легла пчела ћелије отворене, које би иначе затворене бити морале. Ако младе још у ћелијама налазеће пчеле труде се из ћелија ослободити се, но паучина им спречава. Ово су очевидни знаци црви.

§. 89.

Лечење

Када од црви пчеле ослободити хоћемо, треба пчеле с легла димом отерати, тада ће и црви од легла одступити и из саћа по-

испа-

испалати. После са́мъ дервищемъ ударали лагано, да небы се поломило, тако и сакривени цервы на полѣ шье произыпти; ове како изъ кошице испадну ногазити и попутны треба, а кошицу на предьашнѣ мѣсто оставили. То иѣколико дана повторавали. Ако су се у кошицы цервы толико вепь умножили, да су цѣле сатовъ редове изгладали, и извершили, таково са́мъ, у коему се мольцы и цервы коекакви находе, сасвимъ изсѣпти валя; и такопыне се пчеле отъ цервы освободили.

§. 90.

Лѣкарство хранително отъ цервы.

Ако су вепь цервы у кошицы гнѣзда завели, шежко е ныи безъ вреда отъ птуду изгнани. Кошице пакъ опъ ныи сохранили можно: ако се сирѣчь честно съ поля и изнушира све щельи и пуконине ножемъ очисте. Слабой кошицы многи восакъ оставили не треба, кога пчеле довольно покрыти немогу; напи пакъ восакъ овай изсѣпти, но такову кошицу прибавленіемъ пчелъ укрѣпти. Старе разные кошице, у коима су вепь бывале пчеле, прежде роева добро валя очистили; ибо между заостравшегъ воска уломцы радо се солержава сѣме цервовъ. Цервльи же и осквернѣне кошице више неупотреблявали, развѣ числивѣше очищене лѣпъ е совѣтъ. Но о овомъ быти шье време кадѣ къ роевомъ прейдемо.

ГЛА.

испадати. После саће дрвцетом ударати лагано, да не би се поломило, тако и сакривени црви наполье ће поизлазити. Ове како из кошнице испадну погазити и потући треба, а кошницу на пређашње место оставити. То неколико дана понављати. Ако су се у кошници црви толико већ умножили, да су целе редове саћа изглодали и извртили, такво саће, у којем се мольци и црви којекакви налазе, са свим исећи вальа, и тако ће се пчеле од црви ослободити.

§. 90.

Лечење шишћењем од црви

Ако су већ црви у кошници гнезда установили, тешко је њих без штете од туда истерати. Кошнице пак од њих сачувати могуће ако се дакле често споља и изнутра све прескотине и пукотине ножем очисте. Слабој кошници многи восак оставити не треба, кога пчеле доволно покрити не могу, нити пак восак овај исећи, но такву кошницу додавањем пчела појачати. Старе празне кошнице, у којима су већ биле пчеле, пре ројева добро вальа очистити, јер међу заосталим комадићима воска радо се задржава семе црви. Црвљиве и оскрнављене кошнице више не употребљавти осим уредно очишћене леп је савет. Но о овом ће бити времена када к ројевима пређемо.

ГЛА-

ГЛАВА IX.

О дѣйствишиелномъ умноженїи пчелъ,
или о наравни роевы.

Предувѣщаніе.

Главное пчеловодца попеченіе есть, да отъ пчелица свои много меда и воска добиє; за получими ово, наиболѣе средство много кошница держати. Кадѣ бы мы за цѣло лѣто добре паше пчеламъ нашимъ прибавляти шако хотѣли, како чѣмо можемо; совѣтно бы было вище число кошница держати, да толь сладостная благовонныхъ цвѣтovъ вешиства безъ плода и всуе у воздухъ не изчезаваю. Добрый пчеларь еще у почепку проѧлѣтия опредѣлити долженъ есть, хощетъ ли чи-слово кошница умножавати, можетъ ли, или непѣ, да бы потребная къ тому себи предуготовити могао. Да рекнемо да хотѣе умножавати; ибо свакога е ово найверѣе попеченіе, конецъ и намѣреніе шруда и бгова. Овде пьемо дакле изясниши каковимъ начиномъ пчеларь кошнице умножити може: а када ихъ умножи, како бы изъ ини више меда и воска имали могао.

Нѣ.

ГЛАВА IX

О стварном умножавању пчела,
или о природним ројевима

Предсаветовање

Главно пчелара старање јесте, да од пчелица својих много меда и воска добије. За добити ово, најбоље је средство много кошница држати. Кад би ми за цело лето добре паше пчелама нашим прибављати тако хтели, као што можемо, саветно би било већи број кошница држати, да толика сладост ароматичних цветова материје без плода и све у ваздух не изчезавају. Добар пчелар још у почетку пролећа определити се дужан је, хоће ли број кошница умножавати, може ли, или неће, да би потребно према томе себи припремити могао. Да рекнемо да хоће умножавати, јер свакога је ово највеће старање, крај и намера труда његова. Овде дакле изнети каквим начином пчелар кошнице умножити може, а када их умножи, како би из њих више меда и воска имати могао.

Не-

Нѣкіи мысле, да е то све єдно, или имѣти
више кошница а не богаты; срѣ е онда у више
кошница медъ и восакъ раздѣленъ: или имѣти ма-
нѣа богати; ибо ово важностію побѣдили тье
другихъ множесство; и шако скажу: да бы толи-
ко воска и меда было изъ више мершави, колико
изъ манѣа дебльи; заключаваю дакле да е свагда
потребнѣе число кошница умножавати. Но овде
добро некѣ разсуде: Испина да пчеле кадѣ се рою
умножаваю кошнице, но понеже кѣ приуготовлѣ-
нію роя много времене потребую, кое бы време
иначе само у доношенію меда и воска попрошиле.
Кадѣ намѣ пчеле многе роеве даю, свагда погибе-
ли умерщвлѣнія не само роева, но и стари кош-
ница боятися можемо; развѣ ако бы — что се
редко случава — сверху надежде добра година бы-
ла. Изъ овы явно есть, да кои годъ кошнице свое
умножавати хотѣ, на роеве само сматрати мо-
ра. Совѣтъ е добаръ, да пчедарь у умноженію
кошница неспѣши; ибо еще перве новога домовод-
ства године, све пчеле изгубити може, коихъ по-
гибли самъ тье узрокъ быти. Да небы дакле о
погибели овыхъ жалю, манѣкошница некѣ держи,
то есть: може держати по воли колико хотѣ,
само великому множесству роева да препятствує,
и лагано у умноженію кошница да поспупа.

Неки мисле да је свеједно, или имати више кошница а нејаких, јер је онда у више кошница мед и восак раздељен, или имати мање а јаких, јер ово важношћу побит ће других мноштво, и тако говоре: да би толико воска и меда било из више нејаких колико из мање а јаких, закључују дакле да је увек потребније број кошница повећавати. Но овде добро нек расуде: Истина да пчеле када се роје умножавају кошнице, но будући да к припремању роја много времена требају, које би време иначе само у доношењу меда и воска потрошиле. Кад нам пчеле много ројева дају, увек опасности страдања не само ројева, но и старих кошница бојати се можемо. Поготово ако би - што се ретко дешава - изнад очекивања добра година била. Из овога јасно је, да који год кошнице своје умножавати хоће, на ројеве само мотрити мора. Савет је добар, да пчелар у умножавању кошница не жури, јер још прве економије године, све пчеле изгубити може, чијег страдања сам ће узрок бити. Да не би дакле за страдање ових жалио, мање кошница нек држи, то јест може држати по воли колико хоће, само велико мноштво ројева да спречи и лагано у умножавању кошница да поступа.

§. 91.

§. 91.

Како кошнице умножити можно?

Двоякимъ начиномъ кошнице наше умножавати можемо.

1). Ако пчеле пуспимо, да се своимъ наравнимъ побуждениемъ рое; кое наравными или естественными роевы наречемо.

2). Кадъ сами пчеле раздѣлюемо, и роеве искусствомъ чрезъ хитрость человѣческу сами сочинявамо, шакове художественне роеве зовемо. Оба начина есу полезна; наравній обаче роевы ако у свое време бываю, много су боли отъ художественній.

§. 92.

Роевы естественны.

Роевы овы наравнимъ побуждениемъ изъ спаре кошнице изыду и себи особито обытвалице тираже; а шо онда быва кадъ се народъ шако умножи, да се у кошницы почти вмѣстими не може; и ако шолико меда имаду, колико новый рой себи на путь узти, и будущій домъ свой снабдѣши може: Ибо пчеле предсматраю да се не бы непогодно време случило, и ньма за препитаніе членибудь меда собрати препяствовало. И шо е узрокъ да чеспо многонародна кошница худе године весма поздно роеве пущати заче; ибо новый рой, ако ньма шта са собомъ понели изы-

ти

§. 91.

Како кошнице умножишћи могуће?

Двојаким начином кошнице наше умножавати можемо.

1/. Ако пчеле пустимо, да се својим природним подстицајем роје, које наравним или природним ројевима називамо.

2/. Кад сами пчеле раздељујемо и ројеве искуством кроз хитрост људску сами правимо, такве вештачке ројеве зовемо. Оба начина су корисна, природни међутим ројеви ако у своје време бивају, много су бољи од вештачких.

§. 92.

Pојеви природни

Ројеви ови природним подстицајем из старе кошнице изађу и себи посебно станиште траже, а то онда бива када се друштво тако умножи, да се у кошници готово сместити не може, и ако толико меда имају, колико нови рој себи за пут узети и будући дом свој снабдевти може. Јер пчеле предвиђају да се не би непогодно време десило и њима за прихранјивање што било меда сабрати спречило. И то је узрок да често с много друштва кошница рђаве године веома касно ројеве пуштати почне, јер нови рој, ако немашта са собом понети изи-
ћи

тии нешъе, ако ли имао буде, шо предводиша сел-
ствомъ матица громадно изыдье. У роеню ако
матица у кошицы заоспане, а нѣкѣ пчеле вешь
излениле єсу, аби шье се све повраниши. Кађ
се матица — коя честно послѣдня съ роемъ и-
лази — подигне, све пчеле нѣйой слѣдују, и шако
се или о какой зеленої грани повѣссе, или ако е
шума близу, у шупљину распа, или у пещеру
каковунибудь преселе. Ако мѣсто оно, гдису коши-
цице положене никаковији дрва имало небы, шо нуж-
дно с на 200 корачай, шако зовоме чове укопали,
о коима бы се роеви повѣшани могли. Ако пакъ
кошица роеве испуштаю, знакъ е, да много еще
празна мѣста имаду, кое испуниши мораю, или
да нейма меда; оповудаћи дакле доводимо, да ако
е кошица шако велика, да ю текъ једва при кон-
цу Јуніа испуниши могу; или ако шако поздно зач-
ну пуштани роеве, да вешь збогъ краткости вре-
мена весма мало себи прибавилиши могу, нїе дивно;
ибо е неизбѣжима погрѣшка у томъ учинѣна,
чило е кошица опиветъ велика.

Ако бы когодь запышиао, зашто поне мала
кошица, коя е полна пчела у свое време нероисе?
шому овако опиѣспишуемо: запо, ибо меда до-
вольно нейма. А меда опеть довольно нейма за-
то, што кађ е пчеларь у пролећье санье подре-
зивао, или е у негреме, или неспособно подрезао.
У негреме быва около конца Апрѣлла; еро бе он-
да санье вешь плодородијемъ наполнено, и шако
съ

ћи неће, ако ли имао буде, то предвођењем матице масовно изађе. У ројењу ако матица у кошници заостане, а неке пчеле већ излетеље су, одмах ће се све повратити. Када се матица - која често последња с ројем излази - подигне, све пчеле за њом следе, и тако се или о каквој зеленој грани обесе, или ако је шума близу, у шупљину храста, или у пећину било какву преселе. Ако место оно, где су кошнице постављене никаквог дрвећа имало неби, то је потребно на 200 корака, такозване сове укопати, о којима би се ројеви обесити могли. Ако пак кошнице ројеве не пуштају, знак је, да много још празног места имају, које испунити морају, или да нема меда. Одавде dakле закључујемо, да ако је кошница тако велика, да је тек једва при kraju јуна испунити могу, или ако тако касно почну пуштати ројеве, да већ због краткоће времена веома мало себи прибавити могу, није задивљујуће, јер је неминовна грешка у томе чињена, што је кошница много велика.

Ако би когод запитао, зашто иако мала кошница, која је пуна пчела у своје време не роји се, томе овако одговарамо: зато, јер меда доволјно нема. А меда опет доволјно нема зато, што кад је пчелар у пролеће саће подрезивао, или је у невреме, или је неспособно подрезао. У невреме бива око kraja априла, јер је онда саће већ леглом напуњено, и тако

c

съ воскомъ неизброено число млады пчелица изреже, слѣдовашело пчеле сву надежду о будущемъ пло-дородио сюмъ изгубе: и за цѣлое почти лѣтнное време само о шомъ наспояваю, какобы шпену свою надокнадипи могли, а собраніе меда са свимъ пренебрегну. 2). Неспособно подрезуе, ако у во-ску много меда опузме. Неправилно с оныхъ мнѣніе, кои доказую, да тьду чрезъ подрезыванѣ са-шья пчеле прилѣжніе быти. Истина да скоро до землѣ зависяще празно сапье подрезали треба, обаче не весма wysoko; ибо колико опузмемо, то-лико пчеле накнадипи мораю.

2). Причина есть непогода, зло и ветровито време. Често пчеле сва потребная кѣ роенію имаду, но ако случайно ветровы и кише наспану роитисе не могутъ. Непрестанно за 8 дана зло време, чини, да кѣ роенію веть готове пчеле у опчаянію машице на полѣ изгоне, и поубію; а после кадѣ наспане лѣпо и сїайно време, понеже машице не имаю, роитисе више не могутъ.

3). Ако су кошице весма у близу поспавлѣне; ибо онда пчеле изъ едне и друге кошице шакосе познаду, да у кошице свое взаимно по произволенію уходе и исходе, и шако мало по малове почти пчеле прелазе изъ едне у другу кошицу: Позорствовати дакле треба, да се кошице у близу напоставляю.

4). Кошице да не буду отъ солнца заслонѣне; ибо ако у заклону буду никакадесе роипи испыт-ау. Оппіду быва, да кадѣ кошица сва потреб-на

с воском неизбројив број младих пчелица изреже, према томе пчеле сву наду о будућем леглу свом изгубе и за цело скоро летње време само о томе настоје, како би штету своју надокнадити могле, а сабирање меда са свим занемаре. 2/. Неспособно подрезује ако у воску много меда одузме. Неправилно је оних мишљење, који доказују, да ће кроз подрезивање саћа пчеле вредније бити. Истина да скоро до пода висеће празно саће подрезати треба или не веома високо, јер колико одузмемо, толико пчеле надокнадити морају.

2/. Разлог је непогода, лоше и ветровито време. Често пчеле све потребно за ројење имају, но ако случајно ветрови и кишне настану ројити се не могу. Непрестано за 8 дана лоше време, чини да за ројење већ спремне пчеле у очајању матице наполье изгоне и поубијају, а после када настане лепо и блиставо време, будући да матице не имају, ројити се вишне не могу.

3/. Ако су кошнице веома близу постављене, јер онда пчеле из једне и друге кошнице тако се познају, да у кошнице своје узајамно по слободној воли улазе и излазе и тако мало по мало све скоро пчеле прелазе из једне у другу кошницу. Пазити дакле треба да се кошнице у близу не постављају.

4/. Кошнице да не буду од сунца заклоњене, јер ако у заклону буду никада се ројити неће. Отуд бива, да код кошница све потреб-

но

на има, а ни едногъ роя непуща, ако юй само мѣсто промѣнило, аби роитися зачне. Колико више роева кошница пустпи, толико више бояти се треба; ербо шимъ начиномъ укидасе число радилица пчела, мало ихъ заостпане, немогу довольно меда собрати, и шако на зимнишу препитанія неимаюти погибну. Кои шакове слабе кошнице придержава, принужденъ шье быти ини у зиму препипавати, медъ куповати, или собственый кои бы продати могао препитанію ињевомъ задержавати необходимо мора. И шако отъ кога бы помоши очекивати могао, онога съ великотъ штепломъ својомъ у найгоре време едва придержавати принуждавате пчеларъ. Две добре кошнице више чине, нежели зо слаби роева. Пчелама, кое до почепка Іуліа сатье медомъ наполниле иницу, роидбу препятствовати треба: ибо шаковый рой после весма мало что у полю — понеже с пољемъ покошено — найти може.

§. 93.

Колико роева отъ едне кошнице узети треба?

Пчеларъ каљъ кошнице за роенъ разлучус, на слѣдующе окресности да позорствує:

1). Есу ли яке или слабе кошнице? ибо изъ богатыхъ више роева и наравны очекивати, и художественій самъ сочинявати може. Слабимъ кошницама опишъ роитися да не дозволи.

2).

но има, а ни једног роја не пушта, ако јој само место променимо одмах ројити се почне. Колико више ројева кошница пусти, толико више бојати се треба, јер тим начином смањује се број пчела радилица, мало их заостане, не могу довольно меда сабрати и тако у зимовању хране немајући страдају. Који такве слабе кошнице задржава, принуђен ће бити њих у зиму прихранјивати, мед куповати, или сопствени који би продати могао храни њиховој задржати неопходно мора. И тако од кога би помоћи очекивати могао, онога с великим штетом својом у најгоре време једва издржавати принуђава се пчелар. Две добре кошнице више чине, него 30 слабих ројева. Пчелама, које до почетка јула саће медом напуниле нису, ројидбу спречити треба, јер такав рој после веома мало шта у пољу - будући да је поље покошено - наћи не може.

§. 93.

Колико ројева од једне кошнице узећи треба?

Пчелар када кошнице за ројеве разделяје, на следеће околности да пази:

1/. Јесу ли јаке или слабе кошнице, јер из богатих више ројева и природних очекивати, и вештачких сам сачињавати може. Слабим кошницама отуда ројити се да не дозволи.

2/.

2). Какова е паша? плодно ли или неплодно показвусе лѣто? Пчеле саме ошѣ еспественногъ и љкогъ побуждѣй мису тако склонне къ роеню, кајъ слабу, као кајъ богату пашу предвиде. Разуманъ обаче пчларъ више предвиди и надаписе може, него да сва по еспственному течению самимъ пчелама управлени оспави; запо све окрестности да порядочно и соузно промысли, и шако число роева да измѣри.

3). Спаралисе веши ма о умножени кошница или о меду и воску? Пчеларь кајъ веши опредѣленное число кошница има; нека недопушта да више роева изыду, него колико сумња да шье будуще зиме случайно погибнути. А оспале кошнице за то нека держи и умножава, да медъ носе и саше воде: веши ако се нада, да шье кипонибудѣ за содержание ошѣ и љга и љколико купили, шада иполико роева оспавити може, колико е продати на мѣро.

§. 94.

Каковимъ начиномъ препятствовано можно кошницама да се не рое?

Первсцу рою ни найманѣгъ препятствїя учинити не треба: ибо онъ изъ овогъ узрока изходи, чпо кошница весма много народа имаде, а припомъ и меда, ошѣ коего чипонибудѣ на пунь се би узели може. Число пчела, кое у первсцу рою

и з-

2/. Каква је паша, родно или неродно показује се лето? Пчеле саме од природног неког подстицаја нису тако склоне ка ројењу кад слабу, као кад богату пашу предвиде. Разуман међутим пчелар више предвиди и надати се може, него да све по природном току самим пчелама управљати остави. Зато све околности да редом и савесно промисли и тако број ројева да измери.

3/. Стара ли се више о умножавању кошница или о меду и воску? Пчелар када већ одређен број кошница има, нека не допушта да више ројева изађу, него колико сумња да ће будуће зиме случајно страдати. А остале кошнице зато нека држи и умножава, да мед носе и сађе воде, већ ако се нада, да ће ко било за држање од њега неколико купити, тада толико ројева оставити може, колико је продати решио.

§. 94.

Каквим начином спречити могуће кошницама да се не роје?

Првенцу роју ни најмањег спречавања учинити не треба, јер он из овог узрока излази, што кошница веома много друштва има, а при том и мед, од којег нешто за пут себи узети може. Број пчела, које у првенцу роју

из-

исходи, неисходи зато, что бы насиліемъ точно было, но что у сдной кошницы излишно есть. Впоричномъ рою шакожде препятствовани не вала; ибо се и овай може содержати. Ако бы пакъ она испа кошница и трепьетъ еще роя пустити хотѣла, то свакимъ возможнмъ начиномъ да му препятствуемо. Праведно дакле сваки знаши жели, каковимъ с начиномъ шаковой кошницы препятствовани можно: шекъ что другій рой изыде, аbie кошницу ону коя га е пустила, прилѣжно некъ прегледа пчеларь, и ако примѣти да се на саму много трупови чаурица находи, то шакове или ножемъ изсѣщи, или заклопце съ ныи поскидаши еще онай испый дань да непропусти; и шако ше аbie супра дань примѣтиши да е велика у оной кошницы шишина, и да прудолюбиво све трупово на полѣ износсе. Тимъ начиномъ о далшей роидбы ни мыслиши непѣть; ибо безъ трупова младе пчелице произвесши не могу. А дабы новѣ трупово на мѣсто оныхъ, коесмо изрѣзали произве-^{ле,}²¹ дань потребую, но понеже за оно време нишиша собирали небы могле, зато мысль о далшей роидби са свимъ отбаще; све матицѣ, коихъ се ивише у чаурицамы живы находи, поубийю, а само едну задерже.

§. 95.

Како вала ломотыя пчелама да се рое?

Многочисленнымъ начиномъ пчелари у роеню пчелама помажу. Нѣкіи у пролетье предложу мле-

ко

излази, не излази зато што би насиљем гоњен био, но што у једној кошници сувишан је. Другенцу роју такође спречавати не ваља, јер се и овај може задржати. Ако би пак она иста кошница и трећег још роја пустити хтела, то сваким могућим начином да му спречавамо. Исправно дакле сваки знати жели, каквим је начином таквој кошници спречавати могуће. Тек што други рој изађе одмах кошницу ону која га је пустила брижљиво нек прегледа пчелар, и ако примети да се на сађу много трутовских ћелија налази, те такве или ножем исећи или поклопце с њих поскидати још онај исти дан да не пропусти, и тако ће одмах сутрадан приметити да је велика у оној кошници тишина и да трудољубиво све трутове напоље износе. Тим начином о даљој ројидби ни мислити неће, јер без трутова младе пчелице произвести не могу. А да би нове трутове на место оних, које смо изрезали, произвеле 21 дан требају. Но будући да за оно време ништа сабирати не би могле, зато мисао о даљој ројидби са свим одбаце, све материце, којих се и виште у ћелијама живих налазе, поубијају и само једну задрже.

§. 95.

Како ваља помоћи пчелама да се роје?

Многобројним начинима пчелари у ројењу пчелама помажу. Неки у пролеће предлажу млечко

ко овчіе , аки бы чрезъ по кѣ вящшему своему умноженію охоту добиле: Нѣкіи чеслю кошнице кадили обычествую ; акабы дымомъ кѣ умноженію пчеле возбудили могли. Нѣкіи вїнскій спрѣтъ съ медомъ помешаю , дабы чрезъ ово пчелс хитростинь и охоту у доброме леженю плода добиле. Разній разная пворе и употребляю . Но овы начини никакова успѣха , ни ползс не приносе. Знаамо , да се пчеле онда рое , кадъ се доволно у кошницы умноже , наипаче кадъ више матица имаду . Ако у богатой кошницы матица у пролептье онѣ излишилъ ношения яйца ослаби , немощна буде и умре , радилице пчеле нову матицу себи излегу и роюсе.

Мершавымъ пакъ у росію овако помочь можно : У почепку пролептья докъ пчеле изъ цве-шья никакова еще меда добияти не могу , сваки дань мало меда имъ у вече дани треба , а у юпру рано што нису преко ноцъ изеле , отнепи , да не-бы чрезъ то шудьице у кошницу свою дозвао пчеларь.

Ако е вепъ медъ давати почесо , допле некъ продолжава , докле се годь богата паша неукаже т. е. докле годь древа цвѣтати не зачну . Тако ште пчеле рано роиписсе . Искусство насть научава , да меліssa или матичнякъ зовома права пчеламъ есть весма полезна , и да ароматіческій мурисъ нѣнъ много помаже росомъ у исхожденю . Найпосле и

тто

ко овчије, како би кроз то ка већем својем умножавању вољу добиле. Неки често кошнице кадити обичавају, како би димом ка умножавању пчеле побудити могли. Неки вински алкохол с медом помешају, да би кроз ово пчеле брзину и вољу за добро лежење легла добиле. Разни разно чине и употребљавају. Но ови начини никаквог успеха ни користи не доносе. Знамо да се пчеле онда роје, када се у кошници довольно умноже, нарочито када више матица имају. Ако у богатој кошници матица у пролеће од претераног ношења јая ослаби, немоћна буде и умре, радилице пчеле нову матицу себи излегу и роје се.

Слабим пак у ројењу овако помоћи могуће: У почетку пролећа док пчеле из цвета никаквог још меда добијати не могу, сваки дан мало меда им увече дати треба а ујутро рано што нису преко ноћи појеле, однети, да не би кроз то туђице у кошници своју дозвао пчелар.

Ако је већ мед давати почeo, дотле нек продужава, докле се год богата папа не укаже тј. докле год дрвеће цветати не почне. Тако ће пчеле рано ројити се. Искуство нас учи да мелисса или матичњак звана трава пчелама је веома корисна и да ароматски мирис њен много помаже ројевима у излажењу. На kraју и

то

что знали вала, да чародѣйства, баяни, и другие
косякаве употреблене будалашине пчеламъ на-
шымъ у умноженію, и роенію на ползу были не
могутъ.

§. 96.

Каково се полеченїе изыскане жаде роевы исходу.

Када роевы исходу пчеларь позорствовати
мора

1). Да небы матица наиначе спара у шрави
погинула, зато чистопла предъ кошницама да
буде.

2). Да се рой на высокомъ мѣсту неухвати,
зато колико е возможно, близу пчелника весьма вы-
сока древа да нису.

3). Да два, три, или више роева, кои у едан-
путь изыду, не смышаюсе.

4). Празнике, у кое роеве хватати намѣрова,
очищене и гопове да буду. Г. Георгій Щабичов-
скій свидѣтелствує, да е онъ пакове съ меліс-
сомъ изъ нупра пропирао съ великимъ успѣхомъ.

5). У време роидбе, када е лѣпо и чисто вре-
ме, отъ 7 утреннѣгъ до 5 по полудневногъ часа
на роеве да позорствує: овде обаче не требуется дѣду
и старе люде приспавляти.

У плодоносномъ отечества нашегъ Унгаріе
кругу, вѣ смотрени пчеловодства невалю обы-
чай царствует у томъ, что када спареніна ку-
тьев-

то знати ваља, да врачања, бајања и друге које-какве употребљене будалаштине пчелама нашим у умножавању и ројењу на корист бити не могу.

§. 96.

Какво се стварање прати када ројеви излазе

Када ројеви излазе пчелар пазити мора:

1/. Да не би матица нарочито стара у трави страдала, зато чистоћа пред кошницама да буде.

2. Да се рој на високом месту не ухвати, зато у колико је могуће, близу пчелињака веома високо дрвеће да није.

3/. Да два, три, или више ројева, који истовремено изађу, не помешају се.

4/. Празне кошнице, у које ројеве хватати намерава, очишћене и спремне да буду. Г.Георгиј Шабичовски сведочи, да је он такве с мелисном изнутра трљао с великим успехом.

5/. У време ројидбе, када је лепо и ведро време, од 7-ог јутарњег до 5-ог поподневног часа на ројеве да пази, овде међутим не треба децу и старе људе примицати.

У плодоносним отаџбине наше Угарске појасу, у погледу пчеларства неваља обичај царује у томе, што код старешина ку-

ћевни

пъевни старостю своемъ испребіянъ за польске
 послове неспособанъ постлане, сыновы га кѣ пче-
 лама оправляю; Отацъ — велему сыновы — вешь
 ты нама у домоспирелству нашемъ ни на како-
 ву ползу быти не можешь, зато иди пакъ чуваи
 кошице, буди кованжій, лагше тиши быши. О
 славна чувара у толь субшилиномъ домоспирел-
 ству! спарацъ кованчія! спарацъ, кой е снагомъ
 изнемогао, кои ни за чио друго иже способанъ,
 развѣ да се насле и напе, спава и узури; тай
 да вамъчува пчеле, кое великогъ труда и неспа-
 ваня изыскую. Вашъ бѣдныи спарацъ, ибму не
 треба много, онъ ако едногъ само роя ухвати,
 усапунисе и умори, сдва чека да се гди наслони,
 пакъ ту си осипао. Сада сами разсудишес, коли-
 ко роева изыши могу, докъ се онъ у сладкомъ
 старости свое покою наслаждаюши задоцнява:
 увѣрени будишес, да опъ овыхъ нестьете омеди-
 ши каще. Видишес садъ сами да не поступаше до-
 бро, када спара опца шилѣше, да вамъ онъ пче-
 ларь буде. Не шако любимій мои! Не испребіяна
 и немощна спарацъ, но млада, хитра, и крѣпка
 человека, не единога но вище, гди е много кошица,
 у време роидбе имали морали бы сте; зато ако
 е возможно близу дома пчеле держати велика е
 полза, чио дома всегда на мени челядь гопову
 имамо, и чио много ини на еданпушъ овомъ зане-
 ту обучаваюсе.

6). Каџъ

ћевни старошћу својом испребијан за пољске послове неспособан постане, синови га ка пчелама упућују: Отац - веле му синови - већ ти нама у домограђењу нашем ни на какву корист бити не можеш, зато иди пак чувај кошнице, буди пчелар, лакше ће ти бити. О славног чувара у толико суптилном домоградству! Старац пчелар! Старац, који је снагом изнемогао, који ни зашто друго није способан, осим да се наједе и напије, спава и гледа, тај да вам чува пчеле, које великог труда и неспавања траже. Ваш бедни старац, њему не треба много, но ако једног само роја ухвати, озноји се и умори, једва чека да се где наслони, пак ту је и остао. Сада сами расудите, колико ројева изаћи могу, док де он у слатком старости своје миру уживајући задоцњава. Уверени будите, да од ових нећете омедини каце. Видите сад и сами да не поступате добро, када стара оца шаљете, да вам он пчелар буде. Не тако драги моји! Не испребијана и немоћна старца, но млада, брза и чврста човека, не једнога но више, где је много кошница, у време ројидбе имати морали бисте. Зато ако је могуће близу куће пчеле држати велика је корист, што код куће увек на мети чељад спремну имамо и што много њих истовремено овом занату обучавају се.

6/. Када

6). Каđъ рой изъ кошнице излази, молчанис у пчелнику да буде, запо возмущене, лупа, либо чародѣйство каково да се не употреблява.

§. 97.

Да рой не отлети како му препятствовати можно?

Да рой непобѣгне слѣдующая пчеларь искъ наблюдава.

1). Ако у самомъ роеню мапицу ухватили може, да затвори ю у кавезчишь, и обѣси у празну кошницу, у коју роя спрести намѣрава, съ радоснію тије ду пчеле къ ињој приспали.

2). На роя, кој нијди сѣспи иштвъ, изъ пушке пущамо; ибо онда мысли, да герми; или прыскалкомъ — шперцалицомъ — воде ладне полномъ вышише пчела бацајући шкропимо, пчеле шада мыслешти, да е киша, у спраху аби сѣдао. Каđъ рой излази шперцалицу аби употребљавали невалај, ерѣ тије се возвратили, но каđъ већ у воздухъ полети. Проча художества, коя пчелари употребљавају, опоминяши суспно бы было, као прахъ на рой баџани, у шыганъ ударани, звона ма звонини и пр: Чародѣйства овде пчелари да убѣгавају, но ројеве свое чито скорѣ нека хватају, да другиј междумимъ рой на первога не нападне, или ако ихъ теплота солнечна опали, да непобѣгну.

3) Гди е много стари кошница, често у едно време јоћи коя се рои, запо спѣшило первога пчеларя

6/. Када рој из кошнице излази, тишина у пчелињаку да буде, зато негодовање, лупа, или врачање какво да се не употребљава.

§. 97.

Да рој не одлећи како му сречаваши можуће?

Да рој не побегне следеће пчелар нек посматра.

1/. Ако у самом ројењу матицу ухватити може, да затвори је у кавезчић и обеси у празну кошницу, у коју рој стресати намерава, с радошћу ће пчеле ка њој прићи.

2/. На рој, који се никде зауставити неће, из пушке пуцамо, јер онда мисли да грми, или прскалицом - штрцаљком - воде хладне пуном више пчела бацајући кропимо, пчеле тада мислећи да је киша, у страху одмах се заустављају. Када рој излази штрцалицу одмах употребљавати не ваља, јер ће се повратити, но када већ у ваздух полети. Остале вештине, које пчелари употребљавају, помињати безвредно би било, као прашину на рој бацати, у тигањ ударати, звонима звонити и др. Врачања овде пчелари да избегавају, но ројеве своје што скорије нека хватају, да други међутим рој на првог не нападне, или ако их топлота сунчева припуче да не побегну.

3/. Где је много стarih кошница, често у исто време још која се роји, зато журно првога пчелар

ларь нека хвата, да другій на нѣга не сѣдне и не-
помешаюсе. Ако ли е другій, докле се онъ пер-
вымъ забавля, шако изышао, дага ни примѣтію ѹе,
абіе первога некъ покрѣ чаршофомъ, плащномъ,
или заспоркомъ, докле другій сѣдне; ако бы пакъ
овай на первога силомъ навалиши хотѣо, поредъ
первога празну кошицу намѣстити можно; честно
се случава, да се онай рой онде ухвати.

4). Ако е рой матицу изгубіо, тражеиъи най-
ти ю можно гди годь между пчелама, гди су ю као
войницы окружиле, шакову ухватити треба, по
томъ стару кошицу премѣстити, а на мѣсто
иѣно приуготовлѣну ради роя празну поспавити,
и матицу у ню упустиши; рой, будушъ да е
матицу изгубіо, вратити шье се, и мислети да е
што кошица, изѣ кое е изышао, радо шье у ню уни-
ши, и вѣль е рой ухватиенъ; между шимъ пакъ,
ибо гомилама шакове пчеле вратываюсе, да се небы
по сосѣдни спари кошица сѣ погибелю живопа
разсule, што сосѣдне сѣ обе спране за време иѣко
плащномъ покрыши валя: А докъ у приуготов-
валѣну себи кошицу униду, абіе плащна подигну-
ти, да бы пчеле, кое су между шимъ на паши бы-
ле, дома вратываюши свободенъ приступи къ
своимъ кошицама найти могле. Ако ли матицу
найти нѣ можно, пчеле шье се у спару возвра-
тиши, ако неподмѣтено другу, кою у кавезчицу
запворену ранимо. Первый но каснii рой, хотье
да има дѣвственну матицу. Спарой кошицы да-
ши треба матицу, коя се вѣль плодила. У лище-
нию

лар нека хвата, да други на њега не слети и не помешају се. Ако је други, док се он с првим забавља, тако изашао, да га ни приметио није, одмах првог нек покрије чаршафом, платном или засторком, докле други не заустави се. Ако би пак овај на првога силом навалити хтео, поред првог празну кошницу наместити могуће, често се дашава да се онај рој онде ухвати.

4/. Ако је рој матицу изгубио, тражећи наћи је могуће где год међу пчелама, где су је као војници окружиле. Такву ухватити треба, потом стару кошницу преместити а на место њено припремљену ради роја празну поставити и матицу у њу пустити. Рој, будући да је матицу изгубио, врати ће се и мислећи да је то та кошница из које је изашао, радо ће у њу ући, и већ је рој ухваћен. Међу тим пак, јер масовно такве пчеле враћају се, да се не би по суседним старим кошницама с опасношћу по живот расуле, то суседне с обе стране за време неко платном покрити вальа. А док у припремљену себи кошницу уђу, одмах платна подићи, да би пчеле, које су међу тим на паши биле, кући враћајући се слободан приступ ка својим кошницама наћи могле. Ако ли матицу наћи није могуће пчеле ће се у стару вратити, ако не подметнемо другу коју у кавезчићу затворену хранимо. Први али каснији рој, хоће да има неоплођену матицу. Старој кошници дати треба матицу која је већ легла. У недоста-

тку

нїю живе матица, чаурицу матично съ цертильемъ изѣщи можно, и у кошницу прибости.

5). Ако се кои рой у матернико кошницу дѣйст-
вително возврати, то плакова кошница яча бы-
ва. Послѣдніи роевы неврашьаюсе; ибо више ма-
тица имаду, пакъ ако се една изгуби, наслѣди
друга. Искуство намъ свидѣтелствує, да первіи
роевы не бѣже, но вторіи, третіи, и прочіи.
Роевы, кои много неваже, бѣжати обычаваю.

ГЛАВА X.

О средствахъ спрессати роеве.

§. 98.

Како роеве спрессати преда.

Различни пчеловодства списатели различито со-
вѣтую. Нѣктии совѣтуютъ да се лепто тако узко
начини, како не више развѣ три пчеле на едан-
пупъ излетиниши могу; узорокъ доводе овай, да
пьеду сирѣть пчеле оне, кое найпре излепиле бу-
ду, надѣ кошницомъ допле облетати, доклего да
цѣлый рой не изыде, слѣдователно толь долгимъ
очекиванїмъ утрудъене на близу положено древо

тку живе материце, матичњак с црвићем исећи могуће и у кошницу приности.

5/. Ако се који рој у матерњу кошницу заиста врати, то таква кошница јача бива. Последњи ројеви не враћају се јер више материца имају, пак ако се једна изгуби, наследи друга. Искуство нас уверава, да први ројеви не беже, но други, трећи и остали. Ројеви, који много не вреде, бежати обичавају.

ГЛАВА X

О средствима за стресање ројева

§. 98.

Како ројеве стresaши треба

Различити пчеларски писци различито саветују. Неки саветују да се лето тако ускочини, како не више осим три пчеле истовремено излетати могу. Разлог наводе овај, да ће докле пчеле оне, које најпре излетеле буду, над кошницом дотле облетати, док год цео рој не изађе, према томе толико дугим очекивањем уморене на близу стављено дрво

- со

— чову — аbie пъе съѣспи. Но совѣнѣ овай обѣшати не може; ибо оне пчеле, кое найпре излеше, будущи да весма долго очекивати мораю, у опчаянїе пасти тьеду, и напрагъ се повратили: изъ узрока што матица почни свагда найпослѣднѧ за роемъ изыде, а у среди весма редко; ибо своеволно никада, но насилено изыти принуждена есть. Но овому совѣнту пропивно чинити морамо, што есть: колико е возможно да пре изыду, кошицу саму ющъ нѣчто подигнуши треба, да бы и отъ оздолъ излешати могле, напаче онда ю подигнуши валя, кадъ е матица вѣть изышла. Тако пъе цѣлый рой у одномъ чопорку лепинши, и на произволно мѣсто повѣсимисе.

2). Нѣкіи опеть совѣнту, да матицу ухваталимо, и допле у руцы придержимо, докле рой не изыде; ис ни овай совѣнѣ обѣшати неможе: ибо пъе се пчеле невиденъ матицу аbie у кошицу возвратили.

3). Другіи говоре, да се она празница, у кою пъемо роя спрести, медомъ нѣчто умаже, и тако пъе рой управо шамо отлещили. Но ово е весма опасно дѣло; ибо не само рой, но и друге изъ различии кошица пчеле совокупили тьеду се, и война подигнути. Кое избѣжавати треба, а не раздражавати.

4). Нѣкіи веле, да се онда, кадъ рой исходи, лупа, и у звона удара. Но отъ тога уплашесе пчеле, и сице далъ отлещью: а обычай су тай ста-

ри

- сову - одмах ће зауставити се. Но савет овај опстati не може, јер оне пчеле, које најпре излете, будући да веома дugo очекивати морају, у очајању пашће и натраг се вратити, из разлога што матица скоро увек последња за ројем изађе а у средини веома ретко, јер својевољно никада, но насиљно изаћи принуђена је. Али овоме савету противно чинити морамо, то јест: колико је могуће да пре изађу, кошницу саму још нешто подићи треба, да би и одоздо излетати могле, особито онда је подићи ваља, када је матица већ изашла. Тако ће цео рој у једном чопорићу летети и на произвољно место обесити се.

2/. Неки опет саветују, да матицу ухватимо и дотле у руци држимо, докле рој не изађе, али ни овај савет опстati не може: јер ће се пчеле не видећи матицу одмах у кошницу вратити.

3/. Други говоре, да се она празница, у коју ћемо рој стрести, медом нешто умаже и тако ће рој управо тамо одлетети. Али ово је веома опасан посао, јер не само рој, но и друге из различитих кошница пчеле сакупиће се и рат подигнути. Које избегавати треба а не раздраживати.

4/. Неки веле, да се онда, када рој излази, лупа и у звона удара. Али од тога уплаше се пчеле и још даље одлете а обичај су тај ста-

ри

ри запо увери, да се знаде, кога е пчелара шай рой, и да се небы между ныма свадъа возродила.

§. 99.

При исхожденију роя на что позорствовать.

Да бы рой срепъно изышао, свако возможно прилѣжанїе некѣ употреби пчеларь. Примѣпили вала да машица у кошицы заостпала иѣ; ибо ю пчеле силомъ испурати, и изгнани мораю, чпо више, и нѣколико пуша съ поля возвратисе опенъ у кошинцу, отъ туду и по трипупъ принужденесу заостпавше пчеле ю на полѣ изгонити. Запо свагда при исхожденију роя пчеларь предъ кошицомъ да спои, и прилѣжно кадъ пье машица изышти да позорствиуе, кошицу абіе да подигне, да бы пчеле чпо скорѣ излешипи, и нѣйой слѣдовати могле. Ако бы машица около лепа облестала, и опень улѣзши хотѣла, ухватиши ю преба, и между проче роя пчесе бацьши, ако крила има оплешшиши пье съ нима; аколи не буде имала пасни пье на землю, а пчеле пье совокупиши, и кадъ иѣ сесци. Ако пакъ не седну, онда пчеларь да ю изнайде, и кошицомъ, у кою є тога роя спресии намѣренъ быо, да поклони; машица пье се абіе гору попели: поредъ кошице пакъ искѣ мене шеширъ, а кадъ пчеле на шеширъ сѣдну, онда ихъ кошицомъ да поклони, и тако пье ду све по внутрениости кошице кѣ машицы попелисе.

§. 100.

ри зато увели, да се зна, кога је пчелара тај рој и да се не би међу њима свађа изродила.

§. 99.

При излажењу роја на штоб пазиши

Да би рој сретно изашао, сваку могућу марљивост нек употреби пчелар. Приметити вальа да матица у кошници заостала није, јер је пчеле силом истурати и истерати морају, шта више и неколико пута споља враћа се опет у кошницу, од туда и по трипут принуђене су заоставше пчеле је на поље изгонити. Зато увек при излажењу роја пчелар пред кошницом да стоји и брижљиво кад ће матица изаћи да пази, кошницу одмах да подигне, да би пчеле што скорије излетети и њу следити могле. Ако би матица около лета облетала и опет ући хтела, ухватити је треба и међу остале роја пчеле бацити. Ако крила има одлетеће са њима, ако не буде имала пашће на земљу а пчеле ће сакупити се и код ње спустити се. Ако пак не спусте се, онда пчелар да је пронађе и кошницом, у коју је тај рој стрести намеравао, да поклони. Матица ће се одмах горе попети. Поред кошнице пак нек стави шешир, а када пчеле на шешир спусте се, онда их кошницом да поклони и тако ће све по унутрашњости кошнице к матици попети се.

§. 100.

§. 100.

О первенцу рою.

Ако примѣшимъ, да пчеле на каково нибудь мѣсто сѣсти намѣраваю, не треба имъ препятствовати, но очекивавши докле се неупишаю, а найвѣтъма о томъ настоявши, да бы се у едину гомилу совокупиле; зато ако бы се по цѣлой дужини грane ухватиле пчеле, онда предречену отъ пелена метлицу удалѣнимъ пчелама принесемъ, оне тѣе абіе мирисъ онай не терпѣти отспутити, а кадѣ ове отспуте, метлицу принеши вала къ другомъ грane краю, на кои су пчеле возлагле, шако тѣе и ове успутити, и мало по мало у едину гомилу совокупити. Съ роемъ, коисе за чпонибуль ухватио — ако се непѣе и више кошница у исто време роиши; ибо ласно помешашисе могу — спѣшиши не вала, но често и цѣло саѣ осипавшига высяща; ибо шако мирнїи и тишший быва. Кадѣ се већь рой са свимъ упиша, спрести га треба овымъ начиномъ: Во первыхъ, ако є рой на высокой грани повѣшенъ, пчеларь по лѣствицы да се попиे до роя, лѣвомъ рукомъ кошницу подѣ рой да подмеше, а десномъ грани крѣпко да запресе, а кадѣ рой у кошницы спадне, засторкомъ да ю покрые; заоставше пчеле лешишь ду за кошницомъ, и после малогъ времена све тѣе улѣзпи. Когда су већь све пчеле унишле, онда прилѣжно некѣ слуша, есть ли у кошницы тишина или буна? ако се буниле буду, знакъ е да

ма-

§. 100.

O јрвеницу роју

Ако приметимо, да пчеле на било какво место зауставити се намеравају, не треба им спречавати, но сачекати док се не смире, а највише о томе настојати, да би се у једну гомилу сакупиле. Зато ако би се по целој дужини гране ухватиле пчеле, онда раније речену од пелена матицу удаљеним пчелама принесемо, оне ће одмах мириш онај не трпећи повући се, а кад се ове повуку метлицу принести вальа ка другом крају гране, на који су пчеле легле, тако ће и ове се повући и мало по мало у једну гомилу сакупити се. С ројем, који се за шта било ухватио - ако се неће и више кошница у исто време ројити, јер лако помешати се могу - журити не вальа, но често и цео сат оставити га да виси, јер тако мирнији и тиши бива. Када се већ рој са свим утиша, стрести га треба овим начином: У првом, ако је рој на високој грани обешен, пчелар лествицама да се попне до роја, левом руком кошницу под рој да подметне а десном грану јако да затресе, а када рој у кошницу спадне засторком да је покрије. Заоставише пчеле летеће за кошницом и после мало времена све ће ући. Када су већ све пчеле ушли, онда брижљиво нек слуша, да ли је у кошници тишина или буна. Ако се буниле буду, знак је да

ма-

мапице неимаю. Често тимъ слукаемъ изъ кошице изыду, и опепь на ону испу грану седну, ово е явный знакъ да мапицу испражую. Свакимъ дакле возможнимъ начиномъ мапицу испраживани морамо; ако ю пакъ найти не бы могли, то свагда гопови нѣколико мапица у кавезчицу запворени да имамо, отъ кои едину безматичномъ рою, обаче у ономъ испомъ кавезчицу да даруемо, коя дошлие запворена да пребуде, докле ю тодъ не прилюбе, а после опворили и пуспили ю можемо. Ако новомъ рою мапицу не добиemo, возвратили тъе се у спару кошицу.

§. 101.

О Вторичнii роевы.

Ветъу шлагому имамо съ вторичнимъ роемъ, ибо овой свагда выше, нежели едину мапицу има, отъ коихъ свака себи наклонно нѣкко пчелъ число имаде. Кадъ вторичный рой изыде, една мапица съдне на едину грану, пчеле, кое су нѣкой наклонъне, аби се онде повѣсе. Друга мапица са своимъ народомъ на оной испой грани, обаче нѣкто ниже ухватисе. Трета испимъ начиномъ на ону грану, обаче выше перве съдне. Не разумно бы поступао онай, кои бы све ове мапици у едину кошицу спресао, ибо изъ несогласія между ними междоусобна брань возродила бы се. Нужно е дакле да пчеле ове пре нежели ихъ спресемо, све у едину гомилу совокупимо, кое се предреченномъ мешали-

матице немају. Често у том случају из кошнице изађу и опет на оној истој грани зауставе, ово је јасан знак да матицу траже. Сваким дакле могућим начином матицу тражити морамо, ако је пак наћи не би могли, то увек спремних неколико матица у кавезчићу затворених да имамо, од којих једну безматичном роју, међутим у оном истом кавезчићу да дамо, која дотле да затворена буде, докле је год не прихвате а после отворити и пусти-ти је можемо. Ако новом роју матицу не додамо, вратиће се у стару кошницу.

§. 101.

O другенцима ројевима

Већу тешкоћу имамо с другенцем ројем, јер овај увек више него ли једну матицу има, од којих свака себи наклоњен неки број пчела има. Када другенац рој изађе, једна матица слети на једну грану, пчеле које су њој наклоњене одмах се онде обесе. Друга матица са својим друштвом на оној истој грани, али нешто ниже ухвати се. Трећа истим начином на ону грану, али више прве слети. Неразумно би поступио онај, који би све ове матице у једну кошницу стресао, јер из неслагања међу њима међусобна борба изродила би се. Нужно је дакле да пчеле ове пре него их стресемо све у једну гомилу сакупимо, које с раније реченом метли-

меплицомъ совершиши може. Тимъ ише начиномъ саме пчеле себи едну матицу избрати, а проче изгнани. Отъ тудъ быва да чесно видити можемо матица нѣколико, кое по пчелама пузе, и у среду унити трудесе. Гомилу маню къ ветшой свагда пригонити треба. Ако е нѣкака часть пчела выше прочихъ ухватиласse, положимъ надъ ныи чеснопоминаему меплицу, и тако ише се аби снити и совокупити. После треба ихъ онде вѣко време оставити, докъ себи едну матицу изберу, а проче изъ содружества исключе: изгнане матице похвашапи и у кавезчишю содержавапи. Кошницу пакъ, у кою е рой спресенъ, на каково изванъ други кошница безопасно мѣсто пчеларь некъ положи; ибо еще увѣренъ нѣ, да е у ньой само една матица, зато после нѣколико сати некъ ю подигне, и ако примѣти да су све пчеле у едной гомили, добаръ е знакъ; ако ли пакъ у две или три аки лопине совокуплѣне буду, явный е знакъ да выше матица имаде, косе цаклонѣне имъ пчеле на особнѣ защищаваю. Прилѣжно дакле некъ прегледа, между ньима излишне матице изнайде, извади, и у кавезчишъ запвори, а у кошницы само едну оставили. Тако ише се све пчеле соединити, и у дружеско согласје дойни, и шо не само еданпутъ, но колико годъ краин поособне гомиле у кошницы види, принужденъ е шо творити. Найпосле предъ вечеръ опечь некъ прегледа, и ако бы раздѣленїе примѣтио, необходимо нужно е непотребну матицу изнайти и извадити. Нѣкий

у

метлицом завршити може. Тим ће начином саме пчеле себи једну матицу изабрати а остале истерати. Од туд бива да често видети можемо матица неколико, које по пчелама пузе и у средину уђи труде се. Гомилу мању к већој увек пригонити треба. Ако је неки део пчела више осталих ухватио се, ставимо изнад њих често помињану метлицу и тако ће се одмах повући и сакупити. После треба их онде неко време оставити, док себи једну матицу изаберу а остале из дружине искључе. Истеране матице похватати и у кавезчићу држати. Кошницу пак, у коју је рој стресен, на неко изван других кошница безопасно место пчелар нек постави, јер још уверен није да је у њој само једна матица, зато после неколико сати нек је подигне и ако примети да су све пчеле у једној гомили, добар је знак. Ако ли пак у две или три као лопте сакупљене буду, јасан је знак да више матица има, које наклоњене им пчеле посебно заштићују. Брижљиво дакле нака прегледа, међу њима сувишне матице пронађа, извади и у кавезчиће затвори а у кошници само једну остави. Тако ће се све пчеле сјединити и у пријатељску слогу доћи, и то не само једанпут, но колико год пута посебне гомиле у кошници види, принуђен је то чинити. На крају пред вече опет нек прегледа, и ако би разделявање приметио, неопходно нужно је непотребну матицу пронаћи и извадити. Неки

у

у овомъ случаю лепо залворити обычаваю, обаче неразсудно; ибо пеплони и испаренія, одушке неимающи, све пчеле подавили могу. Ако ли бы случайно рой изъ кошнице опеть изышао, вратиши пти се на ону испу грану, гди е пре быво, гди ако се раздѣло буде, опеть онако исто пеленову метлицу употребляютъ поступати треба. Да бы кошница безъ вторичногъ роя быти могла, свагда бы болѣ было; ибо вторичнї само онда су добри, кадѣ е медна година, но овакова у то година едва се сданпупѣ случи, запо да се небы число пчела у кошницы умаливало, вторичномъ рою да не изыде препятствовати не бы шкодило.

§. 102.

При стресаню роя что еще наблюдавати треба?

1). Кошницу, у кою роя стресши намѣрае пчеларь, добро да очисти, окади, меліссомъ пропаше, пакъ ако се е рой на высокомъ мѣсту ухватио, само кошницу некѣ му подметне, мирисъ меліссе пчеле къ себи примамиши се. Кадѣ се пчеле почту у кошницу силазили, онѣ лагано некѣнио ниже спуща, а кадѣ ю на землю спусти, онда мѣсто оно, гди е рой сѣо быво, да бы и проче скопиѣ оданде опишле, дымомъ некѣ окади, или пеленомъ очисти.

2). Ухватиена роя абіе на постоянно мѣсто опинети, и каковунибудь сѣнь начинити му треба; ибо роевы, ако ихѣ зрацы солнечнїи весьма опаслюю,

у овом случају лето затворити обичавају, међутим нерасудно, јер топлота и испарања, одушке немајући, све пчеле погушити могу. Ако би случајно рој из кошнице опет изашао, вратиће се на ону исту грану где је први пут био, где ако се разделио буде, опет онако исто пеленову метлицу употребљавајући поступити треба. Када би кошница без другенца роја бити могла увек би боље било, јер другенци само онда су добри када је медна година, но оваква у 10 година једва се једанпут деси, зато да се не би број пчела у кошници умањивао другенцу роју да не изађе спречавати не би шкодило.

§. 102.

При старесању роја шта још пазити треба?

1/. Кошницу, у коју рој стрести намерава пчелар, добро да очисти, окади, мелисом протрља, па ако се је рој на високом месту ухватио, само кошницу нека му подметне, мирфис мелиссе пчеле себи примамиће. Када пчеле почну у кошницу силазити, он лагано нека њу ниже спушта а када је на земљу спусти, онда место оно где је рој се ухватио био, да би и остале оданде брже отишле, димом нека окади или пеленом очисти.

2/. Ухваћен рој одмах на стално место однети и било какву хладовину начинити му треба, јер ројеви ако их зраци сунчеви веома припе-

ку,

люю, чесно изъ кошице побеши обычаваю. А до вечера неоспавляти онде запю; ибо шай дань еще мѣсту оному привыкнусе пчеле, и тако слѣдующій, третій и четвертій дань свагда онде роя траже, съ пупта залазе и погибаваю.

3). Ухватъене роеве близу спари кошица не поставляти; ибо ако су близу, у почепку излѣшающи у спаро обыщалище врашьаюсе. Такожде многе нове роеве заедно смѣслиши нїе совѣтно.

4). Новаго роя за нѣколико дана недирати; ибо съ подизанѣмъ кошице младо санье ласно испасши може. Но понеже роевы на дервеша, колѣ, панѣве, шупля мѣста, чесно и на землю сѣдаю, то како ихъ отъ овудѣ спресати вала да видимо.

§, 103.

Изъ ниска дервеша ухватити роя.

Найлаже е спрески роя, кои о шанкой гранчицы као гроздѣ виси. Такову гранчицу ако лагано безъ трясенія отсѣчимъ, и у празну кошицу спустимъ, пчеле пѣ се саме движеніемъ своимъ у кошицы радо намѣстити. Ако пакъ гранчицу ербо е накаламѣна, отсѣтиши непѣсмо, спустимо с колико можемо у шупльину кошице, и запресимо, пчеле пѣ како лопата у кошицу упасти. Ако ли е грана дебела, да ю запрести не можемо, тада прутомъ, или другомъ каковомъ нибудь граномъ лагано безъ поврежденія пчеле у коши-

ку, често из кошнице побећи уобичавају. А до вечери не остављати онде зато, јер тај дан још месту привикну се пчеле и тако следећи, трећи и четврти дан увек онде рој траже, с пута слазе и страђавају.

3/. Ухваћене ројеве близу старих кошница не постављати, јер ако су близу, у почетку излетајући у старо пребивалиште враћају се. Такође многе нове ројеве заједно сместити није саветно.

4/. Новог роја за неколико дана не дирати, јер с подизањем кошнице младо саће лако испasti може. Но понекад ројеви на дрвеће, коле, пањеве, шупља места, често и на земљу зауставе се, то тако их од овуда стрести вальа да видимо.

§. 103.

Са ниска дрвећа ухваћиши рој

Најлакше је стрести рој, који о танкој гранчици као грозд виси. Такву гранчицу ако лагано без тресења одсечемо и у празну кошницу спустимо, пчеле ће се саме покретом својим у кошници радо наместити. Ако пак гранчицу, јер је накалемљена отсећи нећемо, спустимо је колико можемо у шупљину кошнице и затресемо, пчеле ће као лопта у кошницу упасти. Ако је грана дебела, да је затрести не можемо, тада прутом или другом каквом било граном лагано без озледе пчеле у кош-

кошницу скидамо Често се ухвати рой около спа-
бла дервеша , и понеже се спрести неможе принуж-
дени бивамо пеленовомъ мештицомъ отгната га
отпуша ѿ, да на мѣсто способнѣе сѣдне. Ако ли
су пчеле по грани узду жѣ разсунте , тада дервеномъ
вештомъ кашикомъ скидани , или чеснокоминае-
момъ мештицомъ пчеле счищани можемо , ласно
тье се оне скупини , ако само машица у кошницы
весь мирно почива.

§. 104.

Спрести роя сѣ высока дервеша.

Овде попребуемо помощника , наипаче ако е
рой тако высоко сѣо , да га по лѣствицы пеняю-
ти се скидани морамо ; ибо еданъ кошницу на мош-
ки свезану держи , а другїй грану сѣ лѣствице , или
сѣ дервеша , или са землѣ чакльомъ или моткомъ
пресе , и шако пчеле у кошницу падаю . Но ако
между гранама и ньовомъ дебльомъ рой тако не-
сходно сѣдне , да прописанимъ начиномъ кошницу
подменити неможемо : Онда шакову со всѣми нуж-
дными сѣ нама горе носимо , или юць на земли
свезану за нама отивучемо . Овай е случай пчелару
найшежїи ; ибо пеняюти се и тресути древо , тру-
кути о грани , да небы опеть онде сѣо , или по-
бегао рой , много се утруди , то дакле да небуде ,
валя грану и пчеле водомъ добро покропити . Пче-
ле ако и неперпе влагу , опеть мѣсто гди су сѣ-
ле шакко оставляю : зато е болѣ абје у почетку
роеня ,

кошницу скидамо. Често се ухвати рој около стабла дрвета и будући да се стрести не може принуђени бивамо пеленовом метлицом отерати га од туда, да на место боље заустави се. Ако су пчеле по грани уздуж расуте, тада дрвеном већом кашиком скидати или често помињаном метлицом пчеле очистити можемо, лако ће се он скупити ако само матица у кошници већ мирно одмара.

§. 104.

Стресиши рој с високој дрвећа

Овде требамо помоћника, нарочито ако је рој тако високо ухватио се, да га по мердевинама пењајући се скидати морамо, јер један кошничу на мотки свезану држи а други грану с мердевина или с дрвета или са земље чакљом или мотком тресе и тако пчеле у кошничу падају. Но ако међу гранама и њиховим деблом тако незгодно заустави се, да прописаним начином кошничу подметнути не можемо, онда такву са свим потребним с нама горе носимо или још на земљи свезану за нама довучемо. Овај је случај пчелару најтежи, јер пењајући се и тресући дрво, тукући о гране, да не би опет онде зауставио се или побегао рој, много се намучи, то дакле да не буде, ваља грану и пчеле водом добро попрскати. Пчеле и ако не трпе влагу, опет место где су зауставиле се тешко остављају, зато је боље у почетку ројења,

роеня, кадъ примѣнимо, да пчеле на высоко мѣсто сѣсти хопьеду, шо учинимо. Вѣпрочемъ самыи разумѣи хитростіи пчелара у разнымъ окрестностямъ разная за ухватили роеве изобрѣтия пись художества.

§. 105.

*Ухватити роя на холю, кладана, и шулльи
мѣсти.*

Съ коля, памѣва и плопова, кои се престпи не дацу, пчеле счисшии, или само вениу гомилу, гди се матица обыкновенно находи, у кошицу уложиши преба, остале шье same слѣдовати. А изъ пещера, яма, пукопина, дупля и пр: гди се рой чесно завуче, и отъ кудага ни кашикомъ, ци рукама безъ опасности згнѣчения многи пчела, нипи извадити, нипи испрестпи возможно; едино само лѣкарство есть дымъ, коимъ шакова роя, или абѣ у кошицу принуждавамо, или само на шаково мѣсто овымъ дымомъ гонимо, отъ куду после найлагше спрестпи га можемо.

§. 106.

Ухватити роя на землю.

Ружно кишовито, или вѣпровито времѣ, особливо слабость матице, чесно причиномъ бываю, да рой на землю, или на праву сѣдне; шаковога празномъ кошицомъ ако поклонимо, или мимо нѣ-

ројења, када приметимо, да пчеле на високо место ухватити се хоће, то чинимо. У осталом сам разум и брзина пчелара у разним околностима разне за хватање ројева изабраће вештине.

§. 105.

Ухваћиши рој на колу, кладама и удуђеним месетима

С кола, пањева и плотова, који се трести не дају, пчеле счистити или само већу гомилу, где се матица обично налази у кошници ставити треба, остале ће саме за тим ићи. А из пећина, јама, пукотина, дупљи и др. где се рој често завуче и од куда га ни кашиком, ни рукама без опасности гњечења многих пчела, нити извадити, нити истrestи могуће, једини само лек је дим, којим таквог роја, или одмах у кошници присильавамо или само на такво место овим димом гонимо, одакле после најлакше стрести га можемо.

§. 106.

Ухваћиши рој на земљи

Ружно кишовито или ветровито време, особито слабост матице, често разлогом бивају да рој на земљу или на траву заустави се. Таквог празном кошницом ако поклопимо или поред њега

и ъга празнику поставимо, пчеле пье се саме попели, а кадъ се ушишаю, отишли га треба на опредѣлено мѣсто.

ГЛАВА XI.

О разлученіи смѣшанныхъ роевъ.

§. 107.

О роевы, кои еданъ за другимъ исходе и смѣшаюсе.

Доселѣ смо говорили, како по едногъ роя, кадъ изъ кошице изыдье спрѣсали вала, а садѣ пье мо видили, чи то намъ творили потребно, кадъ вине роева еланъ за другимъ абѣ изыду и смѣшаюсе, юе чесно быва найпаче гдї су многе кошице, како дакле смѣшено шаковому препятствовати, или вени смѣшено разшавиши, и вала ли смѣшише соединявши. Ако непогодна времена и ъ колико дана непрестанно траю, а пчеле су сва нуждная къ росни предуготовиле, но зборъ смутни дана роишисе не могутъ, то текъ чи то се очисти време, абѣ предуготовлѣни роевы еданъ за другимъ исходили зачну. Она быва да два или три роя — кои еданъ за другимъ изыду — на елиу

тра-

њега празницу поставимо, пчеле ће се саме попети а када се смире, однети га треба на одређено место.

ГЛАВА XI

О растављању помешаних ројева

§. 107.

*О ројевима, који један за другим излазе и
помешају се*

Довде смо говорили, како по једног роја, када из кошнице изађе стрести вальа а сада ћемо видети, шта нам чинити треба, када више ројева један за другим одмах изађу и помешају се, које често бива највише где су многе кошнице, како дакле мешању таквом спречавати, или већ помешано раставити и вальа ли помешане сједињавати. Ако непогодно време неколико дана непрестано траје, а пчеле су све потребно за ројење припремиле, но због тмурних дана ројити се не могу, то тек што се расчисти време, одмах припремљени ројеви један за другим излазити почну. Онда бива да два или три роја - који један за другим изађу - на једну гра-

грану седну и смѣшаюсе. У овомъ случаю добро позорствовали треба на онога роя, кои с первый изышао, текъ што онъ на каковунибудь грану седне, аби га заспоркомъ, или другомъ крпомъ покрыши, а краеве съ ишпиляма прибоспи вала; шако обаче, да се оздолъ и ќчило отворено оспави, кудабы заоставше пчеле къ содружеству свое приступили могле. Едва чио пьемо дѣло наше съ овимъ роемъ совершиши, дойти тъе другій, и сѣспи кодъ и ќга, явно с дакле да бы се ова два роя помешала, ако се предсказано средство употребило небы. Тако съ трепимъ и четвертымъ поступали можно. После очекивали треба, да у шинину дойду. По шомъ первого найпресели, опиети га на опредѣлено мѣсто, и докле се годъ овай неумири, другаго ни подѣли начинъ спресати не смемо; ибо можно е, да у первомъ рою овомъ мапицу пейма, зато тъе пчеле крозъ лепо изыши, и праженъ мапицу разсѣяши. Ако се е пакъ кошица упиншала, знакъ е да при себи мапицу имаю. Онда свободно и другога спресати можно, и шако далъ.

§. 108.

О роевы, кои у одно време изыду и смѣшаюсе.

Ако бы многи роевы, не као у предидущемъ ѿзу еданъ за другимъ, но у одно време исходили зачели, спварь е вессма опасна, и искусна пчелара потребуе. Догодиншисе може, да и 12 роева на едан-

грану слете и помешају се. У овом случају добро пазити треба на онај рој који је први изашао. Тек што он на било какву грану слети, одмах га засторком или другом крпом покрити а крајеве са шиљцима пребости, тако ипак, да се одоздо нешто отворено остави, куда би заостале пчеле ка дружини својој приступити могле. Једва што ћемо посао наш с овим ројем завршити доћиће други и слетети код њега. Јасно је dakле да би се ова два роја помешала ако се раније речено средство употребило не би. Тако с трећим и четвртим поступати могуће. После чекати треба да у тишину дођу. По том првог најпре стрести, однети га на одређено место и докле се год овај не умири, другог ни под који начин стресати не смејмо. Јер могуће је да у првом роју овом матице нема, зато ће пчеле кроз лето изаћи и тражећи матицу расејати се. Ако се је пак кошница утишала, знак је да код себе матицу имају, онда слободно и другога стресати можемо, и тако даље.

§. 108.

O ројевима, који у исто време изађу и помешају се

Ако би многи ројеви, не као у претходном излагању један за другим, но у исто време излазити почели, ствар је веома опасна и искусног пчелара тражи. Догодити се може да и 12 ројева на један-

еданипутъ изыдьу, у воздуху се юиць помешаю, и едномъ гомиломъ на каковонибудь мѣсту сѣдну. У шаковомъ обстоятельству найболѣе срединно оставили пчеле шри или четыри часа высяще, докѣ се сирѣчь смире и ушишаю; а после грану ону безъ трясенія препилиши, долу скинуши, и около иѣ нѣсколько празница поставили. Тимъ тѣ се начиномъ same раздѣлиши, и у реченне празница отпилиши. Или иначе; цѣло смѣшано спадо у велику кошицу ухватилиши, и на ухватѣномъ мѣсту долу скинуши, очистилиши землю съ единогъ чершава широко, и чаршавъ онде просипрели, сверху коего толико кошица у округѣ поставилиши, колико пчелама наполнили хо-пьемо — подметнувши подъ кошицу дерева, да бы пчеле са сваке спране улазили могле — после узели кошицу ухватѣнѣмъ пчелама полну, и испрести на средѣ круга, пчеле тѣ same раздѣлиши, и свака тѣ машица свое япо особливо у кошицу отвесили. Нѣкій искусный пчеларь свидѣтелствуетъ, да кадѣ е онъ 8 смѣшанныхъ роевъ ухватіо, и 7 кошица имъ предложио, пчеле су се same, само у 6 раздѣлиле. Ако бы конь опѣ раздѣленіи роева маленъ оспао, шаковогъ после распроспраниши и умножиши можемо ласно; или сирѣчь каковогъ набудь манѣгъ роя иѣму додати, или съ богатимъ роемъ променупи.

једанпут изађу, у ваздуху се још помешају и у једној гомили на било какво место слете. У таквим околностима најбоље је средство оставити пчеле три или четири часа да висе, док се дакле смире и утишају, а после грану ону без тресења престругати, доле скинути и около ње неколико празница поставити. Тим ће се начином саме разделити и у речене празнице отићи. Или иначе, цело помешано стадо у велику кошницу ухватити и на ухваћеном месту доле скинути, очистити земљу за колико једног чаршафа широко, и чаршаф онде прострети, одозго толико кошница у круг поставити, колико пчелама напунити хоћемо - подметнути под кошнице дрвца, да би пчеле са сваке стране улазити могле - после узети кошницу ухваћеним пчелама пуну и истрести на сред круга, пчеле ће саме разделити се, и свака ће матица своје јато посебно у кошницу одвести. Неки искусани пчелар потврђује, да кад је он 8 помешаних ројева ухватио и 7 кошница им поставио, пчеле су се саме, само у 6 разделиле. Ако би који од раздељених ројева мали остао, такве после проширити и умножити можемо лако, или пак каквог било мањег роја њему додати или с јаким ројем променути.

§. 109.

§. 109.

Различность роева.

Найвесьма спараписе треба, да се не бы первенцы роевы помѣшиали; а вторичній ако се по-мѣшаю, шо еще радоваписе можемо; ибо с вто-ричный рой самъ по себи слабъ, и често малона-роданъ, ако се дакле помеша, шо тьемо единогъ поне доброгъ имати. Первенецъ рой неможесе сложили съ дѣвственимъ нини съ послѣднимъ росмъ; ибо первый плодну машцу има, а друга два съ плодомъ еще не обременѣнны, зато шако-вніи свадесе и шакосе сильно потуку, да изъ три, седва еданъ лобаръ оспане; често и возвратисе, или са свимъ побѣгни. А напротивъ два послѣд-ния роя, или дѣвственный и послѣдний: ибо единаку машцу имаду, себи вреда исчине. Случисе да овы смѣшани роевы грану какову шако обколо, да ихъ спрестии нѣ можно; онда пеленова меплица предсказанимъ начиномъ да се упопреби.

§. 110.

Соединеніе роевъ.

Ако мы два или три слаба роя, кои бы ина-че понаособиши изгибли, соединини намѣравамо, шо во первыхъ на време къ тому способно, и добре паше смоприли морамо; найдудобніе пакъ къ тому време есть отъ конца Маїа до конца Іуніа; ибо у то време пчеле довольно меда собраши могу.

Сое-

§. 109.

Различићосћи ројева

Највише старати се треба, да се не би првенци ројеви помешали, а другенци ако се помешају, то још радовати се можемо. Јер је другенац рој сам по себи слаб и често малобројан, ако се дакле помеша, то ћемо једног барем доброг имати. Првенац рој не може се сложити с девичанским нити с последњим ројем, јер први плодну матицу има а друга два неоплођене, зато такви свађају се и тако силно потуку се, да из три једва један добар остане, често и врате се или са свим побегну. А напротив два последња роја или девичански и последњи, јер једнаку матицу имају, себи штете не чине. Деси се да ови помешани ројеви грану какву тако опколе, да их стрести није могуће, онда пеленова метлица раније казаним начином да се употреби.

§. 110.

Спајање ројева

Ако ми два или три слаба роја, који би иначе посебно страдали, спајати намеравамо, то у првом у време за то одговарајуће и добре паше гледати морамо. Најповољније пак за то време је од краја маја до краја јуна, јер у то време пчеле доволјно меда сабрати могу.

Спа-

Соединенія шакова у есень да не бываю; ибо бы то однако было, као кадабы у каковый непріятелъ обколѣнъ градъ ющъ и соѣдни жители живили дошли. Число бы наравно виаще было, обаче препитаніе бы имъ скоро оскудало. Соединеніе роева слѣдующимъ начиномъ быва. Ухватимъ новогъ роя у праздницу, и задержимъ га на нѣкомъ мѣсту у ладу до вечера, предъ вечеръ ископамъ яму шолико пространну, колико е дно кошице, новоухватъено: роя кадъ се ветъ посумрачи доиссемъ надъ яму, и треснемъ съ нынѣмъ о землю, шако пѣле свѣ низпаспи у яму; между тимъ слаба кошица, съ коюмъ новогъ роя соединити хотъу, да е ветъ донешена, и съ нѣюмъ яму ону поклопимъ, земльомъ обгернемъ, а лепшо сипно испробаданомъ къ шому опредѣленомъ дасцицомъ зашворимъ, да пчеле на полѣ излѣпши нѣбы могле. Овымъ се начиномъ после две три мінуете пчеле соедине, и едну матицу себи задѣрже, а другу убю. Начинъ овой обданъ да не быва, ибо бы се пчеле побуниле и попукле. Чпо е свѣжий воздухъ, но не весма хладанъ, то е лагше соединити роеве. Тако испо два или три роя ако бы нужно было, соединити можемо, съ овимъ обаче предоспороженiemъ, да еданъ отъ ныи нѣчю сашья има, иначе тиye се слѣдующегъ дне опеть раздѣлиши. Ако обадва роя свое сашье имаду, не тиye се соединити. Свагда е не мало болѣ слабе роеве соединявши, да бы крѣплії были, и у собиранию боли и надеждни. Радуюсе многи пчелари

К

лари

Спајања таква у јесен да не бивају, јер би то онако било, као када би у какав непријатељима опкољен град још и суседни житељи живети дошли. Број би наравно био већи али хране би им брзо омањило. Спајање ројева следећим начином бива. Ухватимо нови рој у празницу и задржимо га на неком месту у хладу до вечера, пред вече ископамо јamu толико пространу колико је дно кошнице. Новоухваћеног роја када се већ смрачи донесемо над јamu и треснемо њим о земљу, тако ће пчеле све испasti у јamu. Међутим слаба кошница, с којом нови рој спојити хоћемо, да је већ донешена, и с њом јamu ону поклопимо, земљом около загрнемо а лето ситно избушеном за то одређеном дашчицом затворимо да пчеле напоље излазити не би могле. Овим се начином после две три минуте пчеле споје и једну матицу себи задрже а другу убију. Начин овај у дан да не бива, јер би се пчеле побуниле и потукле. Што је свежији ваздух, али не веома хладан, то је лакше спојити ројеве. Тако исто два или три роја ако би нужно било спојити можемо, с овом међутим пре-дострожношћу, да једна од њих нешто саћа има, иначе ће се следећег дана опет разделити. Ако обад-ва роја своје саће имају, неће се спојити. Увек је пуно боље слабе ројеве спајати, да би јачи били и у сабирању боли и поузданости. Радују се многи пче-лари

лари кадъ опъ то кошница зо добио; но у про-
лѣпїе скорбе, кадъ имъ опъ зо едва 5 живи остану.

§. 111.

Можемо ли у есень роеве соединявати?

Често быва да два роя и до есени слаба остану, опъ коихъ обадва и ќчи то саша имаю, овакове роеве можемо соединити, обаче съ вящнимъ трудомъ; быва то слѣдующимъ начиномъ: Изъ оне кошнице, кою самъ радъ у другу препресши, повадимъ саше, обаче не цѣло, тай дань оставимъ ю повреждену, она шье се шрудити да бы пищепу свою накнадити могла, а предъ вечеръ до-
несемъ къ нйой ону кошницу, у кою самъ ю препресши намѣріо, и за ню положимъ; саше, кое самъ повадіо, найпре у донешену кошницу безъ свакогъ порядка поставимъ, пакъ после повре-
ждене пчеле препресемъ, заоставшій медъ також-
де извадимъ и съ нима заедно пренесемъ, найпосле заспремъ ю и положимъ на свое мѣсто, тако шье ону испу ноць све саше ово, къ своему приле-
пили, а новопришедшe пчеле: понеже празне до-
шли нису, сердечно прилюбили. Опетъ дакле по-
вторавамъ, да е свагда болѣ слаби роеве соеди-
нили.

§. 112.

Зауставити роеве, ако веть потредни нису.

Можемъ быти ништа тако у пчеловодству
ласно ніе, као задержати кошницу, да се више не
рон

лари кад од 10 кошница 30 добију, али у пролеће тугују, када им од 30 једва 5 живих остану.

§. 111.

Можемо ли у јесен ројеве сијаји?

Често бива да два роја и до јесени слаба остану, од којих обадва нешто саћа имају, овакве ројеве можемо спојити, међутим с већим трудом. Бива то следећим начином: Из оне кошнице, коју сам рад у другу претрести, повадим саће, међутим не цело. Тај дан оставим је повређену, она ће се трудити да би штету своју надокнадити могла, а пред вече донесем к њој ону кошницу, у коју сам се претрести намерио, и уз њу поставим. Саће које сам повадио, најпре у донешену кошницу без икаквог поретка поставим, пак после повређене пчеле претресем. Заостали мед такође извадим и с њима заједно пренесем, на крају застрем је и ставим на своје место, тако ће ону исту ноћ своје ово к својем прилепити а новодошли пчеле, будући да празне дошли нису, срдачно примити. Опет дакле понављам, да је увек боље слабије ројеве спојити.

§. 112.

Засићавиши ројеве, ако већ поштребни нису

Може бити ништа тако у пчеларству лако није, као задржати кошницу, да се више не роји

рои. А то быва овако: Ако променемо кошицу съ коюмъ мершавомъ, овой тье се помошь додати, а она више ише године роиписе непъе; ибо чужде пчеле како у кошицу, којој роя задержавамо, унду, абје у первомъ возмущенију и живе матпице попуку, и запирене у чаурицамъ машничнимъ цервипъе покваре и избаје. Зато ово промѣненіе кошице не абје у почепку пролѣтїј, но само тада да быва, кадъ се кошица, којој предпоставије учинити хотъемо, дѣйствително за роеви приуготови.

§. 113.

Шкода оявѣ многи роева.

Како чито умѣренное умноженіе пчела пчелару полезно быва, тако иѣкими случаи излишное често пагубно быти може, ако сирѣть многе роеве отъ едне кошице узмемо; ибо чрезъ многое роеве кошице и пчела и меда лишаваюсе. Пчеле частимъ роенѣмъ и произведеніемъ плода упруждене, више меда троше, него што доносе; ибо су найпре плодъ воспытавали, а сада се на пупъ съ роемъ приуготовляю: слѣдователно такове ако еще у есень не излете, предъ пролѣтїе отъ глади занѣста потибнуши и изумрети мораю. Конакле ова избѣгнути жели, о зауставленію роева спараписе мора, кое двоякимъ начиномъ получити може: Кромѣ тога чито е у §. 112. речено: еще чрезъ распространеніе празногъ мѣста у кош-

роји. А то бива овако: Ако променимо кошницу са којом слабом, овој ће се помоћ дати, а она више те године ројити се неће, јер стране пчеле како у кошничу, којој рој задржавамо, уђу одмах у првом револту и живе матице потуку и затворене у ћелијама матичним црвиће покваре и избаце. Зато ово мењање кошнице не у почетку пролећа, но само тада да бива, када се кошница којој спречавање учинити хоћемо, заиста за ројење припреми.

§. 113.

Штете од многих ројева

Као што умерено умножавање пчела пчелару корисно бива, тако у неким случајевима сувишно често погубно бити може, ако дакле многе ројеве од једне кошнице узмемо, јер кроз многе ројеве кошнице и пчела и меда лишавају се. Пчеле честим ројењем и производњом легла оптерећене више меда троше него што доносе, јер су најпре легло узгајале а сада се на пут са ројем припремају. Зато такве ако још у јесен не излете, пред пролеће од глади заиста страдати и изумрети морају. Који дакле ово избећи жели, о заустављању ројева старати се мора, које двојаким начином добити може. Осим тога што је у §. 112. речено, још кроз проширивање празног места у кошници

ницы, то есть: чрезъ подрезыванѣ сатыа; Или изрезыванѣ плода, шрупова, и за роенѣ веинь приуготовлѣнныихъ машничныхъ чаурицахъ, роеве заусипавши можно.

§. 114.

Чрезъ распроспраненіе мѣста.

Многе пчеле тѣсноте ради мѣста роесе: да бы дакле роя задержали, распространимо кошницу подметанѣмъ единога или два у ѿ речена обода. Ово разширеніе кошнице, ако хопьемо да успѣмо, прежде приуготовленія пчела за роенѣ пиворипии треба: ибо са свимъ гоповѣй рой препяспвія у роенїю пиворипи не допуща. У магазини лагше роя заусипавши можно, ако сирѣчъ у среду кошнице еданѣ празанѣ сандучинѣ положимо, ибо празно мѣсто, и распроспраненіе у среди пчеле не терпе, заппо не више о рою, но о наполненію празна сандучинѣ бавесс.

§. 115.

Чрезъ изрезыванѣ плода.

Кадъ примѣнило, да пчеле немарепши за распроспраненіе мѣста, роеве приуготовлявали и спреспаю; овде другогѣ средспва идейма, развѣ на мѣреніе иного чрезъ смященіе дѣла препяспвивши: ако сирѣчъ машничяке и плодъ шрупова, кромѣ плода радилица пчела, изѣчено, кошница роиписе нестье. Ово быва начиномъ слѣдующимъ:

Изне-

ници, то јест, кроз подрезивање саћа или изрезивање легла трутова и за ројење већ припремљених матичних ћелија, ројеве зауставити могуће.

§. 114.

Кроз проширење места

Многе пчеле тесноће ради места роје се, да би дакле рој задржале, проширимо кошницу подметањем једног или два у §. речена обода. Ово проширење кошнице, ако хоћемо да успемо, пре припремања пчела за ројење чинити треба, јер са овим готов рој спречавања у ројењу чинити не допушта. У магацинima лакше рој зауставити могуће, ако дакле у средину кошнице један празан сандучић ставимо, јер празно место и проширење у средини пчеле не трпе, зато не више о ројењу, но о пуњењу празног сандучића баве се.

§. 115.

Кроз изрезивање легла

Када приметимо да пчеле, не марећи за проширење места, ројеве припремати не престају, овде другог средства нема осим намеру њихову кроз пометеност спречавати, ако дакле матичњаке и легло трутова, осим легла радилица пчела, исечемо, кошница ројити се неће. Ово бива начином следећим:

Изне-

Изнепи треба кошицу съ мѣста нѣна на страну, оздолѣ извернути, и све матичне чаурице, кое се на краевы саповѣ запворене находе, изсѣпти. После плода шрутовѣ главе, быле оне у чаурицамъ покрывене и запворене, или не быле, съ долгимъ оспримѣ ножемъ, съ воскомъ заедно да се опсѣку. Кои третогѣ роя зауставили хотье, да наблюдава за реченная, кромѣ овогѣ изяпія, что не мора онай дань еще после первогѣ роя све матичне чаурице изсѣпти, но едину найлеишу ради второгѣ роя да оспави; ибо спара кошица абиє после первогѣ роя еще друге излежене матиче нейма. Само плода шрутовѣ изрезыванѣ, кроме матични чаурица роеве задержати не може.

§. 116.

О рою, кои изѣ кошице бѣжи.

Рой, кои у кошицы нешье да оспане но бѣжи, онѣ или матицие нейма, или му кошица повольна нїе, или га солнце весма опалюе; шаковый или кѣ матери у кошицу вратъасе, или са свимъ побѣгне. Овде зло умливую иѣкіи пчелари говорѣти: Нїе мой ни бью, нити е мени судъенѣ, запо е и побѣгао; а испинито нїювѣ е бью, но нерадѣніе е нїюво побѣгло. Ако е дакле рой матициу изгубіо, добро да ю испражи пчеларь подѣ кошицомъ, гдї е бью, и у наоколо, а када ю найде, между пчеле у кошицу да ю упусти. Ако ли су се между шимъ, докле е онѣ матициу нашао, многе

Изнети треба кошницу с места њена на страну, оздо окренути и све матичне ћелије, које се на крајевима саћа затворене налазе, исећи. После легла трутова главе, биле оне у ћелијама покривене и затворене или не биле, с дугим општим ножем с воском заједно да се одсеку. Који трећег роја зауставити хоће, да пази овде речено, осим оног изузетка, што не мора онај дан још после првог роја све матине ћелије исећи, но једну најлепшу ради другог роја да остави, јер стара кошница одмах после првог роја још друге излежене матице нема. Само легла трутова изрезивање, осим матичних ћелија ројеве задржати не може.

§. 116.

O roju, koji iz košnice бежи

Рој, који у кошници неће да остане но бежи, он или матице нема, или му кошница повољна није, или га сунце веома опржи, такав или к матери у кошници врати се или са свим побегне. Овде лоше мисле неки пчелари говорећи: Није мој ни био, нити је мени суђен, зато је и побегао, а истинито њихов је био, но немарношћу је њиховом побегао. Ако је dakле рој матицу изгубио, добро је да је потражи пчелар под кошницом где је био, и унаоколо, а када је нађе, међу пчеле у кошници да је пусти. Ако су се међутим, док је он матицу нашао,

многе

многе пчеле кѣ матери саме вѣть возвратиле, шо роя сѣ матерниомъ чекѣ смѣша.

§. 117.

Еще нѣкіи случаи пре и после роения.

Ако пчеларь увѣренъ быти жели, имали рой ма-
тицу, или нейма; изѣ слѣдующыхъ зѣаковъ позна-
ти може: Кадѣр у кошицы мирно почива и пре-
быва; кадѣр кошицу чисти; кадѣр се еще первий
дана подѣ кошицомъ яйца матице укажу, коя за-
то падаю: ибо суще сашье у кошицы, у кое бы
матица яйца своя сложити могла, начинѣно ніє.
Зато е добро, ако у кошицу, у кою роеве хватамо,
голово сашье пребодемо; овако и начашке тру-
довъ пчела наши облагшавамо. Ако овы знаменія
нейма, нейма ни матице,

2). Послероения ако бы нѣколико дана непре-
стенно киша падала, роеве медомъ прираньивани
морамо: Хотя роевы, кадѣр изѣ коенице пойду, на
нѣколико дана доспа меда на пушь са собомъ
понесу, однако у хипромъ дѣланію новыхъ саповъ,
и други многоверстнii дѣли взяшый собою медъ
скоро потроше.

3). Послероидбе помагати треба пчелама у
убіяню трутова, но пре пчела не починяши.

4). Понеже дѣвственна матица, да бы плод-
номъ постала, на полѣ излазили мора, шо чеспо
сильный вѣшарь и киша могу е на землю свалити,
пинице и золѣ изестии, или отѣ свое кошице зан-
ти,

многе к матери саме већ вратиле, то рој с матерњом нек помеша.

§. 117.

Још неки случајеви пре и после рођења

Ако пчелар уверен бити жели има ли рој матицу или нема, из следећих знакова познати може: када рој у кошници мирно одмаре и пребива; када кошницу чисти; када се још првих дана под кошницом јаја матице појаве, која зато падају јер још саће у кошници, у које би матица јаја своја положити могла, начињено није. Зато је добро, ако у кошницу, у коју ројеве хватамо готово саће пре бодемо, овако и почетке радова пчела наших олакшавамо. Ако ових знакова нема, нема ни матице.

2/. После рођења ако би неколико дана непрестано киша падала, ројеве медом прихрањивати морамо. Хоће ројеви, када из кошнице пођу, за неколико дана доста меда на пут са собом понети, стално у сложеном грађењу нових сатова и других разноврсних послова, узети са собом мед брзо потрошити.

3/. После ројидбе помагати треба пчелама у убијању трутова, али пре пчела не почињати.

4/. Будући да је неоплођена матица, да би плодна постала, на поље излазити мора, то често јак ветар и киша могу је на земљу оборити, птице и золье појести, или од своје кошнице залутати,

ши, и онде ю гробъ найти може. Ово су највеће погибели вдовства. Зашто често прегледати преба, да не имамо коју обудовљну кошницу, којој бы по реченимъ о вдовству правиламъ помоћни морали.

§. 118.

Вретище, или жакъ ради роева.

До здѣшњихъ видѣлисмо, колико ешко, неудобно, је ли и пагубно хватанїе роева; да бы дакле полно опасности случає ове предварити могли, ползумосе жакомъ новоизобрѣтиемъ за хватанїе роева орудијемъ, и шакопьемо гнушенїја а напа-ча трудности, кое се у стресаню роева много кратки слушавају, избегнути. Жакъ овай да є у пчеловодству нужданъ и полезанъ изъ слѣдую-щихъ видѣти можно: већь о изгубљеној мати-цы, о возвращенїю пчела у кошнице, о бѣжаню и смѣтцију роева непту ни споминятии. Само ово колико се кратки догадаја, да се рой нашъ съ ком-шијскимъ у воздуху смѣша, и сваки себи при-своити га хопье, пакъ изъ тога кавге и свадье раждају; колико пакъ кратки рой нашъ, за кога извѣстно знамо, да є нашъ, проспресе на сосѣднїй пчелникъ, кунесе онай да є и њговѣ и неда намъ га; изъ тога опети нова распра быва, и мы явно неправду терпимо морамо. Да бы дакле зла ова предупредили, за хватанїе роева жакъ намъ да при-скорбимо, и то не еданъ, но више, по количе-ству и числу кошница.

§. 119.

ти, и онде је смрт наћи може. Ово су највеће опасности безматичности. Зато често прегледати треба, да немамо коју безматичну кошницу, којој би по реченом о безматичности правилима помоћи морали.

§. 118.

Breža, или џак ради ројева

Довде видели смо, колико је тешко, неудобно, још понекад и опасно хватање ројева. Да би дакле многе опасне случајеве ове избећи могли, користимо се џаком новопronaђеним за хватање ројева оруђем, и тако ћemo гнушања а нарочито тешкоће, које се у стресању ројева много пута дешавају, избећи. Џак овај да је у пчеларству нужан и користан из следећег видети могуће: већ о изгубљеној матици, о враћању пчела у кошнице, о бежању и мешању ројева нећу ни спомињати. Само ово колико се пута догађа, да се рој наш с компијским у ваздуху помеша и сваки себи присвојити га хоће, пак из тога кавге и свађе рађају се; колико пак пута рој наш, за кога извесно знамо да је наш, простре се на суседни пчелињак, куне се онај да је његов и неда нам га, из тога опет нова препирка бива и ми јасно неправду трпети морамо. Да би дакле зла ова спречили, за хватање ројева џак нама да прибавимо, и то не један но више, према количини и броју кошница.

§. 119.

§. 119.

Описаніе жака за роеве.

Жакъ шаковый быва отъ весма редка пластина, каково противъ мува и комараца употреблявамо, само крозъ кога пчела изыти неможе; 7. стопа долгий, а 20 перстей у проширностиши широкъ быши мора: отъ горнѣгъ края доле све узшій, шако да таи е отворенъ 14 перстии само широкъ буде, четыри обруча за разширеніе приложесе, два обруча на краевы, еданъ горнѣмъ, а другій длинѣмъ краю ушиюсе, на среди у равной мѣри и единакомъ отъ себе разстоянію равнимъ начиномъ два обруча ушивена есу, отъ оздолъ стопи пластино, кое мы за обще домашне жакове употреблявамо, съ поля на одну стопу обручу прещивено, и на нѣму овеняча да се уженцемъ уедно спегнуши, и къ роящейся кошицы привезати и прислонити може. Четыри мотыке отъ тверда дервепиа, срединѣ панке обручемъ у равномъ разстоянію привезане держе твердо обручъ, и чине да жакъ свада добро распегнутъ буде. Горня пакъ часть жака дебелимъ безомъ зашлесе и запвори.

§. 120.

Употребленіе жака сего.

Докъ рой изъ кошице на полѣ излазити начне, аби се край жака отвори, и лепту кошице шако приложи, да ни една пчела виѣ жака на спрану

иу

§. 119.

Oпис цака за ројеве

Цак такав бива од веома ретка платна, какво против мува и комараца употребљавамо, само кроз кога пчела изаћи не може. 7 стопа дуг а 20 прстију у ширину широк бити мора. Од горњег kraja доле све ужи, тако да где је отворен 14 прстију само широк буде. Четири обруча за разширивање поставе се, два обруча на крајевима, један доњим а други горњим kraјем ушију се, на средини у истој мери и на једнаком од себе растојању истим начином два обруча ушивена су. Одоздо стоји платно које ми за опште домаће цакове употребљавамо, с поља на једну стопу обруча прошивено и на њему поруб да се канапом у једно стегнути и к ројећој кошници привезати и прислонити може. Четири мотке од тврда дрвета средње дебљине обручеве у истом растојању привезане држе тврдо обруче и чине да цак увек добро растегнут буде. Горњи пак део цака дебелим концем зашије се и затвори.

§. 120.

Употреба цака овог

Док рој из кошнице напоље излазити почне, одмах се крај цака отвори, и на лето кошнице тако постави, да ни једна пчела ван цака на стра-
ну

ну излепити неможе, а дольній край подигнese у-
право у едной высини съ лепомъ, да пчеле безъ
препяспивїя улепити могутъ. Найболѣ е ако
пчеларь роевѣ очекивао буде. Каdъ ветъ рой у
жакѣ унide, аbie се овеяча спогнse, да небы къя
ицела на полѣ изленила, и отнесесе жакѣ на нѣ-
колико корачаи отъ пчелника на спрану у ладъ,
и онде споѣти свезу земли окренувши остави.
Ако пчеле у жаку машницу примѣшe, престапи
ше отъ зуеня, и мирно у верху почивати. Ако
насъ другии роевыи незадержаваю, можемо иѣга ма-
ло после у предуготовлѣну кошнице спрести,
покрыти, и имати тьемо ухватъена роя. Рой
изъ жака спрести есть весма лагко, опрещимъ
дольній край жака, и ударимъ съ нимъ о землю,
пчеле као лопата изъ жака испадну, а я празну
кошнице сверху ныи метемъ и имамъ ухватъе-
ногъ роя.

Оваковы жакова, како што е речено, нѣко-
лико да имамо, да бы свимъ роевомъ за доспа
учинили могли. Кои више кошница держи, докле
човека искусна — вешта — недобie, самъ на ис-
ходяще роеве да позорствуе, и да се овой, или
оной кошницы жакѣ приложи, некъ заповеди. У
испресиваню ухватъени роева у кошнице самъ
своимъ трудомъ да прилѣжава, и жакове редомъ
спресаюши у празне кошнице изручуе.

Каdъ

ну излетети не може а доњи крај подигне се управо у истој висини с летом, да пчеле без препреке улетати могу. Најбоље је ако пчелар ројеве очекивао буде. Када већ рој у цак уђе, одмах се поруб стегне, да не би која пчела напоље излетеала и однесе се цак на неколико корака од пчелињака на страну у хлад и онде усправно везу земљи окренувши остави. Ако пчеле у цаку матицу примете, престаће од зујања, и мирно у врху одмарати. Ако нас други ројеви не задржававају, можемо њега мало касније у припремљену кошницу стрести, покрити и имаћемо ухваћен рој. Рој из цака стрести је веома лако, одрешим доњи крај цака и ударим с њим о земљу, пчеле као лопта из цака испадну, а ја празну кошницу изнад њих ставим и имам ухваћен рој.

Оваквих цакова, као што је речено, неколико да имамо, да би својим ројевима пуно учинити могли. Који више кошница држи, докле човека искусна - вешта - не добије сам на излазеће ројеве да пази, и да се овој или оној кошници цак постави, нек заповеди. У истресању ухваћених ројева у кошнице сам својим радом да стара се и цакове редом стресајући у празне кошнице изручује.

Кад

Кадъ роя изъ жақа истресемо, пчеле нѣкѣ осипати шье; ако намъ жакъ одма не треба — о коему у множеству кошница извѣстни иисмо — оставиши га можемо лежатьсѧ и отворена къ лестину прислонили, саме шье заоставше пчеле у кошнице улѣзши. Ако пакъ изыти небы хотѣле, отворенъ жакъ зракомъ солнечнымъ да представимо, отъ теплоте солнечне побѣгнуши шье у кошницы. Ако ли намъ жакъ потребуе, вѣть за оно нѣколико заоставши у жаку пчела немаримо, но жакомъ служимосе непремѣнно. Ако ли бы пчеле у кошницы заостпали не хотѣле, но вратъялесе, знакъ е да су лишене мапице, но овосе съ жакомъ весма редко случава. Ово еще додали треба: да ни весма рано, ни поздно роящейся кошницы жакъ не привежемо; ибо ако е рано, што шье у то време отъ роения пресипали, ако ли е касно: вѣть бы многе пчеле у воздуху быле.

§. 121.

О соединеніи мершави роева.

О Соединѣнію роева у §. 110, говорено есть: огде само о ухвачьени роевы, кои су вѣть сапье поведи, но понеже су мершави иззимовати не могуту, о тѣковыхъ соединѣнію говориши шьемо. У овому дѣлу слѣдующа треба наблюдавати: Во первыхъ гледати вала имали еще паше, ибо соединѣни роевы найманѣ мессецѣ дана пашу попрѣбую, да бы себе доволномъ зимкомъ раномъ снабдѣши могли.

Када рој из џака истресемо, пчеле неке остаће, ако нам џак одмах не треба - о коме у мношту кошница извесни нисмо - оставити га можемо лежећег и отворена к лету прислонити, same ће заоставше пчеле у кошницу ући. Ако пак изаћи не био хтеле отворен џак зрацима сунца да изложимо, од топлоте сунчеве побеђи ће у кошницу. Ако нам џак треба, ваћ за оно неколико заоставших у џаку пчела не маримо, но џаком служимо се несметано. Ако пчеле у кошници остати не би хтеле, но вратиле се, знак је да су лишене матице, но ово се с џаком веома ретко дешава. Ово још додати треба: да ни веома рано, ни касно рођећој кошници џак не привежемо, јер ако је рано, то ће у то време од рођења одустати, ако је касно, већ би многе пчеле у ваздуху биле.

§. 121.

O спајању нејаких ројева

О спајању ројева у §. 110. говорено је. Овде само о ухваћеним ројевима, који су већ саће повели, али будући да су нејаки изимовати не могу, о таквих спајању говорићемо. У овом послу следеће треба надгледати: у првом гледати вальа има ли још паше, јер спојени ројеви најмање месец дана пашу требају да би себе довољном зимском храном снабдети

МОГЛИ.

могли. Понеже у многи предѣли съ концемъ Іуліа паша пчеламъ венѣ ослабѣва, зато роевы, кои донде довольно себи неприскорбе, иззимовани немогу. Много више ако роевы истомъ у голакъ Іуліа бываю, шакове е болѣ напрагъ вратили; развѣ ако бы хелду сѣяли, ибо тогда имале бы пчеле паше и до конца Септемвриѧ.

Роеве мершаве соединити можно овако: около полакъ Іуліа прегледати треба све кошнице, и кое онда мершаве буду, шакове съ богати роевы или са спарима начиномъ у § 111 да се соедине. Можно единоме добромъ рою три додати, и овако све мершаве роеве соединенїемъ обогатити. Ако едину до друге стоящу соединити можно, за лептениѣ е болѣ, ибо шако пчеле изѣ паше кадѣ се врати, незаблуждаваю, и понеже е богата кошница отѣ спресене части мѣста освоила, новому жилищу ласно привыкну пчеле. Ако ли пакъ оближнѣ соединити нїе потребно, со отстоящиими соединити треба, само да се спресене кошница мѣсто празно остави; и сосѣдне шаково да освоє, да небы пчеле заблуждавале.

Другїй начинъ мершаву кошницу съ добромъ соединити еспѣ овай: изѣ мершаве чрезъ бубнянѣ и дымѣ изгнаши треба пчеле у празницу, а попомъ матицу ухвалиши, пчеле тье се после два или три часа, кадѣ осепеда нейма матицу, узбуниши, онда дакле истрести ихъ треба на чисту суву землю,

могли. Будући да у многим крајевима с крајем јула паша пчелама већ ослабљава, зато ројеве, који дотле доволно себи не сакупе, изимовати не могу. Највише ако ројеви истом у пола јула бивају, такве је боље натраг вратити, осим ако би хельду сејали, јер тада имале би пчеле паше и до краја септембра.

Ројеве нејаке спојити можемо овако: око пола јула прегледати треба све кошнице и које тада нејаке буду, такве с јаким ројевима или са старима начином у §. 111. да се споје. Могуће је једном добром роју три додати, и овако све нејаке ројеве спајањем појачати. Ако једну до друге стојећу спојити могуће, за летење је боље, јер тако пчеле из паше када се врате не залутају и будући да је јака кошница од стресене део места усвоила новоме станишту лако привикну пчеле. Ако пак оближње спојити није потребно, са удаљенима спајати треба само да се стресене кошнице место празно остави и суседне тако да усвоје да не би пчеле залутале.

Други начин нејаку кошницу с добром спојити је овај: из нејаке кроз лупање и дим истерати треба пчеле у празницу, а потом матицу ухватити, пчеле ће се после два или три часа, кад осете да нема матице узбунити, онда дакле истрести их треба на чисту суву

земљу,

землю , или на платно каково , и богату кошнициу сверху ныи мепуши , аbie тъе съ радосію унити и соединиписе.

Но веиль о наравни роевы доспа е говорено ; ако се какови у роеню нови случаи у будуще догоде , добаръ пчеларь изъ реченныхъ ласно тъе и разрѣшиши . Садъ да прейдемо къ художественнымъ роевомъ , о коима буди

ГЛАВА XII.

О Художествении роевы.

§. 122..

Отъ худасу художествении роевы произишли?

Нѣкіи пчеловодцы , како што смо юштъ у §. 19. предсказали , много су погрешавали проптиву сходне кошницама величине , и зато су весма рѣдаке и весма поздне роеве добияли ; ибо пчеле у великой кошницы само о штомъ наспояваю , какобы соразмѣрио величини кошнице число народа прибавиле , а собираніе меда опиветь пренебрегаваю , слѣдователно роеве у обычно време пущати не могу .

земљу, или на платно какво и јаку кошницу изнад њих ставити, јер ће с радошћу ући и спојити се.

Али већ о природним ројевима доста је говорено. Ако се какви у ројењу нови случајеви у будуће догоде, добар пчелар из реченог лако ће их решити. Сада да пређемо ка вештачким ројевима, о којима ће бити

ГЛАВА XII

О вештачким ројевима

§. 122.

Од куда су вештачки ројеви произашли?

Неки пчелари, као што смо још у §.19. раније казали, много су грешили против одговарајуће кошницама величине и зато су веома ретке и касне ројеве добијали, јер пчеле у великој кошници само о томе настоје, како би сразмерно величини кошнице број друштва прибавиле а сабирање меда због тога занемарују, према томе ројеве у обично време пустити не

могу.

могу. Но онда само роюсе, кадъ и народа доспа, и шолико собрана меда имаю, отъ коего рою на путь нужно препитаніе далии могу. Ово обаче при концу лѣта быва. Зато шаковиі пчелари да бы раніе роеве имали, художество ово употребили принужденису были. Художество ныюва есу разчилиша, перво:

§. 123.

Чрезъ превару.

У почетику пролѣтія изнайду пчелари кошицу, коя е и медомъ и народомъ богата, изъ нѣ плодородіемъ полно сапье изсѣбку, и у сандучинѣ или кошицу положе, у кою шолико число пчела доведу, коликосе изыскue, да бы се сапье покрыши могло, запворе ихъ шамо и препипаваю дотле, докле себи матицу не произведу, онда лесто отворе, и понеже ово у пролѣтіе пворе, мысле, да е то разумно и совѣтно, и да пчеле и умножишиес и меда довольно собраши могу. Обаче у овому нису успѣли; ибо изъ добре кошице и медъ и плодородіе изваде, народъ умале; слѣдователно отъ благонадежне кошице найслабио произведу, изъ узрока, что пчеле, кое заостпану, немогу плодородіе покрыши, слѣдователно кадъ хладне ноющи настпану, све изумрепи мораю. А притомъ оне пчеле, кое су у другу кошицу пренешене, понеже су насилиемъ премѣщене, невозлегну аbie на плодородіе, зато дакле ако случайно една хладна

но цъ

могу. Али онда само роје се, када и друштва доста и толико сабраног меда имају, од кога роју за пут нужну храну дати могу. Ово иначе при крају лета бива. Зато такви пчелари да би раније ројеве имали вештину ову употребити принуђени су били. Вештине њихове су различите, прво:

§. 123.

Кроз ћревару

У почетку пролећа пронађу пчелари кошницу, која је и медом и друштвом јака, из ње леглом пуно саће исеку, и у сандучић или кошницу ставе, у коју толики број пчела додају, колико је потребно, да би саће покрити могле. Затворе их тамо и прихрањују дотле, докле себи матицу не произведу, онда лето отворе, мисле, да је то разумно и саветно, и да пчеле и умножити се и меда довољно сабрати могу. Међутим у овом нису успели, јер из добре кошнице и мед и легло изваде, друштво умање, према томе од сигурне кошнице најслабију произведу, из разлога, што пчеле које заостану, не могу легло покрити, зато када хладне ноћи настану, све изумрети морају. А при том оне пчеле, које су у другу кошницу пренесене, будући да су насиљно премештене, не полежу одмах на легло, зато дакле ако случајно једна хладна

ноћ

ношъ настпане, цѣло плодородіе погибала, кое велику заистпа пчеловодству школу наноси.

Еще иначе: Богатшу кошницу подвигну съ мѣста нѣна, и на повысоко древо повѣссе, а на нѣно мѣсто другу празну положе, у коюй повѣссе у кавезчишь запворену матицу. Сутра данъ испина многе се преваре, у празну кошницу улешие, и тамо съ матицомъ заостпану; обаче и тако е велика школа ослабили и обезнародили богатшу кошницу, о коей велику надежду имали могли бы. А притомъ испина да тиѣ пчеле повѣшену матицу найти, но нешие ю припознати, излениши тиѣ, и у пруду кошницу опили, гдї тиѣ ихъ друге поубийши. Вторый начинъ

§. 124.

Чрезъ разсѣченія.

Ово се при магазини случава, коихъ сашье ароптомъ разсѣку и раздѣле, и тако отъ едногъ роя ава сочине; обаче ни ово обспани неможе: ибо матица у горнѣй части обышпава, кадѣ дакле долній сандучишъ разсѣку, пчеле у нѣму безматичне остану. Зато при неделѣ дана само о шомъ настояши мораю пчеле, да матицу себи произведу, послѣ докѣ матица плодна постане, и яйца смесе, опетъ при неделѣ пройду. Дакле само искусство явно насъ научава, да отъ шаковыхъ художествъ престанемо. Найпосле,

§. 125.

ноћ настане, цело легло страда, које велику заиста пчеларству штету наноси.

Још иначе: јаку кошницу подигну с места њена и на повисоко место обесе а на њено место другу празну ставе, у којој обесе у кавезчићу затворену матицу. Сутрадан истина многе се преваре, у празну кошницу улете, и тамо с матицом заостану. Међутим и тако је велика штета ослабити и снејачати јаку кошницу о којој велику наду имати могли би. А при том истина да ће пчеле обешену матицу наћи, али неће је препознати, излетеће и у туђу кошницу отићи, где ће их друге поубијати. Други начин

§. 124.

Кроз расецање

Ово се при магацинним дешава, којих саће кратким копљем расеку и разделе и тако од једног роја два сачине. Међутим ни ово опстati не може: јер матица у горњем делу налази се, када дакле доњи сандучић расеку, пчеле у њему безматичне остану. Зато три недеље дана само о томе настојати морају пчеле, да матицу себи произведу, после док матица плодна постане и јаја снесе, опет три недеље прођу. Дакле само искуство јасно нас поучава, да од таквих вештина одустанемо. На крају,

§. 125.

§. 125.

Чрезъ бубнянѣ.

Ово е иѣчпо совѣтнїе отъ прочихъ гору предложенныхыхъ начиновъ; а то изъ узрока овога, чи то с таکовый рой наравномъ рою подобанъ. Ово быва слѣдующимъ начиномъ: Кошница, изъ кое роя чрезъ бубнянѣ произвести намѣравамо, мора быти чи то оно речь, до землѣ полна, плодородіе и народъ у изобилію да има, словомъ таکова кошница, изъ кое бы и наравни рой произыти мо-гао. 2). У оно време художественна роя производити треба, у кое и наравни роевы происходе, сирѣчь у Маю, и Іуню. 3). У дань чистый и ведрый, и то предъ вечеръ отъ пяшаго часа до сумрака. 4). Ако бы кошницу съ мѣста кренуши нужно было, а многе пчеле по нытой бы пузале, таکове съ помощю дыма да се у кошницу улѣзти принуде, овде обаче нужно есть добро позорствовати, да не бы дымъ чрезъ лето у кошницу унишао. По томъ крѣпакъ човекъ да ю дигне и прегледа, съ тимъ обаче предоспороженiemъ, да небы сашье поломіо. Докѣ овой прегледа, другій съ дымомъ отъ излешанія пчеле да сохранява. Можно ю у присѣнакъ или колибу отнепи, и та-ко успиѣмъ гору подвигнути, другомъ празномъ поклонити. Лето полне кошнице затворили преба, не само да небы пчеле излешати могле, но да бы имъ и мрачно было; а празнице лето прозрачнимъ каковимъ нибудь платномъ застреми: та-

ко

§. 125.

Кроз лућање

Ово је нешто саветније од осталих горе предложених начина, а то из разлога овога, што је такав рој природном роју сличан. Ово бива следећим начином: Кошница, из које рој кроз лућање произвести намеравамо, мора бити што се оно каже, до пода пуна, легла и друштва у изобиљу да има, речју таква кошница, из које би и природни рој произађи могао. 2/. У оно време вештачки рој производити треба, у које и природни ројеви излазе, то јест у мају и јуну. 3/. У дан леп и ведар и то пред вече од петог часа до сумрака. 4/. Ако би кошницу с места кренути нужно било, а многе пчеле би по њој пузиле, такве с помоћу дима да се ћи натерају, овде међутим нужно је добро пазити, да не би дим кроз лето у кошницу ушао. По том јак човек да је подигне и прегледа, с том међутим предострожношћу, да не би саће поломио. Док овај прегледа, други с димом од излетања пчеле да чува. Могуће је у хладовину или колибу однети, и тако устима горе подигнути, другом празном поклопити. Лето пуне кошнице затворити треба, не само да не би пчеле излазити могле, но да би им и мрачно било, а празнице лето прозрачним каквим било платном застрети: та-

ко

ко устроене кошнице добро и крѣпко увезати преда, а по томъ оздолъ у полну кошницу за иѣ-
колико мінупа деревомъ кудати, мало престапши, и опеть ударши, шимъ шье начиномъ многе
пчеле у кошницу улѣзши. Ако бы вѣнь садъ изъ
бруения ныюва разумѣо, да ихъе шаково число воз-
ишло, кое роя сочинили може, разставимъ, пре-
гледамъ, богашу ону кошничу на свое мѣсто пре-
несемъ, и ако примѣшимъ у сапъу чаурице ма-
тичне, знакъ е дашье се роипи.

§. 126.

О изгнаніи пчелъ.

Чесно с нуждно а и полезно изъ едине у другу
кошницу пчеле изгонити. Ово быва начиномъ у
предидущемъ §. реченимъ, съ шимъ само разни-
спивемъ, чи то онде полакъ само пчела у празну
кошничу гонимо, а овде све. Позорствовани оба-
че треба, да отъ сатовъ, у коима се плодъ находи,
колико више можемо у нову кошничу прибо-
демо, ово зато, да плодъ онай не погибне, ово
да изъ плода онога нова кошница, ако е случайно
у изгненію матице лишена, нову себи излѣпти
и воспитати може.

§. 127.

Что у премѣненію кошница наблюдавати треба.

Дабы мершаву кошничу помогли, съ бога-
томъ ю промѣниши вала, сирѣчъ, едину на мѣсто
ару-

ко удешене кошнице добро и чврсто увезати треба, а потом одоздо у пуну кошницу за неколико минута дрветом куцати, мало престати, и опет ударати, тим ће начином многе пчеле у кошницу ући. Ако би већ сада из брујања њихова разумео, да их је толики број изашао, који рој сачинити може, расставим, прегледам, јаку ону кошницу на своје место пренесем и ако приметим у саћу ћелије матичне, знак је да ће се ројити.

§. 126.

O исѣтеривању пчела

Често је нужно а и корисно из једне у другу кошницу пчеле изгонити. Ово бива начином у претходном § реченим, с том разликом, што онде само пола у празну кошницу гонимо, а овде све. Пазити међутим треба, да од сатова, у којима се легло налази, колико више можемо у нову кошницу прећодемо, ово зато, да легло оно не страда, ово да из легла онога нова кошница, ако је случајно у изгоњењу матице лишена, нову себи излећи и одгајити може.

§. 127.

Шта у промењивању кошница пазити треба

Да би нејаку кошницу помогли, с јаком је променити вальа, то јест, једну на место

дру-

друге поставити. Промѣнивати кошницѣ найболѣ
есть на лѣтомъ и угодномъ дану около полудне,
кадасе найвише пчела у полю задержаваю.

2). Такове само кошнице да промѣниемо, отъ
коихъ роева вие године не пьемо.

3). Кошнице, кое промѣниемо, да будутъ се-
би подобне и еднаке.

4). Ако промѣниванімъ овимъ шудицие, кое
су нѣку кошницу обсѣдати вѣнь почеле, опигна-
ти желимо, шада на мѣсто отъ шудицие завос-
ване, найячу кошницу да положимо.

5. На концу лѣта, и у есень кошнице наше
рѣдко безъ вреда промѣниши можно.

ГЛАВА XIII.

О попеченїихъ и дѣлѣхъ есеннихъ.

§. 128.

О промѣнѣнію паше.

Понеже паша пчеламъ посвуда еднако нетрае,
ибо у многимъ странама у пролѣтие починѣсе, а
съ Іуліемъ совершуе, послѣ пчеле манѣ доносе,
него што попроще. У другимъ пакъ странама,

L

таки

друге поставити. Промењивати кошнице најбоље је на лепом и угодном дану око подне, када се највише пчеле у пољу задржавају.

2/. Такве само кошнице да промењујемо, од којих ројеве оне године нећемо.

3/. Кошнице које промењујемо, да буду себи сличне и једнаке.

4/. Ако промењивањем овим туђице, које су неку кошницу нападати већ почеле, отерати желимо, тада на место од туђица нападнуте, најачу кошницу да поставимо.

5/. На крају лета, и у јесен кошнице наше ретко без штете промењивати могуће.

ГЛАВА XIII

О старањима и пословима јесењим

§. 128.

О промењивању паше

Будући да паша пчелама свуда исто не траје, јер у многим крајевима у пролеће почиње а с јулом завршава се, после пчеле мање доносе, него што потроше. У другим пак крајевима, где

где е у есень паша добра, у пролѣтие во обще
иie. Кои дакле ползу опѣ пчела имаша жели, по-
стоянна пашу да имъ прискорби, и ако е возможно,
съ едногъ мѣста на друго како што е у § 69. ре-
ченено да преноси, птрашковы ште му се обылно на-
пласшиши. За попеченіе и надзыраніе на инно мѣ-
сто пренесенныхъ пчелъ, еданъ само бодрый чо-
векъ изыскусе, и довольно е, ибо е роида пада-
велья совершена.

§. 129.

Различность паше.

Свію цвѣтова иправа, кое пчеле милую, и
изъ кои медъ собираю, вѣжество имѣши, и све-
по реду описати доспа времена потребуе. Пче-
ларь пакъ и безъ вѣжества иѣкихъ ползоватисе
може. У пролѣтие позорствовани треба на цвѣ-
тоносне шуме и дубраве, а по шомъ на плодоно-
сна поля и долине, цвѣтоукрашене ливаде и пла-
нине. На великимъ горама свагда нѣчто находит
пчеле. У долина гдѣ е тепло починѣ паша рано,
и лагано пеїтсе на планине. У равницы паша на
еданъ пушъ постане, а на еданпушъ нестане. По-
лезнѣйши пакъ пчеламъ цвѣти есу; Дренъ, ива,
врба, шопола, леска, калина, брезъ, ясень, ягнѣдъ,
растъ, лорберъ, липа и сиба, и проча многочисле-
на у пролѣтие. Древа венѣ у Iуню за три недѣ-
лья дана каплю, ако имъ е време угодно. Цвѣтъ
хелде превосходи проче цвѣтииye у тому, что

у

где је у јесен паша добра, у пролеће уопште није. Који dakле корист од пчела имати жели, пристојну пашу да им обезбеди, и ако је могуће с једног места на друго као што је у §. 69. речено да преноси, трошкови ће му се обилно исплатити. За старање и надгледање на друго место пренесених пчела, један само виталан човек тражи се, и довољно је, јер је ројидба тада већ завршена.

§. 129.

Разноврсност паше

Свију цветова и трава, које пчеле воле, из којих мед сабирају мноштво има, и све по реду описати доста времена изискује. Пчелар пак и без мноштва неких користити може. У пролеће пазити треба на цветоносне шуме и дубраве, а потом на медоносна поља и долине, цветом украшене ливаде и планине. На великим горама увек нешто налазе пчеле. У долинама где је топло почиње паша раније и полако пење се на планине. У равници паша у једанпут постане а на једанпут нестане. Најкориснији пак пчелама цветови јесу: дрен, ива, врба, топола, леска, калина, бреза, јасен, јагњеда, храст, лорбер, липа и сиба, и остали многобројни у пролеће. Дрвеће вене у јуну, за три недеље дана капље ако им је време угодно. Цветови хельде превазилазе остале цветиће у томе, што

у

у месецу Августу, када сирѣчъ сви цвѣтили
оцвѣтаю, и цвѣтъ изгубе, цвѣтати починѣ.

§. 130.

Пренесеніе пчела на различните паше.

Понеже пчеле у мало держава постоянну па-
шу имаду, запо много се ползуе онай, кои на
добре паше пчеле свое преноси; ибо на доброй па-
ши пчеле болѣ живе и плодесе, и изобилно меда
и воска доносе. На доброй паши кошнице добре
постану болѣ, а слабе у кратко време побольша-
юсе. Безъ добрѣ паше никаквимъ йскусствомъ
пчелама помочь неможемо; да вѣла, време, и прошка-
ковы всуе погибаваю. И добре кошнице на скуд-
ной и сухой пashi лагано гину и погибаваю. Па-
ша, на кою пчеле преносимо, треба да буде бога-
ща, долготрающа, и не весма опѣ пчелника да-
леко; ибо скороизчезаема ни иждивенія, ни дан-
тубе ненаплатиу; а вопреки добра паша све шру-
де богато награждава, ако бы и на две милѣ оп-
стияла. Испина да пчеле на лепомъ времену ве-
сма далеко на пашу лепте, но у лепеню много ара-
гоцвѣнногъ времена губе и утруждаваюсе; многие
на пушу остану, и ако ихъ зло време запече, бѣд-
но погибаваю, и нити толико совокупити могутъ,
колико кадъ близу пашу имаду. Но опеть ако
добра паша далѣ опѣ едне милѣ не описси, бо-
лѣ е свагда пчеле на первомъ мѣсту оставити;
ибо докле новому мѣсту привику, свагда пре-

у месецу августу, када дакле сви цветићи прецеве-
тају и цвет изгубе, цветати почиње.

§. 130.

Преношење ћела на различите паше

Будући да пчеле у мало држава постојану пашу имају, зато много се користи онај, који на добре паше пчеле своје преноси, јер на доброј паши пчеле боље живе и размножавају се и изобилно меда и воска доносе. На доброј паши кошнице добре постану боље а слабе у кратко време побољшају се. Без добре паше никаквим искуством пчелама помоћи не можемо, радови, време и трошкови све пропада. Паша на коју пчеле преносимо треба да буде богата, дуготрајна и не сувише од пчелињака далеко, јер брзо пролазећа, не издржљива, ни дангубе не исплаћује, а насупрот добра паша све муке богато награђује ако би и на две миље била удаљена. Истина да пчеле на лепом времену веома далеко на пашу лете али у летењу много драгоценог времена губе и умарaju се, многе на путу остану и ако их лоше време затече, бедно страдају, нити толико сакупити могу колико када близу пашу имају. Али опет ако добра паша даље од једне миље не буде удаљена, боље је увек пчеле на првом месту оставити, јер док новом месту привикну, увек пре-
ћашње

дъашнѣ всуе праже, и заблуждаваюши многе погибаваю.

Ако се паше ради пчела и найбогатїе намъ показую, опеть нису шакове да ихъ побольшани небысмо могли. Много бы мы пчелама полезни древа садили могли свуда по ливада, и пуштовы кудасе шептамо. Велико бы мы множеству различници цвѣтущи добри права съ найяющомъ пчела ползомъ сѣяши и садили могли, отъ кудабы нечисленну ползу не само пчеле, но и люди, и марва приобрѣли. Запо не само власини, Господства, и общество, но и самы пчеловодцы у садьеню шаковому да настое и да спомоществую. Тада преношеніе кошница како непопрѣбно са свимъ пресипало бы.

ГЛАВА XIV.

О Зимищѣ.

§. 131.

Како єѣ кошницама поступати треда, када ихъ на замице положемо?

Тому пчеле same найболѣ наѣ научаваю. Примѣтили су многи пчеловодства любопитнїи испытатели,

ђашње све траже и грешећи многе страђавају.

Ако се паше ради пчела и најбогатије нам показују, опет нису такве да их побољшати не бисмо могли. Много би ми пчелама корисног дрвећа садити могли свуда по ливадама и путевима куда се шетамо. Велико би ми мноштво различите цветајућих добрих трава с највећом пчелама коришћу сејати и садити могли, од куда би небројану корист не само пчеле, но и људи и марва добили. Зато не само власти, газдинства и организације, но и сами пчелари у сађењу таквом да настоје и да припомажу. Тада преношење кошница као непотребно са свим престало би.

ГЛАВА XIV

О зимовању

§. 131.

*Како с кошницама постујати треба,
када их за зимовање сиремамо?*

Томе пчеле саме најбоље нас поучавају. Приметили су многи пчеларства љубопитљиви истраживачи,

тели, да пчеле, када се къ зимищу спремаю, обы-
тилище свое сирѣчъ кошицу, съ величайшимъ
прилѣжаніемъ обходе, и сваку найманю пукотину
залепе и замажу, да имъ небы зима и вѣшарѣ до-
садъивао. Зато и пчеларь треба да имъ лепо
спесни, и тако малено остави, какосе само една
пчела извушъи може; а не са свимъ да запвори,
ибо пчеле, акосе случи да се испаренія ныова, коя
крозъ лепо на полѣ исходе, на лепту смерзну,
абіе безъ свакогъ закосненія смерзнуше по от-
ламаю, да имъ лепо свободно остане. Отъ тудъ
учимо, да пчеле и у найлюстѣй зими свѣжи воз-
духъ потребую, оне у верхѣ кошице попнусе
и совокупесе у лопиту, да имъ шоплие буде, кадъ
меда узымаю сниду между самье, а после се опеть
на обычно междуусобногъ согрѣянія мѣсто соберу,
и тако цѣлу зиму, само ако меда доста имаю,
безъ свакогъ вреда проведу. Изъ овыхъ видини
можемо, да се прелѣщаю оны, кои мысле да пче-
ле отъ зиме умиру, кое никада быти несть, не-
то оне збогъ недоспашка меда отъ глади поуми-
ру. Често се случава и то, да пчеле кадъ солн-
це сле, изыду да се изчисне, и тако понеже с у
зimu као што говоримо зубато сунце, или се еще
на полю посмерзываю, или презебу, а по шомъ у
кошицы поумиру; или кадъ осене да се пролѣ-
тие приближава, зачнусе расклодбавши, легу но-
ве пчелице, и понеже по наособиши на плодовы
лежати мораю, често отъ зиме посмерзываюсѧ,
но ово само быва у слабой и малонародѣй кош-
ицы;

вачи, да пчеле, када се к зимовању спремају, обиталиште своје то јест кошницу, с највећом брижљивошћу обилазе и сваку најмању пукотину залепе и замажу, да им не би зима и ветар досађивао. Зато и пчелар треба да им лето стесни и тако малено остави, како се само једна пчела провући може а не са свим да затвори, јер пчеле ако се деси да испарања њихова, која кроз лето на поље излазе, на лету смрзну, одмах без сваког одлагања смрзнуто поодламају, да им лето слободно остане. Од туда учимо, да пчеле и у најљућој зими свежи ваздух траже, оне у врх кошнице попну се и сакуне се у лопту, да им топлије буде, када меда узимају сију међу саће а после се опет на обично међусобног загревања место саберу и тако целу зиму, само ако меда доста имају, без икакве штете проведу. Из овог видети можемо да се варaju они, који мисле да пчеле од зиме умиру, које никада бити неће, него оне због недостатка меда од глади поумиру. Често се дешава и то да пчеле када сунце сија изађу да се исчисте, и тако будући да је у њему као што говоримо зубато сунце, или се још на пољу посмрзавају, или прозебу а потом у кошници поумиру. Или када осете да се пролеће приближава, почну се размножавати, леђи нове пчелице, и будући да по наособито на леглу лежати морају, често од зиме посмрзавају се, али ово само бива у нејакој и малобројној кошници.

ници : ово настъ опетъ научага да слабе кошнице за преседе оставляти совѣтно иѣ. Дакле само богате или среднѣ дебеле кошнице на зимнищу за сѣме оставили треба.

§. 132.

Каково е място за зимище пчелама сходно?

Явно е доказано да пчелама за зимище шаково място сходно есть, у коемъ е свагда свѣжий воздухъ, а шакова мяста есу вертогради или башче, кое су свагда отворене. Да е свѣжий воздухъ пчелама нужданъ, видилисмо у предходящемъ ѿ како безъ свакогъ закосненія замерзнуте паре съ лепта опламаю, да бы чистий воздухъ лагше улазили могао. Убыиточно е дакле кошнице на шаванъ попели, а особито на онаковы, кои е са сви спрана заптворенъ, и никди одушке нейма, ибо у шавану шаковомъ воздухъ покваренъ пчеле пруе. Убыиточно е шакожде као што иѣкій чине кошнице у кацу сложили, съ даскама и плевомъ покрыти, ербо се шамо подавили мораю. Но безъ свакогъ сумнѣй и страха на открытомъ воздуху то есть: подъ голимъ небомъ — само да су на безопаснѣ място, гдј ихъ марва или друга животна погазили, или неваляли люди украсили не бы могли — оставили ихъ можемо.

Нѣкіи пчелари у житной ями, не безъ ползе пчеле преко зиме держе. Ово творе начиномъ слѣ.

ници. Ово нас опет поучава да слебе кошнице за презимљавање остављати саветно није. Дакле само јаке или средње јаке кошнице на зимовању за запат оставити треба.

§. 132.

Какво је место за зимовање пчела повољно?

Јасно је доказано да пчелама за зимовање такво место повољно је, у којем је увек свеж ваздух, а таква места су вртови или баште које су увек отворене. Да је свеж ваздух пчелама нужан, видели смо у претходном §. како без сваког одлагања замрзнуте паре с лета откидају, да би чисти ваздух улазити лакше мogaо. Нерентабилно је дакле кошнице на таван попети а особито на онакав, који је са свих страна затворен и нигде одушке нема, јер у тавану таквом ваздух покварен пчеле трује. Нерентабилно је такође као што неки чине кошнице у кацу сложити, с даскама и плевом покрити, јер се тамо погушити моражу. Али без сваке сумње и страха на отвореном ваздуху то јест: под голим небом - само да је на безопасном месту, где их марва или друге животиње погазити, или неваљали људи украсти не би могли - оставити их можемо.

Неки пчелари у житној јами, унутра пчеле преко зиме држе. Ово чине начином

сле-

слѣдующимъ: Во первыхъ чисту житну яму сламомъ или плевомъ добро опале, а кадъ се излади гаръ, онай по дну яме разаспру, по шомъ по лѣствица еданъ у яму спустисе, и спавши на средъ яме, кошнице около себе едну до друге верхъ горе окренувши наредьye, а другой му кошнице додаe; по шомъ другой редъ по измежду верхова первій кошница попреко, успа къ зыду окрептаюшъ стоешъ на лѣствица намешша, тако и третій редъ докъ и све непослаже. Кадъ изыде изъ яме, на успи яме, то есть: на средъ грлища одушку съ полъ споне пространу осипаве, а проче земльомъ загрну; за одушку иѣкій главчину отъ кол ногъ точка употребляю, и овое е наиначе у Бачкой кодъ многи пчелара начинъ на зимище оставляти пчеле.

§. 133.

Шта у поставлѣнїю пчела на зимище наблюдавати и како поступати вала?

Двое овде прилѣжно да наблюдавамо. 1). Кошнице тако да положимо, да зрацы солнечній у лето упрени не могу; иначе пчеле кадъ примѣте да солнце сяе, излешаю, и посмерзываюс. 2) Добро позорствовати треба, имаю ли пчеле чистъ и свѣжій воздухъ, зато чеспо наглядати вала да ѿѣ каковогодь препятствиye на лету, како што быва када дебео снѣгъ падне, и кошнице више отъ полакъ, слѣдователно и лепо замене, тако, да
но-

следећим: У првом чисту житну јаму сламом или плевом добро опале, а када се охлади гар, онај по дну јаме разастру, по том по мердевинама један у јаму спусти се и ставши на сред јаме, кошнице око себе једну до друге врх горе окренувши ређа, а други му кошнице додаје. По том други ред између врхова првих кошница попреко, отвор зиду окретајући стојећи на мердевинама наместа, тако и трећи ред док их све не послаже. Када изађе из јаме, на отвор јаме, то јест, на сред грлића одушку за пола стопе широку оставе а остало земљом загрну. За одушку неки главчину од колског точка употребљавају и ово је највише у Бачкој код многих пчелара начин за зимовање остављати пчеле.

§. 133.

Шта у постапљању пчела за зимовање пазиш и како постапаш ваља?

Двоје овде брижљиво да пазимо. 1/. Кошнице тако да ставимо, да зраци сунчеви у лето ударати не могу, иначе пчеле када примете да сунце сија излећу и посмрзвају се. 2/. Добро пазити треба, имају ли пчеле чист и свеж ваздух. Зато често надгледати ваља да није каква препрека на лету, као што бива када дебео снег падне и кошнице више од пола, према томе и лето затрпа, тако да

но-

новый воздухъ никоимъ начиномъ улазити не може, отъ куда быва да ако се снегъ неопирне и лешо неотвори, често бѣдне пчелице хопя меда обылно имаду подавитисе мораю. Свакимъ дакле возможнимъ начиномъ наспоявати дужни есмо, да бы чистый и новый воздухъ у кошицу улазити, и пчеле пипати могао.

§. 134.

Разная простыхъ пчеловодцевъ мнѣнія о зимишущемъ пчела.

Нѣкіи самоукіи пчеловодцы сказую да пчеле на зимишу отнюдѣ ништа не еду, како оны то, и отъ кудѣ заключаваю я незнамъ, едно бы само рекао на вопросъ нїовъ, да пчеле никада меда у толикомъ количеству собирале небы, да имъ у зиму потребанѣ нїе, кое самый здраве разумъ очный видно показуе. Нѣкіи уче и догадиваюсе да пчеле какогодь нѣке пипице цѣлу зиму преспавати могутъ, а сказую дасе то майсторіомъ учиниши може — ова бы майсторія весьма полезна была, када бы ю мы при марви нашей употребили могли!!! — оныпъ нїовъ быо е овакій: У комору нѣку, коя е удалѣна была отъ онаковыхъ прилика, гди се лупанѣ и трясеніе случава, сложе оны кошице свое, затворе ихъ тако, да у вѣчнѣомъ мраку остану, у великой надежди да пьye ду пчеле цѣлу зиму безъ сваке ране преспавати, но нису успѣли, ибо су пчеле савѣ медъ до капи будне изеле.

Искус-

нови ваздух никојим начином улазити не може, отуда бива да ако се снег не одгрне и лето не отвори, често јадне пчелице и ако меда обилно имају погушити се морају. Сваким дакле могућим начином настојавати дужни смо, да би чист и нов ваздух у кошници улазити и пчеле хранити могао.

§. 134.

Разна простирања пчелара мишљења о зимовању пчела

Неки самоуки пчелари говоре да пчеле на зимовању потпуно ништа не једу, како они то и од куд закључују ја не знам, једно бих само рекао на питање њихово, да пчеле никада меда у толикој количини сабирале не би, да им у зиму потребан није, које сам здрав разум очевидно показује. Неки уче и претпостављају да пчеле као год неке птице целу зиму преспавати могу, а говоре да се то мајсторијом учинити може - ова би мајсторија веома корисна била, када би је ми при марви нашој употребити могли!!! - експеримент њихов био је овакав: у комору неку, која је удаљена била од онаквих прилика, где се лупање и трешење дешава, сложе они кошнице своје, затворе их тако, да у сталном мраку остану, у великој нади да ће пчеле целу зиму без сваке хране преспавати, али нису успели, јер су пчеле сав мед до капи будне појеле.

Искус-

Искусство насть явно научава, да пчеле као комары, муве, и пр: преко зиме безъ пище быти не-
могупъ. Пробираю после и другимъ начиномъ, кои се у овому содержава: Знали су оны, да мышеви, пацови, кртине, и проча подземна животина, у ямама своима безъ обновленија воздуха затворена спаваю, упопребе и то, да бы сирѣчъ путъ воз-
духу прекрашили; Укопаю кошице у землю, и заспу ихъ свудѣ около земльомъ. Немирна однако измышенія ныюва непрестану ни овде, него ющъ и далѣ поступе; ископаю проспрану яму, у кою едну само кошицу спусце, поклопе ю буреномъ, да бы воздуха имала, и земльомъ обгерну, но све бадава, нѣть ду пчеле сву зиму да спаваю, машли су оны после зиме пчеле єдва живе, а медъ скоро саѣ изеденъ. Майсторія и хитроспѣй дакле овде мѣста неима; ибо с пропивъ закона естества, и пропивъ природе пчела. Пчеле нису отъ оногъ животниогъ реда, коя у зиму спавапи мораю, но будиѣ изыскую надзыранія и препишанія нашегъ, ако смо ради ползу ѣакову имати.

Искуство нас јасно поучава, да пчеле као комарци, муве, и др. преко зиме без хране бити не могу. Пробају после и другим начином, који се у овоме садржава: Знали су они, да мишеви, пацови, кртице и остале подземне животиње у јамама својим без обнављања ваздуха, затворене спавају, употребе и то, да би заиста пут ваздуху прекратили. Укопају кошнице у земљу и заспу их свуда около земљом. Немирна једнако измишљања њихова не престају ни овде, него још и даље поступе: ископају пространу јamu, у коју једну само кошницу спусте, поклопе је буретом, да би ваздуха имала, и земљом обгрну, али све бадава, неће пчеле сву зиму да спавају, нашли су они после зиме пчеле једва живе а мед скоро сав поједен. Мајсторија и брзина дакле овде места нема, јер је против закона природе и против природе пчела. Пчеле нису од оног животињског реда, који у зиму спавати морају, но будне траже надзирања и прехране наше, ако смо ради корист какву имати.

ГЛА-

ГЛАВА XV.

О убийю кошница.

§. 135.

Треба ли пчеле убить съ медомъ заедно?

Нѣкіи отъ новыхъ пчеловодства списателей жестокосе ополчаваю на спарый обычай, кои заповѣда да се и пчеле поубіяю, но уче насъ да вмѣсто стоець кошница магазине употребимо, и иако пьемо у ныма све пчеле живе задержати моты, да намъ и до године служе, и опеть медъ за ползу нашу узети. Но колико ово отъ здравогъ разума отступа оны се знаду. То е исто онако, као кадъ бы я совѣтовао да овце не колѣмо зато, што вепъ са заклани неможемо вуну скидати, коя намъ великий интересъ причинява. Ово е обаче обще правило: толико држи говеда и овца, колико раниши можешъ, а излишно колъни, и ако нужда буде описни — продай — гди кое, даши наплати труда твой. Тако да克莱 и съ пчелами разумно поступати можемо. Оставити пчеле безъ меда да ихъ ранимъ, и толики трошакъ да чинимъ, незнамъ ко бы ми паметно соѣттовати могао. Уби ты ныи у меду, пакъ про-
дай

ГЛАВА XV

О убијању кошница

§. 135.

Треба ли ћеле убийши с медом заједно?

Неки од нових пчеларства писаца жестоко дижу оружје на стари обичај, који заповеда да се и пчеле поубијају, но уче нас да уместо стојећих кошница магацине употребимо, и тако ћемо у њима све пчеле живе задржати моћи, да нам и дододине служе и опет мед на корист нашу узети. Но колико ово од здравог разума одступа они не знају. То је исто онако, као када бих ја саветовао да овце не кольемо зато, што већ са закланих не можемо вуну скидати, која нам велики интерес причињава. Ово је међутим опште правило: толико држи говеда и оваца, колико хранити можеш а сувишно коли и ако нужда буде отисни - продај - где које, да ти наплати труд твој. Тако дакле и с пчелама поступати можемо. Оставити пчеле без меда да их храним, и толики трошак да чиним, не знам ко би ми паметно саветовати могао. Убити њих у меду, пак про-
дај

дай ихъ съ медомъ заедно , нека ти и мерите полезне буду , кадъ су живе полезне быле. Можно изъ дебеле кошнице у другу празну пчеле изгнали начиномъ у § 125. реченимъ ; ово обаче само на доброй паши , и то еще у Іулію творили вала , тако могу у празну кошницу изгнане пчеле до есени шолико меда нанети , колико имъ за зимное препитаніе нужно потребує ; а полну меда кошничу безъ пчела , на собственну ползу нашу употребили можемо . 2). Не само слабе но и найдеблѣ кошнице попутъи треба , ибо изъ едне дебеле кошнице 70,80 и 100 щ имати можемо , кое у 4 и 5 слаби нейма . Дакле и наиболѣ кошнице на ползу нашу убияти можемо .

§. 136.

О начину убияти кошнице.

Кадъ у полю веть неспане цвѣта , како што у есень быва , онда пчеле само бадава еду и готовъ медъ проше , зато аби ихъ при концу Септемврия попутъи треба . Что е свѣжий воздухъ , то е удобнѣе време за убіянѣ кошница . Убіяю се пакъ овако : Ископали треба у пчелняку яму , у окружности шолико просирани , колико су успа кошнице , у вечеръ запалиши у ньой мало влажне сламе , и опъ озгорь мешупши кошницу , самътье дымъ пчеле подавили . Многи упалѣ сумпоромъ пчеле даве , по томъ издигнуши кошницу , надъ буре надиели , и при или чепыри краинѣ

дај их с медом заједно, нека ти и мртве корисне буду, кад су живе корисне биле. Могуће из јаке кошнице у другу празну пчеле истерати начином у §. 125. реченим. Ово међутим само на доброј паши и то још у јулу чинити ваља, тако могу у празну кошницу истресене пчеле до јесени толико меда нанети, колико им за зимско прихранјивање нужно треба, а пуну меда кошницу без пчела, на сопствену корист нашу употребити можемо. 2/. Не само слабе но и најјаче кошнице потући треба, јер из једне јаке кошнице 70, 80, и 100 *мерица* имати можемо, које у 4 и 5 слабих нема. Дакле и најбоље кошнице на корист нашу убијати можемо.

§. 136.

О начину како убијаши кошнице

Када у пољу већ нестане цвећа, као што у јесен бива, онда пчеле само бадава једу и готов мед троше, зато одмах их при kraју септембра потући треба. Што је свежији ваздух, то је удобније време за убијање кошнице. Убију се пак овако: Ископати треба у пчелињаку јаму, у круг толико широку, колики је отвор кошнице, увече запалити у њој мало влажне сламе и одозго ставити кошницу, сам ће дим пчеле погушити. Многи упаљеним сумпором пчеле гуше. Потом подигнути кошницу, над буре наднети и три или четири пута

крапъ уларити крѣпко, да саше съ пчелама заедно спадне у буре. Тако и съ прочима поступати треба.

ГЛАВА XVI.

О расставлению или исцедываню меда.

§. 137.

Како се медъ у маленомъ количству отъ воска расставити може?

Саше медомъ полно разставити можно начиномъ слѣдующимъ: Често се кодѣ народа нашегъ хлѣбъ меси, кои се обычно извади пре, нежели се пеши са свимъ охлади. После хлѣба да-клѣ медъ нашъ изгнѣченъ у широкъ чанакъ или нѣму подобне сосуде саспемо, и такога у пеши положимо, восакъ тье се савъ, кои се годь у меду содержао буде отопити, кадѣ се отопи, онда га извадити, и на сигурно мѣсто отнести треба, шамо тье се восакъ горе дигнути и смерзнути-се, кога после съ меда ласно скинути можемо. Медъ шаковый еще нѣ толико чистъ, да нимало воска у себи нѣма, запо у коплу или гвозденя-

ку

пута ударити јако, да саће с пчелама заједно спадне у буре. Тако и с осталима поступати треба.

ГЛАВА XVI

О растављању или исцеђивању меда

§. 137.

*Како се мед у малој количини од воска
расставиши може?*

Саће медом пуно раставити могуће начином следећим: Често се код народа нашег хлеб меси, који се обично извади пре, него се пећ са свим охлади. После хлеба дакле мед наш изгњечен у широк чанак или њему сличне посуде сипамо и тако га у пећ ставимо. Восак ће се сав, који се год у меду садржавао буде отопити. Када се отопи, онда га извадити и на сигурно место однети треба. Тамо ће се восак горе дићи и стегнути се, кога после с меда лако скинути можемо. Мед такав још није толико чист, да ни мало воска у себи нема, зато у котлу или гвоздењаку

ку опепъ и ќколико погр҃япига морамо, и пренети на мирно хладно мѣсто, гдј што се како годъ и пре восакъ горе дигнути; и то толико кратъ гр҃япти и хладити треба, колико се годъ на поверхности меда восакъ нашао буде, и тако што намѣ на послѣдокъ чистѣйшій медъ останти, кој се за 20 година безъ свакогъ квара задержати може.

§. 138.

У великомъ количеству медъ разставити

Гдј више меда има ваља наполнити каду или буре, кое оздолъ чепомъ или славиномъ провидѣно быти мора. Самье у кади ваља спушти или згнѣчиши тако, да ни една чаурица цѣла не остане. Када и ќчпо подигнута опѣ земља да стонитъ. После и ќколико часовъ, кадъ већь медъ доле седне, а восакъ подигнется, славина се опире, а чистый медъ испиче; а докъ уломцы воска съ медомъ заедно испицатаи зачну, славину опешь затворити треба. Медъ, кој первый испиче, зовемо равакъ; овай и безъ даљегъ чиџеня служилии може за препитанїе пчелама, и за сваку потребу нашу. Колико мањъ медъ кодъ ватре спои, толико е болѣгъ вкуса; ватра бо извлечи изъ меда силу и благованно ароматическо вещество, и пальивъ вкусъ проузрокуе. Ако што у кади меда заостпане, то се водомъ ради шербета опере, или изгнѣпенїемъ исцѣди.

§. 139.

ку опет нешто подгрејати морамо и пренети на мирно хладно место, где ће се као год и пре восак горе дићи. И то толико пута грејати и хладити треба колико се год на површини меда восак нашао буде и тако ће нам на послетку најчистији мед остати, који се за 20 година без сваког кварења задржати може.

§. 138.

У великој количини мед распаваши

Где више меда има валья напунити каду или буре, које одоздо чепом или славином предвиђено да буде мора. Саће у кади валья стући или згњечити тако да ни једна ћелица цела не остане. Када мало подигнута од земље да стоји. После неколико часова, када већ мед доле сиђе, а восак подигне се, славина се отвори и чист мед истече, а док комадићи воска с медом заједно истицати почну, славину опет затворити треба. Мед, који први истече, зовемо равак, овај и без даљег чишћења служити може за прихранјивање пчела и за сваку потребу нашу. Колико мање мед код ватре стоји, толико је бољег укуса, јер ватра извлачи из меда силу и мирисне ароматске материје и паљив укус проузрокује. Ако шта меда у кади заостане, то се водом ради шербета опере или изгњечивањем исцеди.

§.139.

§. 139.

Изгнѣшеніе.

Останикѣ у бурешу или у кади вала у конилу угрѣяти, усушки у редакѣ жакѣ, отъ конаца или канапа за то приугоповлѣнѣ, и подъ спупомъ доклегодъ медъ тече припискивати. Кадѣ се вѣнь савѣ медъ исцѣди, ако чио еще восакѣ сласки у себи има, водомъ да се спере, коя тиѣ послѣ ради шербета служити. Овако исцедѣни медъ ако и нїе по вкусу и доброши первому подобанѣ, можно обаче нѣга за сваку потребу нашу, кромѣ препішанія пчела употреблявати.

§. 140.

Сохраненіе меда.

У чистомъ сосуду и сухомъ мѣсту медъ много година за употребленіе наше цѣлѣ, и добро за препишаніе пчела сачувати можно. У влажномъ пакѣ мѣсту ускисне и воденѣ буде. Позорствовавши обаче треба у вадъеню сашь, да гнилій, скорашный, и ужеженѣ плодѣ, много манѣ пищу пчела съ медомъ не смѣшамо; ибо наиначе гнилій и скорашный плодѣ съ медомъ расплодѣнѣ ускисне и аugo содержати не може. Зашто е добро за препишаніе пчела нама самимъ чиста меда имати*, а отъ медопродавателей куповати есть опасно. Медъ равакѣ своимъ временемъ тако опровердне, да га ножемъ сѣпти морамо.

ГЛА-

§. 139.

Изѣћиванье

Остатке у бурету или кади вальа у котлу угрејати, усuti у редак џак, од конца или канапа за то припремљен, и под пресом докле год мед тече притискивати. Када се већ сав мед исцеди, ако шта још восак сласти у себи има, водом да се спере, која ће после ради шербета служити. Овако исцеђен мед ако и није по укусу и доброти првоме сличан, могуће међутим њега за сваку потребу нашу, осим прихрањивања пчела употребити.

§. 140.

Чување мела

У чистом суду и сувом месту мед много година за употребљавање наше цео и добар за прихрањивање пчела сачувати могуће. У влажном пак месту ускисне и воден буде. Пазити међутим треба у вађењу саћа, да труло, скорашиће и ужежено легло, ни најмање храну пчела с медом не помешамо, јер нарочито труло и скорашиће легло с медом растопљено ускисне и дуго задржати се не може. Зато је добро за прихрањивање пчела нама самим чистог меда имати, а од медопродајца куповати је опасно. Мед равак својим временом тако стврдне да га ножем сећи морамо.

ГЛА-

ГЛАВА XVII.

О топленіи воска

§. 141.

Орудія ради топленія воска нуждная.

Кадъ е вепъ медъ исцедьенъ, и восакъ отъ меда расплавлѣнъ, ако велико количество воска имамо велика и преправленія потребуемо, коя су намъ подъ именомъ вошпаре добро познапа. Попребанъ казанъ, попребанъ тискъ или спупа, кои тяжестю своюмъ све различне часпице изъ воска исцедити мора, еще отъ яка, дебела, и редкаплатна иѣколоико кеса. Ступа у соразмѣрно количества воска голема да буде. Найпре у казанъ усупи воде, и на воду восакъ, подъ казанъ ватру подложити, восакъ тъе се постепенно расплодити, и на воду устапи, отъ кудасе ласно скидати може. Кои пакъ иѣколоико само кошица има, кесомъ, у коїой се сирѣцеди, задоволянъ быши може.

§. 142.

Исполити восакъ.

У окалайсаномъ бакарномъ коплу или казану воштину кувани, и непрестанно у доволной води

ме-

ГЛАВА XVII

О топљењу воска

§. 141.

Oryha radi топљења воска потребна

Када је већ мед исцеђен и восак од меда расстављен, ако велику количину воска имамо велике направе требамо, које су нам под именом воштаре добро познате. Потребан казан, потребна преса или ступа, која тежином својом све разноврсне честице из воска исцедити мора, још од јака, дебела и ретка платна неколико кеса. Преса у сразмери количине воска да буде. Најпре у казан усути воде и на воду восак, под казан ватру подложити, восак ће се постепено растопити и на воду дићи, одакле се лако скидати може. Који пак неколико само кошница има, кесом, у којој се сирциди, задовољан бити може.

§. 142.

Испојиши восак

У окалајисаном бакарном котлу или казану воштину кувати, и непрестано у довольно воде

ме-

мешани иреба. Што е више воде, то е лепший восакъ. Чувани обаче треба да се восакъ не поджеже, и у ватру не покини, ибо бы легко пожаръ проузроковани могли. Чистый восакъ, кои по води плива, у чацакъ чистие воде полный, или мало корыто, или другий на то приуготовлѣнъ сосудъ, великому кашикомъ се повади.

§. 143.

Исписненіе первое.

Кадъ е вешь сва вошпина расплодѣна испре-
сес изъ копла или казана, надъ подметушимъ
корытомъ или шафольомъ съ водомъ за едно у
жакъ или кесу, кеса се мешне подъ ступу, и ла-
гано притискуе; толико обаче у кесу успе, ко-
лико се на еданпушъ изгнѣчиши може, и испискуссе
толико долго, докле годъ тече, и честно вреломъ
водомъ поливасе у ступи восакъ. Дасе небы во-
сакъ разсыпао, ступу плашиномъ покрытии треба.
Останкеу кеси или дрождину между шимъ испре-
сли вали на землю, доклесе перво исписненіе са
свимъ несоверши.

§. 144.

Исписненіе второе.

Кадъ е вешь сва вошпина изъ копла извадъе-
на, крозъ кесе исцедѣна, останке у кеси еще са-
динъ кратъ у три тала воде, као и пре, кувани
треба, и опеть цедити. Вторый восакъ съ пер-
шимъ

мешати треба. Што је више воде, то је лепши восак. Чувати међутим треба да се восак не потпали и у ватру не покипи, јер би лако пожар проузроковати могли. Чист восак, који по води плива, у чанак чисте воде пун, или мало корито, или други за то припремљен суд, великом кашиком се повади.

§. 143.

Истискивање прво

Када је већ сва воштина растопљена истресе се из котла или казана над подметнутим коритом или шавољом с водом заједно у цак или кесу, кеса се стави под пресу и лагано притискује. Толико се међутим у кесу успе, колико се на један пут изгњечити може, и истискује се толико дуго, докле год тече и често врелом водом полива се у преси восак. Да се не би восак просипао, пресу платном покрити треба. Остатке у кеси или дрождину међутим истрести ваља на земљу, докле се прво истискивање са свим не заврши.

§. 144.

Истискивање друго

Када је већ сва воштина из котла извађена, кроз кесе исцеђена, остатке у кеси још један пут у три тала воде, као и пре кувати треба и опет цедити. Други восак с првим

вимъ мешании неваля, ибо отъ впорогъ кварисе. Кои у куванию или шопленю воска не позорствує, тако тъе покварити, да га више ласно очистити неможе. Ако ли пакъ восакъ нѣкіхъ ради веществъ довольно чистъ нїе, еще единъ крапъ у води кувавши га треба, и безъ исписненія у сосудъ нѣкій отъ оздолъ узшіи испрестпи, дрождина тъе на дно пастни, а восакъ чистъ горе воспатаи. Ещё иначе: Скувану воштину у кесу усупти, дасчицу 4 стопе долгу у корыто воде полно поспавити, на дасчицу кесу намѣстити, и оклагюомъ на кесу наслонивши припискивапи, восакъ тъесе лагано цедити; и тако е дѣло чисто совершено.

Исцедиенъ восакъ рукама на лопти скупити треба, и опеть у чистъ котао метупи, насупи мало воде, и лагано вапромъ га распапати; кадъ зачине вріти, чувавши да непокипи и да се неужеже, пену скидати, а кадъ вѣсть пенитисе престане, у сосудъ оздолъ узшіи, на то приуготовлѣнъ испрестпи, после кадъ се смерзне, извадити. Заостпашу дрождину не вѣля бацыти, ибо съ осущеномъ можемо кадити пчеле, ракію пеньи, и про-дати, за разне бо лекове како людма, тако и мареви служити може.

им мешати не валья, јер од другог квари се. Који у кувању или топљењу воска не пази, тако ће покварити да га више лако очистити не може. Ако ли пак восак неких ради твари доволно чист није, још један пут у води кувати га треба и без истискивања у суд неки одоздо ужи истрести, дрождина ће на дно пасти а восак чист горе дићи се. Још иначе, скувану воштину у кесу усугти, дашчицу 4 стопе дугу у корито воде пуно поставити, на дашчицу кесу наместити и оклагијом на кесу наслонивши се притискавати, восак ће се лагано цедити и тако је посао чисто завршен.

Исцеђен восак рукама у лопту скупити треба и опет у чист котао ставити, насугти мало воде и лаганом ватром га растопити. Када почне врити, чувати да не покипи и да се не упали, пену скидати, а када већ пенити се престане, у суд одоздо ужи, за то припремљен истрести, после кад се стегне, извадити. Заоставшу дрождину не валья бацати, јер са осушеном можемо кадити пчеле, ракију пећи, и продати, за разне лекове како људима, тако и марви послужити може.

ГЛА-

ГЛАВА XVIII.

О Сочиненіи Шербета.

§. 145.

Шербетъ.

Возлюбленній пчелари! прежде нежели мало овогде мое заключимъ, о шербету вамъеще говориши имамъ. Но хопя с ово пипіе, наипаче спаримъ людма весма полезно, мы се обаче шаковимъ слабо увеселявамо, имаютши опъ Творца дарованогъ разногъ вида прекрасногъ вїна, поредъ кога честно и безъ зависни весело проводимо време, оно тье сердца наша пріятнімъ вкусомъ своимъ и безъ шербета довольно развеселиши, ако само разумно и умѣрено употреблявали будемо. Да оспавимо дакле вареніе шербета воскораспопипелѣмъ и вошиаромъ, иска га праве како имъ драго, и нека мешаю шамо што годъ хопьеду. Между тѣмъ ако кои отечества сынъ и сего вѣдомостъ имати жели, слѣдующимъ начиномъ шербетъ начинили може.

За Шербетъ е добаръ и онай медъ, кога ни начио друго употребити не можемо. Чго се годъ

ме-

ГЛАВА XVIII

О спрavlјању шербета

§. 145.

Шербет

Драги пчелари! Пре него ли мало ово делце моје закључим, о шербету вам још говорити имам. Али иако је ово питање, највише старим људима веома корисно, ми се међутим таквим слабо веселимо, имајући од Творца дарованог разног вида прекрасног вина, поред кога често и без зависти весело проводимо време. Оно ће срца наша пријатним укусом својим и без шербета доволно развеселити, ако само разумно и умерено употребљавали будемо. Да оставимо dakле варење шербета воскорастопитељима и воштарима нека га праве како им драго и нека мешају тамо што год хоће. Међутим ако који отаџбине син и овога опис имати жели, следећим начином шербет начинити може.

За шербет је добар и онај мед, кога ни зашто друго употребити не можемо. Што се год

ме-

Медомъ омочи, како руке, ножевы, чинie, празно сашье, и пр: врупъомъ водомъ да се опере, вода ова за шербетъ поднести може. За особито лобаръ шербетъ медная вода мора быти отъ меда. шако густа, да скораши Ѣ кокошинъ яйце на ньой пливати може: Зато докле ово не буде, медъ свагда да се додае. На едну холбу меда шесть се холби воде узме.

§. 146.

Куванъ шербета.

Воду съ медомъ помешану на тихой ватри у чистомъ калайсаномъ котлу или казану кувати треба, толико долго, докле се годъ пъни. Пъну пакъ докле вода ври непрестанно снимати и чистити. Кадъ вешь престане пънишисе, кеса са сладкимъ корицама, Карапфилцы, люскомъ отъ неранже, цвѣтпіемъ орашчиковимъ, или самимъ орашчикомъ, мало шафрана, Исюта, дугачкогъ бибера наполнъна у шербетъ да се месине. Да-бы кеса потонула, камечакъ се подвеже.

Шербетъ толико дуго кувати треба, докле четверта часть не уври. Ако се шербетъ отъ медовни саповъ прави, за куванъ доспа е еданъ часъ, аколи отъ цедъеногъ меда, полъ часа. Шербетъ кадъ се кува, свуда не ври, но само съ едне спране, запо мѣшати треба. После гвірдове меупти размѣрно, на пр: на спо холби чистогъ

медом окваси, као руке, ножеви, празно саће и др. врућом водом да се опере, вода ова за шербет поднети може. За особито добар шербет медена вода мора бити од меда тако густа, да тази кокошије јаје на њој пливати може. Зато докле ово не буде, мед увек да се додаје. На једну кофу меда шест се кофа воде узме.

§. 146.

Кување шербета

Воду с медом помешану на тихој ватри у чистом калајисаном котлу или казану кувати треба, толико дugo, докле се год пени. Пену пак докле вода ври непрестано скидати и чистити. Када већ престане пенити се, кеса са слатким корицама, каранфилићима, љуском од наранџе, цвећем орашчићевим, или самим орашчићем, мало шафрана, исиота, дугачког бибера напуњена у шербет да се стави. Да би кеса потонула, камичак се привеже.

Шербет толико дugo кувати треба, докле четврти део не уври. Ако се шербет од медних сатова прави, за кување доста је један час, ако ли од цеђеног меда, пола часа. Шербет кад се кува, свуда не ври, но само с једне стране, зато мешати треба. После гвицкове ставити сразмерно, на пр: на сто кофа чистог шер-

шербета, ава лопта Исюопа, сладки корица, кавранфіляка, и орашчикова цвѣта по еданъ лотъ. Отъ овы не весма спучени полакъ у шербетъ бацьши можно, и едну чециверть часа заедно кувани; а другу полу у кесу зашиши, и после кувания у шербетъ спустити. Куванѣ ово за то бывало, ибо гвірцови са шербетомъ помешани недаду пѣнишице. Шербетъ отъ едногъ часа дуже кувани есьть неполезно.

Скуванѣ шербетъ крозъ сипо или пластио у нѣкій дервени сосудъ процедити, а кадъ се охлади, у буре усупи, и полно у подрумъ да ускине отпнети треба. Гвірцовы у кесицы ушивени у буретту да се оспаве. Буре за нѣколико дана отворено оставити можно, докле се све дѣубре неподвигне и не очисти. По томъ буре завраньши и оставити, а после шестъ недѣля може се пипти. Чѣо е старіи шербетъ, то е болъи. Ягоде, смрекова зерна, суве прешнѣ и пр: усупе у буре даю шербету прїятній вкусъ. Вѣ прочемъ зри книжицу искусныи подрумаръ зовому гл: 26.

§. 147.

Оцѣтиѣ.

Медовая вода кою ради шербета употреблявамо, може и ради оцѣта служиши. Кадъ се кува, мало оцѣта у ню усупи, и после виѣ на солнцу, или у теплой соби держати, и найлучшій оцѣтъ бу-

шербета 25,6 грама исиота; слатких корица, каранфильака и орашићева цвета по 12,8 грама. Од овога не све, иситњену половину у шербет убацити можемо и једну четврт часа заједно кувати, а другу половину у кесу зашити и после кувања у шербет спустити. Кување ово зато бива, јер зачини са шербетом помешани не дају пенити се. Шербет од једног часа дуже кувати је штетно.

Скуван шербет кроз сито или платно у неки дрвени суд процедити, а кад се охлади, у буре успе и пуно у подрум да ускисне однети га треба. Зачини у кесици ушивени у бурету да се оставе. Буре за неколико дана отворено оставити могуће, докле се сва нечистоћа не подигне и не очисти. По том буре затворити и оставити а после шест недеља може се пити. Што је старији шербет, то је бољи. Јагоде, смрекина зрна, суве трешње и др. усуте у буре дају шербету пријатан укус. У осталом види књижицу искусни подрумар звану гл: 26.

§. 147.

Cuphe

Медљава вода коју ради шербета употребљавамо, може и ради сирћета служити. Када се кува мало сирћета у њу усути, и после вани на сунцу или у топлој соби држати и најбоље сирће бу-

будетъ. Шербетный оцепъ что должно спюи , то ячи быва.

ГЛАВА XIX.

О Разномъ съ пчелама дѣланія начину, и
о зимномъ попеченіи.

§. 148.

Примѣчанія.

1). Саше падниво и изломлено ако у кошницы примѣпимо , пчеле дымомъ горе оптнавши , ласно и свободно изѣпти можемо.

2). Долгя власы пчеле нестерпе, зато пчелару надобно или крапке власы носипи , или покрывалиссе.

3). Ако кога на щеломъ времену пчела уеде , аби съ мѣста онога некѣ отспути ; ибо съ испущеніемъ жаоке примѣпителный иѣкій знакъ испущаю пчеле, изѣкъ кога познаю да е иѣкосей изѣкъ содружесства ныова велика неправда учинѣна , зато да бы ню осветиле , многе се успреме на уеданѣ.

4). Около пчела чтонибудь дѣлати , найболѣ есть весма рано , докле еще не изыду , или у вече кадѣ вѣль почиваю.

5). На

буде. Шербетно сирће што дуже стоји, то јаче бива.

ГЛАВА XIX

О разном с пчелама рада начину,
и о зимском старању

---

§. 148.

Найомене

1/. **С**аће плесниво и изломљено ако у кошници приметимо, пчеле димом горе отеравши, лако и слободно исећи можемо.

2/. Дугу косу пчеле не трпе, зато пчелару нужно или кратку косу носити или покривати се.

3/. Ако кога на топлом времену пчела уједе, одмах с места онога нек оде, јер с испуштањем жаоке најупадљивији неки знак испуштају пчеле из кога познају да је некој из дружине њихова велика неправда учињена, зато да би је осветиле многе се устреме на уједање.

4/. Около пчела било шта радити најбоље је веома рано, докле још не изађу, или увече када већ мирују.

5/. На

5). На лето кошнице добро позорствовати треба , иначе тъе многе погибнути у зиму ошъсница и мышева , а у есень ошъ золя и шудьица.

6). На доброй паши у лѣтпо лещо у кошнице вепъе вала опворити , а у полакъ Августа , наипаче сушне године , еще ранѣе манѣ начинити , и то само како една пчела изыши може , да небы шудьице ласно навалиши могле.

7). Ако золѣ мериве пчеле вепъ не еду , но иногда силомъ у кошнице навалюю , то абѣ , како што е речено , мершави пчела лето запворити треба .

8 . Коя кошница найманѣ 10 йб меда има , та- кова иззимовати може.

9. Кои изѣ спаре кошнице пчеле изгнати хо- тъе , таکове на ухватъена вторичногъ роя абѣ слѣдующу ноќъ некъ избубня , радо тъе за едно пребывати , и добарѣ тъе преседѣ быти , ако са- мо весма касно нїс . Пчеле изѣ спаре кошнице прежде роидбе избубняти безѣ погибели пчела нїе можно .

10). Пчеле , кое се до полакъ Іулїа не рое , ако е добра паша , у празницу и избубняти можно , оне тъе до зиме зимну рану себи прискорбити . Или можно и сѣ мершавимъ росмъ соединити .

11). Кошницу , коя се прешедшегъ лѣта нїе роila , но у лѣности всуе време провела , пакъ и ово лѣтпо немисли роитиссе , и вепъ е полакъ лѣ- та потрошила , таکову избубняти треба , ако еще добра паша прае , добра тъе быти . Ради удоб- ногъ

5/. На лето кошнице добро пазити треба, иначе ће многе страдати у зиму од сеница и мишева а у јесен од зольја и туђица.

6/. На добро паши у лето лето у кошнице веће вальа отворити, а у пола августа, нарочито сушне године, још раније мање начинити, и то само како једна пчела изаћи може, да не би туђица лако навалити могле.

7/. Ако зольје мртве пчеле већ не једу, но пре силом у кошнице наваљују, то одмах, као што је речено, нејаких пчела лето затворити треба.

8/. Која кошница најмање 10 *мерица* меда има, таква презимети може.

9/. Који из старе кошнице пчеле истерати хоће, такве на ухваћеног другенца роја одмах следеће ноћи нек излупа, радо ће заједно пребивати и добро ће друштво бити, ако само веома касно није. Пчеле из старе кошнице пре ројидбе лупањем истерати без погибије пчела није могуће.

10/. Пчеле, које се до пола јула не роје, ако је добра паша, у празнику их лупањем истерати могуће. Оне ће до зиме зимску храну себи прикупити. Или могуће с нејаким ројем спојити.

11/. Кошницу која се прошлог лета није ројила, но у лености сво време провела, па и ово лето не мисли ројити се, и већ је пола лета потрошила, такву лупањем истерати треба, ако још добра паша траје добра ће бити. Ради удобног

иогъ изгоненія пчела изъ едне кошице у другу, и приуготовити вала на три ноге сполицу, на среди изсечену, на подобie депинѣгъ спалца, у шульину ове кошицу поставити, и тако маньимъ трудомъ безъ помощника дѣло совершити можно. Предъ вечеръ с найболѣ изгонити пчеле, добро е и у юпру, обаче прежде восхожденія солнца.

12). У изгнанію пчела у другу кошицу, ако иѣка часиць пчела у первой еще у сапыу заостпане, новадити треба самые изъ кошице, пчеле тъе саме радо отпили къ другарицамъ своимъ.

13). Понеже пчеле безъ воде быти немогутъ, и то акосу далеко баре, или друге воде, у пчелнику свагда воде довольно некѣ има.

14). Гди се пчеле напояваю, тамо квочкама, пилипьемъ, а особито младимъ пачипьемъ присипини пчеларь некѣ не дозволи; ибо оны еду пчеле.

15). Пчеле радо имаду баре и млаеке соли ради, кою у овьма водама почерпаваю, ибо отъ таковы се укрѣплюю и способніе бываю, запю и скорашнимъ роевомъ даску подъ кошицама синюмъ солю посупи полезно есть.

16). Кошице премѣщати найболѣ есть на хладномъ времену и ношьомъ. Не треба обаче кошицу съ мѣста abiе отпили, ибо бы многое пчеле, кое на даски или на земли подъ кошицомъ бавесе, заостпани морале; но подмешнувиши камечке или дрвца подъ кошицу, отъ землѣ иѣчию с поѣтнупи, заостпавше пчеле улѣзти тъе, и та-

ног изгоњења пчела из једне кошнице у другу, припремити ваља на три ноге столицу, на средини просечену, слично дечијем дупку, у шупљину ове кошнице поставити и тако мањом муком без помоћника посао завршити могуће. Пред вече је најбоље изгонити пчеле, добро је и ујутру међутим пре излажења сунца.

12/. У изгоњењу пчела у другу кошницу, ако неки део пчела у првој још у саћу заостане, повадити треба саће из кошнице, пчеле ће саме радо отићи к другарицама својим.

13/. Будући да пчеле без воде бити не могу, то ако су далеко баре или друге воде, у пчелињаку увек воде доволно нека има.

14/. Где се пчеле напајају, тамо квочкама, пилићима, а посебно младим пачићима приступити пчелар нек не дозволи, јер они једу пчеле.

15/. Пчеле радо имају млаке баре и ради соли, које у овим водама црпе, јер од таквих се укрепљују и способније бивају. Зато и скорашњим ројевима даску под кошницама ситном сольу посугти корисно је.

16/. Кошнице премештати најбоље је на хладном времену и ноћом. Не треба међутим кошницу с места одмах однети, јер би многе пчеле, које на даски или на земљи под кошницом налазе се заостати морале, но подметнути камичке или дрвца под кошницу, од земље нешто је подигнути, заостале пчеле ући ће, и тада

да опносити. Ако кошнице на кола лежење не спавлямо, то на ону страну положити ихъ треба, на који саше сечимице, отъ оздолъ гору виси: иначе тье саше саспаписе, склопити, и пчеле списнути, кое више излечити нїе можно.

17). У преношенију пчела, кошнице заспорцы оздолъ прежде подвезати треба, а не сламомъ или сеномъ засперти; ибо тье слама се сатерти, саше сплегнути, и згнѣчили, слѣдователно и пчеле подавити. Отъ згнѣчена плода у кошницы, пчеле се смрада наполне, и све помрепи мораю. Ако ли се слама и не згнѣчи, обаче сатервена у саше се измеша шако, да ю после ласно изчистити нїе можно; пчеле пакъ шакову чистети, много бы времена попрошиле, и небы очистиле. Кој пакъ много кошница а мало заспорака има, или му е тежко подвезывати, или нїе радъ на свезе трошили, то вмѣсто сламе и сена, понявомъ или рогозницомъ некъ покрые, коя се изломити неће као слама, ниши щкоду какову пчеламъ проузроковати.

§. 149.

Инна примѣчанїя.

1). Упролѣтіе пчеларъ кадъ изнесе кошнице, то преко зиме поломлѣно и черно саше некъ изсече, а кое е здраво, оспави и позорствује, да небы плодъ са сашемъ изсекао.

2). Сва-

да односити. Ако кошнице на кола лежећи постављамо, то на ону страну положити их треба, на којој саће сечимице, одоздо горе виси, иначе ће саће саставити се, склопити и пчеле стиснути, које више излечети није могуће.

17/. У преношењу пчела, кошнице засторка-ма оздо пре подвезати треба, а не сламом или сеном застрти, јер ће слама се сатрти, саће стегнути и изгњечити, према томе и пчеле подавити. Од згњечена легла у кошници, пчеле се смрада напуне и све помрети морају. Ако ли се слама и не згњечи, међутим сатрвена у саће се измеша тако, да је после лако исчистити није могуће. Пчеле пак такву чистећи, много би времена потрошиле, и не би очистиле. Који пак много кошница а мало засторки има, или му је тешко подвезивати, или није рад на везивање трошити, то место сламе и сена, поњавом или рогозницом нек покрије, која се изломити неће као слама, нити штету какву пчелама проузроковати.

§. 149.

Друže најомене

1/. У пролеће пчелар када износи кошнице, то преко зиме поломљено и црно саће нек исече, а које је здраво остави, и пази да не би легло са саћем исекао.

2/. Сва-

2). Свакій десепти данъ пчеларь кошнице оздолъ прилѣжно некъ чисти, да небы черве запашю. У време роидбе гди е радъ да му се рой ухвати, оно мѣсто одномъ непотребномъ матицомъ некъ намаже, шамо тье се найрадиє роевы хватати; ибо весма пріятенъ и великий мирисъ кудгодь лепи, или ходи, мапица за собомъ осипавя, кои кадъ осепте пчеле, радо се онде хватаю; дакле нїе чудо, ако на испо мѣсто многи роевы еданъ за другимъ хваталисе буду.

3). Сколо полакъ Августа не само лепа умалиши, но кравіомъ балегомъ сву кошницу у наоколо умазаши треба; шако нити тье золъ ни тудьице ласно вними; и понеже тада веть свѣжий воздухъ настасе, то тьемо имъ сопимъ вящшу теплоту прибавили.

4). За зимище пчеламъ избрани треба мѣсто суво а не влажно, ибо на влажномъ мѣсту поплесниве и поумириу. Нити на таково мѣсто посталяши, кое кадкадъ тепло быва, ибо и овде садъ зноепльисе садъ сушетъи поплеснивиши тье и погибнуци.

5). Весма тепло за зиму мѣсто пчеламъ нїе нужно, само отъ весма велике хладности ихъ чувашши вала; нуждну бо теплоту саме пчеле себи прибавляю.

6). Тишину у зиму пчелама да прибавимо, да се не буне, и отъ сна небуде; запо далеко нын отъ пупова кудъ пролази марва и кола, шакожде и отъ мѣста, гди се секу дрва, удалиши треба.

Искус.

2/. Сваки десети дан пчелар кошнице оздо брижљиво нек чисти, да не би прве запатио. У време ројидбе где је рад да му се рој ухвати, оно место једном непотребном матицом нек намаже, тамо ће се најрадије ројеви хватати, јер веома пријатан и велики мирис куд год лети, или иде, матица за собом оставља, који кад осете пчеле, радо се онде хватају. Дакле није чудо, ако на исто место многи ројеви један за другим хватали се буду.

3/. Око половине августа не само лета умањити, но крављом балегом сву кошницу унаоколо умазати треба, тако нити ће золье ни туђице лако ући, и будући да тада већ свежији ваздух настаје то ћемо им тиме већу топлоту обезбедити.

4/. За зимовање пчелама изабрати треба место суво а не влажно, јер на влажном месту поплеснаве и поумиру. Нити на такво место постављати, које понекад топло бива, јер и овде сад знојећи се сад сушећи поплеснавит ће и страдати.

5/. Веома топло за зиму место пчелама није нужно, само од веома велике хладноће их чувати вала, јер потребну топлоту саме пчеле себи обезбеђују.

6/. Тишину у зиму пчелама да обезбедимо, да се не буне, и од сна не буде. Зато далеко њих од путева куд пролази марва и кола, такође и од места, где се секу дрва, удаљити треба.

Искус-

Искусство настъ научава да пчеле преко зиме на спокойномъ мѣсту полакъ меда не троше, коли-ко ѫадъ се буне и узнемирию.

7). Добро твърдимо учинили ако на полю зиму-
ющихъ пчела кошице, да небы имъ зима, киша,
снѣговы и хладни вѣтровы весма досаждавали,
чимъ нибудь покрываемо. Можемо ихъ сноповы пр-
ске наоколо оградипи, сламомъ обаче збогъ мышев-
ва покривапи совѣтно нїе. Кошице отъ мышев-
ва невредиме сачувати можно, ако чичке и у ле-
ту, и около кошица прислонимо, ибо мышевы
на чичакъ несмеду.

8). Мышеве у пчелнику еще поморили можно,
ако на више мѣста мышоловке запнемо. Или ку-
пили изъ Апоѳеке Арсеникъ зовому жуту фарбу,
съ койомъ се мышевы трую, величиномъ полакъ
лешника, сипно спушти, къ тому додали ражо-
вита брашна, колико съ три перспа узели можно,
ово помешали заедно, у чинице раздѣлиши
и на више мѣста поставили, и сви тъс се мышевы
поопровервали. Чувати обаче треба, да небы
десца отъ тогодь окусила.

9). Оставилъ на зимище пчеле у недѣли да-
на найманъ еданпушъ пчеларь посѣщавати дужанъ
есть, но лагано около ны ходетъ да се не про-
буде; прегледапи мышоловке, ухватъене мышеве
избациши, и мышоловке опеть запети. Ако ли
су кошице на открытомъ воздуху, то ющъ
чеснише сваку у наоколо да прегледа, да нїе гли-
годъ мышъ ушао? да птица какова не квари кош-
ницу?

Искуство нас поучава да пчеле преко зиме на мирном месту половину меда не троше, колико кад се буне и узнемирају.

7/. Добро ћемо учинити ако напољу зимујућих пчела кошнице, да не би им зима, киша, снегови и хладни ветрови веома досађивали, чиме било прекријемо. Можемо их споловима трске наоколо оградити, сламом међутим због мишева покривати саветно није. Кошнице од мишева неповређене сачувати могуће, ако чичке и на лету и около кошница прислонимо, јер мишеви на чичак не смеју.

8/. Мишеве на пчелињаку још потаманити могуће, ако на више места мишоловке запнемо. Или купити из апотеке Арсеник звану жуту фарбу, с којом се мишеви трују, величином пола лешника, ситно здробити, к томе додати ражаног брашна, колико с три прста узети могуће, ово помешати заједно, у чинице разделити, и сви ће се мишеви потровати. Чувати међутим треба, да не би деца од тога штогод окусила.

9/. Остављене на зимовање пчеле у недељи дана најмање један пут пчелар посећивати дужан је, али лагано около њих идући да се не пробуде, прегледати мишоловке, ухваћене мишеве избацити и мишоловке опет запети. Ако ли су кошнице на отвореном ваздуху, то још чешће сваку унаоколо да прегледа, да није где год миш ушао, да птица каква не квари кошницу,

ницу? ибо отъ шаковы пчеле храниши треба. Мачку у пчелнику некѣ не держи.

10). У Іануарію , кадѣ кошнице посѣщава пчеларь, мертве пчеле некѣ изчисли, да се отъ смрада живе непогубляю. Зимно време понеже е честно премѣнливо, садѣ сурова зима, садѣ вѣтри са снегомъ дышу, а садѣ се напрасно опипусти; у шаково време, особино ако югъ дыше, вредиша ланѣ смрадѣ отъ мертви пчела живыма восходи; да небы имъ дакле на поврежденіе служю; мертве пчеле некѣ изчисли и закопа.

11). Рано пчеле на зимище спремати невала, вѣнь ако е много снѣга пало. И у зиму пчеле чистый воздухъ потребую, зато лепна ямища снабдѣна да буду. Ако куцнемо у кошницу и не веселимъ гласомъ отговоре намъ пчеле, то чиста воздуха отъ Господина себи прибавили просе.

§. 150.

Прибавленіе о угрызеніи пчелъ.

Естество и установленіе человѣческаго рода и тѣла есть различно, зато и разнымъ угрызеніямъ различно подвержено. Угрызеніе разныхъ животныхъ человѣческому роду вредительно, по вреду разликуется, единима више шкоди другима машинѣ, тако и о угрызеніи пчела решьтисе може. Пчела ако кога жаокомъ своїомъ убоде, свакому единаку болѣзнь не узрокуе. Нѣкіи угрызеніе пчеле и не осетъяю, зато и немаре, нѣкіимъ узрызеніе не

отсе-

ницу, јер од тога пчеле чувати треба. Мачку у пчелињаку нек не држи.

10/. У јануару, када кошнице посећује пчелар, мртве пчеле нек исчисти, да се од смрада живе не упропашћавају. Зимско време будући да је често променљиво, сад сурова зима, сад ветрови са снегом дувају, а сад се напрасно отпусти, у такво време, особито ако југ дува, штетан смрад од мртвих пчела живима се пење. Да не би им дакле на штету служио, мртве пчеле нек исчисти и закопа.

11/. Рано пчеле на зимовање спремати не вальа, осим ако је много снега пало. И у зиму пчеле чист ваздух траже, зато лета руцицама снабдевена да буду. Ако куцнемо у кошницу и невеселим гласом одговоре нам пчеле, то чистог ваздуха од господара себи обезбедити моле.

§. 150.

Прилог о уједању пчела

Природа и установљење човечијег рода и тела је различита, зато и разним уједима различито подвргнута. Уједање разних животиња човечијем роду штетно, по штети разликује се, једнима више шкоди другима мање, тако и о уједању пчела рећи се може. Пчела ако кога жаоком својом убоде, сваком једнак бол не узрокује. Неки ујед пчеле и не осећају, зато и не маре, неким ујед не

оте-

отече, а другима весма. У Истории имамо при-
мѣре, гди су дѣца отъ пчела уедена померла. О
Омиру славиѣйшемъ древиѣмъ спіхотоворцу гово-
рисе, да е отъ угрызенїя пчела ослѣпїо.

Ово пакъ пчела угрызенїе отъ невинногъ пче-
ловодства да неоптврати кога; ибо угрызенїя ред-
ко бываю, наипаче ако човекъ съ пчелама добро
и смотрѣливо поступа. Пчеле су отъ нарави
свое созданїя весма кропка и мирна, онда се само
жаокомъ браниши обычаваю, кадъ примѣте, или
мисле да шье имъ се велика какова погибелъ дого-
диши; ибо шакове боесе. Кои пакъ крошко, раз-
умно, и мирно около пчела дѣла своя совершују,
шакови и безъ дыма опкровенинимъ лицемъ и го-
лимъ рукама приспупаю, и редко се на угрызенїя
птуже. Ако ли кога пчела жаокомъ своимъ
дѣйствително убоде; жаоку чито скориѣ некъ из-
вади; кромѣ тога нѣкѣи спипсомъ, ессенциомъ
розмарина, медомъ, маслињу изъ ува мажу, нѣкѣи
хладнимъ гвоздијемъ, челикомъ, кречомъ, или ка-
меномъ приспину, нѣкѣи пакъ меліссомъ или ма-
тичнякъ звомомъ правомъ, найпосле и самомъ
пчеломъ, која е ихъ уела, која и шако после испу-
щенїя жаоке више неживи, угрызенїе напириу. Отъ
овихъ лѣкарствъ кое кому противъ угрызенїя по-
вольно и полезно буде, свакиј себи да приложи.

2). Ако кога пчела уеде, съ оногъ мѣста аби
некъ побѣгне, ибо после испущенїя жаоке внутрен-
няя пчелина попуцаю, и нѣкѣи примѣстителни

пче-

отече, а другима веома. У историји имамо при-
мере, где су деца од пчела уједана помрла. О
Хомеру најславнијем древном стихотворцу гов-
ори се, да је од уједања пчела ослепио.

Ово пак пчела уједање од невиног пчеларст-
ва да не одврати кога, јер уједања ретко бивају,
особито ако човек с пчелама добро и пажљиво
поступа. Пчеле су од природе своје створења
веома кротка и мирна, онда се само жаоком бран-
ити уобичавају, када примете, или мисле да ће им
се велика каква пропаст догодити, јер такве боје
се. Који пак кротко, разумно и мирно около пчела
послове своје завршава, такви и без дима
откривеним лицем и голим рукама приступају и
ретко се на уједања жале. Ако ли кога пчела
жаоком својом стварно убоде, жаоку што пре нек
извади, поред тога неки стипсом, есенцијом руз-
марина, медом, машћу из уха мажу, неки хладним
гвожђем, челиком, кречом или каменом притисну,
неки пак мелисом или матичњак званом травом,
на крају и самом пчелом која их је ујела, која и
тако после испуштања жаоке више не живи, уједе-
но место натрљају. Од ових лекова који коме про-
тив уједања повољни и корисни буду, сваки себи
да примени.

2/. Ако кога пчела уједе, с оног места одмах
нек побегне, јер после испуштања жаоке
унутрашњост пчелина попуца и неки упадљиви
пче-

пчелама смрадъ, како что е веть речено, изъ се-
бе испусте, смрадъ овай оспале пчеле примѣтив-
ши, сердите подвигнусе, и хищро на шаковогъ
наваље. Опасностъ е дакле да га више не угризу;
ибо е смрадъ овай кодъ пчела знакъ, да е оно
непріятель нїовъ, на коме смрадъ шаковый осе-
те. Зато нека се чува свакій, дасе небы у коси;
или подъ одѣянїемъ и Ѣговимъ пчела згнѣчила,
или уела га, ибо смрадъ овай и за две неделѣ
дана пчеле незaborавляю, и коликогодь шаковый
къ пчелама приступи, и и Ѣга примѣте,
оставивши дѣла своя гонити га будутъ.

А напротивъ мирисъ машице шако е прія-
тенъ, да кои ню живу или мертву у рукама дер-
жао буде, пчеле тье му велико дружество покази-
вати; зато и на мѣсто машицомъ намазано, рое-
вы се найрадиѣ хватаю.

Краткое описаніе у пчеловодству нуж-
дныхъ наблюдений, на свакій преко године мѣ-
сяцъ раздѣленное.

ФЕВРЯРИА.

1). У Ноемврію, Декемврію, Іануарію, и Фев-
руарію кошнице на зимный покой оставлѣнѣ,
безъ велике попребе съ мѣста крепати не вали,
но мирно некъ спаваю пчеле оставиши.

2). По-

пчелама смрад, као што је већ речено, из себе испусте, смрад овај остале пчеле приметивши, срдито подигну се и брзо на таквог навале. Опасност је dakле да га више не уједу, јер је смрад овај код пчела знак, да је он непријатељ њихов, на коме смрад такав осете. Зато нека се чува сваки, да се не би у коси или под оделом његовим пчела згњечила, или ујела га, јер смрад овај и за две недеље дана пчеле не заборављају, и колико год пута такав к пчелама приступи и њега примете, оставивши послове своје јуриће га.

А напротив мириш матице тако је пријатан, да који њу живу или мртву у рукама држао буде, пчеле ће му велико пријатељство показивати, зато и на место матицом намазано ројеви се најрадије хватају.

Кратак опис у пчеларству нужних опажања,

на сваки преко године месец раздељено

Фебруара

1/. У новембру, децембру, јануару и фебруару кошнице на зимски мир остављамо, без велике потребе с места померати не валья, но мирно нек спавају пчеле оставити.

2/. По-

2). Позорствовали да бы пчеле воздуха довольно имале, зато ако отъ велике теплоте на зимицу бруе, кошнице мало отворили, дабы свѣжегъ воздуха почерпнути могле.

3). У ове мѣсяце нове кошнице плессти предѣба, да у пролѣтіе и лѣто време пчелама должное у сочиненію шаковыхъ непрошилес.

4). У Февруарю кошнице на едину страну мало нагнули, и свѣльубре очистили преба.

5). Отъ зими, вѣтра, влаге, мышева и пр.: како другихъ, тако и овога месеца пчеле чувати вала.

6). На концу Февруарїа матица у долней части среднѣгъ самъ яйца носили починъ.

M A R T A.

1). Купили, продали, еще и носили пчеле куда шко хоще, може. Само чародѣйства, или суетний примѣчанія у купованю, или продаваню да не швори, зри §. 51. нека купуе и продас за жипю или новчишье, за сипну прою или за фарине, шо е свѣ одно, само да наблюдава у Ч. I. Гл. XIII. реченнай.

2). Ако шко куцне у кошницу отъ гласа пчела познати може, у юковомъ су состоянію пчеле вѣтрове; кое абѣи небруе, нъи некъ отвори и види, что имъ недоспае, гладне некъ нарани, а слабѣе отъ зими брани.

3). Каџъ

2/. Пазити да би пчеле ваздуха доволно имале, зато ако од велике топлоте у зимовању брује, кошници мало отворити, да би свежег ваздуха обезбедити могле.

3/. У ове месеце нове кошнице плести треба, да у пролеће и лето време пчелама дужно у прављењу таквих не троши се.

4/. У фебруару кошнице на једну страну мало нагнути и све ћубре очистити треба.

5/. Од зиме, ветра, влаге, мишева и др. како других, тако и овога месеца пчеле чувати ваља.

6/. На крају фебруара матица у доњем делу средњег саћа јаја носити почиње.

Марта

1/. Купити, продати, још и носити пчеле куда ко хоће може. Само врачања, или безвредних примедби у куповању, или продавању да не чини, види §. 51. нека купује и продаје за жито или новчиће, за ситно брашно или за форинте, то је све једно, само да пази у Д.И. Гл. XIII. говорено.

2/. Ако што куцне у кошницу од гласа пчела познати мож, у каквој су ситуацији пчеле његове, које одмах не брује, њих нек отвори и види шта им недостаје, гладне нек на храни, а слабе од зиме брани.

3/. Када

3). Кајъ пчеларъ у пролѣтїе изнесе пчеле, јекъ и очисти, ибо чрезъ чищенїе ово отъ великовѣтнаго спаранїя освобождава и.

4). Позорствовати треба да чрезъ зло време пчеле небы гладовале, иначе што плодъ избадыши, и наново поздно плодишисе, зато ихъ на злу времену ако е попреба прираньивати вала.

5). Гди е ехо, и отбѣянѣ вѣпрова пчеле не намѣщати.

6). Прилѣжно мотриши, имаду ли све пчеле матицу, а по познати можно, ако пчеле дымомъ скадивши, у среднѣмъ сапъ новы плодъ пчела примѣшимо.

7). Удову кошницу оматичили можно, ако изъ кошнице, у коей плода има, комадъ сѧ плодомъ изсечемо. — Еще болѣтако ако матично гърь плода имала буде — такожде и опѣтъ дове штоликѣй комадъ сапъ извадимо, а вмѣсто иѣга изсеченій сѧ плодомъ пчела комадъ сапъ танкимъ прушити ѿмъ пребодемо, отъ овуда што после same себи дове пчеле матицу излечи.

8). Ако овога меседа прутрова плодъ у кошнице примѣшимо, знакъ с, да матица не има.

9). Ако ли безматичну кошницу сѧ роемъ оматичили хотиши, чувати ю треба, докасаји на ю не стресемо, да шудицие небы навалиле.

10). Лепто кошнице вѣпъма неопворати, развѣ како една пчела излазиши може, да шудицие не навале. Богати и пчела полны кошинца лепто можно мало вѣпъма опворити,

АПРИЛ

3/. Када пчелар у пролеће изнесе пчеле, нека их очисти, јер кроз чишћење ово од великог старања ослобађа их.

4/. Пазити треба да кроз лоше време пчеле не би гладовале, иначе ће легло избацити и наново касно лећи се, зато их на лошем времену ако је потребно прихрањивати вальа.

5/. Где је ехо и одбијање ветрова пчеле не постављати.

6/. Брижљиво мотрити, имају ли све пчеле матицу, а то познати могуће, ако пчеле димом окадивши, у средњем саћу ново легло пчела приметимо.

7/. Безматичну кошницу оматичити могуће, ако из кошнице, у којој легла има, комад саћа с леглом исечемо. - Још боље ако матичњак имала буде - такође и од безматичне толики комад саћа извадимо, а место њега исечени с леглом пчела комад саћа танким прутићем пребодемо, од овога ће после саме себи безматичне пчеле матицу излећи.

8/. Ако овога месеца трутовско легло у кошници приметимо, знак је, да матице нема.

9/. Ако ли безматичну кошницу с ројем оматичити хоћемо, чувати је треба, докле рој на њу не стресемо, да туђице не би навалиле.

10/. Лето кошнице више не отварати, осим како једна пчела излазити може, да туђице не навале. Јачих и пчела пуних кошница лето могуће мало више отворити.

Април-

А П Р И Л Л И А.

- 1). Отъ шудьица кошице чувапи.
- 2). Гладне пчеле приранивали; отъ вѣпрова, зиме и влаге пчеле храниши.
- 3). Не само овога месеца, но и преко цѣле године свакїй десети дань изъ подъ кошица даеску очистилиши, да небы пауды и червы закопилисе.
- 4). На концу Апрѣлла колико матични чаурица у саты буде, столько тиѣ быти роева, ако чаурице пчеларъ неизсече, запо столько само матични чаурица некъ остави, колико роева имати жели.
- 5). На золѣ прилѣжно мотриши, и гнѣзда нѣова вреломъ водомъ полипи; или сладку воду, или месо каково у лонацѣ мешупши, поклонивши харпюмъ заповорили га и свезапи, на среди обаче ямицу начинили, внипи тиѣ золѣ а не изыпши, но подавилисе.
- 5). Мышева и пацова гнѣзда избацши, мравиняке вреломъ водомъ искорениши.

М А І А.

- 1). У почетку отъ шудьица пчеле чувапи треба.
- 2). Промотриши, есули све кошице матицомъ снабдїне.
- 3). У кавезиши нѣколико матица за будуще случаје и попребе прибавили.
- 4). Имати позоръ на кошице, кое су севепъ за роидбу приуготовиле.
- 5). Изъ

Априла

- 1/. Од туђица кошнице чувати.
- 2/. Гладне пчеле прихрањивати; од ветрова, зиме и влаге пчеле бранити.
- 3/. Не само овога месеца, но и преко целе године сваки десети дан испод кошница даску чистити, да не би пауци и црви закотили се.
- 4/. На крају априла колико матичних ћелија у саћу буде, толико ће бити ројева, ако ћелије пчелар не исече, зато толико само матичних ћелија нек остави, колико ројева имати жели.
- 5/. На золье брижљиво мотрити и гнезда њихова врелом водом полити, или слатку воду, или месо какво у лонац ставити, поклопивши хартијом затворити га и свезати, на средини међутим рупицу начинити, ућиће золье а не изаћи, но подавити се.
- 6/. Мишева и пацова гнезда избацити, мравињаке врелом водом искоренити.

Maja

- 1/. У почетку од туђица пчеле чувати треба.
- 2/. Проматрати, јесу ли све кошнице матицом снабдевене.
- 3/. У кавезчићима неколико матица за будуће случајеве и потребе сачувати.
- 4/. Имати пажњу на кошнице, које су се већ за ројидбу припремиле.
- 5/. Ис

5). Изъ предъ кошица шраву, а изъ подъ кошица даску често чистили.

6). Ако ухватишь рой изъ кошице побѣ ис, и опеть га ухватимо, посупи га валя хлалномъ водомъ, непѣвь выше изыши, ибо хладне воде болесе. Ако ли и другій пушъ ухватиши бѣжи, у ону кошицу выше га неспресай, ерѣ непѣвь оставши, мора у нѣй непріяшенъ каковыи смраѣ или отъ мачке или отъ мыша быти, запо у другу га кошицу спреси, а ону, у коей заостпши нѣ хотео, на сламной ватри два три пушъ изжеки и опали; добра тѣс быти после за хватанѣ другога роя.

7). Роеве ухватиене близу кошица, изъ коису изышли, ненамѣщали, ибо често крадомъ пчеле у шакове вратиши обычаваю.

8). Дабы излишнѣгъ роя съ кошицомъ, изъ кое е изышао, безъ пруда соединили могли; ухватили треба роя у общу празницу, и по томъ га аbie предъ спару, то еспѣ: изъ кое е изышао, кошицу что близше лепо къ лепу прислонивши намѣстши, често еще до вечера къ мапери вратиши тѣс се. Ако ли се не врати у вече шоа непопребногъ и излишнѣгъ роя на четвероуголну на шои конецъ приуготовлѣну даску предъ летомъ мапернѣ кошице спрести валя; за 5 міниша у спару возвратиши тѣс се. У возвращенію овомъ понеже мапице очима представлѣне имама, све похвашали треба, нити имъ допустили къ мапери вратиши, но или ихъ попуши, или за

N

есеню,

5/. Испред кошница траву а испод кошница даску често чистити.

6/. Ако ухваћен рој из кошнице побегне, и опет га ухватимо, посугти га ваља хладном водом, неће више изаћи, јер хладне воде боји се. Ако ли и други пут ухваћен бежи, у ону кошницу више га не стресај, јер неће остати, мора у њој непријатан какав смрад или од мачке или од миша бити, зато у другу га кошницу стрести, а ону, у којој остати није хтео, на сламној ватри два три пута изгори и опали, добра ће бити после за хватање другога роја.

7/. Ројеве ухваћене близу кошница из којих су изашли, не намештај, јер често крадом пчеле у такве вратити се уобичавају.

8/. Да би сувишног роја с кошницом, из које је изашао, без муке спојити могли, ухватити треба рој уопште у празницу, и потом га одмах пред стару, то јест, из које је изашао, кошницу што ближе лето к лету прислонивши наместити, често још до вечера к матери вратиће се. Ако ли се не врати увече тога непотребног и сувишног роја на четвороугаону на тај крај припремљену даску пред летом материје кошнице стрести ваља, за 5 минута у стару вратиће се. У враћању овом будући да матице пред очима имамо, све похватати треба, нити им допустити к матери вратити се, но или их побити, или зајесењу,

есеню, горе прописану потребу оставили; ибо докле материце непоплучемо, неште се примирити, лишившице материце рой бѣгати не може.

I Y H I A.

1). На роеве пазипи; полнимъ кошницама ободове подметапи треба.

2). Ако су пчелс у д'буу весма прил'жне, да незaborаве роиписе, третій, или четвртий дань вала и запвориши, да неизлазе и роипи ште се.

3). Празнице, у кое нам'равамо хватапи роеве, сламомъ опал'не, и меліссомъ пропервене да будушъ.

4). Ако у юпру или у вече пред'лештомъ кошнице спражу чуваю пчеле, знакъ с будущаго роя, шакожде ако у кошници као гроздъ висе. А напротивъ ако изнутра на спражи стое, роипи се неште.

5). Да небы спресенъ већи рой, на м'сту гдји се найпре ухватио био, возвраћосе, или пелена онде метупи, или м'сто окадили можно.

6). Ако кошница роиписе неште, узелиши треба пелена, росопаса, и плодъ Јовова дервеша, овимъ намазали даску подъ кошницомъ, и лепто у наоколо, пакъ ште се роипи.

7). Вторый рой после первого во обще 9 10 дань излази, а иногда и прежде. После п'янїя или узетогъ опрошенїя третій день. За 14 дана рой се приуготови и изыде.

8). Три

јесењу, горе прописану потребу оставити, јер докле матице не побијемо, неће се примирити, лишавајући се матице рој бегати не може.

Јуна

1/. На ријеве пазити. Пуним кошницама ободове подметати треба.

2/. Ако су пчеле у послу веома брижљиве, да не забораве ројити се, трећи, или четврти дан ваља их затворити, да не излазе и ројит ће се.

3/. Празнице, у којима намеравамо чувати ројеве, сламом опаљене, и мелисом протрљане да буду.

4/. Ако ујутру или увече пред летом кошнице стражу чувају пчеле, знак је будућег роја, такође ако на кошници као грозд висе. А на против ако изнутра на стражи стоје, ројити се неће.

5/. Да не би већ стресен рој, на место где се најпре ухватио био, вратио се, или пелена онде ставити, или место окадити можемо.

6/. Ако кошница ројити се неће, узети треба пелена, росопаса и плод јовина дрвета, овим намазати даску под кошницом и лето унаоколо, па ће се ројити.

7/. Други рој после првога у опште 9-ти дан излази, а понекад и раније. После певања или узетог опроштаја трећи дан. За 14 дана рој се припреми и изађе.

8/. Три

8). Три или четыри малена роя соединѣна поне единогъ доброгъ сочиняваю, и то е болѣ. Соединѣніе обаче ово у вече творили надобно.

9). Обудсвѣномъ рою нову матицу дали вала.

10). Кои хотѣа да му сѣ не рое пчеле, некѣ изсече два или три сата съ медомъ изъ кошнице, оне године роиписе нетѣ.

11). Кои меліссомъ намаже руке, нетѣ га ласно у еспии пчела, ако ли га и уеде камфорскомъ ракіомъ руку некѣ намаже.

12). У рою, гдј су пчеле на томилу скуплѣне, онде е матица.

13). Ако пчеле дангубе, изъ узрока что матица неимаду, спрестпи вала на ныи роя, новаше матица обадвое за едно соединѣніе пчеле управилиши.

14). Ако рой у лепѣнію изгуби матицу, кѣ матери шье се возвратилиши, тако ѿгъ шье после друга млада матица на него известши.

15). Ако е рой изгубио матицу, пражилиши ю треба куда е лепіо, често ю найти можно маломъ томилицомъ пчела аки славномъ нѣкомъ спражомъ окружены.

I U L I A.

1). Овога месеца сѣбесе хелда за есенну пчеламъ нашимъ пашу. Кадъ хелда цвѣтани начне, ако е опѣ пчелника далеко, ношю пчеле шамо пренести можно.

N 2

2). Пче-

8/. Три или четири малена роја спојена бар једног доброг сачињавају, и то је боље. Спајање међутим ово увече радити неопходно.

9/. Обезматиченом роју нову матицу дати ваља.

10/. Који хоће да му се не роје пчеле, нек исече два или три сата с медом из кошнице, оне године ројити се неће.

11/. Који мелисом намаже руке, неће га лако ујести пчела, ако ли га и уједе камфорском ракијом руку нек намаже.

12/. У роју, где су пчеле у гомилу сакупљене, онде је матица.

13/. Ако пчеле дангубе, из разлога што матице немају, стрести ваља на њих роја, нова ће матица обоје заједно спојене пчеле управљати.

14/. Ако рој у летењу изгуби матицу, к матери ће се вратити, таквог ће после друга млада матица поново извести.

15/. Ако је рој изгубио матицу, тражити је треба куда је летео, често је наћи могуће малом гомилицом пчела као славном неком стражом окружену.

Јула

1/. Овога месеца сеје се хељда за јесењу пчелама нашим пашу. Када хељда цветати почне, ако је од пчелињака далеко, ноћу пчеле тамо пренети могуће.

2/. Пче-

2). Пчелѣ кадѣ хеду, пасу особито воде по-
требую.

3). Овога месеца роеве неоспавляши, но ма-
тицу ухватили, а роя или кѣ матери возврати-
ши, или сѣ другомъ кошницомъ соединиши.

4). Кошницу, коя е закаснила роиписе, ако
окадимо, два или три комада сатъа изѣ нѣ изсе-
чено, преспапи тѣ роиписе.

5). Что выше роева при концу лѣта ухвати-
ли будемо, то тьемо манѣ кошница до године —
ако и не соединимо — у пчелнику броипи.

6). На концу овога месеца кошнице прегледа-
ти треба, и ако су нѣкѣ у дѣлу и пчелама слабе,
кое иззимовали немогу, шакове слѣдующимъ на-
чиномъ помопти можно: Слабе кошнице на лѣтомъ
и птихомъ дану около полудне сѣ богатима пре-
мѣнити, особито сѣ шаковима, кое ове године
роилесе нису; а у лишеню шаковыхъ сѣ каковима
нибудь само богатима, за 8 дана много тѣ успѣ-
ши; а коли после учинѣногъ премѣненїя за 8 дана
не побольшаюсе, но еднако слабе остану, шакове
понеже е вѣнь касно, више непремѣнивати, но сѣ
другомъ соединити вала. Кошнице, кое премѣнью-
емо збогъ летѣнія пчела, треба да буду величи-
номъ еднаке, и себи подобне.

A V G Y C T A.

1). Лета у кошница умалиши шако да една
само пчела вниши и изыши може, иначе шульице
и золѣ легко пшцепу чинити могутъ.

2). Спа-

2/. Пчеле када хельду пасу особито воде потражују.

3/. Овога месеца ројеве не остављати, но матицу ухватити, а роја или к матери вратити или с другом кошницом спојити.

4/. Кошницу, која је закаснила ројити се, ако окадимо, два или три комада саћа из ње исечемо, престат ће ројити се.

5/. Што више ројева при крају лета ухватили будемо, то ћемо мање кошница дододине - ако их не спојимо - у пчелињаку бројати.

6/. На крају овога месеца кошнице прегледати треба, и ако су неке у раду и пчелама слабе, које изимовати не могу, такве следећим начином помоћи могуће: Слабе кошнице на лепом и тихом дану око подне с јаким променути, особито с таквима, које ове године ројиле се нису, а у недостатку таквих с каквима било само јакима, за 8 дана много ће успети, ако ли после учињеног промењивања за 8 дана не побољшају се, но исто слабе остану, такве будући да је већ касно, више не промењивати, но с другом спојити ваља. Кошнице, које промењујемо због летења пчела, треба да буду величином једнаке и себи сличне.

Августа

1/. Лето у кошница умањити тако да једна само пчела уђи и изађи може, иначе туђице и золье лако штету чинити могу.

2/. Стა-

2). Старе кошице и роеве, о коима е сумња, да тъе иззимовати мопъи, у почетку сего, или при концу Іула съ другима соединити, но прежде обадве да бы единога мириса быле, добро окадити и онамо, гдј е више меда, претерати ихъ треба.

С Е П Т Е М В Р I А.

1). При концу хелдине паше пазити на тудъице.

2). Изъ хелдине паше пчеле возвратити.

3). Кошицу, коя самъя повела нїе, неубити, нити за преседа оставити, но у другу добру избубняти. то ѩб меда пчелама за иззимованї с доста.

4). Кошицы, коя много меда, а мало пчела има, додати можно два или три мершава роя, и прежде, дабы се сложиле, добро ихъ окадити. Съ мало пчела кошицу за зиму неоставляти.

О К Т О М В Р I А.

Овога месеца пчеле свакуда премѣстити можно, и даньомъ, ако е поладно време.

Н О Е М В Р I А.

Време тъе пчелара научити, что съ пчелама радиши му треба. Пре него что снѣгъ падне и има настапане, кошице на мирно, спокойно, мрачно,

2/. Старе кошнице и ројеве, о којима је сумња, да ће изимовати моћи, у почетку овог, или при крају јула с другима спојити, али претходно обадве да би истог мириса биле, добро окадити и онамо, где је више меда, претерати их треба.

Септембра

1/. При крају хељдине паше пазити на туђице.

2/. Из хељдине паше пчеле вратити.

3/. Кошницу, која сађа повела није, не убијати, нити за запата остављати, но у другу добру лупањем претерати. 10 **мерица** меда пчелама за презимљавање је доста.

4/. Кошници, која много меда, а мало пчела има, додати могуће два или три нејака роја, и претходно, да би се сложиле, добро их окадити. С мало пчела кошницу за зиму не остављати.

Октобра

Овога месеца пчеле свукуда преместити могуће, и даном, ако је прохладно време.

Новембра

Време ће пчелара научити, шта с пчелама радити му треба. Пре него што снег падне и зима настане, кошнице на мирно, спокојно, мрачно

но, и суво мѣсто на зимище, — ако у пчелнику, гдн су лѣтловале, оставили ихъ несть — некѣ пренесе, да више спаваю, него еду. И тако што будущаго пролѣтия желаемый увидѣши

К О Н Е Ц Ъ.

но, и суво место на зимовање - ако у пчелињаку, где су летовале, оставити их неће - нека пренесе, да виште спавају, него једу. И тако ће следећег пролећа жељено угледати.

K P A J

Г. Г. ПРЕНУМЕРАНТЫ

Священна лица.

Его Превосходителство Высокопреосвященнейший и Высокодостойннейший Господинъ Стефанъ Благородный отъ Страпимировичъ, Господинъ Кулпинскій, Архіепіскопъ Карловачкій, всего въ Ц. К. Державахъ обрѣшающагося Славено-Сербскаго и Валахійскаго народа Мингрополії, Преизящнаго Австро-Імперіалнаго Леополд - Ордена Великаго креста Каваллеръ, Ихъ Імператорскаго Величеснаго д'Биспителнаго шайныи царства Совѣтникъ 20

Его Превосходителство Высокопреосвященнейший, и Высокодостойннейший Г. Петръ Благородный отъ Видакъ, прав: Епіскопъ Вершачкій 10

Высокопреосвященнейший и Высокодостойннейший Господинъ Гедеонъ Петровичъ Православный Епіскопъ Бачкій и проч: 10

Архіепіскопатъ Карловачкій.

Пречестнѣйший Г. Прокопій Боличъ Архімандріїпъ Раковачкій.

— — Гаврілъ Стефановичъ Ахімандріїпъ Шишатовачкій.

— — Навелъ Хажичъ Архімандріїпъ Гергемежкій.

Г. Г. ПРЕТПЛАТНИЦИ

Свештена лица

Његова преузвишеност високопреосвећени и високодостојни господин Стефан племенити од Стратимировића, господин қулпински, архиепископ карловачки, свог у Ц. К. државама налазећег словено-српског и валахијског народа митрополит, прелепог аустријског Леополд ордена Великог крста носилац, императорског величанства активни тајни царства саветник 20

Његова преузвишеност високопреосвећени и високодостојни Г. Петар племенити од Видака, прав. епископ вршачки 10

Високопреосвећени и високодостојни господин Гедеон Петровић, православни епископ бачки и остало 10

Архиепископат Карловачки

Пречасни Г. Прокопије Болић, архимандрит ражковачки

- - Гаврило Стефановић, архимандрит шишатовачки
- - Павле Хажић, архимандрит гргетешки

Пречестнѣйшій Г. Лукіанъ Мушицкій А.
Е. М. Протоіосуїтель.

— — Высокородный Г. Графъ Авраамъ
отъ Бранковичъ А. Е. М. Прото-
діаконъ.

О. М. Крущедоль.

Преподобнѣйшій Г. Димитрій Крестичъ
Игуменъ и Честп: Консисторіи Засѣ-
датель.

О. М. Бешеново.

Преподобнѣйшій Г. Несторъ Іоанновичъ
Игуменъ.

— — Макарій Продановичъ Іоромонахъ
Щаштавачкій.

Протопресвітератъ Карловачкій.

Пречестнѣйшій Г. Еммануилъ Милутино-
вичъ Протопресвітеръ.

Честнѣйшій Г. Іоаннъ Сумеоновичъ пар:
Карловачкій.

— — Евгемій Стоильевичъ пар: Карлов:
— — Іаковъ Поповичъ пар: Карловачкій,
— — Іоаннъ Максімовичъ пар: Карловач:
— — Евгемій Івановичъ пар: Карловачкій.
— — Максімъ Максімовичъ пар: Карлов:
— — Іоаннъ Благоевичъ пар: Марадичкій.
— — Андрей Марковичъ пар: Ирижкій.
— — Адамъ Мирковичъ Діаконъ Ирижкій.

Протп:

Пречасни Г. Лукијан Мушицки А. Е. М.
протосинђел.

- - Високи племић Г. Гроф Аврам од
Бранковић А. Е. М. протођакон

О. М. Крушедол

Преподобни Г. Димитрије Крестић, игуман и
част: Конзисторије председник

О. М. Бешеново

Преподобни Г. Нестор Јовановић, игуман

- - Макарије Продановић, јеромонах
шишатовачки

Протопрезвитерат Карловачки

Пречасни Г. Емануил Милутиновић,
протопрезвитер

Часни Г. Јован Симеуновић, парох карловачки

- - Јевтимије Стојићевић, парох карловачки
- - Јаков Поповић, парох карловачки
- - Јован Максимовић, парох карловачки
- - Јевтимије Ивановић, парох карловачки
- - Максим Максимовић, парох карловачки
- - Јован Благојевић, парох марадички
- - Андреј Марковић, парох иришки
- - Адам Мирковић, ђакон иришки

Прот:

Проп : Димитровачкій.

Пречеснійшій Г. Гаврілъ Благородный
спѣ Ісааковичъ Пропопресвітеръ, А.
Е. М. Аппеллаторіи, якоже и Слав:
Сремскаго Комішаша табулы судейскія
присѣдашель.

Чеснійшій Г. Єодоръ Зикичъ пар: Мар-
иничакій, и А. Е. М. Аппеллаторіи
членъ.

- — Аксеній Моловичъ пар: Плапи-
чевачкій.
- — Гаврілъ Єодоровичъ, пар: Димитров:
- — Андрей Радовановичъ пар: Дими-
тровачкій.
- — Михаилъ Церногорацъ пар: Кле-
ничакій.
- — Іоаннъ Єомичъ пар: Ярачкій.
- — Єодоръ Стойничъ пар: Ярачкій
- — Михаилъ Єодоровичъ пар: Шаши-
ничакій.
- — Петръ Нешковичъ пар: Перховачкій
- — Михаилъ Цыкушичъ пар: Велико-
радиничакій.
- — Максімъ Аєанацковичъ пар: Во-
ганскій.
- — Васілій Марковичъ пар: Гергуре-
вачкій.
- — Філіппъ Обрадовичъ пар: Гергуре:
- — Єодоръ Милутиновичъ пар: Спля-
новачкій.

Прот Митровачки

Пречасни Г. Гаврило Племенит од Исаковића, пропропрезвитељ, А. Е. М. апелаторије, као и Слав: Сремскога комитета табули судских председавајући

Часни Г. Теодор Зикић, парох мартиначки и А. Е. М. апелаторије члан

- - Аксентије Миловић, парох платичевски
- - Гаврило Теодоровић, парох митровачки
- - Андреј Радовановић, парох митровачки
- - Михаило Црногорац, парох кленачки
- - Јован Томић, парох јарачки
- - Теодор Стојнић, парох јарачки
- - Михаило Теодоровић, парох шапиначки
- - Петар Нешковић, парох прховачки
- - Михаило Цикутић, парох велико-раднички
- - Максим Атанацковић, парох вогањски
- - Василије Марковић, парох гр缕евачки
- - Филип Обрадовић, парох гр缕евачки
- - Теодор Милутиновић, парох стејановачки

Чеспнѣйшій Г. Іоаннъ Срепковичъ пар: Брестацкій.

- — Арсеній Поповичъ пар: Субботичкій.
- — Гавріїлъ Янковичъ пар: Пушиначкій.
- — Арсеній Перичъ пар: Бешеновачкій.
- — Васілій Елесичъ пар: Будіановачкій.
- — Феодоръ Любінковичъ пар: Добриначкій.
- — Марко Міятовичъ пар: Добриначкій.

Проп: Вуковарскій.

Пречеспнѣйшій Г. Феодоръ Ендеричъ пар: Вінковачкій и Пропопресвчшеръ.

Чеспнѣйшій Г. Стефанъ Вукаловичъ пар: Вуковарскій.

- — Васілій Іоанновичъ пар: Сотинскій.
- — Стефанъ Поповичъ пар: Оспровскій.
- — Іоаннъ Георгіевичъ пар: Товарничкій.
- — Георгій Ілічъ пар: Шаренградскій,

Проп: Дальскій.

Пречеспнѣйшій Г. Васілій Іоанновичъ Пропопресвчшеръ.

Чеспнѣйшій Г. Тімоєй Димитріевичъ пар: Бела Берда.

- — Стефанъ Раичъ пар: ОсЂчкій.
- — Аксеній Поповичъ пар: Дальскій.
- — Димитрій Поповичъ пар: Дальскій.
- — Григорій Герчичъ Діаконъ и учитель.

Чесп-

Часни Г. Јован Срећковић, парох брестачки

- - Арсеније Поповић, парох суботички
- - Гаврило Јанковић, парох путиначки
- - Арсеније Перић, парох бешеновачки
- - Василије Јелисић, парох буђановачки
- - Марко Мијатовић, парох добриначки

Прот Вуковарски

Пречасни Г. Теодор Јендерић, парох
винковачки и протопрезвитељ

Часни Г. Стефан Вукајловић, парох
вуковарски

- - Василије Јовановић, парох сотински
- - Стефан Поповић, парох островски
- - Јован Георгијевић, парох товарнички
- - Георгије Илић, парох шаренградски

Прот Даљски

Пречасни Г. Василије Јовановић,
протопрезвитељ

Часни Г. Тимотеј Димитријевић, парох Бела
Брда

- - Стефан Рајић, парох осечки
- - Аксентије Поповић, парох даљски
- - Димитрије Поповић, парох даљски
- - Григорије Грчић, ћакон и учитељ

Час

Чеспн҃йшій Г. Евөмій Шаркічъ пар: Боровскій.

— — Георгій Поповичъ пар: Боровскій.

— — Еліссея Поповичъ пар: Тенскій.

— — Петръ Даміановичъ пар: Добсинскій.

— — Андрей Миковичъ пар: Боботскій.

Дієцеса Бачка.

Преподобнїйшій Г. Порфурій Петровичъ Игуменъ О. М. Ковила, и Чесп: Консіст: Засѣдатель.

Преподобнїйшій Г. Ааронъ Георгіевичъ Игуменъ О. М. Бадіана.

— — Леонітій Петровичъ Намѣспникъ.

— — Куніланъ Петровичъ Іеромонахъ.

Протопресвуперапъ Новосадскій.

Пречеспн҃йшій Г. Іоаннъ Поповичъ Протопресвуперапъ и Чесп: Консістор: Засѣдатель.

Чеспн҃йшій Г. Даніїлъ Петровичъ пар: Новосадскій и Чесп: Консіст: членъ.

— — Григорій опъ Радишичъ пар: Новосадскій.

— — Іоаннъ Ілічъ пар: Новосадскій.

— — Константінъ Маринковичъ пар: Новосадскій.

— — Єводоръ Іоанновичъ пар: Новосадскій.

— — Матеїй Болдъ пар: Новосадскій.

Чесп:

Часни Г. Јевтимије Шаркић, парох боровски

- - Георгије Поповић, парох боровски
- - Јелисеј Поповић, парох тањски
- - Петар Дамјановић, парох добсински
- - Андреј Миковић, парох доботски

Епископија Бачка

Преподобни Г. Порфирије Петровић, игуман
О.М. Ковиља и Част. конзисторије,
председник.

Преподобни Г. Арон Георгијевић, игуман
О.М. Бођани

- - Леонтије Петровић, намесник
- - Кипријан Петровић, јеромонах

Протопрезвитерат Новосадски

Пречасни Г. Јован Поповић, protопрезвитер и
Част. конзистор. председник

Часни Г. Данило Петровић, парох новосадски
и Част. конзисторије члан

- - Григорије од Радишић, парох
новосадски
- - Јован Илић, парох новосадски
- - Константин Маринковић, парох
новосадски
- - Теодор Јовановић, парох новосадски
- - Матеј Бојац, парох новосадски

Час-

- Чеснѣйшій Г. Димитрій Степановичъ
Діаконъ.
- — Феодоръ Георгіевичъ пар: Сенномашкій.
  - — Димитрій Девечерскій пар: Сентомаш:
  - — Андрей Пророковичъ Адміністрапторъ парохіе.
  - — Васілій Девечерскій Діаконъ.
  - — Симеонъ Коичъ пар: Вербашкій.
  - — Димитрій Радовановичъ пар: Верб:
  - — Непръ Степановичъ пар: Футожкій.
  - — Іоаннъ Ференчевичъ пар: Керскій.
  - — Арсеній Ползовичъ Діаконъ.
  - — Мовсей Саввичъ пар: Паланачкій.
  - — Лазарь Абачишъ пар: Паланачкій.
  - — Ніколай Перешичъ пар: Силбашкій.
  - — Мануїлъ Видаковичъ пар: Товариши:
  - — Васілій Пила пар: Обровачкій.

Проп: Сегединскій.

Пречеснѣйшій Г. Ніколай Поповичъ Пропресвітеръ и А. Е. М. Аппеллаторій членъ.

Чеснѣйшій Г. Степанъ Барачія пар: Мохолскій.

- — Симеонъ Беричъ пар: Мохолскій.
- — Косма Кляичъ пар: Бечейскій.
- — Нікифоръ Н — пар: Бечейскій.
- — Йосифъ Половичъ пар: Бечейскій.

Чесн-

Часни Г. Димитрије Стефановић, ћакон

- - Теодор Георгијевић, парох сентомашки
- - Димитрије Девечерски, парох сентомашки
- - Андреј Пророковић, администратор парохије
- - Василије Девечерски, ћакон
- - Симеон Којић, парох врбашки
- - Петар Стефановић, парох футошки
- - Јован Ференчевић, парох керски
- - Арсеније Ползовић, ћакон
- - Мојсеј Савић, парох паланачки
- - Лазар Абачић, парох паланачки
- - Николај Перишић, парох силбашки
- - Мануил Видаковић, парох товаришчи
- - Василије Пиља, парох обровачки

Прот Сегедински

Пречасни Г. Николај Поповић,

протопрезвитер

и А.Е.М. Апелаторије члан

Часни Г. Стефан Барачија, парох мохолски

- - Симеон Берић, парох мохолски
- - Косма Кљајић, парох бачејски
- - Никифор Н, - парох бачејски
- - Јосиф Поповић, парох бачејски

Час-

Чеспнѣйшій Аѳанасій Влаховичъ Діаконъ
и учитель.

- — Григорій Поповичъ пар: Марія Ферезіопольский.
- — Симеонъ Станимировичъ пар: Марія Ферезіопольский.
- — Іоаннъ Вуичъ пар: Марія Ферезіопольский.
- — Симеонъ Поповичъ парохъ: Старо-Канижкій.
- — Григорій Моичъ пар: Стара Каниж:
- — Георгій Поповичъ пар: Сентянскій.
- — Васілій Докичъ пар: Фелдварскій.
- — Аркадій Міхailовичъ пар: Фелд:
- — Димитрій Тъендичъ пар: Туринскій.
- — Міхailъ Чоличъ пар: Туринскій.
- — Савва Крестичъ пар: Петровоселскій.
- — Марко Вукосавлѣвичъ пар: Петрово-селскій.
- — Евгеній Іойкичъ пар: Мартоношкій.
- — Марко Влаховичъ пар: Мартоношкій.
- — Ісидоръ Дебелячкій пар: Острівскій.
- — Васілій Поповичъ пар: Острівскій.

Проп: Сомборскій.

Пречестнѣйшій Г. Ефремъ Груичъ Пропо-
пресвітеръ, и Чеспн: Консісторіума За-
сѣдантель.

Чеспнѣйшій Г. Васілій Ковачичъ пар: Сомбор:
и Ч. Консісторіума членъ.
— Г. Аѳанасій Захаричъ пар: Сомбор-
скій и Каѳехемъ.

Часни Атанасије Влаховић, ђакон и учитељ

- - Григорије Поповић, парох Марија

Терезијопољски

- - Симеон Станимировић, парох Марија

Терезијопољски

- - Јован Вујић, парох Марија Терезијопољски
- - Симеон Поповић, парох старо - кањишки
- - Григорије Моић, парох старо - кањишки
- - Георгије Поповић, парох сентјански
- - Василије Докић, парох фелдварски
- - Аркадије Михаиловић, парох фелдварски
- - Димитрије Тендић, парох турински
- - Михаил Чолић, парох турински
- - Сава Крстић, парох петровоселски
- - Марко Вукосављевић, парох петровосел-

ски

- - Јевтимије Јојкић, парох мартонешки
- - Марко Влаховић, парох мартонешки
- - Исидор Дебељачки, парох острвски
- - Василије Поповић, парох острвски

Прот Сомборски

Пречасни Г. Јефрем Груић, протопрезвитер и

Част. конзисторијума председавајући

Часни Г. Василије Ковачић, парох сомборски

- - Г. Атанасије Захарић, парох сомборски и катихета

Чеснѣйший Васілій Милованович пар :
Сомборскій.

- — Константій Стоичичъ пар: Сомборскій.
- — Алексій Ангеличъ Адміністраторъ парохії.
- — Павелъ Конюовичъ Капеланъ Пропресвітер.
- — Авраамъ Пепровичъ Діаконъ.
- — Марко Врачаричъ пар: Станичипський.
- — Ааронъ Бордьошкій — —
- — Іеремій Вукашиновичъ пар: Байскій.
- — Исудоръ Бранковичъ пар: Байскій.
- — Міхаїлъ Поповичъ пар: Стапарскій.
- — Георгій Поповичъ пар: Стапарскій.
- — Антоній Стоишичъ пар: Стапарскій.
- — Мовсей Веселіновичъ пар: Брестовачкій.
- — Ааронъ Беричъ пар: Брестовачкій.
- — Міхаїлъ Сумеоновичъ пар: Дероньскій.
- — Давідъ Мишковичъ пар: Дероньскій.
- — Аксеній Груичъ пар: Парабушпський.
- — Прокопій Прерадоевичъ . пар. Пражскій.
- — Васілій Лукичъ пар: Лалипський.
- — Георгій Ніколичъ пар : Лалипський.
- — Косма Поповичъ пар : Кулскій и Намѣспінникъ.
- — Іаковъ Ісааковичъ пар: Кулскій.
- — Міхаїлъ Іанковичъ пар: Кулскій.

Чесн-

Часни Г. Василије Миловановић, парох
сомборски.

- - Константин Стоичић, парох сомборски
- - Алексије Ангелић, администратор
парохије
- - Павле Коњовић, капелан
протопрезвитељ
- - Аврам Петровић, Ђакон.
- - Марко Врачевић, парох станишићки
- - Арон Бордошки, парох станишићки
- - Јеремија Вукашиновић, парох бајски
- - Исидор Бранковић, парох бајски
- - Михаил Поповић, парох стапарски
- - Георгије Поповић, парох стапарски
- - Антоније Стошић, парох стапарски
- - Мојсеј Веселиновић, парох брестовачки
- - Арон Берић, парох брестовачки
- - Михаил Симеоновић, парох дероњски
- - Давид Мишковић, парох дероњски
- - Аксентије Грујић, парох парабутски
- - Прокопије Прерадовић, парох паражски
- - Василије Лукић, парох лалићски
- - Косма Поповић, парох кулски и
намесник
- - Јован Исаковић, парох кулски
- - Михаил Јанковић, парох кулски

Час-

Чеспнѣйшій Г. Степанъ Ацковичъ Діаконъ и
учитель.

- — Гавріїлъ Костичъ пар: Сивачкій.
- — Єодоръ Іоанновичъ пар: Сивачкій.
- — Савва Беркічъ пар: Сивачкій.
- — Ніколай Шупичъ пар: Пачирскій.
- — Пантелеймонъ Чупичъ пар: Байшан-
скій.

Дієцеса Будимска.

Преподобнѣйшій Г. Даніїлъ Чупичъ Намѣспи-
никъ О. М. Грабовца.

- — Нікифоръ Георгіевичъ Іеромонахъ.

Проп: Мухачкополскій.

Пречеспнѣйшій Г. Савва Косичъ Пропопрес-
вчитель и Чесп: Консисторіума Епар-
хії Будим: Засѣдатель.

Чеспнѣйшій Г. Єодоръ Поповичъ пар: Се-
чуйскій.

- — Іоаннъ Живковичъ пар: Мухачкій.
- — Степанъ Бачванінъ пар: Тарданскій.
- — Іаковъ Поповичъ пар: Качвалскій.
- — Евгеній Рацковичъ пар: Мађар: Бай-
скій.
- — Давідъ Поповичъ пар: Борятскій.
- — Давідъ Маряновичъ пар: Маишкій.
- — Васілій Радановичъ пар: Тішошкій.
- — Прокопій Груичъ пар: Липовскій.
- — Григорій Тьосичъ пар: Банскій.

Чесп-

Часни Г. Стефан Ацковић, ђакон и учитељ

- - Гаврило Костић, парох сивачки
- - Теодор Јовановић, парох сивачки
- - Сава Беркић, парох сивачки
- - Николај Шутић, парох пачирски
- - Пантелејмон Чупић, парох бајшански

Епископија Будимска

Преподобни Г. Данило Чупић, намесник О.М.

Грабовца

- - Никифор Георгијевић, јеромонах

Прот Мухачкопольски

Пречасни Г. Дава Костић, протопрезвитер и
Чест. лонзисторијума епархије будимске предсе-
давајући

Часни Г. Теодор Поповић, парох сечујски

- - Јован Живковић, парох мухачки
- - Стефан Бачванин, парох тардански
- - Јаков Поповић, парох качвалски
- - Јевтимије Ратковић, парох мађарско-
бајски
- - Давид Поповић, парох борјатски
- - Давид Марјановић, парох мαιшки
- - Василије Радовановић, парох титошки
- - Прокопије Грујић, парох липовски
- - Григорије Тосић, парох бански

Час-

- Чеснѣйшій Г. Павелъ Завищичъ пар: Басосечкій.
- Романъ Комадиновичъ пар: Шумберацкій.
- Милошъ Комадиновичъ — —
- Ніколай Космановичъ пар: Моношторскій.
- Машоей Парабанъ пар: Іваньскій.
- Алексій Алексичъ пар: Рац - Мечке.
- Петръ Обрадовичъ пар: Гарчинскій.
- Цветко Поповичъ пар: Болманскій.
- Іоаннъ Комадиновичъ пар: Ланчужкій.
- Васілій Адамовичъ пар: Шиклеушкій.
- Григорій Марковичъ пар: Козарскій.
- Павелъ Комадиновичъ пар: Будмирскій.
- Іоаннъ Поповичъ пар: Липобскій.
- Михаїлъ Гоичъ пар: Идошкій.

Гражданска лица.

Апапінъ.

- Г. Феодоръ Аєанаукаовичъ купецъ.
- Іоаннъ Лалошъ купецъ.

Байша.

Высокоблагородный Г. Димитрій Зако отъ
Байша, села Байше Притяжатель, и
Слав: законно - Сочленныхъ Комішаповъ
Бачъ и Бодрогъ Судейскія сполицы
Присѣдатель.

Вы-

Часни Г. Павле Завишић, парох батосечки

- - Роман Комадиновић, парох шумберачки

- - Милош Комадиновић, парох

шумберачки.

- - Николај Космановић, парох

моношторски

- - Матеј Парабан, парох ивански

- - Алексије Алексић, парох Срп-Мечке

- - Петар Обрадовић, парох гарчински

- - Цветко Поповић, парох болмански

- - Јован Комадиновић, парох ланчушки

- - Василије Адамовић, парох шилкеушки

- - Григорије Марковић, парох козарски

- - Павле Комадиновић, парох будмирски

- - Јован Поповић, парох литобски

- - Михаил Гоић, парох идошки

Грађанска лица

Апатин

Г. Теодор Атанацковић, трговац

- Јован Лалош, трговац

Бајша

Високоплеменити Г. Димитрије Зако од Бајше,
села Бајше поседник и Слав. законито-сас-
тављених комитета Бач и Бодрог Судијске сто-
лице председавајући

Ви-

Высокоблагородный Г. Георгий Зако отъ
Байша, совершивый Науки.
Г. Арсеній Арадскій Ішпанъ.
— Димитрій Ковачичъ купецъ.

Баптосѣкъ.

Г. Міхаилъ Мажаревичъ юности учитель.

Бая.

Высокоученный Г. Іоакімъ Вуичъ при Высо-
кославной Кралевской Венгерской Табу-
ли судейской заклеши Нотарій. Фран-
цузскаго и Італіанскаго языковъ у-
читель.

Благородный Г. Григорій Гъурковичъ вел:
Бировъ.

- — Аркадій Грочанскій Сенаторъ и юности мѣстныя Надзыратель.
- — Пепръ Іоанновичъ Сенаторъ и ку-
пецъ житарскій.
- — Порфурій Токайличъ Сенаторъ и Послмайстеръ Баймачкій.
- — Іосифъ Хажичъ Сенаторъ.
- — Георгій отъ Прерадоевичъ купецъ.
- Г. Димитрій Хажичъ купецъ.
- Антоній Іоанновичъ Купецъ и Епішпропъ.
- Григорій Гъурковичъ купецъ.

О

Г.

Високоплеменити Г. Георгије Зако од Бајше,
који је завршио науке

Г. Арсеније Арадски Ишпан

- Димитрије Ковачић, трговац

Батосјек

Г. Михаило Мажаревић

Баја

Високоучени Г. Јоаким Вујић при Високославној
краљевској мађарској табули судској заклети
писар, француског и италијанског језика учитељ

Племенити Г. Георгије Гурковић вел: биров

- Аркадије Грочански Сенатор и омладине
месни надзорник
- Петар Јовановић, сенатор и трговац
житарски
- Порфирије Токајлић, сенатор и
постмајстор бајмочки
- Јосиф Хажић, сенатор
- Георгије од Прерадојевић, трговац
- Димитрије Хажић, трговац
- Антоније Јовановић, трговац и епитроп
- Григорије Гурковић, трговац

О

Г.

- Г Константінъ Феодоровичъ —
— Юрілъ Злапинковичъ —
— Міхаїлъ Саввичъ —
— Георгій Шимичъ —
— Стефанъ Чокоръ —
— Петръ Мраовичъ —
— Ніколай Міклічъ —
— Проданъ Продановичъ членъ комуніштиша.
— Георгій Лепічъ сапунжія.
— Ненадъ Іоанновичъ сапунжія.
— Лазарь Крщаничъ чаругжія.

Beregh.

Admodum Reverendus Dominus Georgius,
Schabischovsky Possessionis Beregh
in Archidioecesi Colocensi sita Paro-
chus meritissimus.

Бечей.

- Г Іоаннъ Марковичъ Ношаріусъ,
— Прокопій Гаиновичъ купецъ.
— Феодоръ Дражичъ —
— Петръ Бушковичъ —
— Антоній Галєпичъ —
— Стефанъ Максімчевъ сабовъ.

Бре-

Г. Константин Теодоровић, трговац

- Урил Златинковић, трговац
- Михаило Савић, трговац
- Георгије Шимић, трговац
- Стефан Чокор, трговац
- Петар Мраовић, трговац
- Николај Миклић, трговац
- Продан Продановић, члан комунитета
- Георгије Летић, сапунција
- Лазар Кршчанин, опанчар

Берег

Високоучени Господин Георгије, шабишавски поседник Берега и Архидицесе Колосензе доста заслужан

Бечеј

Г. Јован Марковић, јавни бележник

- Прокопије Гаиновић, трговац
- Теодор Дражић, трговац
- Петар Бошковић, трговац
- Антоније Галетић, трговац
- Стефан Максимчев, сабов

Бре-

Брестовацъ.

Г. Васілій Радишичъ учитель.

— Іоаннъ Лазаревичъ Купецъ и Епітропъ.

— Ісаакъ Поповичъ —

Будимъ.

Высокоученный и Благородный Г. Георгій
Петровичъ обоихъ правъ Адвокатъ,
при Славнаго Всеучилища Венгерскаго
Печатни, книгъ Славено - Сербскихъ,
Греческихъ, и Валахійскихъ Ревізоръ.
Госпожа Екатеріна супруга того Господина
Г. Александеръ Георгіевъ Петровичъ.
— Марія Георгіевна Петровичъ.
Г. Милованъ Видаковичъ Наукъ любитель.
— Сумеонъ Попичъ во Архі-Гумназіи Бу-
димстѣй Рипорики слышатель.

Гергуревцы.

Г. Феодоръ Субботичъ купецъ.

Деронъ.

Г. Петръ Божинъ купецъ.

Брестовац

Г. Василије Радишић, учитељ

- Јован Лазаревић, трговац и епитроп
- Исаак Поповић, трговац

Будим

Високоучени и Племенити Г. Георгије Петровић обају права адвокат, при славног Универзитета мађарског штампарији, књига славено-српских, грчких, и валахијских ревизор

Госпођа Екатарина супруга тога господина

Г. Александар Георгијев Петровић

- Марија Георгијева Петровић

Г. Милован Видаковић, наука љубитељ

- Симеон Попић, у Првој гимназији будимској реторике слушалац

Гргуревци

Г. Теодор Суботић, трговац

Дероње

Г. Петар Божин, трговац

До-

Дорослово.

Г. Іаковъ Влашкаличъ купецъ.

Карловцы.

Высокоученный Г. Досієй Обрадовичъ .. 10

Кішфалуба.

Высокоученный Г. Авраамъ Косичъ Юріспа.

Кула.

Г. Іаковъ Чакичъ купецъ.

— Александръ Курілловичъ купецъ.

Мангьелось.

Г. Радованъ Сумичъ купецъ.

Мохачъ.

Г. Іоаннъ Димитріевичъ купецъ.

— Евгеній Димитріевичъ купецъ.

Новый-Садъ.

Благородный Г. Лазарь Янковичъ Епархіал:

Конзісія: Закл: Нотарій.

Высокоученный Г. Несторъ Мандичъ Медицины Докторъ.

Г.

Дорослово

Г. Јаков Влашкалић, трговац

Карловци

Високоучени Доситеј Обрадовић

10.

Кишфалуба

Високоучени Г. Аврам Косић, правник

Кула

Г. Јаков Чакић трговац.

- Александар Кириловић, трговац

Манђелос

Г. Радован Симић, трговац

Мохач

Г. Јован Димитријевић, трговац

- Јевтимије Димитријевић, трговац

Нови Сад

Племенити Г. Лазар Јанковић, епархијске

конзисторије заклети писар

Високоучени Г. Нестор Мандић, медицине
доктор

Г.

Г. Іоаннъ Віяшовицъ купецъ.

Оморовица.

Г. Ніколай Влашкаличъ купецъ.

Паланка.

Благородный Г. Аркадій отъ Поповичъ славныхъ законно - сочлененныхъ Коміштатовъ Бачъ и Бодрогъ Юрассоръ.

Парабутъе.

Г. Григорій Пауловичъ учитель.

Параге.

Г. јїмоюей Васичъ Кнезъ.

Пачиръ.

Г. Гавріилъ Влашкаличъ учитель.
— Григорій Коларичъ купецъ.

Печваръ.

Г. Арсеній Вуичъ живописецъ.

Пешта.

Г. Јован Вијатовић, трговац

Оморовица

Г. Николај Влашкалић, трговац

Паланка

Племенити Г. Аркадије од Поповић, славних законито састављених комитета Бач и Бодрог правник

Парабуће

Г. Григорије Павловић, учитељ

Параге

Г. Тимотеј Васић, кнез

Пачир

Г. Гаврило Влашкалић, учитељ
- Григорије Коларић, трговац

Печвар

Г. Арсеније Вуjiћ, живописац

Пешта

Пешта.

Reverendissimus Dominus Ludovicus Mitterpacher de Mittenburg, Archidioecesis Strigoniensis Abbas, AA. LL. et Phil. Doctor, in Regia ac Celeberrima Scientiarum Universitate Hungarica Rei Rusticae, Historiae Naturalis, et Technologiae Professor P. Ord. longe meritissimus.

Высокоученный Г. Савва Меркаелъ СС. ХХ. и Філософиі Докторъ, Геометріи слышатель.

Высокоученный Г. Васілій Буличь Новосадъанинъ въ Всеучилищи Пештанспѣмъ медіціны третіяго года слышатель.

Г. Косма Іосичъ Славено - Сербскихъ училищъ Народныхъ учитель.

Высокоученный Г. Лука Георгіевичъ Высокославныи шабули Кралевскія Заклепый Нотарій.

- Григорій Саввичъ во Всеучилищи тамошиїмъ Правъ слышатель.
- Димитрій Фруничъ Медіціны слышатель.

Рацъ - Милепичъ.

Г. Прокопій Юкичъ учитель.

— Михаилъ Михайловичъ купецъ.

Ри-

Пешта

Пречасни господин Лудвиг Митерпахер од Митенбурга, Архимандрит Стригонензис Аббас, АА. ЛЛ. и филозофије доктор у области славног Научног Универзитета мађарског економије, историје природе и технологије професор. Први у реду заслужних

Високоучени Г. Сава Меркаел СС. ХХ.
и филозофије доктор, геометрије
слушалац

Високоучени Г. Василије Булић Новосађанин
на Универзитету пештанској медицине
 треће године слушалац

Г. Косма Јосић, Словено-српских школа
народни учитељ

Високоучени Г. Лука Георгијевић,
Високославне табуле краљевске заклети
писар

- - Григорије Савић, на Универзитету
тамошњем праву слушалац
- - Димитрије Фрушић, медицине слушалац

Срп - Милетић

Г. Прокопије Јукић, учитељ
- Михаило Михаиловић, трговац

Ри-

Ригица.

- Г. Георгий Івковичъ учитель.
— Енөумій Максімовичъ усмаръ.
— Савва и Васілій Максімовичъ ученицы.

Сенна.

- Высокоученный Г. Міхаїлъ Спокичъ Венгерскихъ правъ Адвокатъ.
Г. Арсеній Бордьошкій купеческий калфа.
— Максімъ Брановачкій купеческий калфа.

Сенпъ Тамашъ.

- Благородный Г. Васілій отпъ Радишичъ куп:
Г. Василій Бранковичъ членъ общеспива.

Сечуй.

- Г. Васілій Ніколичъ купецъ.
— Даніїлъ Поповичъ любитель наукъ.
— Іеремій Димичъ сурсабовъ.

Сивацъ.

- Г. Косма Стефановичъ учитель.
— Давідъ Радославовичъ купецъ.
— Лука Каленпичъ.
— Драгуилъ Янковичъ.
— Мануилъ Петровичъ.

Г.

Риђица

Г. Георгије Ивковић, учитељ

- Јевтимије Максимовић, кожар

Сента

Високоучени Г. Михаило Стокић, грчких
права адвокат.

Г. Арсеније Бордошки, трговачки калфа

- Максим Бранковачки, трговачки калфа

Сент Тамаш

Племенити Г. Василије од Радишић, трговац
Г. Василије Бранковић, члан друштва

Сечуј

Г. Василије Николић, трговац

- Данило Поповић, љубитељ науке
- Јеремија Димић, кабаничар

Сивац

Г. Косма Стефановић, учитељ

- Давид Радосављевић, трговац
- Лука Калентић
- Драгуил Јанковић
- Мануил Петровић

Г.

- Г. Іоаннъ Феодоровичъ купецъ и Епітропъ.
— Андрей Фомичъ Г. Лазаръ Янковичъ.
— Софроній Янковичъ, Г. Іоаннъ Верпун-
скій.
— Іоаннъ Янковичъ, Г. Феодоръ Плавшичъ.
— Павелъ Миричъ.

Сомборъ.

Благородный и Высокоученный Г. Авраамъ
отъ Мразовичъ Греко - Неунітскаго за-
кона Круга Гъурскаго училишъ Прави-
тель, Слав: Коммішатовъ Бачкаго и
Бодрогскаго члено- соединеныхъ, якоже
и Сремскаго шабулы судейскія Присѣ-
датель, и своб: и Кралев: Града Сом-
бора Сенаторъ.

- — Константинъ Янковичъ Деда своб:
и Кр. Града Сомбора Сенаторъ.
— — Іаковъ Лалошевичъ Сенаторъ и Ка-
пептанъ.
— — Васілій Аѳанацковичъ Сенаторъ.
— — Ніколай Шимичъ Сенаторъ.
— — Авраамъ Протичъ вел: Нотаріусъ.
— — Іоаннъ Липан Адвокатъ и вар: Фішкал:
— — Антоній Чичовацъ Формудеръ.

Г. Георгій Благородный отъ Папхази избр:
общества сочленъ.

Г. Симеонъ Деметровичъ Варош: Камера-
ріусъ из: об: сочленъ.
— Іоаннъ Костичъ Купецъ.

Г.

Г. Јован Теодоровић, трговац и епитроп

- Андреј Томић. Г. Лазар Јанковић
- Софроније Јанковић. Г. Јован Вертунски
- Јован Јанковић. Г. Теодор Плавшић
- Павле Мирић

Сомбор

Племенити и високоучени Г. Аврам од Мразовић Грчко - неунитског закона круга грчког школа управник, славног Комитета бачког и бодроског чланом - спојених, као и Сремске табуле судијске председавајући, и слоб: и краљев: града Сомбора сенатор

- - Константин Јанковић Деда, слоб: и краљев: града Сомбора сенатор
- - Јаков Лалошевић, сенатор и капетан
- - Василије Атанацковић, сенатор
- - Николај Шимић, сенатор
- - Аврам Протић, велики јавни бележник
- - Јован Липај, адвокат и бар: адвокат
- - Антоније Чичовац, тутор

Г. Георгије племенити од Папхазија,
изабраног друштва члан.

Г. Симеон Деметровић, варош: коморе
изабраног друштва члан

- Јован Костић, трговац

Г.

- Г. Петръ Веселинович —
— Труфонъ Михайлович —
— Георгій Мадьяръ - Яношъ —
— Петръ Ракичъ Варош: книгохранитель
из: общ: сочленъ.
— Петръ Арадскій Землемѣръ и избран:
общ: сочленъ.
— Іоаннъ Петровичъ Сиротинске кассе
Адюнктъ: и избр: общ: Сочленъ.
Высокоученный Г. Севастіанъ Папхази,
Філософіи Докторъ и Венгерскихъ
Правъ Адвокатъ.
— — Іоаннъ Михайлович Адвокатъ и Гра-
жданскія Конницы Капетанъ.
— Ніколай Захаричъ Гражд: Воинства Ка-
петанъ изб: общества сочленъ.
— Ааронъ Липпай Адвокатъ.
— Іоаннъ Деметровичъ Гражд: воинства
Капетанъ.
— Феодоръ Веселиновичъ предсказан: воин-
ства Капетанъ.
— Ніколай Груичъ Канцелістъ.
— Давідъ Коньовичъ Канцелістъ.
Высокоученный Г. Іоаннъ Беричъ С С. Х X.
и Філософіи Докторъ.
Высокоученный Г. Філіппъ Георгіевичъ
Землемѣртель.
— Лука Стоячковичъ Адвокатъ.
Г. Павелъ Паланачкій Канцелістъ.
— Ніколай Бранковичъ Канцелістъ.

Г.

Г. Петар Веселиновић, трговац

- Трифон Михаиловић, трговац
- Георгије Мађар - Јанош, трговац
- Петар Ракић, варош: књигочувар изабраног друштва члан
- Петар Арадски, геометар и изабраног друштва члан
- Јован Петровић, сиротињске касе ађутант и изабраног друштва члан
Високоучени Г. Севастијан Папхази,
филозофије доктор и мађарских права
адвокат
- Јован Михаиловић, адвокат и грађанске коњице капетан
- Николај Захарић, грађанске војске капетан изабраног друштва члан
- Арон Липај, адвокат
- Јован Деметровић, грађанске војске капетан
- Теодор Веселиновић, грађанске војске капетан
- Николај Груић, канцелар
- Давид Коњовић, канцелар
Високоучени Г. Јован Берић СС. XX. и
филозофије доктор
Високоучени Г. Филип Георгијевић, геометар
- Лука Стојачковић, адвокат
- Г. Павле Паланачки, канцелар
- Николај Бранковић, канцелар

Г.

- Г. Георгий Исаакович совершивый Науки.
- Иоаннъ Амбrozович Канделістъ.
  - Петръ Стойшич Канделістъ.
  - Авраамъ Обушковичъ польский Комісаръ.
  - Прокопий Исаилович купецъ из: общ: сочленъ.
  - Анастасій Димичъ куп: и избр: общ: сочлен:
  - Сумеонъ Прокоповичъ купецъ из: общ: сочленъ.
  - Лука Бырвалскій из: общ: сочленъ.
  - Васілій Богдановичъ купецъ и Епітропъ из: общ: членъ
  - Ioannъ Петровичъ своб: и Кр: Градовъ Сомбора и Новаго - Сада из: общества сочленъ.
  - Савва Белянскій из: общ: сочленъ.
  - Петръ Быкаръ из: общ: сочленъ.
  - Васілій Быкаръ Ц. К. Прівілег: Соларъ.
  - Ioannъ Ференчевичъ Лепцелдеръ и Епітропъ из: общ: сочленъ.
  - Арсеній Вуичъ Яніторъ, и избр: общ: сочл:
  - Мовсей Груичъ куп: из: общ: сочленъ.
  - Ioannъ Регулашъ из: общ: сочленъ.
  - Степанъ Петковичъ учитель.
  - Антоній Петковичъ учитель.
  - Павелъ Аѳанацковичъ учитель.
  - Іосифъ Іосичъ учитель.
  - Степанъ Саввичъ пѣвецъ.
  - Авраамъ и Лазарь Аѳанацковичъ купцы.
  - Аѳанасій Прокоповичъ —

Г.

Г. Георгије Исаковић, који је завршио науке

- Јован Амброзовић, канцелар
- Петар Стојшић, канцелар
- Аврам Обушковић, пољски комесар
- Прокопије Исаиловић трговац изабраног друштва члан
- Анастасије Димић, трговац изабраног друштва члан
- Симеон Прокоповић, трговац изабраног друштва члан
- Лука Бирвалски, изабраног друштва члан
- Василије Богдановић трговац и епитроп изабран. друштва члан
- Јован Петровић, слоб: и краљ: градова Сомбора и Новог-Сада изабраног друштва члан
- Сава Бељански, изабраног друштва члан
- Петар Бикар, изабраног друштва члан
- Василије Бикар, Ц.К. привилег: солар
- Јован Ференчевић, лицидер и епитроп изабраног друштва члан
- Арсеније Вујић Јанитор, и изабраног друштва члан.
- Мојсије Грујић, трговац изабраног друштва члан.
- Јован Регулаш, изабраног друштва члан
- Стефан Петковић, учитељ
- Антоније Петковић, учитељ
- Павле Атанацковић, учитељ
- Јосиф Јосић, учитељ
- Стефан Савић, певач
- Аврам и Лазар Атанацковић, трговци
- Атанасије Прокоповић, трговац

Г.

Г. Димитрій Ригічкій купець.

- Павелъ Павлович —
- Милушинъ Груичъ —
- Димитрій Тиричъ —
- Данійлъ Ракичъ —
- Авраамъ и Михаїлъ Маширевичъ сурсабовы.
- Іосифъ Радишичъ сурсабовъ и Епіпропъ.
- Ніколай Степановичъ Портной и Епіпропъ.
- Євдокія Конюхівна.
- Авраамъ и Атанасій Моичъ Чаругжіе.
- Савва Леовичъ портной.
- Данійлъ Быкарь, Г. Симеонъ Сотникацъ.
- Димитрій Янковичъ. Г. Данійлъ Щіячичъ.
- Іаковъ Тешичъ. Г. Ілія Бешинъ.
- Євдокія Чичовачкій. Г. Єома Коспичъ лебеддеръ.
- Петръ Регулашъ Г. Георгій Янковичъ.
- Петръ Попаричъ Г. Моисей Лазаревичъ.
- Михаїлъ Пропичъ малеръ. Г. Васілій Попичъ.

Госпожа Іуліаніа супруга Г. Сенатора Янковичъ.

Господична Христіна Янковичъ.

— Еленна Янковичъ.

Г. Йоаній и Георгій Янковичъ.

Госпожа Елена мати Авраама Максімовичъ Пароха.

Г.

Г. Димитрије Ригички, трговац

- Павле Павловић, трговац
- Милутин Груић, трговац
- Димитрије Тирић, трговац
- Данило Ракић, трговац
- Аврам и Михаило Маширевић,
кабаничари
- Јосиф Радишић, кабаничар и епитроп
- Николај Стефановић, кројач и епитроп

- Теодор Коњовић
- Аврам и Атанасије Моић, опанчари
- Сава Леовић, кројач
- Данил Бикар, Г. Симеон Сотинац
- Димитрије Јанковић, Г. Данило Шијачић
- Јаков Тешић, Г. Илија Бетин
- Теодор Чичовачки, Г. Тома Костић,
лицидер
- Петар Регулаш, Г. Георгије Јанковић
- Петар Попарић, Г. Мојсије Лазаревић
- Михаило Протић молер, Г. Василије
Попић

Госпођа Јулијана супруга Г. сенатора
Јанковића

Госпођица Христина Јанковић

- Јелена Јанковић

Г. Јован и Георгије Јанковић

*Госпођа Јелена мајићи Аврама Максимовића
шароха*

Г.

Госпожа Софія супруга Авраама Максімовичъ Пороха.

Іудіоа Максімовичъ }
Анна Максімовичъ }
Гавріїлъ Максімовичъ }
Урошъ Максімовичъ }
Іусипіна Максімовичъ }
Г. Васілій Стоячковичъ ученикъ.

дѣти его.

Силбашъ.

Г. Лука Миросавлевичъ учитель.

Станишичъ.

Г. Косма Іскричъ учитель.

— Павелъ Чекиичъ Кнезъ.

— Петръ Бордюшкій купецъ.

Стапаръ.

Г. Петръ Доичъ Учитель.

— Евгеній Поповичъ Епітропъ.

Товаришево.

Г. Стефанъ Арсеніевичъ учитель.

Шандоръ.

Г. Павелъ Батичъ юноспи учитель.

Сва-

Госиођа Софија, супруга Аврама Максимовић,

тароха

Јудитा Максимовић

Ана Максимовић

Гаврило Максимовић

Урош Максимовић

Јустина Максимовић

деца његова

Г. Василије Стојачковић, ученик

Силбаш

Г. Лука Миросављевић, учитељ

Станишић

Г. Косма Искрић, учитељ

- Павле Чекић, кнез
- Петар Бордошки, трговац

Стапар

Г. Петар Доић, учитељ

- Јевтимије Поповић, спитроп

Товаришево

Г. Стефан Арсенијевић, учитељ

Шандор

Г. Павле Батић, омладине учитељ

Сва-

Свакій родолюбивый Сербинъ съ радоспїю и
благодарнелнимъ чувствованіемъ чита имѣ-
на оныхъ Господей, коису Испорю Г. Раи-
ча, Фуску Г. Стойковича, Плупархъ Г.
Івановича, Еспествословіе Г. Вунча, и мно-
ге свакому полезне садашни списателя
книжице помошю своїомъ на свѣтъ издапи
изволели. Ово су неоцѣнними испинне къ
просвѣщению Рода своего любви знацы,
кои тьє ревностъ ныюв и позднымъ по-
томкомъ Сербскимъ полно освидѣтелство-
вали. Основаяся и я на тепломъ оныхъ
Особѣ поревнованіи, дерзнуосамъ нѣкая Ли-
ца, коихъ е любовь и доброта мени добро
позната, хотя оны, неимаюши можетъ
быти познато мое обявленіе, предвари-
телнѣ имена своя мени предслали нису, въ
книжицу ову ставити. Я мени ласкател-
ствуюемъ, да тьє свакій отъ пренумератыхъ
овде Господей смѣлость мою извинену имѣши,
и мене и далше у искренной своей содержати
любови. Кои и у будуще называтисе желимъ

моихъ Господей Пренумерантовъ

Испинный почитатель

Авраамъ Максимовичъ.

С ваки родољубиви Србин с радошћу и захвалним осећањем чита имена оне Господе, који су Историју Г. Рађића, Физику Г. Стојковића, Плутарх Г. Ивановића, Јестествословије Г. Вуића, и многе свакоме корисне садашњих писаца књижице помоћу својом на свет издати желели. Ово су непрочењиве истине ка просвећењу Рода свога љубави знаци, који ће ревност њихову и каснијим потомцима Српским пуно доказивати. Базирајући се и ја на срдачном оних. Особа примеру, хвалећи нека Лица, којих је љубав и доброта мени добро позната, премда они, немајући може бити познато моје објављивање, претходно имена своја мени послали нису, у књицу ову ставити. Ја себи ласкам, да ће сваки од претплатника ове Господе смелост моју извињену имати и даље у искреној својој задржати љубави. Којих и у будуће назвати се желим

моје Господе Претплатника

Истински поштовалац

А в р а м   М а к с и м о в и ћ

НОВЫЙ ПЧЕЛАРЬ

И. А. И.

нанинъ, како число держани треба

и въ

разныхъ спискахъ

и з.

СЛАВЕНО-СЕРБСКИЙ ИЗЪБІКЪ ПРЕВЕДЕНИЙ
АВДАМОВЪ МАКСИМОВИЧЕМЪ

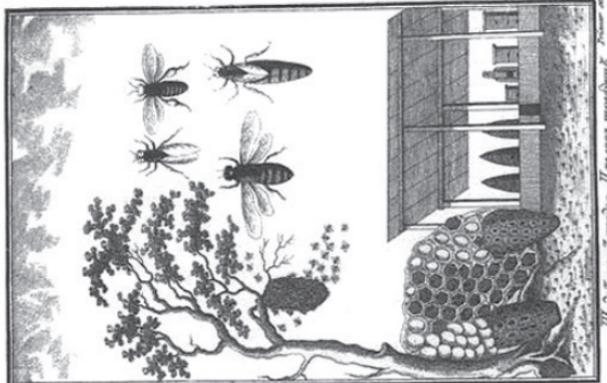
Породич Симборскии.

У БУДЖУ,

Печатанъ при Славено-Сербской Печатни Кра.
у чесако Весницица Учагаско

1810.

Труд наш труда пчеларева тражи.

“Нови пчелар” из 1810. године

ПРЕНУМЕРАНТИ (Претплатници 2010)

		Датум претплате	Примерак
1.	Ђорђе Јањатовић, Кнеза Милоша 22, 25000 Сомбор (Први пренумеран је чувени сомборски јичелар Ђорђе Јањатовић - Чика Ђура, рођен 15. јула 1914. године).	19.10.2009.	1
2.	Ана и Миодраг Станковић, Јоргованска 18, 25000 Сомбор	19.10.2009.	1
3.	Милован Сандић, VI личке дивизије 29, 25000 Сомбор	23.10.2009.	1
4.	Нада Плаваша, Карловачки друм 7 ц, 21131 Петроварадин	23.10.2009.	1
5.	Марио Ратанчић, Кудошка 4 а, 22400 Рума	26.10.2009.	1
6.	Милош Рељић, С. Милетића 34, 25000 Сомбор	27.10.2009.	1
7.	Милорад Никчевић, Буковац, 25000 Сомбор	28.10.2009.	1
8.	Момчило Раковић, Буковац, 25000 Сомбор	28.10.2009.	1
9.	Стеван Маринов, М. Протића 43/23, 25000 Сомбор	03.11.2009.	1
10.	Недељко Бува, Шиђани 24, 25000 Сомбор	03.11.2009.	1
11.	Бошко Џриогорац, А. Шарчевића 23, 25000 Сомбор	03.11.2009.	1
12.	Бранислав Лазић, Ул. Загорке Драговић 13, 14220 Лазаревац	03.11.2009.	1
13.	Илија Новковић, Ј. Скерлића 7, 25000 Сомбор	05.11.2009.	1
14.	Јосиф Шолак, М. Васиљевића 10, 25000 Сомбор	05.11.2009.	1
15.	Чеда Мартоношки, Далматинска 59, 25000 Сомбор	05.11.2009.	1

16.	Основна школа «Лаза Костић», Краља Петра I 56, 25282 Гаково	06.11.2009.	1
17.	Душанка Огар, А. Шантића 18, 25284 Станишић	06.11.2009.	1
18.	Српска Православна Црквена Општина Сомбор, Вељка Петровића 1, 25000 Сомбор	10.11.2009.	3
19.	Тоде Милетић, Краља Петра I 50, 25282 Гаково	10.11.2009.	1
20.	Душан Петровић, Ул. Б. Крсмановића 12/2, 32250 Параћин	11.11.2009.	1
21.	Иван Евтић, Сењак 26, 14000 Ваљево	12.11.2009.	1
22.	Милорад Евтић, Сењак 26, 14000 Ваљево	12.11.2009.	1
23.	Удружење пчелара «Нуклеус», Сењак 26, 14000 Ваљево	12.11.2009.	1
24.	Радислав Бајчев, Ловачка 1, 25000 Сомбор	12.11.2009.	1
25.	Драгослав Дугалић, Ул. Македонска 19, 36000 Краљево	13.11.2009.	1
26.	Радомир Дучић, Партизанска 68, 22400 Рума	16.11.2009.	1
27.	Петар Савић, Николе Тесле 7, 25000 Сомбор	17.11.2009.	1
28.	Слободан Луковић, Ул. Венијамина Маринковића бр. 62 32250 Ивањица	18.11.2009.	1
29.	Миље Баста Ловачка 9, 25260 Апатин	23.11.2009.	1
30.	Јован Вулетић, Аугуста Шеное 6, 11000 Београд	25.11.2009.	1
31.	Миломир Јевтић, Мареново, 37357 Падеж	26.11.2009.	1
32.	Томислав Петровић, Панчићева 13, 14220 Лазаревац	27.11.2009.	1
33.	Золтан Терек, Болманска 53, 24323 Фекетић	01.12.2009.	1
34.	Милан Мијаиловић, Шабачка 57, 15232 Варна (код Шапца)	02.12.2009.	1

35.	Татјана Мрдак, Ж. Зрењанина 113, 25223 Сивац	04.12.2009.	1
36.	Станко Голубовић, Тршова 76, 25223 Сивац	04.12.2009.	1
37.	Пчеларско друштво Сивац, Омладинска 8, 25223 Сивац	09.12.2009.	3
38.	Петар Терзић, С. Сремца 10/9, 24400 Сента	09.12.2009.	1
39.	Савић Александар, Потез Спомен парк 78, 32000 Чачак	10.12.2009.	1
40.	Мирослав Кобиљски, Ваљевска 11, 25000 Сомбор	10.12.2009.	1
41.	Милан и Ана Бибић, Загреб, (Срђо Раич, Игњата Јова 37, 11000 Београд)	11.12.2009.	1
42.	Спасоје Јовић, Мироч, 19220 Доњи Милановац	21.12.2009.	1
43.	Живослав Стојановић, Европска 4, 24413 Палић	06.01.2010.	1
44.	Богомир Алексић, Бранка Крсмановића 5, 37210 Ђићевац	11.01.2010.	1
45.	Синдикат "Независност" РЈ ПС Сомбор, Венац војводе Степе Степановића 32, 25000 Сомбор	14.01.2010.	5
46.	Синдикат ПТТ РЈ ПС Сомбор, Венац војводе Степе Степановића 32, 25000 Сомбор	19.01.2010.	5
47.	Драган Стантић, Храстова 42, 24000 Суботица	19.01.2010.	1
48.	Драгослав Бугарски, Улица Омладинска 35, 21226 Бачко Петрово Село	22.01.2010.	1
49.	Милан Степановић, М. Протића 33, 25000 Сомбор	02.02.2010.	1
50.	Милош Миросављевић, Ул. Првог маја 2/2, 36344 Бањевац на Ибру	03.02. 2010.	1

51.	Даница Марковић, Ул. Светог Саве 17, 25255 Каравуково	03.02.2010.	1
52.	Владимир Тодоровић, protoјереј-ставрофор, Варна бб, 15232 Варна (код Шапца)	04.02.2010.	1
53.	Драгиша Миловановић, protoјереј-ставрофор, Карађорђева 1, 15358 Бадовинци	04.02.2010.	1
54.	Рајко Чолић, protoјереј, Светог Саве 41, 15225 Владимирци	04.02.2010.	1
55.	Свештеничко-монашко друштво пчелара Епархије шабачке, 15232 Варна (код Шапца)	04.02.2010.	1
56.	Верољуб Умельјић, професионални пчелар, Чеде Дулејановића 33, 34000 Крагујевац (www.umeljic.com)	04.02.2010.	1
57.	Удружење пчелара општине Коцељева, 15220 Коцељева	04.02.2010.	1
58.	Весна Динић, С. Репинце 90, 17510 Владичин Хан	04.02.2010.	1
59.	Страхиња Лучић, Далматинска 8, 25000 Сомбор	04.02.2010.	1
60.	Жарко Живановић, (Музеј пчеларства), Митрополита Стратимировића 86, 21205 Сремски Карловци (Господин Жарко Живановић је унук знаменијог српског пчелара Јована Живановића)	05.02.2010.	5
61.	Републички завод здравственог осигурања - Филијала за Западно-бачки округ, Венац војводе С. Степановића 18, 25000 Сомбор	05.02.2010.	2
62.	Ђорђе Ј. Јањатовић, Милана Симовића 2/15, 21000 Нови Сад	08.02.2010.	1
63.	Драган Дедић, (СИНУС), Апатински пут 53, 25000 Сомбор	08.02.2010.	1
64.	Горан Зелић, дипл. правник, Ул. Ивана Парчетића бр. 2, 25000 Сомбор	08.02.2010.	1

65.	Вјера Лучић, И. Вучетића 7, 21000 Нови Сад	08.02.2010.	1
66.	Синдикат ПТТ Србије, Косовска 47, 11000 БЕОГРАД	08.02.2010.	5
67.	Свето Стевановић, Ул. Др В. Маринковића 16А/4, 31000 Ужице	10.02.2010.	1
68.	Момчило Лазић, Јоргованска 19, 25000 Сомбор	10.02.2010.	1
69.	Српска читаоница „Лаза Костић“, Читаоничка 1, 25000 Сомбор	10.02.2010.	1
70.	Љубомир Максимовић, Књаза Милоша 67, 34300 Аранђеловац	12.02.2010.	1
71.	Тихомир Милошевић, Николе Коперника 45/13 18000 НИШ	12.02.2010.	1
72.	„ЗЛАТНА ПЧЕЛА&РИОС”, Карађорђева бр. 2, 34210 Рача Крагујевачка	17.02.2010.	5
73.	Горан Стапојевић, наставник практичне наставе, Краља Петра I бр. 30, 11420 Смедеревска Паланка	17.02.2010.	1
74.	Ратко Јоковић, Николе Тесле бр. 8, 32240 Лучани	17.02.2010.	1
75.	Дамњан Дачо Драмлић, Ул. 4. децембра бр. 11, 32240 Лучани	17.02.2010.	1
76.	Милица Младеновић, Гостиварска бр. 50, 11010 Београд (Вождовац)	17.02.2010.	1

ПС

Веома смо захвални юренумеранћима и њокровићељима ове наше најстарије јичарске књиже, који су дојринели њеном њоновном појављивању након 200 година - на славеносрпском и српском језику. Да не би њих не бисмо стигли довде. Велико дело сомборског проће и ћросветићеља Аврама Максимовића, са значајним приређивачким послом коцељевачког проће Милоша Анђонића и са благословом Епископа шабачког Господина Лавренћија, изашло је на велику годишњицу у специјалном фототипском издању на 500 страница и са билиографским бројем од 101 примерка. Нема ту шта много да се прича: И овај штраф је одраз свекућног односа према књизи. Али, свакако, не као ушеху него као чињеницу кажемо и следеће: Власник своја примерка ове вредне књиже имаће одличног саветника за послове око вредних ћела и драгоценог сведока прохујалих времена и обичаја. (Велике проблеме које смо имали да идентификујемо адресе юренумераната даје на штитим и нейоћијум изводима са улатаиница боље да не образлажемо). У ширењу добрих мисли: Надамо се да ћеће ово занимљиво дело радо читати и у рукама превратити. Дајемо га и у ПДФ-у на ИНТЕРНЕТУ, да га и тако, у складу са савременим добом, читатиће (преко ИНТЕРНЕТА сви Срби свети, и сви који знају српски језик) и да га, уколико желиће, бесплатно одштампите – за своју библиотеку или да га њоклониће драгом вам пријатељу.

Агреса је: www.pcelarm.com

С пошиљавањем,
уредник Блађоје Свркоћа

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	5
Факсимили насловних страна	
Пчелара и Новог пчелара (1810)	13
Милош Антонић	14
Аврам Максимовић	15
ПЧЕЛАР	16
НОВИ ПЧЕЛАР	28
Садржај	40
Део први	56
Део други	208
ГГ ПРЕНУМЕРАНТИ	450
ПРЕНУМЕРАНТИ (претплатници 2010.)	497

**Аврам Максимовић
ПЧЕЛАР-НОВИ ПЧЕЛАР**

**Приредио
Милош Антонић**

**Главни и одговорни уредник
Благоје Свркота**

**Компјутерска обрада,
припрема и прелом
Миша Немет**

**Лектор и коректор
Слободанка Сувајчић**

**Технички уредник
Стеван Гајзер**

**Технички секретар
Славица Бубало
(025/ 772-506)**

**Штампа
„Бирограф“ Апатин
Лађарска 65
www.birograf.com
birograf@Eunet.rs**

**Тираж
101 примерак**

**Сомбор-Апатин
2010.**

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

638.1

МАКСИМОВИЋ, Аврам

Пчелар : Нови пчелар : 1810-2010 / Аврам Максимовић;
приредио Милош Антонић. - 1. изд. - Апатин : Бирограф,
2010 (Апатин : Бирограф). - 507 стр. : илустр. ; 21 см

Тираж 101.

ISBN 978-86-85531-13-2

а) Пчеларство
COBISS.SR-ID 249255687

